

Podręcznik użytkownika MX Linux

v. 20240408

manual AT mxlinux DOT org

Ctrl-F = przeszukaj tę instrukcję

Słowniczek = Sekcja 8

Tłumaczenie: [DeepL](#)

Spis treści

1 Wprowadzenie.....	7
1.1 Informacje o niniejszej instrukcji.....	7
1.2 Informacje o MX Linux.....	8
1.2.1 Linux.....	8
1.2.2 MX Linux.....	9
1.3 Bądź na bieżąco!.....	9
1.4 Wsparcie i EOL.....	10
Uwagi dla tłumaczy.....	10
2 Instalacja.....	12
2.1 Wprowadzenie.....	12
2.1.1 PAE czy nie-PAE?.....	12
2.1.2 Wersja 32- czy 64-bitowa?.....	13
2.1.3 Wymagania systemowe.....	13
2.2 Tworzenie nośnika startowego.....	14
2.2.1 Uzyskanie obrazu ISO.....	14
2.2.2 Sprawdź ważność pobranego obrazu ISO.....	15
2.2.3 Utwórz LiveMedium.....	17
2.3 Instalacja wstępna.....	17
2.3.1 Pochodzące z systemu Windows.....	17
2.3.2 Komputery Apple Intel.....	19
2.3.3 Najczęściej zadawane pytania dotyczące dysków twardych.....	19
2.4 Pierwsze spojrzenie.....	22
2.4.1 Uruchom LiveMedium.....	22
2.4.2 Standardowy ekran otwierania.....	24
2.4.3 Ekran otwierania UEFI.....	25
2.4.4 Ekran logowania.....	26
2.4.5 Różne komputery stacjonarne.....	27
2.4.7 Wyjście.....	31
2.5 Proces instalacji.....	33
2.5.1 Szczegółowe kroki instalacji.....	33
2.6 Rozwiązywanie problemów.....	39
2.6.1 Nie znaleziono systemu operacyjnego.....	39
2.6.2 Brak dostępu do danych lub innej partycji.....	40
2.6.3 Problemy z brelokiem do kluczy.....	40
2.6.4 Blokowanie.....	41
3 Konfiguracja.....	42
3.1 Urządzenia peryferyjne.....	42
3.1.1 Smartfon (Samsung, Google, LG itp.).....	42
3.1.2 Drukarka.....	44
3.1.3 Skaner.....	46
3.1.4 Kamera internetowa.....	46
3.1.5 Przechowywanie.....	46
3.1.6 Urządzenia Bluetooth.....	47
3.1.7 Tablety piórkowe.....	48
3.2 Podstawowe narzędzia MX.....	49
3.2.1 MX Updater (dawniej Apt-Notifier).....	49
3.2.2 Konfiguracja Bash.....	50

3.2.3	Opcje rozruchu.....	51
3.2.4	Naprawa butów	52
3.2.5	Brightness Systray	53
3.2.6	Chroot Rescue Scan.....	53
3.2.7	Napraw klucze GPG (dawniej Check apt GPG).....	53
3.2.8	MX Cleanup.....	54
3.2.9	Instalator kodeków.....	55
3.2.10	MX Conky	55
3.2.11	Harmonogram zadań	55
3.2.12	Live-USB Maker.....	56
3.2.13	Lokalizacja.....	56
3.2.14	Asystent sieci	57
3.2.15	Instalator sterowników Nvidia.....	58
3.2.16	Instalator pakietów.....	58
3.2.17	Szybkie informacje o systemie.....	58
3.2.18	Repo Manager.....	59
3.2.19	Konfiguracja Samby	59
3.2.20	Karta dźwiękowa.....	60
3.2.21	Klawiatura systemowa.....	61
3.2.22	Locale.....	61
3.2.23	Dźwięki systemowe (tylko Xfce)	61
3.2.24	Data i godzina	62
3.2.25	MX Tweak.....	62
3.2.26	Format USB.....	63
3.2.27	USB Unmounter (tylko Xfce).....	63
3.2.28	Menedżer użytkowników.....	64
3.2.29	Pakiety zainstalowane przez użytkownika.....	64
3.2.30	Deb Installer.....	64
3.2.31	xdelta3 GUI.....	65
3.2.3	Przestarzałe narzędzia.....	65
3.3	Wyświetlacz.....	66
3.3.1	Rozdzielczość wyświetlacza	66
3.3.2	Sterowniki graficzne	66
3.3.3	Czcionki	68
3.3.4	Podwójne monitory.....	69
3.3.5	Zarządzanie energią	69
3.3.6	Regulacja monitora	69
3.3.7	Rozerwanie ekranu.....	70
3.4	Sieć.....	71
3.4.1	Dostęp przewodowy.....	71
3.4.2	Dostęp bezprzewodowy.	73
3.4.3	Mobilny Internet szerokopasmowy	77
3.4.4	Tethering.....	77
3.4.5	Narzędzia wiersza poleceń.....	77
3.4.	5Statyczny DNS.....	78
3.5	Zarządzanie plikami.....	78
3.5.1	Porady i wskazówki	79
3.5.2	FTP.....	82
3.5.3	Udostępnianie plików	83
3.5.4	Udziały (Samba)	83
3.6	Dźwięk.....	84
3.6.1	Konfiguracja karty dźwiękowej.....	84
3.6.2	Jednoczesne korzystanie z karty	84

3.6.3	Rozwiązywanie problemów	85
3.6.4	Serwery dźwięku.....	85
3.6.5	Linki.....	86
3.7	Lokalizacja.....	86
3.7.1	Instalacja	86
3.7.2	Po instalacji.....	87
3.7.3	Dalsze uwagi.....	89
3.8	Personalizacja	90
3.8.1	Domyślne programowanie	90
3.8.3	Panele.....	91
3.8.4	Pulpit.....	94
3.8.5	Touchpad.....	97
3.8.6	Dostosowywanie menu Start.....	98
3.8.6.1	Menu Xfce ("Whisker").....	98
3.8.6.2	KDE/Plasma ("kicker").....	99
3.8.7	Login Greeter	100
3.8.8	Bootloader.....	103
3.8.9	Dźwięki systemowe i dźwięki zdarzeń	103
3.8.10	Aplikacje domyślne.....	104
3.8.11	Konta z ograniczeniami.....	105
4	Użycie podstawowe	106
4.1	Internet.....	106
4.1.1	Przeglądarka internetowa.....	106
4.1.2	E-mail.....	106
4.1.3	Czat	106
4.2	Multimedia.....	107
4.2.1	Muzyka	107
4.2.2	Wideo	108
4.2.3	Zdjęcia.....	110
4.2.4	Screencasting.....	111
4.2.5	Ilustracje.....	112
4.3	Biuro	112
4.3.1	Apartamenty biurowe	112
4.3.2	Finanse biura	114
4.3.3	PDF	115
4.3.4	Publikacja desktopowa.....	116
4.3.5	Śledzenie czasu projektu.....	116
4.3.6	Spotkania wideo i pulpit zdalny	116
4.4	Dom	116
4.4.1	Finanse	117
4.4.2	Media Center.....	117
4.4.3	Organizacja	117
4.5	Bezpieczeństwo.....	118
4.5.1	Firewall	118
4.5.2	Antywirus	119
4.5.3	AntiRootkit.....	119
4.5.4	Ochrona hasłem	119
4.5.5	Dostęp do sieci	119
4.6	Dostępność.....	120
4.7	System	121
4.7.1	Uprawnienia roota.....	121
4.7.2	Uzyskaj specyfikację sprzętu	122
4.7.3	Tworzenie dowiązań symbolicznych	122

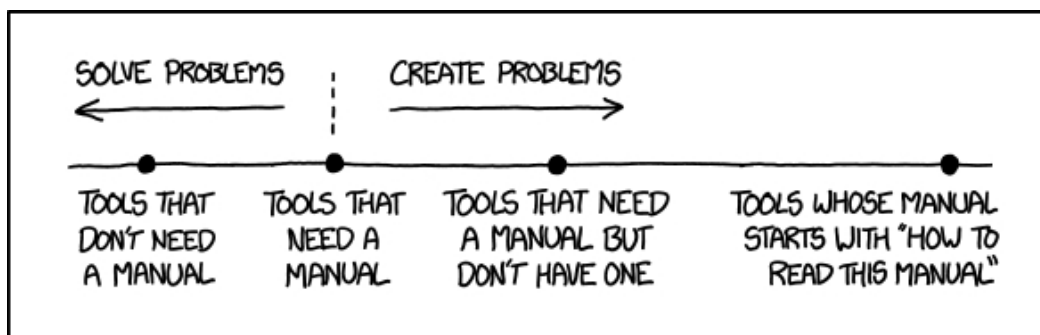

4.7.4	Znajdowanie plików i folderów	123
4.7.5	Zabij programy ucieczki	124
4.7.6	Osiągi na torze	126
4.7.7	Harmonogram zadań.....	127
4.7.8	Prawidłowy czas	128
4.7.9	Pokaż blokadę klawiszy	128
4.8	Dobre praktyki	128
4.8.1	Kopia zapasowa	128
4.8.2	Konserwacja dysku	130
4.8.3	Sprawdzanie błędów	131
4.9	Gry.....	131
4.9.1	Gry przygodowe i strzelanki	131
4.9.2	Gry zręcznościowe.....	132
4.9.3	Gry planszowe	133
4.9.4	Gry karciane.....	134
4.9.5	Desktop Fun.....	134
4.9.6	Dzieci	135
4.9.7	Taktyka i gry strategiczne.....	136
4.9.8	Gry na Windows.....	137
4.9.9	Usługi gier.....	137
4.10	Narzędzia Google	138
4.10.1	Gmail	138
4.10.2	Kontakty Google.....	138
4.10.3	Google cal.....	138
4.10.4	Zadania Google.....	138
4.10.5	Google Earth.....	138
4.10.6	Google Talk	139
4.10.7	Dysk Google	139
4.11	Błędy, problemy i prośby	139
5	Zarządzanie oprogramowaniem	140
5.1	Wprowadzenie	140
5.1.1	Metody	140
5.1.2	Pakiety.....	140
5.2	Repozytoria.....	141
5.2.1	Standardowe repozytoria.....	141
5.2.2	Repozytoria społeczności.....	142
5.2.3	Dedykowane repozytoria	143
5.2.4	Repozytoria deweloperskie	143
5.2.5	Lustra	143
5.3	Menedżer pakietów Synaptic.....	144
5.3.1	Instalowanie i usuwanie pakietów	144
5.3.2	Aktualizacja i obniżanie wersji oprogramowania.....	147
5.4	Rozwiązywanie problemów z Synaptic	149
5.5	Inne metody	151
5.5.1	Zdolność.....	151
5.5.2	Pakiety Deb.....	151
5.5.3	Samodzielne opakowania.....	153
5.5.4	Metody CLI.....	153
5.5.5	Więcej metod instalacji.....	154
5.5.6	Linki.....	155
6	Zaawansowane użycie	156
6.1	Programy Windows pod MX Linux	156
6.1.1	Open-source	156

6.1.2	Handlowy	157
6.2	Maszyny wirtualne	157
6.2.1	Konfiguracja VirtualBox	158
6.2.2	Korzystanie z VirtualBox	159
6.3	Alternatywne menedżery okien	161
6.4	Wiersz poleceń	162
6.4.1	Pierwsze kroki	163
6.4.2	Typowe polecenia	164
6.4.3	Linki	166
6.5	Skrypty	166
6.5.1	Prosty skrypt	166
6.5.2	Specjalne typy skryptów	167
6.5.3	Preinstalowane skrypty użytkownika	167
6.5.4	Porady i wskazówki	168
6.6	Zaawansowane narzędzia MX	168
6.6.1	Skanowanie ratunkowe chroot (CLI)	168
6.6.2	Live-USB Kernel Updater (CLI)	168
6.6.3	MX Live USB Maker	169
6.6.4	Remaster na żywo (MX Snapshot i RemasterCC)	170
6.7	SSH (Secure Shell)	172
6.7.1	Rozwiązywanie problemów SSH	172
6.8	Synchronizacja plików	173
7	Pod maską	174
7.1	Wprowadzenie	174
7.2	Struktura systemu plików	174
	System plików systemu operacyjnego	174
	System plików na dysku	177
7.3	Uprawnienia	178
	Podstawowe informacje	178
7.4	Pliki konfiguracyjne	180
7.4.1	Pliki konfiguracyjne użytkownika	180
7.4.2	Pliki konfiguracyjne systemu	181
7.4.3	Przykład	181
7.5	Runlevels	182
7.6	Jądro	183
7.6.1	Wprowadzenie	183
7.6.2	Modernizacja/degradacja	183
7.6.3	Aktualizacja jądra i sterowników	185
7.6.4	Więcej opcji	185
7.6.5	Linki	186
7.6.6	Panika jądra i odzyskiwanie danych	186
7.7	Nasze pozycje	187
	7.7.1 Systemd	187
	7.7.2 Niewolne oprogramowanie	187
8	Glosariusz	188

1 Wprowadzenie

1.1 Informacje o niniejszej instrukcji

Rysunek 1-1: **Potrzeba* podręczników (xkcd.com).*

Podręcznik użytkownika MX jest produktem dużej grupy wolontariuszy ze społeczności MX Linux. W związku z tym nieuchronnie będzie zawierał błędy i pominięcia, chociaż ciężko pracowaliśmy, aby je zminimalizować. Prosimy o przesyłanie nam opinii, poprawek lub sugestii za pomocą jednej z metod wymienionych poniżej. Aktualizacje będą pojawiać się w miarę potrzeb.

Niniejszy podręcznik ma na celu przeprowadzenie nowych użytkowników przez etapy uzyskiwania kopii MX Linux, instalowania jej, konfigurowania do pracy z własnym sprzętem i codziennego użytkowania. Ma on na celu zapewnienie czytelnego ogólnego wprowadzenia i daje pierwszeństwo narzędziom graficznym, jeśli są dostępne. W przypadku szczegółowych lub rzadko poruszanych tematów, użytkownik powinien zapoznać się z Wiki i innymi zasobami lub napisać na [forum MX Linux](#).

MX Fluxbox nie został tutaj uwzględniony, ponieważ różni się od Xfce i KDE tak bardzo, że wydłużyłoby to i skomplikowało ten podręcznik. Oddzielny dokument Pomocy jest dołączany do każdej instalacji MX Fluxbox.

Nowi użytkownicy mogą uznać niektóre terminy użyte w tym podręczniku za nieznane lub mylące. Staraliśmy się ograniczyć użycie trudnych terminów i pojęć, ale niektóre z nich są po prostu nieuniknione. **Słowniczek znajdujący się na końcu dokumentu** zawiera definicje i komentarze, które pomogą zrozumieć trudne fragmenty.

Cała zawartość jest © 2024 przez MX Linux Inc. i wydana na licencji GPLv3. Cytowanie powinno brzmieć:

MX Linux Community Documentation Project. 2024. Podręcznik użytkownika dla MX Linux.

Informacje zwrotne:

- Email: manual AT mxlinux DOT org
- Forum: [Dokumentacja i filmy MX](#)

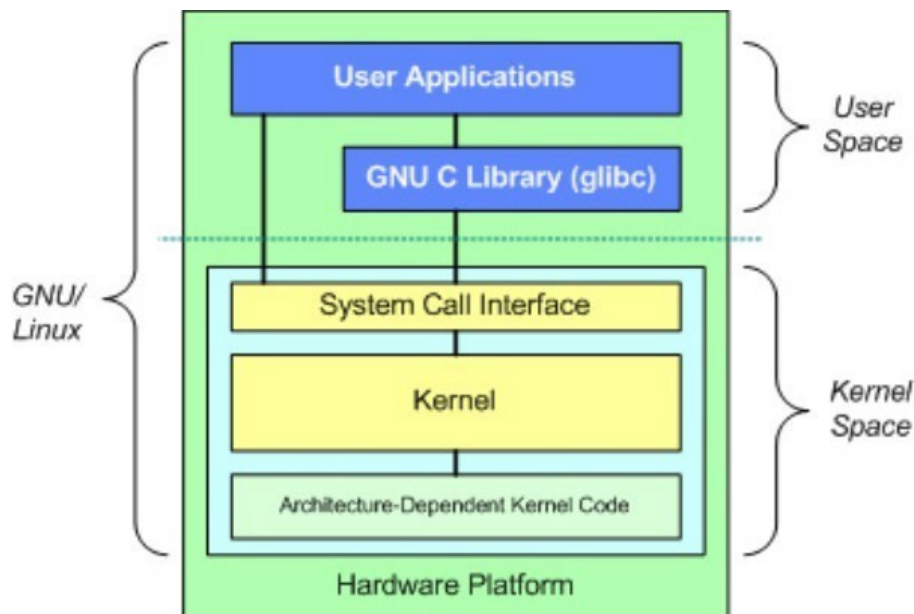
1.2 Informacje o MX Linux

Użytkownicy są bardzo zróżnicowani w swoim podejściu do MX Linux - lub dowolnego systemu operacyjnego. Niektórzy mogą po prostu chcieć urządzenia, które po prostu działa, jak dzbanek do kawy, który produkuje gorący napój na żądanie. Inni mogą być ciekawi, jak to właściwie działa, tj. dlaczego otrzymują kawę, a nie gęsty szlam. Ta sekcja ma na celu zorientowanie drugiej grupy. Pierwsza grupa może woleć przejść do sekcji 1.3: "Uzyskaj informacje!".

MX Linux jest desktopową wersją połączenia kolekcji wolnego oprogramowania [GNU](#) i jądra Linux, zapoczątkowanego we wczesnych latach 90-tych. [GNU/Linux](#), lub prościej i powszechnie określany jako "Linux", jest wolnym i otwartym systemem operacyjnym (OS), który ma unikalne i bardzo udane podejście do wszystkiego, od jądra, przez narzędzia, po strukturę plików (Seksja 7). Jest dostarczany użytkownikom poprzez [dystrybucje](#) lub "dystrybucje", z których jedną z najstarszych i najpopularniejszych jest [Debian](#), na którym zbudowany jest MX Linux.

1.2.1 Linux

Aby zapewnić szybki przegląd, oto uproszczony schemat i opis systemu operacyjnego Linux, zaadaptowany z *Anatomy of the Linux kernel*.

- Na górze znajduje się przestrzeń użytkownika, znana również jako przestrzeń aplikacji. To tutaj wykonywane są aplikacje użytkownika dostarczone przez dystrybucję lub dodane przez użytkownika. Istnieje również interfejs GNU C Library (*glibc*), który łączy aplikacje z jądrem. (Stąd alternatywna nazwa "GNU/Linux" pokazana na diagramie).
- Poniżej przestrzeni użytkownika znajduje się przestrzeń jądra, w której istnieje jądro

Linux. Jądro jest zdominowane przez sterowniki sprzętowe.

System plików

Jednym z pierwszych problemów z jakimi zmagają się wielu nowych użytkowników Linuksa jest sposób działania systemu plików. Wielu nowych użytkowników na próżno szukało na przykład dysku **C:** lub **D:**, ale Linux obsługuje dyski twarde i inne nośniki pamięci inaczej niż Windows. Zamiast mieć oddzielne drzewo systemu plików na każdym urządzeniu, MX Linux ma pojedyncze drzewo systemu plików (zwane **korzeniem** systemu plików), które jest oznaczone jako **/** i zawiera każde podłączone urządzenie. Gdy urządzenie pamięci masowej jest dodawane do systemu, jego system plików jest dołączany do katalogu lub podkatalogu systemu plików; nazywa się to montowaniem dysku lub urządzenia. Ponadto każdy użytkownik ma dedykowany podkatalog w **/home** i domyślnie jest to miejsce wyszukiwania własnych plików. Szczegółowe informacje można znaleźć w sekcji 7.

Większość ustawień programów i systemu w MX Linux jest przechowywana w dyskretnych plikach konfiguracyjnych; nie ma "rejestru", który wymaga specjalnych narzędzi do edycji. Pliki te są po prostu prostymi listami parametrów i wartości, które opisują zachowanie programów podczas ich uruchamiania.

Uwaga

Zupełnie nowi użytkownicy mają oczekiwania wynikające z ich wcześniejszych doświadczeń. Jest to naturalne, ale na początku może prowadzić do dezorientacji i frustracji. Należy pamiętać o dwóch podstawowych pojęciach:

1. MX Linux to nie Windows. Jak wskazano powyżej, nie ma rejestru ani dysku **C:**, a większość sterowników jest już w jądrze.
2. MX Linux nie jest oparty na rodzinie Ubuntu, ale na samym Debianie. Oznacza to, że polecenia, programy i aplikacje (zwłaszcza te z "Personal Package Archives" lub PPA) z rodziny Ubuntu mogą nie działać poprawnie, a nawet może ich brakować.

1.2.2 MX Linux

MX Linux, wydany po raz pierwszy w 2014 roku, jest wspólnym przedsięwzięciem społeczności [antiX](#) i byłego [MEPIS](#), które wykorzystuje najlepsze narzędzia i talenty z każdej dystrybucji oraz zawiera pracę i pomysły pierwotnie stworzone przez Warrena Woodforda. Jest to średniej wagi system operacyjny zaprojektowany w celu połączenia eleganckiego i wydajnego pulpitu z prostą konfiguracją, wysoką stabilnością, solidną wydajnością i średnim rozmiarem.

Opierając się na doskonałej pracy upstream Linuksa i społeczności open-source, w MX-23 wdrażamy nasze flagowe środowisko graficzne [Xfce 4.18](#) wraz z KDE/Plasma 5.27 i Fluxbox 1.3.7 jako oddzielne, wolnostojące wersje. Wszystkie opierają się na bazie [Debiana Stable](#) (Debian 12, "Bookworm"), czerpiąc również z podstawowego systemu antiX. Bieżące backporty i zewnętrzne dodatki do naszych repozytoriów służą do utrzymywania komponentów na bieżąco z rozwojem, zgodnie z wymaganiami użytkowników.

MX Dev Team składa się z grupy wolontariuszy o różnym pochodzeniu, talentach i zainteresowaniach. Szczegółowe informacje można znaleźć w sekcji [O nas](#). Specjalne podziękowania za ciągłe wsparcie tego projektu należą się MX Linux Packagers, producentom wideo, naszym wspieranym wolontariuszom i wszystkim naszym tłumaczom!

1.3 Bądź na bieżąco!

Ikony na pulpicie odsyłają do dwóch pomocnych dokumentów: często zadawanych pytań i instrukcji obsługi.

- FAQ zapewnia szybką orientację dla nowych użytkowników, odpowiadając na pytania najczęściej zadawane na forum.
- Niniejszy podręcznik użytkownika zawiera szczegółowe informacje na temat systemu operacyjnego. Niewiele osób czyta go od początku do końca, ale można się z nim szybko zapoznać 1) używając konspektu, aby przejść do ogólnego tematu, który Cię interesuje, lub 2) naciskając *Alt + F1*, aby go otworzyć i *Ctrl + F*, aby wyszukać konkretny element.
- Inne źródła informacji obejmują [forum](#), [Wiki](#), kolekcję filmów online i różne konta w mediach społecznościowych. Zasoby te są najłatwiej dostępne za pośrednictwem [strony głównej](#).

1.4 Wsparcie i EOL

Jaki rodzaj wsparcia jest dostępny dla MX Linux? Odpowiedź na to pytanie zależy od rodzaju wsparcia:

- **Problemy związane z użytkownikami.** Istnieje wiele mechanizmów wsparcia dla MX Linux, od dokumentów i filmów po fora i wyszukiwarki. Szczegółowe [informacje można znaleźć na stronie wsparcia społeczności](#).
- **Sprzęt.** Sprzęt jest obsługiwany w jądrze, gdzie trwa ciągły rozwój. Bardzo nowy sprzęt może nie być jeszcze obsługiwany, a bardzo stary sprzęt, choć nadal obsługiwany, może już nie być wystarczający dla wymagań pulpitu i aplikacji. Jednak większość użytkowników znajdzie wsparcie dla swojego sprzętu.
- **Pulpit.** Xfce4 jest dojrzałym pulpitem, który pozostaje w fazie rozwoju. Wersja dostarczana z MX Linux (4.18) jest uważana za stabilną; ważne aktualizacje zostaną zastosowane, gdy staną się dostępne. Środowisko KDE/Plasma jest utrzymywane na bieżąco.
- **Aplikacje.** Aplikacje są nadal rozwijane po wydaniu dowolnej wersji MX Linux, co oznacza, że dostarczane wersje będą się starzeć wraz z upływem czasu. Problem ten jest rozwiązywany poprzez połączenie źródeł: Debian (w tym Debian Backports), indywidualni deweloperzy (w tym MX Devs) oraz Community Packaging Team, który w miarę możliwości akceptuje prośby użytkowników o aktualizację. MX Updater sygnalizuje, kiedy nowe pakiety są dostępne do pobrania.
- **Bezpieczeństwo.** Aktualizacje zabezpieczeń Debiana będą obejmować użytkowników MX Linux przez okres do 5 lat. Powiadomienia o ich dostępności można znaleźć w MX Updater.

Uwagi dla tłumaczy

Wskazówki dla osób, które chcą przetłumaczyć podręcznik użytkownika:

- Angielskie teksty najnowszej wersji znajdują się w [repozytorium GitHub](#). Tłumaczenia

są przechowywane w katalogu **"tr"**.

- Możesz pracować w systemie GitHub: [sklonuj](#) to główne repozytorium, wprowadź zmiany, a następnie prześlij [zadanie ściągnięcia](#), aby zweryfikować je pod kątem scalenia ze źródłem.
- Alternatywnie, możesz pobrać interesującą Cię aplikację i pracować nad nią lokalnie przed powiadomieniem, że jest gotowa, wysyłając wiadomość e-mail na adres *manual AT mxlinux DOT org* lub pisząc na forum.
- Pod względem ważności zaleca się rozpoczęcie od sekcji 1-3, które zawierają informacje najbardziej istotne dla nowych użytkowników. Po ich ukończeniu można je rozdać użytkownikom jako częściowe tłumaczenie, podczas gdy późniejsze sekcje są tłumaczone.
- Dostępne tłumaczenia są śledzone na [MX/antiX Wiki](#)

2 Instalacja

2.1 Wprowadzenie

MX Linux live medium (pendrive lub DVD) uruchamia komputer bez dostępu do dysku twardego. Kopiuje wirtualny system plików do pamięci RAM, który działa jako centrum tymczasowego systemu operacyjnego dla komputera. Po zakończeniu sesji na żywo wszystko na komputerze powraca do poprzedniego stanu, bez zmian (porównaj sekcję 6.6.1).

Zapewnia to szereg korzyści:

- Umożliwia uruchomienie MX Linux na komputerze bez konieczności jego instalacji.
- Pozwala określić, czy MX Linux jest kompatybilny ze sprzętem.
- Pomaga on w zapoznaniu się z działaniem MX Linux i poznaniu niektórych jego funkcji.
- Możesz zdecydować, czy MX Linux jest tym, czego chcesz, bez trwałego wpływu na obecny system.

Uruchamianie z LiveMedium ma również pewne wady:

- Ponieważ cały system działa z połączenia pamięci RAM i nośnika, MX Linux będzie wymagał więcej pamięci RAM i może działać wolniej niż gdyby był zainstalowany na dysku twardym.
- Niektóre nietypowe urządzenia, które wymagają specjalistycznych sterowników lub niestandardowej konfiguracji, mogą nie działać w sesji na żywo, która jest tylko do odczytu (jak DVD), gdzie nie można zainstalować trwałych plików. Nasz pendrive z funkcją trwałości nie ma tego problemu.

2.1.1 PAE czy nie-PAE?

MX Linux jest dostępny dla dwóch architektur, a mianowicie [32-bitowej](#) i [64-bitowej](#), z których obie mają włączone [rozszerzenie adresu fizycznego](#) (PAE). PAE to sposób na umożliwienie 32-bitowemu systemowi operacyjnemu dostępu do pamięci RAM większej niż około 4 GB.

Możliwe jest użycie wersji bez PAE w systemie PAE, ale nie odwrotnie. Jeśli twój komputer nie jest w stanie obsłużyć PAE (np. jest bardzo stary), zalecamy [zainstalowanie](#) naszej siostrzanej dystrybucji [antiX Linux](#).

Jeśli nie masz pewności, czy potrzebujesz wersji PAE, czy nie, użyj poniższej metody odpowiedniej dla aktualnie używanego systemu operacyjnego.

- Linux. Otwórz terminal i wprowadź to polecenie (w razie potrzeby najpierw zainstaluj **inxi**): `inxi -f`. Jeśli wpis CPU Flags nie zawiera PAE na liście, nie będzie można zainstalować MX Linux.
- Mac. Wersje Intel systemu OS X obsługują PAE.
- Windows
  - Windows2000 i wcześniejsze: nie-PAE
  - Windows XP i Vista. Kliknij prawym przyciskiem myszy Mój komputer > Właściwości, zakładka Ogólne. Jeśli na dole widnieje napis Physical Address Extension (=PAE), oznacza to, że PAE jest prawidłową wersją do zainstalowania.
  - Windows 7. Otwórz okno Command Prompt, klikając przycisk Start > Wszystkie

programy > Akcesoria > Command Prompt. Pojawi się okno terminala.
Wprowadź ten kod w wierszu polecenia w miejscu, w którym znajduje się
kursor:

```
wmic os get PAEEnabled
```

Jeśli funkcja PAE jest włączona, zostanie wyświetlony następujący komunikat: *PAEEnabled*. Po tym zwrocie może, ale nie musi, pojawić się słowo TRUE.

- Windows 8 i nowsze. PAE włączone domyślnie.

2.1.2 Wersja 32- czy 64-bitowa?

Jaka jest architektura procesora?

Postępuj zgodnie z odpowiednią metodą poniżej, aby dowiedzieć się, czy twój komputer jest 32- lub 64-bitowy.

- **Linux.** Otwórz terminal i wprowadź polecenie *lscpu*, a następnie sprawdź kilka pierwszych wierszy pod kątem architektury, liczby rdzeni itp.
- **Windows.** Zapoznaj się z [tym dokumentem Microsoft](#).
- **Apple.** Zapoznaj się z [tym dokumentem Apple](#).

*Jeśli zamiast tego chcesz poznać architekturę systemu operacyjnego, polecenie *uname -m* działa na wszystkich dystrybucjach Linuksa i macOS.

Ogólnie rzecz biorąc, jeśli masz 64-bitowy procesor i wymaganą pamięć RAM dla konkretnego komputera i procesora, powinieneś używać wersji 64-bitowej. Wynika to z faktu, że wersja 64-bitowa jest generalnie szybsza, choć w codziennym użytkowaniu można nie zauważyć różnicy. Ponadto w dłuższej perspektywie coraz większa liczba większych aplikacji będzie prawdopodobnie ograniczona do wersji 64-bitowych. Należy pamiętać, że 32-bitowa aplikacja lub system operacyjny może działać na 64-bitowym procesorze, ale nie odwrotnie.

Więcej informacji można znaleźć [tutaj](#).

Ile masz pamięci (RAM)?

- Linux. Otwórz terminal i wprowadź polecenie *free -h* i spójrz na liczbę w kolumnie Total.
- Windows. Otwórz okno System za pomocą dowolnej metody zalecanej dla Twojej wersji i poszukaj wpisu "Zainstalowana pamięć (RAM)".
- Apple. Kliknij pozycję "O tym komputerze Mac" w menu Apple w systemie Mac OS X i poszukaj informacji o pamięci RAM.

2.1.3 Wymagania systemowe

W przypadku systemu MX Linux zainstalowanego na dysku twardym zwykle potrzebne są następujące komponenty.

Minimum

- Napęd CD/DVD (i BIOS zdolny do uruchamiania z tego napędu) lub pendrive USB o pojemności 4 GB (i BIOS zdolny do uruchamiania z USB).
- Nowoczesny procesor i686 Intel lub AMD
- 1 GB pamięci RAM

- 6 GB wolnego miejsca na dysku twardym

Zalecane

- Napęd CD/DVD (i BIOS zdolny do uruchamiania z tego napędu) lub pamięć USB o pojemności 8 GB, jeśli używana jest pamięć trwała (i BIOS zdolny do uruchamiania z USB).
- Nowoczesny procesor i686 Intel lub AMD
- 2 GB pamięci RAM lub więcej
- Co najmniej 20 GB wolnego miejsca na dysku twardym
- Karta graficzna obsługująca 3D do obsługi pulpitu 3D
- Karta dźwiękowa zgodna z SoundBlaster, AC97 lub HDA

UWAGA: Niektórzy użytkownicy MX Linux 64-bit zgłaszają, że 2 GB pamięci RAM jest wystarczające do ogólnego użytku, chociaż co najmniej 4 GB pamięci RAM jest zalecane, jeśli będziesz uruchamiać procesy (takie jak remastering) lub aplikacje (takie jak edytor audio lub wideo), które wymagają dużej ilości pamięci.

2.2 Tworzenie nośnika startowego

2.2.1 Uzyskanie obrazu ISO

MX Linux jest dystrybuowany jako obraz ISO, plik obrazu dysku w formacie systemu plików [ISO 9660](#). Jest on dostępny w dwóch formatach na [stronie pobierania](#).

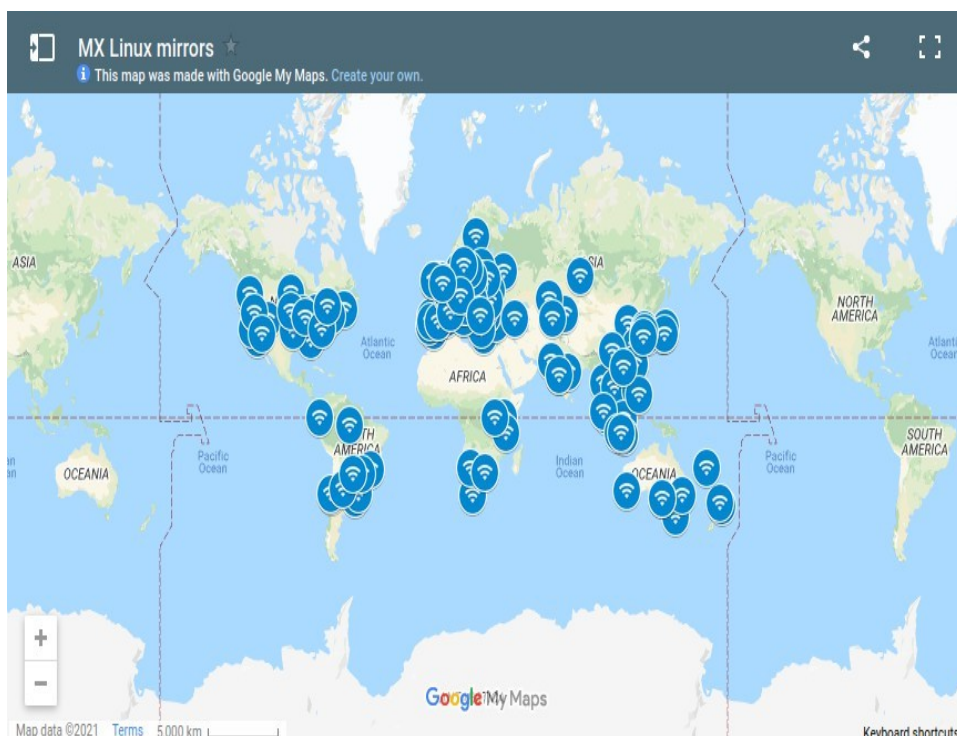
- **Oryginalne wydanie** danej wersji.
  - Jest to wersja *statyczna*, która po wydaniu pozostaje niezmieniona.
  - Im dłuższy czas od premiery, tym mniej aktualna.
- **Comiesięczna aktualizacja** danej wersji. Ten comiesięczny obraz ISO jest tworzony z oryginalnego wydania przy użyciu MX Snapshot (patrz sekcja 6.6.4).
  - Obejmuje ona wszystkie aktualizacje od czasu pierwotnej wersji, a tym samym eliminuje konieczność pobierania dużej liczby plików po instalacji.
  - Umożliwia również użytkownikom uruchomienie sesji na żywo z najnowszą wersją programów.
  - **Dostępne tylko do bezpośredniego pobrania!**

[Tworzenie antiX/MX live-usb z systemu Windows](#)

Zakup

Dostępne dyski USB, komputery itp. z preinstalowanym obrazem ISO są wymienione na [stronie sprzętu](#).

Rysunek 2-1: Dystrybucja serwerów lustrzanych MX Linux (wrzesień 2021 r.).

Pobierz

MX Linux można pobrać na dwa sposoby [ze strony pobierania](#).

- **Bezpośrednie.** Bezpośrednie pobieranie jest dostępne z naszego Direct Repo lub z naszych serwerów lustrzanych. Zapisz obraz ISO na dysku twardym. Jeśli jedno źródło wydaje się wolne, wypróbuj inne. Dostępne zarówno dla oryginalnego wydania, jak i comiesięcznej aktualizacji.
- **Torrent.** Udostępnianie plików [BitTorrent](#) zapewnia protokół internetowy do wydajnego masowego przesyłania danych. Decentralizuje on transfer w taki sposób, aby wykorzystać połączenia o dobrej przepustowości i zminimalizować obciążenie połączeń o niskiej przepustowości. Dodatkową zaletą jest to, że wszystkie klienty BitTorrent wykonują sprawdzanie błędów podczas procesu pobierania, więc nie ma potrzeby wykonywania osobnego sprawdzania md5sum po zakończeniu pobierania. Zostało to już zrobione!

Zespół MX Linux Torrent Team utrzymuje rozsiewany rój BitTorrent z najnowszym obrazem ISO MX Linux (**tylko oryginalne wydanie**), zarejestrowanym na archive.org najpóźniej w ciągu 24 godzin od oficjalnej premiery. Linki do torrentów znajdują się na [stronie pobierania](#).

- Przejdź do strony pobierania i kliknij łącze torrent odpowiednie dla twojej architektury. Przeglądarka powinna rozpoznać, że jest to torrent i zapytać o sposób jego obsługi. Jeśli nie, kliknij lewym przyciskiem myszy torrent dla swojej architektury, aby wyświetlić stronę, a następnie kliknij prawym przyciskiem myszy, aby go zapisać. Kliknięcie pobranego torrenta spowoduje uruchomienie klienta torrent (domyślnie Transmission), pokazując torrent na liście; zaznacz go i kliknij Start, aby rozpocząć proces pobierania. Jeśli pobrałeś już obraz ISO, upewnij się, że znajduje się on w tym samym folderze, co właśnie pobrany torrent.

2.2.2   Sprawdź ważność pobranego obrazu ISO

Po pobraniu obrazu ISO następnym krokiem jest jego weryfikacja. Dostępnych jest kilka metod.

md5sum

Każdemu obrazowi ISO towarzyszy pasujący plik md5sum. Powinieneś sprawdzić md5sum pobranego pliku z oficjalnym. Jeśli pobrany obraz ISO jest autentyczny, jego md5sum będzie identyczne z oficjalnym md5sum. Poniższe kroki pozwolą ci zweryfikować integralność pobranego obrazu ISO na dowolnej platformie OS.

- Windows

Użytkownicy mogą to najłatwiej sprawdzić za pomocą bootowalnego programu do tworzenia USB [Rufus](#); narzędzie o nazwie [WinMD5FREE](#) jest również dostępne do pobrania i używania bezpłatnie.

- Linux

W MX Linux przejdź do folderu, do którego pobrałeś ISO i plik md5sum. Kliknij prawym przyciskiem myszy plik md5sum > Sprawdź integralność danych. Pojawi się okno dialogowe "<nazwa ISO>: OK", jeśli liczby są identyczne. Możesz także kliknąć prawym przyciskiem myszy ISO > Compute md5sum i porównać go z innym źródłem. W sytuacjach, gdy opcja ta nie jest dostępna, otwórz terminal w lokalizacji, z której pobrałeś ISO (menedżery plików Linux zwykle mają opcję Otwórz terminal tutaj), a następnie wpisz:

```
md5sum nazwa_pliku.iso
```

Pamiętaj, aby zastąpić "filename" rzeczywistą nazwą pliku (wpisz kilka pierwszych liter, a następnie naciśnij Tab, a zostanie ona wypełniona automatycznie). Porównaj liczbę uzyskaną w wyniku tych obliczeń z plikiem md5sum pobranym z oficjalnej strony. Jeśli są one identyczne, kopia jest identyczna z oficjalną wersją.

- macOS

Użytkownicy komputerów Mac muszą otworzyć konsolę i przejść do katalogu z plikami ISO i md5sum. Następnie należy wydać następujące polecenie:

```
md5 -c nazwa_pliku.md5sum
```

Pamiętaj, aby zastąpić nazwę pliku rzeczywistą nazwą pliku.

sha256sum

Zwiększone bezpieczeństwo zapewnia [sha256](#) i [sha512](#). Pobierz plik, aby sprawdzić integralność ISO.

- Windows: metoda różni się w zależności od wersji. Wyszukaj w Internecie "*windows <wersja> sprawdź sumę sha256*".
- Linux: postępuj zgodnie z instrukcjami dla md5sum powyżej, zastępując "**sha256sum**" lub "**sha512sum**" dla "md5sum".
- MacOS: otwórz konsolę, przejdź do katalogu z plikami ISO i sha256 i wydaj to polecenie:

```
shasum -a 256 /path/to/file
```

Podpis GPG

Pliki ISO MX Linux są podpisane przez twórców MX Linux. Ta metoda zabezpieczeń pozwala użytkownikowi mieć pewność, że ISO jest tym, za co się podaje: oficjalnym obrazem ISO od twórców. Szczegółowe instrukcje dotyczące uruchamiania tej kontroli bezpieczeństwa można znaleźć na [technicznej Wiki MX/antiX](#).

2.2.3 Utwórz LiveMedium

DVD

Nagrywanie ISO na DVD jest łatwe, o ile przestrzega się kilku ważnych wskazówek.

- Nie należy nagrywać obrazu ISO na czystą płytę CD/DVD tak, jakby był to plik danych! Obraz ISO to sformatowany i bootowalny obraz systemu operacyjnego. W menu programu do nagrywania płyt CD/DVD należy wybrać opcję **Nagraj obraz dysku** lub **Nagraj ISO**. Jeśli po prostu przeciągniesz i upuścisz go na listę plików i nagraż jako zwykły plik, nie otrzymasz bootowalnego LiveMedium.
- Należy używać dobrej jakości zapisywalnych płyt DVD-R lub DVD+R o pojemności 4,7 GB.

USB

Można łatwo utworzyć bootowalną pamięć USB, która działa w większości systemów. MX Linux zawiera narzędzie **MX Live USB Maker** (patrz Sekcja 3.2) do tego zadania.

- Jeśli chcesz utworzyć pamięć USB w systemie Windows, sugerujemy użycie programu Rufus, który obsługuje nasz bootloader, lub najnowszej wersji programu Unetbootin.
- Jeśli korzystasz z systemu Linux, oferujemy nasz live-usb-maker-qt jako [64-bitowy Appimage](#).
- Jeśli pendrive uruchamia się, ale pojawia się komunikat o błędzie *gfxboot.c32: not a COM32R image*, nadal powinieneś być w stanie uruchomić komputer, wpisując "live" w następnej linii. Ponowne sformatowanie pendrive'a i ponowne flashowanie obrazu ISO powinno usunąć błąd.
- Jeśli graficzne kreatory USB zawiodą, możliwe jest użycie polecenia "dd", które jest teraz opcją w MX Live USB Maker.
  - OSTRZEŻENIE: należy uważać, aby prawidłowo zidentyfikować docelowy dysk USB, ponieważ polecenie dd całkowicie nadpisze dane na dysku docelowym.
  - Aby ustalić prawidłową nazwę/literę urządzenia dla pamięci USB, otwórz terminal, wpisz *lsblk* i naciśnij Enter. Zostanie wyświetlona lista wszystkich urządzeń podłączonych do systemu. Powinieneś być w stanie zidentyfikować pendrive'a po jego rozmiarze.
- Szczegółowe informacje można znaleźć [na MX/antiX Wiki](#).

```
$ lsblk
NAME MAJ:MIN RM  SIZE RO TYPE MOUNTPOINT
sda   8:0    0 111.8G  0 disk
├─sda1 8:1    0  20.5G  0 part /
└─sda2 8:2    0  91.3G  0 part /home
sdb   8:16   0 931.5G  0 disk
├─sdb1 8:17   0  10.8G  0 part [SWAP]
└─sdb2 8:18   0 920.8G  0 part /media/data
```

Rysunek 2-3: Typowy wynik polecenia lsblk, pokazujący dwa dyski twarde, każdy z dwiema partycjami.

2.3 Instalacja wstępna

2.3.1 Pochodzące z systemu Windows

Jeśli zamierzasz zainstalować MX Linux jako zamiennik Microsoft Windows®, dobrym pomysłem jest skonsolidowanie i utworzenie kopii zapasowej plików i innych danych przechowywanych obecnie w systemie Windows. Nawet jeśli

Planując dual-boot, należy wykonać kopię zapasową tych danych na wypadek nieprzewidzianych problemów podczas instalacji.

Tworzenie kopii zapasowych plików

Zlokalizuj wszystkie swoje pliki, takie jak dokumenty biurowe, zdjęcia, filmy i muzykę:

- Zazwyczaj większość z nich znajduje się w folderze Moje dokumenty.
- Wyszukaj różne typy plików z menu aplikacji systemu Windows, aby upewnić się, że wszystkie zostały znalezione i zapisane.
- Niektórzy użytkownicy tworzą kopie zapasowe czcionek do ponownego wykorzystania w MX Linux z aplikacjami (takimi jak LibreOffice), które mogą otwierać dokumenty Windows.
- Po zlokalizowaniu wszystkich takich plików należy nagrać je na płytę CD lub DVD albo skopiować na urządzenie zewnętrzne, takie jak pendrive.

Tworzenie kopii zapasowych poczty e-mail, kalendarza i danych kontaktowych

W zależności od używanego programu poczty e-mail lub kalendarza, dane poczty e-mail i kalendarza mogą nie być zapisywane w oczywistej lokalizacji lub pod oczywistą nazwą pliku. Większość aplikacji do obsługi poczty e-mail lub harmonogramów (takich jak Microsoft Outlook®) umożliwia eksportowanie tych danych w jednym lub kilku formatach plików. Aby dowiedzieć się, jak wyeksportować dane, zapoznaj się z dokumentacją pomocy aplikacji.

- Dane e-mail: Najbezpieczniejszym formatem wiadomości e-mail jest zwykły tekst, ponieważ większość programów pocztowych obsługuje tę funkcję; **pamiętaj, aby spakować plik**, aby upewnić się, że wszystkie atrybuty pliku zostaną zachowane. Jeśli korzystasz z programu Outlook Express, twoja poczta jest przechowywana w pliku .dbx lub .mbx, który można zaimportować do programu Thunderbird (jeśli jest zainstalowany) w systemie MX Linux. Użyj funkcji wyszukiwania systemu Windows, aby zlokalizować ten plik i skopiuj go do kopii zapasowej. Poczta Outlook powinna być najpierw zaimportowana do Outlook Express, zanim zostanie wyeksportowana do MX Linux.
- Dane kalendarza: wyeksportuj dane kalendarza do formatu iCalendar lub vCalendar, jeśli chcesz używać ich w MX Linux.
- Dane kontaktowe: najbardziej uniwersalne formaty to CSV (wartości oddzielone przecinkami) lub vCard.

Konta i hasła

Chociaż zwykle nie są one przechowywane w czytelnych plikach, które można zarchiwizować, ważne jest, aby pamiętać o zanotowaniu różnych informacji o koncie, które można zapisać na komputerze. Dane automatycznego logowania do witryn internetowych lub usług, takich jak dostawca usług internetowych, będą musiały być wprowadzane od nowa, więc pamiętaj o zapisaniu na dysku informacji potrzebnych do ponownego uzyskania dostępu do tych usług. Przykłady obejmują:

- Dane logowania dostawcy usług internetowych: Potrzebna będzie co najmniej nazwa użytkownika i hasło dostawcy usług internetowych oraz numer telefonu do połączenia, jeśli korzystasz z dial-up lub ISDN. Inne szczegóły mogą obejmować numer wybierania, typ wybierania (impulsowe lub tonowe) i typ uwierzytelniania (dla dialup); adres IP i

maska podsieci, serwer DNS, adres IP bramy, serwer DHCP, VPI/VCI, MTU, typ enkapsulacji lub ustawienia DHCP (dla różnych form łącza szerokopasmowego). Jeśli nie masz pewności, czego potrzebujesz, skonsultuj się z dostawcą usług internetowych.

- Sieć bezprzewodowa: Potrzebny będzie klucz dostępu lub hasło oraz nazwa sieci.
- Hasła internetowe: Będziesz potrzebować haseł do różnych forów internetowych, sklepów internetowych lub innych bezpiecznych witryn.

- Dane konta e-mail: Potrzebna będzie nazwa użytkownika i hasło oraz adresy lub adresy URL serwerów pocztowych. Może być również potrzebny typ uwierzytelniania. Informacje te powinny być dostępne w oknie dialogowym ustawień konta klienta poczty e-mail.
- Wiadomości błyskawiczne: Nazwa użytkownika i hasło do konta (kont) komunikatora, lista znajomych i informacje o połączeniu z serwerem, jeśli to konieczne.
- Inne: Jeśli masz połączenie VPN (np. z biurem), serwer proxy lub inną skonfigurowaną usługę sieciową, upewnij się, że dowiedziałeś się, jakie informacje są niezbędne do jej ponownej konfiguracji w razie potrzeby.

Ulubione przeglądarki

Ulubione przeglądarki internetowe (zakładki) są często pomijane podczas tworzenia kopii zapasowych i zwykle nie są przechowywane w oczywistym miejscu. Większość przeglądarek zawiera narzędzie do eksportowania zakładek do pliku, który można następnie zaimportować do wybranej przeglądarki internetowej w MX Linux. Sprawdź menedżera zakładek w przeglądarce, z której korzystasz, aby uzyskać aktualne wskazówki.

Licencje na oprogramowanie

Wielu zastrzeżonych programów dla systemu Windows nie można zainstalować bez klucza licencyjnego lub klucza CD. Jeśli nie zamierzasz na stałe pozbyć się systemu Windows, upewnij się, że posiadasz klucz licencyjny dla każdego programu, który go wymaga. Jeśli zdecydujesz się na ponowną instalację systemu Windows (lub jeśli konfiguracja podwójnego rozruchu pójdzie nie tak), nie będziesz w stanie ponownie zainstalować tych programów bez klucza. Jeśli nie możesz znaleźć papierowej licencji dostarczonej z produktem, możesz zlokalizować ją w rejestrze systemu Windows lub użyć wyszukiwarki kluczy, takiej jak [ProduKey](#). Jeśli wszystko inne zawiedzie, spróbuj skontaktować się z producentem komputera w celu uzyskania pomocy.

Uruchamianie programów Windows

Programy Windows nie będą działać w systemie operacyjnym Linux, więc użytkownicy MX Linux są zachęceni do szukania natywnych odpowiedników (patrz Sekcja 4). Aplikacje, które są krytyczne dla użytkownika, mogą działać pod Wine (patrz sekcja 6.1), choć sukces jest różny.

2.3.2 Komputery Apple Intel

Instalacja MX Linux na komputerach Apple z układami Intela może być problematyczna; trudność zależy od konkretnego sprzętu. Użytkownikom zainteresowanym taką instalacją zaleca się przeszukanie i zapoznanie się z materiałami i forami Debiana na temat ostatnich zmian. Wielu użytkowników Apple z powodzeniem zainstalowało MX Linux, więc powinieneś mieć szczęście, jeśli poszukasz lub opublikujesz pytania na forum MX Linux.

Linki

[Instalacja Debiana na komputerach Apple](#)
[Forum Debiana](#)

2.3.3 Najczęściej zadawane pytania dotyczące dysków twardych

Gdzie powinienem zainstalować MX Linux?

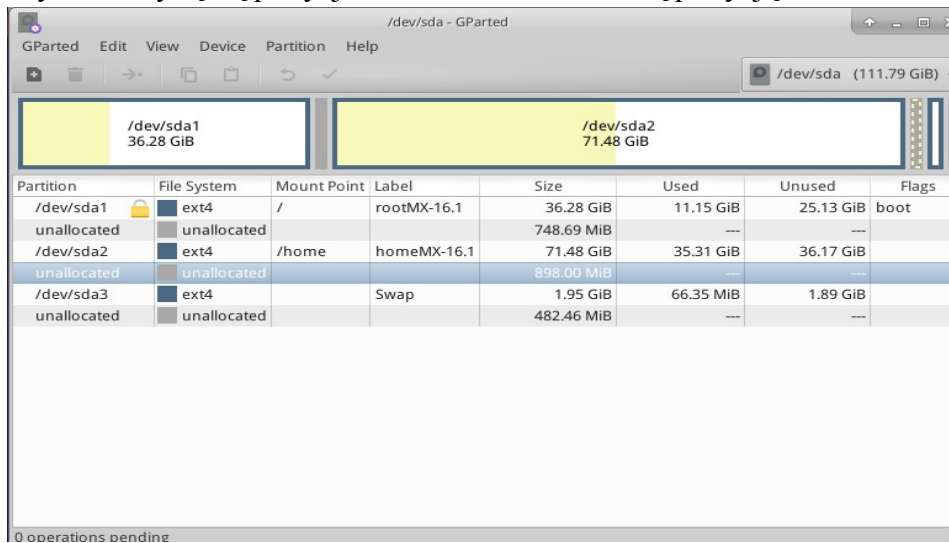
Przed rozpoczęciem instalacji należy zdecydować, gdzie zostanie zainstalowany MX Linux.

- Cały dysk twardy
- Istniejąca partycja na dysku twardym

- Nowa partycja na dysku twardym

Możesz po prostu wybrać jedną z dwóch pierwszych opcji podczas instalacji; trzecia opcja wymaga utworzenia nowej partycji. Można to zrobić podczas instalacji, ale zaleca się zrobienie tego przed jej rozpoczęciem. W MX Linux do graficznego tworzenia partycji i zarządzania nimi zwykle używa się **GParted** (Xfce) lub **Partition Manager** (KDE).

Tradycyjna konfiguracja instalacji Linuksa ma kilka partycji, po jednej dla roota, home i swap, jak pokazano na poniższym rysunku. Powinieneś zacząć od tego, jeśli jesteś nowy w Linuksie. Możesz także potrzebować partycji systemowej EFI w formacie FAT32 (ESP) dla maszyn obsługujących UEFI. Możliwe są inne układy partycji, na przykład niektórzy doświadczeni użytkownicy łączą partycje root i home z oddzielną partycją na dane.

Partition	File System	Mount Point	Label	Size	Used	Unused	Flags
/dev/sda1	ext4	/	rootMX-16.1	36.28 GiB	11.15 GiB	25.13 GiB	boot
unallocated	unallocated			748.69 MiB	---	---	
/dev/sda2	ext4	/home	homeMX-16.1	71.48 GiB	35.31 GiB	36.17 GiB	
unallocated	unallocated			898.00 MiB	---	---	
/dev/sda3	ext4	Swap	Swap	1.95 GiB	66.35 MiB	1.89 GiB	
unallocated	unallocated			482.46 MiB	---	---	

Rysunek 2-2: GParted pokazujący trzy partycje (sda1), (sda2) i swap (sda3). Rozmiary dysków są preferowane przez użytkownika (minimalne wymagania znajdują się w sekcji 1.3).

WIĘCEJ: [Podręcznik GParted](#)

[Utwórz nową partycję za pomocą GParted](#)

[Partycjonowanie systemu z wieloma uruchomieniami](#)

Jak mogę edytować partycje?

Bardzo przydatne narzędzie o nazwie Disk Manager zapewnia graficzną prezentację wszystkich partycji na komputerze (z wyłączeniem swap) z prostym interfejsem do szybkiego i łatwego montowania, odmontowywania i edytowania niektórych właściwości partycji dyskowych. Zmiany są automatycznie i natychmiastowo zapisywane w pliku /etc/fstab, dzięki czemu są zachowywane do następnego uruchomienia systemu.

POMOC: [Menedżer dysków](#)

Czym są te inne partycje w mojej instalacji Windows?

Najnowsze komputery domowe z systemem Windows są sprzedawane z partycją diagnostyczną i partycją przywracania, oprócz tej, która zawiera instalację systemu operacyjnego. Jeśli w GParted pojawia się wiele partycji, o których istnieniu nie wiedziałeś, prawdopodobnie są to

właśnie te partycje i należy je pozostawić w spokoju.

Czy powinienem utworzyć oddzielną partycję domową?

Nie trzeba tworzyć oddzielnej partycji domowej, ponieważ instalator utworzy katalog /home w katalogu / (root). Jednak posiadanie oddzielnej partycji ułatwia aktualizacje i chroni przed problemami spowodowanymi przez użytkowników wypełniających dysk dużą ilością zdjęć, muzyki lub filmów.

Jak duży powinien być / (root)?

- (W systemie Linux ukośnik "/" oznacza partycję główną). Zainstalowany rozmiar podstawowy wynosi nieco poniżej 5 GB, więc zalecamy co najmniej 6 GB, aby umożliwić podstawowe funkcje.
- Ten minimalny rozmiar nie pozwoli na zainstalowanie wielu programów i może powodować trudności z aktualizacjami, uruchamianiem VirtualBox itp. Zalecany rozmiar do normalnego użytkowania wynosi zatem 20 GB.
- Jeśli partycja domowa (/home) znajduje się w katalogu głównym (/) i przechowujesz wiele dużych plików, będziesz potrzebować większej partycji głównej.
- Gracze grający w duże gry (np. Wesnoth) powinni pamiętać, że będą potrzebować większej partycji głównej niż zwykle na dane, obrazy i pliki dźwiękowe; alternatywą jest użycie oddzielnego dysku na dane.

Czy potrzebuję wymiany?

Swap jest przestrzenią dyskową używaną dla pamięci wirtualnej, podobną do pliku "page" używanego przez Windows dla pamięci wirtualnej. Technicznie rzecz biorąc, system Linux może działać bez swapu, choć mogą wystąpić pewne problemy z wydajnością, ale MX Linux zdecydowanie to zaleca, a instalator utworzy dla Ciebie plik swap lub partycję (patrz Sekcja 2.5.1).

Jeśli zamierzasz hibernować (a nie tylko zawieszać) system, oto kilka zaleceń dotyczących rozmiaru przestrzeni wymiany:

- W przypadku mniej niż 1 GB pamięci RAM przestrzeń wymiany powinna być co najmniej równa ilości pamięci RAM, a maksymalnie dwukrotnie większa, w zależności od ilości miejsca na dysku twardym dostępnego dla systemu.
- W przypadku systemów z większą ilością pamięci RAM przestrzeń wymiany powinna być co najmniej równa rozmiarowi pamięci.

Co oznaczają nazwy takie jak "sda"?

Przed rozpoczęciem instalacji ważne jest, aby zrozumieć, jak system operacyjny Linux traktuje dyski twarde i ich partycje.

- **Nazwy dysków.** W przeciwieństwie do systemu Windows, który przypisuje literę dysku do każdej partycji dysku twardego, Linux przypisuje krótką nazwę urządzenia do każdego dysku twardego lub innego urządzenia pamięci masowej w systemie. Nazwy urządzeń zaczynają się od **sd** plus pojedyncza litera (np. "sda", "sdb" itp.) dla dysków SATA i zaczynają się od **nvme0n** plus pojedyncza liczba (np. "nvme0n1", "nvme0n2" itp.) dla dysków **NVMe**. Istnieją również bardziej zaawansowane sposoby nazywania dysków, z których najpopularniejszym jest **UUID** (Universally Unique Identifier), używany do przypisania stałej nazwy, która nie zostanie zmieniona przez dodanie lub usunięcie sprzętu.
- **Nazwy partycji.** W obrębie każdego dysku każda partycja jest określana jako numer dołączony do nazwy urządzenia. Tak więc w przypadku SATA, **sda1** będzie pierwszą partycją na pierwszym dysku twardym, podczas gdy **sdb3** będzie trzecią partycją na

drugim dysku. W przypadku NVMe, nvme0n1p1 będzie pierwszą partycją na pierwszym dysku twardym, podczas gdy nvme0n2p3 będzie trzecią partycją na drugim dysku.

- **Rozszerzone partycje.** Dyski twarde komputerów PC miały pierwotnie tylko cztery partycje. Są one nazywane partycjami podstawowymi w systemie Linux i są ponumerowane od 1 do 4. Możesz zwiększyć ich liczbę, przekształcając jedną z partycji podstawowych w partycję rozszerzoną, a następnie dzieląc ją na partycje logiczne (limit 15), które są ponumerowane od 5. Linux może być zainstalowany na partycji podstawowej lub logicznej.

2.4 Pierwsze spojrzenie

Logowanie Live Medium

Jeśli chcesz się wylogować i ponownie zalogować, zainstalować nowe pakiety itp., oto nazwy użytkownika i hasła:

- Zwykły użytkownik
  - nazwa: demo
  - hasło: demo
- Superużytkownik (Administrator)
  - nazwa: root
  - hasło: root

2.4.1 Uruchom LiveMedium

Live CD/DVD

Wystarczy umieścić płytę CD/DVD na tacy i ponownie uruchomić komputer.

Pamięć USB na żywo

Może być konieczne wykonanie kilku czynności, aby komputer uruchomił się poprawnie przy użyciu pamięci USB.

- Aby uruchomić komputer z pamięci USB, wiele komputerów ma określone klawisze, które można nacisnąć podczas uruchamiania, aby wybrać to urządzenie. Typowe klawisze menu urządzenia rozruchowego to Esc, jeden z klawiszy funkcyjnych, Return lub Shift. Przyjrzyj się uważnie pierwszemu ekranowi wyświetlanemu po ponownym uruchomieniu, aby znaleźć właściwy klawisz.
- Alternatywnie może być konieczne przejście do systemu BIOS w celu zmiany kolejności urządzeń rozruchowych:
  - Uruchom komputer i naciśnij wymagany klawisz (np. F2, F10 lub Esc) na początku, aby przejść do systemu BIOS.
  - Kliknij zakładkę Boot (lub przejdź do niej strzałką).
  - Zidentyfikuj i podświetl urządzenie USB (zwykle dysk twardy USB), a następnie przenieś je na górę listy (lub wprowadź, jeśli system jest do tego przystosowany). Zapisz i zakończ.

- Jeśli nie masz pewności lub czujesz się niekomfortowo przy zmianie BIOS-u, poproś o pomoc na [forum MX](#).

- Na starszych komputerach bez obsługi USB w BIOS-ie można użyć [Plop Linux LiveCD](#), który załaduje sterowniki USB i wyświetli menu. Szczegółowe informacje można znaleźć na stronie internetowej.
- Po ustawieniu systemu tak, aby rozpoznawał pendrive'a podczas procesu rozruchu, wystarczy podłączyć pendrive'a i ponownie uruchomić komputer.

UEFI

[Problemy z uruchamianiem UEFI i kilka ustawień do sprawdzenia!](#)

Jeśli na komputerze jest już zainstalowany system Windows 8 lub nowszy, należy podjąć specjalne kroki, aby poradzić sobie z obecnością [\(U\)EFI](#) i Secure Boot. Większość użytkowników jest zachęcana do wyłączenia Secure Boot poprzez wejście do BIOS-u, gdy maszyna zaczyna się uruchamiać. Niestety, dokładna procedura po tym różni się w zależności od producenta:

Pomimo faktu, że specyfikacja UEFI wymaga, aby tablice partycji MBR były w pełni obsługiwane, niektóre implementacje oprogramowania układowego UEFI natychmiast przełączają się na uruchamianie CSM oparte na BIOS w zależności od typu tablicy partycji dysku rozruchowego, skutecznie uniemożliwiając uruchamianie UEFI z partycji systemowych EFI na dyskach z partycjami MBR.

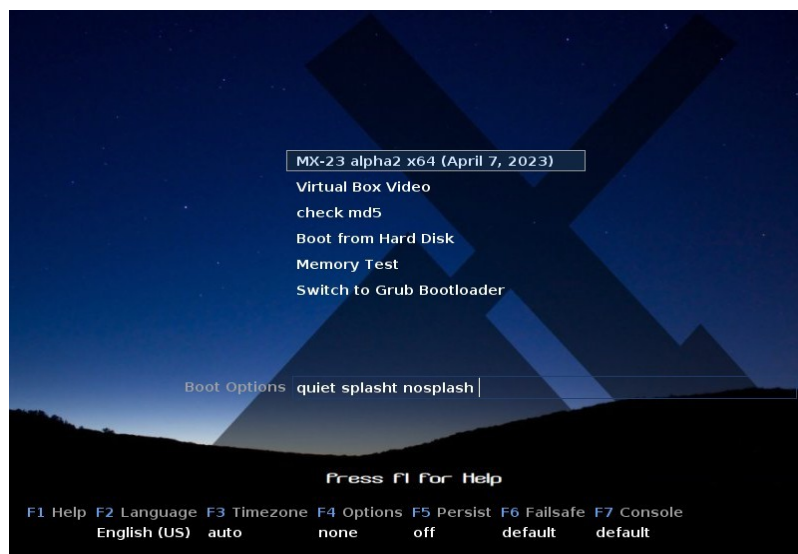
(Wikipedia, "Unified Extensible Firmware Interface", pobrane 10/12/19)

Uruchamianie i instalacja UEFI jest obsługiwana na maszynach 32- i 64-bitowych, a także 64-bitowych z 32-bitowym UEFI. Niemniej jednak, 32-bitowe implementacje UEFI mogą być problematyczne. Aby uzyskać informacje na temat rozwiązywania problemów, zapoznaj się z [MX/antiX Wiki](#) lub zapytaj na [forum MX](#).

Czarny ekran

Zdarza się, że użytkownik widzi pusty, czarny ekran z migającym kursorem w rogu. Reprezentuje to niepowodzenie uruchomienia X, systemu okien używanego przez Linuksa, i jest najczęściej spowodowane problemami z używanym sterownikiem graficznym. Rozwiązanie: zrestartuj komputer i wybierz z menu opcję bezpiecznego rozruchu (Safe Video lub Failsafe); szczegóły na temat tych kodów rozruchowych można znaleźć na [Wiki](#). Zobacz sekcję 3.3.2.

2.4.2 Standardowy ekran otwierania

Rysunek 2-3: Ekran rozruchowy LiveMedium obrazu ISO x64.

Po uruchomieniu LiveMedium zostanie wyświetlony ekran podobny do pokazanego na powyższym rysunku; ekran zainstalowanego systemu wygląda zupełnie inaczej. W menu głównym mogą również pojawić się niestandardowe wpisy.

Pozycje menu głównego

Tabela 1: Pozycje menu podczas uruchamiania Live

Wejście	Komentarz
MX-XX.XX (<DATA WYDANIA>)	Ta pozycja jest wybrana domyślnie i jest standardowym sposobem uruchamiania systemu na żywo przez większość użytkowników. Wystarczy nacisnąć Return, aby uruchomić system.
Rozruch z dysku twardego	Uruchamia wszystko, co jest aktualnie zainstalowane na dysku twardym systemu.
Test pamięci	Uruchamia test sprawdzający pamięć RAM. Jeśli test zakończy się pomyślnie, nadal może występować problem sprzętowy lub nawet problem z pamięcią RAM; jeśli test zakończy się niepowodzeniem, coś jest nie tak z pamięcią RAM.

W dolnym rzędzie ekranu wyświetlana jest liczba pionowych wpisów, poniżej których znajduje się rząd poziomych opcji; **naciśnij F1 na tym ekranie, aby uzyskać szczegółowe informacje.**

Opcje

- **F2 Język.** Ustaw język bootloadera i systemu MX. Zostanie on automatycznie przeniesiony na dysk twardy podczas instalacji.
- **F3 Strefa czasowa.** Ustaw strefę czasową dla systemu. Zostanie ona automatycznie przeniesiona na dysk twardy podczas instalacji.
- **F4 Options.** Opcje sprawdzania i uruchamiania systemu na żywo. Większość z tych opcji nie jest przenoszona na dysk twardy podczas instalacji.
- **F5 Persist.** Opcje zachowania zmian na LiveUSB po wyłączeniu urządzenia.

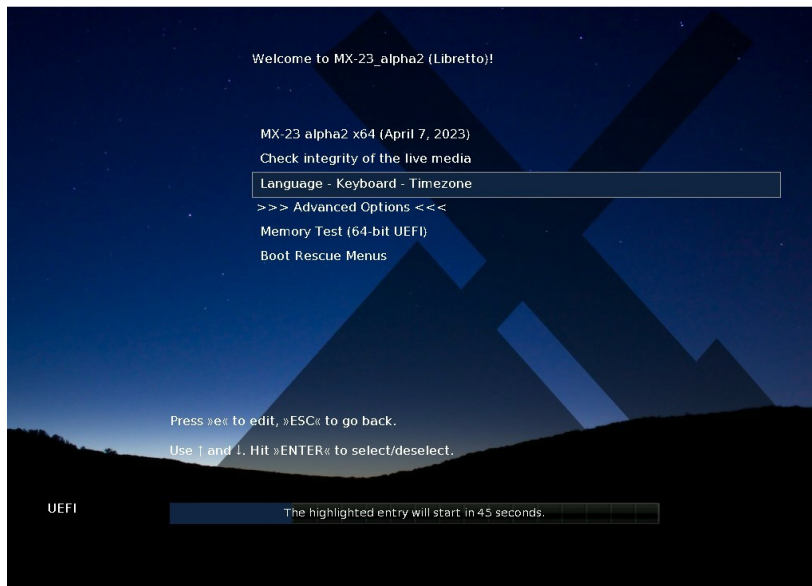
- **F6 Bezpieczne/niebezpieczne opcje wideo.** Opcje dla maszyn, które domyślnie nie uruchamiają się z X.

- **F7 Konsola.** Ustawia rozdzielczość konsoli wirtualnych. Może kolidować z ustawieniem trybu jądra. Może być przydatne, jeśli uruchamiasz system z wiersza poleceń lub próbujesz debugować wczesny proces rozruchu. Ta opcja zostanie przeniesiona podczas instalacji.

WIĘCEJ: [Proces uruchamiania systemu Linux](#), [MX/antiX Wiki](#)

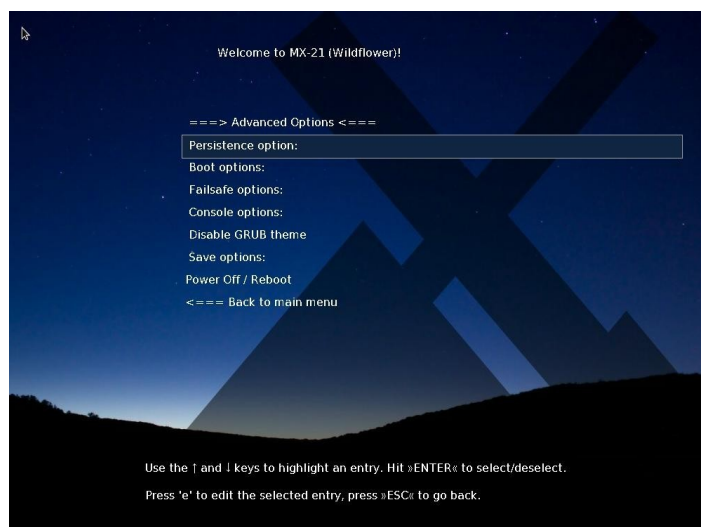
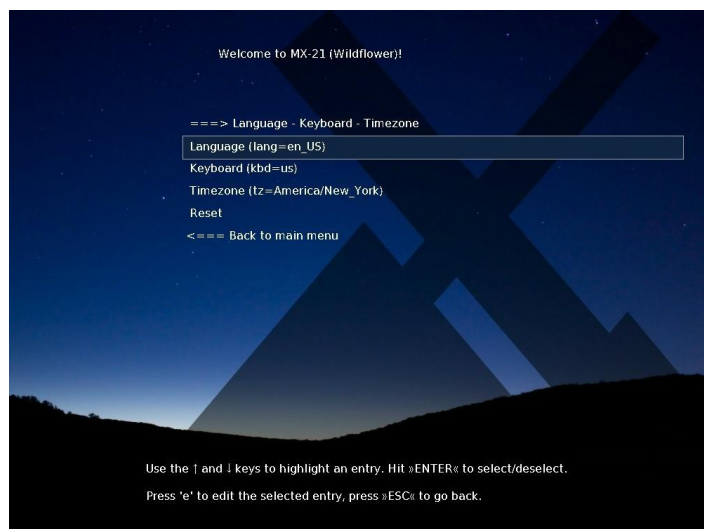
2.4.3 Ekran otwarcia UEFI

Rysunek 2-4: Ekran rozruchowy LiveMedium x64 (MX-21 i nowsze) po wykryciu UEFI.

Jeśli użytkownik korzysta z komputera ustawionego na rozruch UEFI (patrz [MX/antiX Wiki](#)), zamiast tego pojawi się ekran otwierający rozruch UEFI na żywo z innymi opcjami.

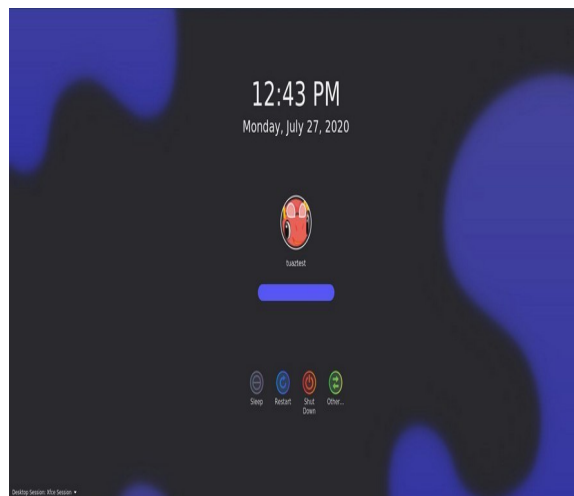
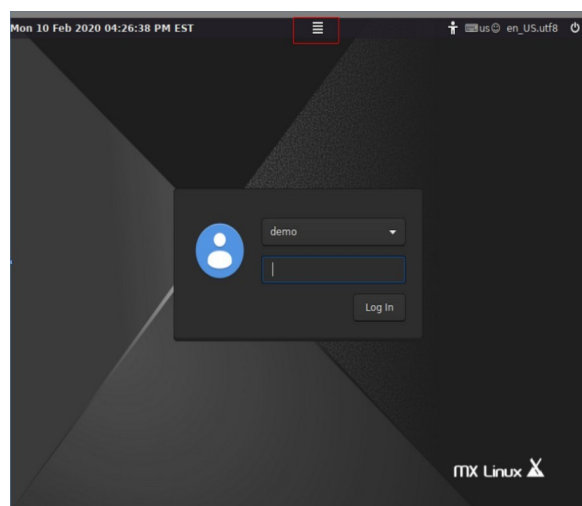
- Menu są używane do ustawiania opcji rozruchu zamiast menu klawiszy funkcyjnych.
- Górna opcja uruchomi system operacyjny z włączonymi wybranymi opcjami.
- Opcje zaawansowane ustawiają takie elementy jak Trwałość i inne elementy obecne w starszych menu klawiszy funkcyjnych rozruchu.
- Język - Klawiatura - Strefa czasowa ustawia te opcje.

Rysunek 2-5: Przykłady ekranów dla LiveMedium (po lewej) i zainstalowanych opcji.

Jeśli chcesz, aby opcje rozruchu pozostały niezmienione, wybierz opcję zapisu.

2.4.4 Ekran logowania

Ilustracja 2-6: Po lewej: ekran logowania Xfce, z przyciskiem sesji na środku. Po prawej: Ekran logowania KDE/Plasma (starsze wersje).

O ile nie wybrano autologowania, zainstalowany proces rozruchu kończy się ekranem logowania; w sesji na żywo wyświetlany jest tylko obraz tła, ale jeśli wylogujesz się z pulpitu, zobaczysz cały ekran. (Układ ekranu różni się w zależności od wersji MX.) Na małych ekranach obraz może wydawać się powiększony; jest to właściwość menedżera wyświetlania używanego przez MX Linux.

Na prawym końcu górnego paska widoczne są trzy małe ikony; od prawej do lewej:

- **Przycisk zasilania** na krawędzi zawiera opcje zawieszenia, ponownego uruchomienia i wyłączenia.
- **Przycisk języka** pozwala użytkownikowi wybrać odpowiednią klawiaturę dla ekranu logowania.
- **Przycisk pomocy wizualnych** uwzględnia specjalne potrzeby niektórych użytkowników.

Pośrodku znajduje się **przycisk sesji**, który pozwala wybrać menedżera pulpitu, którego chcesz użyć: Domyślna sesja Xsession, sesja Xfce, wraz z innymi, które mogą być zainstalowane (Seksja 6.3). Fluxbox nie jest już domyślnie dołączony, choć można go zainstalować za pomocą MX Package Installer.

Jeśli chcesz uniknąć konieczności logowania się za każdym razem, gdy uruchamiasz komputer (nie jest to zalecane ze względów bezpieczeństwa), możesz zmienić opcję na "autologin" w zakładce "options" w MX User Manager.

Wersje MX KDE/Plasma są dostarczane z innym ekranem logowania, zawierającym selektor sesji, klawiaturę ekranową i funkcje zasilania/wyłączania/restartu.

2.4.5 Różne komputery stacjonarne

MX-Xfce

Rysunek 2-7: Domyślny pulpit Xfce.

MX-KDE

Rysunek 2-8: Domyślny pulpit KDE/Plasma.

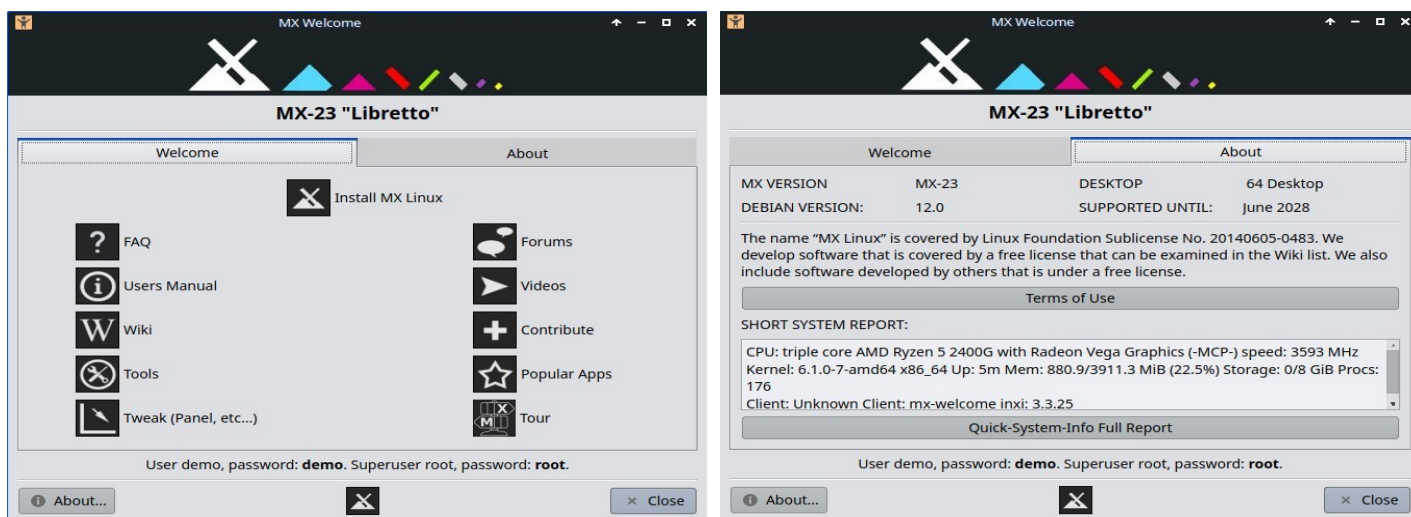
Pulpit jest tworzony i zarządzany przez [Xfce](#) lub KDE/Plasma; wygląd i układ każdego z nich został mocno zmodyfikowany dla MX Linux. Zwróć uwagę na dwie dominujące cechy pierwszego wyglądu: panel i ekran powitalny.

Panel

Domyślny pulpit MX Linux ma pojedynczy pionowy panel na ekranie. Orientację panelu można łatwo zmienić w **MX Tools > MX Tweak**. Typowe funkcje panelu to:

- Przycisk zasilania, otwiera okno dialogowe wylogowania, restartu, wyłączenia i zawieszenia (Xfce)
- Zegar w formacie LCD - kliknięcie kalendarza (xfce)
- Przyciski przełącznika zadań/okien: obszar, w którym wyświetlane są otwarte aplikacje.
- Przeglądarka Firefox
- Menedżer plików (Thunar)
- Obszar powiadomień
  - Menedżer aktualizacji
  - Menedżer schowka
  - Menedżer sieci
  - Menedżer woluminów
  - Menedżer zasilania
  - Wyrzutnik USB
- Pager: wyświetla dostępne obszary robocze (domyślnie 2, kliknij prawym przyciskiem myszy, aby zmienić).
- Menu aplikacji ("[Whisker](#)" na Xfce)
- Inne aplikacje mogą wstawiać ikony do panelu lub obszaru powiadomień podczas działania Aby zmienić właściwości panelu, patrz sekcja 3.8.

Ekran powitalny

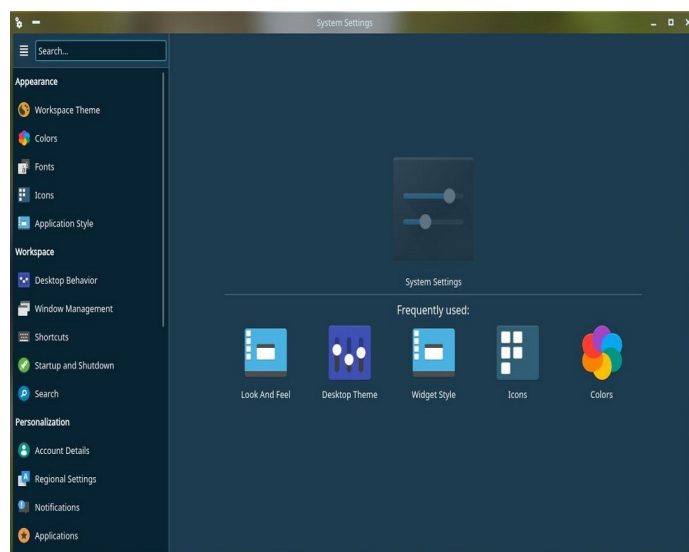
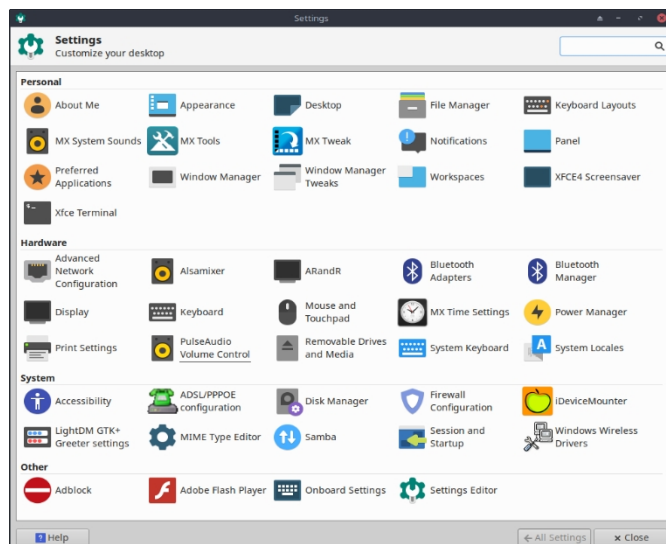

Ilustracja 2-9: Ekrany powitalne i Informacje w MX linux (zainstalowany).

Gdy użytkownik uruchamia komputer po raz pierwszy, na środku ekranu pojawia się ekran powitalny z dwiema zakładkami: "Welcome" oferuje szybką orientację i linki pomocy (Rysunek 2-7), podczas gdy "About" wyświetla skrót informacji o systemie operacyjnym, uruchomionym systemie itp. Podczas uruchamiania sesji na żywo, hasła dla użytkowników demo i root będą wyświetlane na dole. Po zamknięciu, uruchomieniu na żywo lub zainstalowaniu, można go ponownie wyświetlić za pomocą menu lub MX Tools.

Bardzo ważne jest, aby nowi użytkownicy dokładnie zapoznali się z przyciskami, ponieważ zaoszczędzi to wiele zamieszania i wysiłku podczas przyszłego korzystania z MX Linux. Jeśli czas jest ograniczony, zaleca się zapoznanie się z dokumentem FAQ, do którego link znajduje się na Pulpicie, gdzie znajdują się odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania.

Wskazówki i porady

Ilustracja 2-10: Ustawienia to miejsce, w którym można dokonywać zmian. Zawartość jest różna.

Kilka przydatnych rzeczy, które warto wiedzieć na początku:

- Jeśli występują problemy z dźwiękiem, siecią itp., patrz Konfiguracja (Sekcja 3).
- Dostosuj ogólną głośność dźwięku, przewijając kursorem ikonę głośnika lub klikając prawym przyciskiem myszy ikonę głośnika > Otwórz mikser.
- Ustaw system na konkretny układ klawiatury, klikając **Menu aplikacji > Ustawienia > Klawiatura**, zakładka Układ i wybierając model z rozwijanego menu. W tym miejscu można również dodać inne klawiatury językowe.
- Dostosuj preferencje myszy lub touchpada, klikając **Menu aplikacji > Ustawienia > Mysz i touchpad**.
- Koszem można łatwo zarządzać w menedżerze plików, którego ikona znajduje się w lewym panelu. Kliknij prawym przyciskiem myszy, aby go opróżnić. Można go również dodać do pulpitu lub panelu. Ważne jest, aby zdać sobie sprawę, że użycie funkcji usuwania, czy to poprzez podświetlenie i naciśnięcie przycisku usuwania, czy też poprzez pozycję menu kontekstowego, usuwa element na zawsze i nie będzie można go odzyskać.
- Dbaj o aktualność systemu, obserwując, czy wskaźnik (zaznaczone pole) dostępnych aktualizacji w MX Updater zmienia kolor na zielony. Szczegółowe informacje znajdują się w sekcji 3.2.
- Przydatne kombinacje klawiszy (zarządzane we Wszystkich ustawieniach > Klawiatura > Skróty aplikacji).

Tabela 2: Przydatne kombinacje klawiszy

Naciśnięcia klawiszy	Działanie
F4	Opuszcza terminal z góry ekranu
Klucz Windows	Powoduje wyświetlenie menu aplikacji
Ctrl-Alt-Esc	Zmienia kursor w biały x, aby zabić dowolny program
Ctrl-Alt-Bksp	Zamyka sesję (bez zapisywania!) i powraca do ekranu logowania.
Ctrl-Alt-Del	Blokuje pulpit w Xfce; wylogowuje w KDE/Plasma
Ctrl-Alt-F1	Opuszcza sesję X do wiersza poleceń; użyj Ctrl-Alt-F7, aby powrócić.

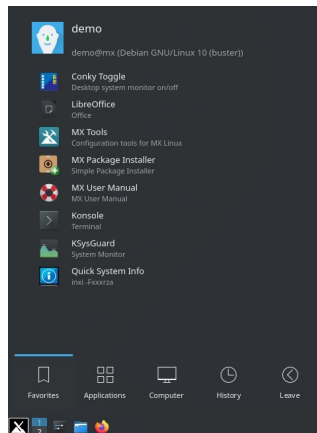
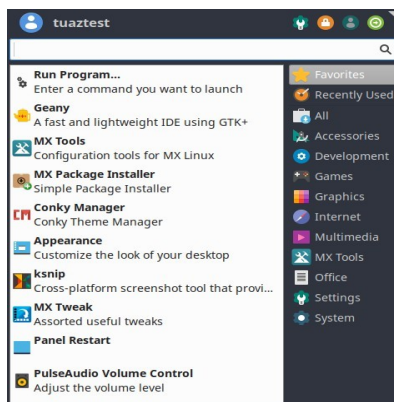
Alt-F1	Otwiera podręcznik użytkownika MX Linux (tylko Xfce, menu w KDE/Plasma).
Alt-F2	Powoduje wyświetlenie okna dialogowego w celu uruchomienia aplikacji
Alt-F3	Otwiera wyszukiwarę aplikacji, która umożliwia również edycję niektórych pozycji menu.

	(tylko Xfce)
Alt-F4	Zamyka aplikację w fokusie; na pulpicie wywołuje okno dialogowe wyjścia
PrtScr	Otwiera narzędzie do wykonywania zrzutów ekranu

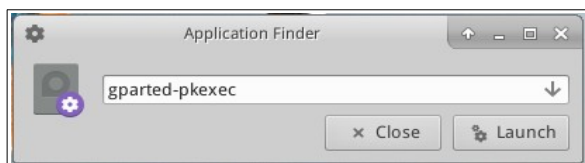
Zastosowania

Aplikacje można uruchamiać na różne sposoby.

Ilustracja 2-11: PO LEWEJ: menu Xfce Whisker (zawartość jest różna). PO PRAWEJ: Menu KDE/Plasma.

- Kliknij ikonę menu aplikacji w lewym dolnym rogu.
  - Otwiera się do kategorii Ulubione i można najechać kursorem myszy na inne kategorie po prawej stronie, aby zobaczyć zawartość w lewym panelu.
  - Na górze znajduje się potężne pole wyszukiwania przyrostowego: wystarczy wpisać kilka liter, aby znaleźć dowolną aplikację bez konieczności znajomości jej kategorii.
- Kliknij prawym przyciskiem myszy pulpit > Aplikacje.
- Jeśli znasz nazwę aplikacji, możesz skorzystać z wyszukiwarki aplikacji, uruchamianej na jeden z dwóch sposobów.
  - Kliknij prawym przyciskiem myszy pulpit > Uruchom polecenie ....
  - Alt-F2
  - Alt-F3 (Xfce) wywołuje zaawansowaną wersję, która pozwala sprawdzić polecenia, lokalizacje itp.
  - Na pulpicie KDE/Plasma wystarczy zacząć wpisywać
- Użyj zdefiniowanego naciśnięcia klawisza, aby otworzyć ulubioną aplikację.
  - Xfce- Kliknij **Menu aplikacji > Ustawienia: Klawiatura**, zakładka Skróty aplikacji.
  - KDE/Plasma - Globalne skróty w menu

Ilustracja 2-12: Wyszukiwarka aplikacji identyfikująca aplikację.

Inne

Informacje o systemie

- Kliknij **Menu aplikacji** > **Szybkie informacje o systemie**, co spowoduje wyświetlenie wyników polecenia
inxi -Fxrz do schowka, gotowy do wklejenia w postach na forum, plikach tekstowych itp.
- KDE/Plasma - kliknij **Menu aplikacji** > **System** > **Infocenter**, aby wyświetlić ładną grafikę

Wideo i audio

- Aby uzyskać podstawowe ustawienia monitora, kliknij **Menu aplikacji** > **Ustawienia** > **Wyświetlacz**
- Regulacja dźwięku odbywa się poprzez **Menu aplikacji** > **Multimedia** > **PulseAudio Volume Control** (lub kliknięcie prawym przyciskiem myszy ikony menedżera głośności).

UWAGA: w przypadku rozwiązywania problemów dotyczących wyświetlacza, dźwięku lub Internetu należy zapoznać się z sekcją 3: Konfiguracja.

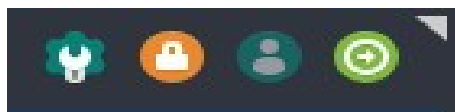
Linki

- [Dokumentacja Xfce](#)
- [Xfce FAQs](#)
- [KDE](#)

2.4.7 Wyjście

Po otwarciu menu aplikacji domyślnie w prawym górnym rogu widoczne są cztery przyciski poleceń (można je zmienić, klikając prawym przyciskiem myszy ikonę menu > Właściwości, zakładka Polecenia). Od lewej do prawej:

- All Settings (Wszystkie ustawienia)
- Ekran blokady
- Użytkownicy przełączników
- Wyloguj się

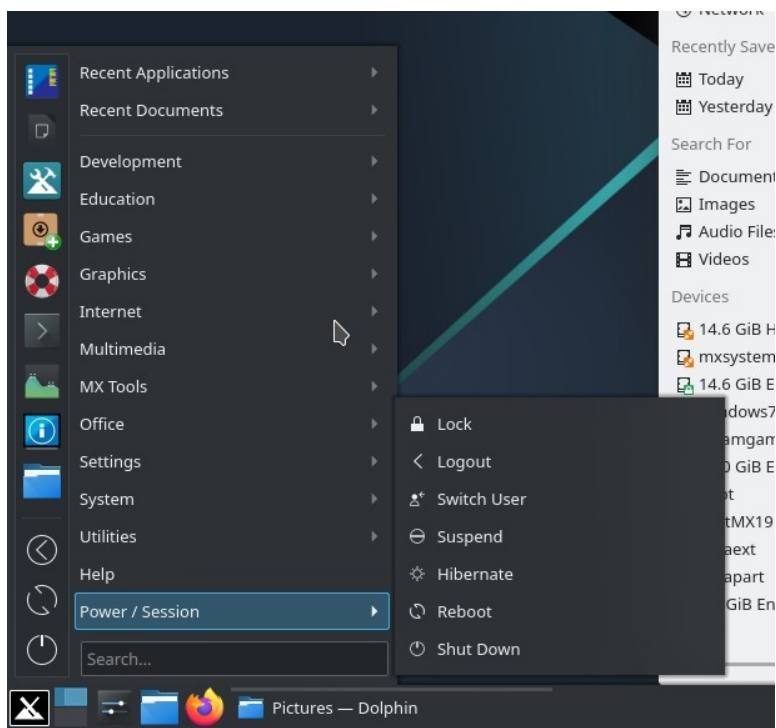

Rysunek 2-13: przyciski poleceń

Góra: Xfce

Prawo: KDE/Plasma

Ważne jest, aby poprawnie zamknąć MX Linux po zakończeniu sesji, aby system mógł zostać wyłączony w bezpieczny sposób. Wszystkie uruchomione programy są najpierw powiadamiane o wyłączeniu systemu, co daje im czas na zapisanie

edytowanego pliku,

wyjście z programów pocztowych i informacyjnych itp. Jeśli po prostu wyłączysz zasilanie, ryzykujesz możliwość uszkodzenia systemu operacyjnego.

Opcje podobne do przycisków poleceń są dostępne w menu KDE/Plasma LEAVE.

Na stałe

Aby opuścić sesję na dobre, wybierz jedną z poniższych opcji w oknie dialogowym Wyloguj:

- **Wyloguj.** Wybranie tej opcji zakończy wszystko, co robisz, zapyta cię o zapisanie otwartych plików, jeśli sam ich nie zamknąłeś, i przywróci cię do ekranu logowania z nadal działającym systemem.
  - Polecenie u dołu ekranu "Zapisz sesję dla przyszłych logowań" jest domyślnie zaznaczone. Jego zadaniem jest zapisanie stanu pulpitu (otwartych aplikacji i ich lokalizacji) i przywrócenie go podczas następnego uruchomienia. Jeśli miałeś problemy z funkcją pulpitu, możesz odznaczyć tę opcję, aby rozpocząć od nowa; jeśli to nie rozwiąże problemu, kliknij Wszystkie ustawienia > Sesja i uruchamianie, zakładkę Sesja i naciśnij przycisk Wyczyść zapisane sesje.
- **Uruchom ponownie** lub **Zamknij.** Opcje, które same w sobie zmieniają stan systemu. Dostępne również za pomocą ikony w prawym górnym rogu górnego paska na ekranie logowania.

WSKAZÓWKA: W przypadku wystąpienia problemu, kombinacja klawiszy **Ctrl-Alt-Bksp** spowoduje zakończenie sesji i powrót do ekranu logowania, ale wszystkie otwarte programy i procesy nie zostaną zapisane.

Tymczasowy

Sesję można tymczasowo opuścić na jeden z poniższych sposobów:

- **Ekran blokady.** Ta opcja jest łatwo dostępna z ikony w prawym górnym rogu menu aplikacji. Chroni ona pulpit przed nieautoryzowanym dostępem podczas nieobecności, wymagając podania hasła użytkownika w celu powrotu do sesji.
- **Rozpoczęcie równoległej sesji jako inny użytkownik.** Jest to dostępne za pomocą przycisku polecenia Przełącz użytkownika w prawym górnym rogu menu aplikacji. Wybranie tej opcji powoduje pozostawienie bieżącej sesji bez zmian i umożliwia rozpoczęcie sesji dla innego użytkownika.
- **Zawieszenie** przy użyciu przycisku zasilania. Ta opcja jest dostępna w oknie dialogowym Wyloguj i powoduje przejście systemu w stan niskiego poboru mocy. Informacje o konfiguracji systemu, otwartych aplikacjach i aktywnych plikach są przechowywane w pamięci głównej (RAM), podczas gdy większość innych komponentów systemu jest wyłączona. Jest to bardzo przydatne i ogólnie działa bardzo dobrze w MX Linux. Wywoływane przez przycisk zasilania, zawieszenie działa dobrze dla wielu użytkowników, choć jego sukces różni się w zależności od złożonej interakcji między komponentami systemu: jądrem, menedżerem wyświetlania, układem wideo itp. Jeśli masz problemy, rozważ wypróbowanie następujących zmian:
  - Zmiana sterownika graficznego, np. z radeon na AMDGPU (dla nowszych procesorów graficznych) lub z nouveau na zastrzeżony sterownik Nvidia.
  - Dostosuj ustawienia w Menu aplikacji > Ustawienia > Menedżer zasilania. Na przykład: na karcie System spróbuj odznaczyć opcję "Zablokuj ekran, gdy system przechodzi w stan uśpienia".

- Kliknij Menu aplikacji > Ustawienia > Wygaszacz ekranu i dostosuj wartości Zarządzania energią wyświetlacza na karcie Zaawansowane.
- Karty AGP: dodaj *opcję "NvAgp" "1"* do sekcji Device pliku xorg.conf.

- **Zawieszenie** za pomocą zamknięcia pokrywy laptopa. Niektóre konfiguracje sprzętowe mogą mieć z tym problem. Akcję zamykania pokrywy można dostosować na karcie Ogólne w Menedżerze zasilania, gdzie opcja "Wyłącz wyświetlacz" okazała się niezawodna w doświadczeniach użytkowników MX.
- **Hibernacja. Opcja** hibernacji została usunięta z pola wylogowania we wcześniejszych wersjach MX Linux, ponieważ użytkownicy doświadczali wielu problemów. Można ją włączyć w MX Tweak, zakładka Inne. Zapoznaj się również z [MX/antiX Wiki](#).

2.5 Proces instalacji

2.5.1 Szczegółowe kroki instalacji

[Podstawowa instalacja MX Linux \(z podziałem na](#)

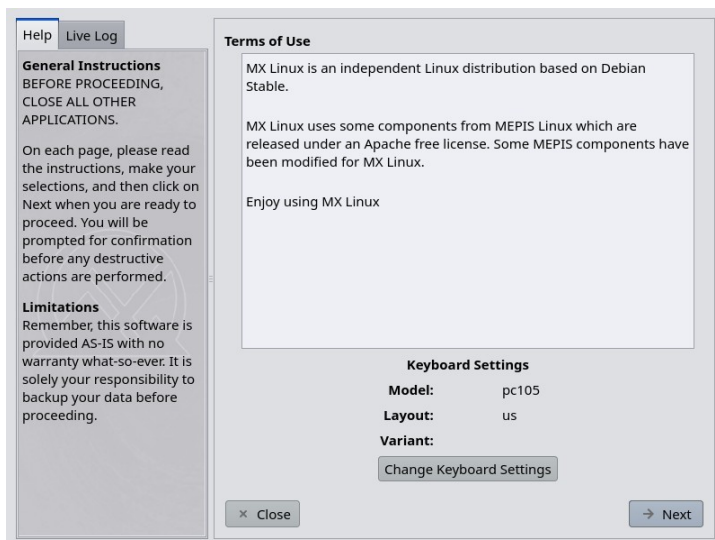

[partycje\) Szyfrowana instalacja MX Linux \(z podziałem na partycje\)](#)

[Konfiguracja mojego folderu domowego](#)

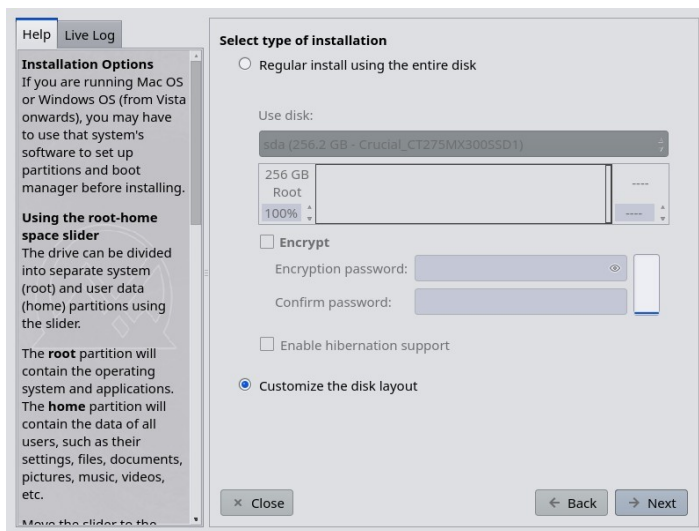
Aby rozpocząć, należy uruchomić LiveMedium, a następnie kliknąć ikonę instalatora w lewym górnym rogu. Jeśli ikony brakuje, kliknij F4 i wpisz: *minstall-pkexec* (hasło roota na LiveMedium: **root**).

Rysunek 2-14: Ekran główny Instalatora.

Komentarze

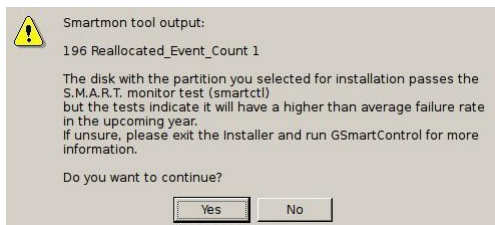
- Prawa strona ekranu instalatora przedstawia wybory użytkownika podczas instalacji; lewa strona zawiera wyjaśnienia dotyczące zawartości prawej strony.
- Ustawienia klawiatury umożliwiają zmianę klawiatury na potrzeby procesu instalacji.

Rysunek 2-15: Instalator ustawiony na instalację niestandardową.

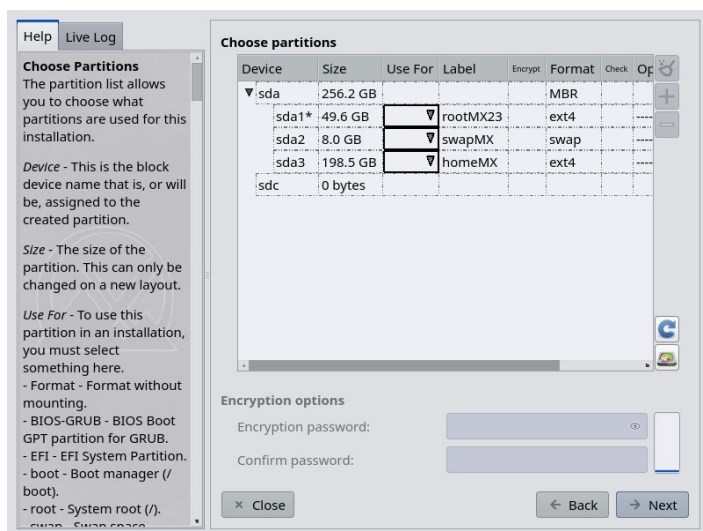
Komentarze

- **Użyj dysku.** Jeśli nie masz pewności co do wybranej partycji, użyj nazw widocznych w GParted. Wybrany dysk zostanie pobieżnie sprawdzony pod kątem niezawodności przez [SMART](#). W przypadku wykrycia problemów wyświetlony zostanie ekran ostrzegawczy. Będziesz musiał zdecydować, czy zaakceptować to ryzyko i kontynuować, wybrać inny dysk lub zakończyć instalację. Aby uzyskać więcej informacji, kliknij **Menu aplikacji > System > GSmartControl** i "Wykonaj testy" na dysku.

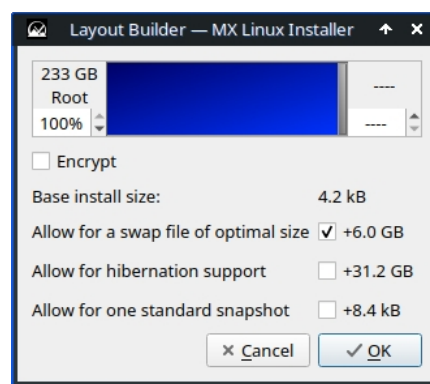
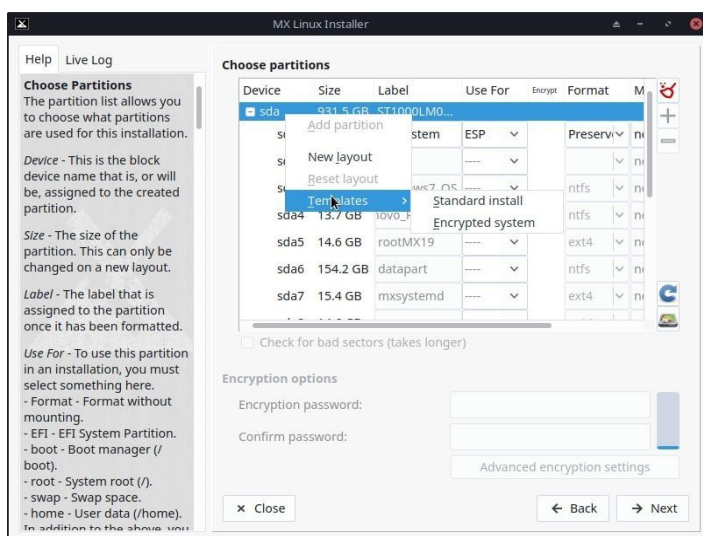

Rysunek 2-16: Ostrzeżenie SMART o ryzyku awarii

- **Regularna instalacja przy użyciu całego dysku.** Wybierz tę opcję, jeśli planujesz użyć całego dysku twardego dla MX Linux. Dysk zostanie podzielony na partycje, a wszelkie istniejące dane zostaną utracone.
  - Domyślnie zostanie utworzona partycja główna i partycja wymiany. Partycja /boot zostanie również utworzona, jeśli zdecydujesz się użyć szyfrowania.
  - Jeśli chcesz mieć oddzielną partycję domową, możesz użyć suwaka, aby podzielić dostępną przestrzeń między partycję główną i domową.
  - Zostanie wyświetlony wyskakujący komunikat z prośbą o potwierdzenie użycia całego dysku.
- **Dostosuj układ dysku:** Jeśli na dysku zostaną wykryte istniejące partycje, ta opcja będzie domyślna. Będziesz mógł użyć ekranu wyboru partycji, aby użyć istniejących partycji.

Rysunek 2-17: Wybór partycji.

Rysunek 2-18: Kliknij dysk prawym przyciskiem myszy, aby wyświetlić opcje i uzyskać dostęp do kreatora układu.

Komentarze

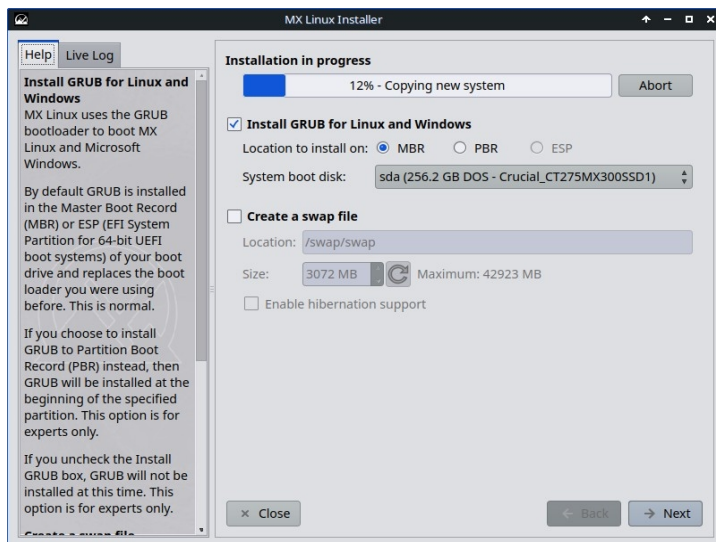
- **Wybierz Partycje.** Określ partycje root i swap, których chcesz użyć. Użyj kolumny **USE FOR**, aby wybrać, do czego chcesz użyć partycji. Jeśli skonfigurowałeś oddzielną partycję dla swojego katalogu domowego, określ ją tutaj, w przeciwnym razie pozostaw /home ustawione na root.
  - Wielu użytkowników woli zlokalizować swój katalog domowy na innej partycji niż / (root), dzięki czemu jakikolwiek problem z partycją instalacyjną - lub nawet jej całkowita wymiana - pozostawi wszystkie indywidualne ustawienia i pliki użytkownika nietknięte.
  - Jeśli nie używasz encrpytion lub nie wiesz, co robisz, pozostaw bootowanie ustawione na root.
  - Na tym ekranie dostępne jest proste zarządzanie partycjami. Kliknij dysk prawym przyciskiem myszy, aby wyświetlić szablony partycji. Szablony są odpowiednie tylko do zmian całego dysku, więc jeśli chcesz zmienić rozmiar

lub w inny sposób dostroić układ partycji, użyj szablonu partycji.

zewnętrzny menedżer partycji (np. GParted) dostępny po kliknięciu przycisku Menedżer partycji w prawym dolnym rogu okna wyboru partycji.

- **Preferencje.**

- Zaznacz opcję Zachowaj dane w /home, jeśli przeprowadzasz aktualizację i masz już dane na istniejącej partycji lub folderze. Ta opcja nie jest ogólnie zalecana ze względu na ryzyko, że stare konfiguracje nie będą pasować do nowej instalacji, ale może być przydatna w określonych sytuacjach, np. podczas naprawy instalacji.
- Jeśli podczas formatowania dysk twardy ma być skanowany w poszukiwaniu uszkodzonych bloków, wybierz opcję Sprawdź uszkodzone bloki. Jest to zalecane dla użytkowników starszych dysków.
- W kolumnie **Etykieta** można zmienić etykietę partycji, na której ma zostać przeprowadzona instalacja (np. na "Instalacja testowa MX-23").
- Na koniec można opcjonalnie wybrać typ systemu plików, który ma być używany na dysku twardym. Domyślny ext4 jest zalecany w MX Linux, jeśli nie masz konkretnego wyboru.
- Możesz dostosować ustawienia szyfrowania za pomocą przycisku "Zaawansowane ustawienia szyfrowania" lub po prostu zachować ustawienia domyślne.

Rysunek 2-19: Instalator pokazujący wykrytą metodę rozruchu z dysku twardego komputera.

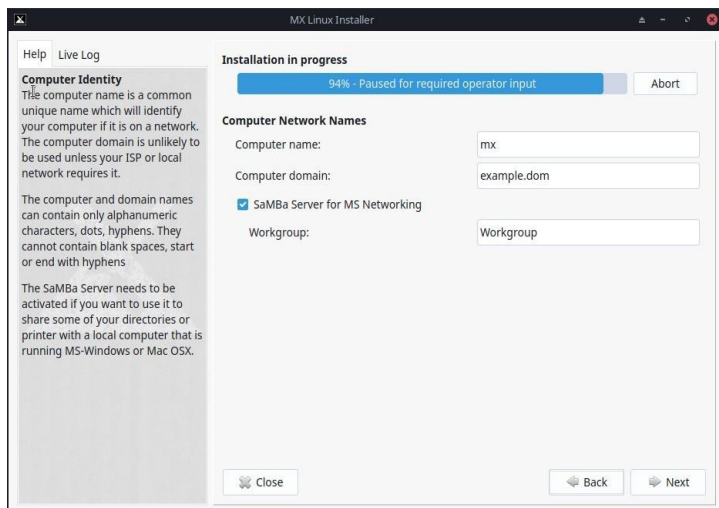
Komentarze

- Podczas gdy główny system operacyjny Linux jest kopiowany na dysk twardy, można kliknąć przycisk "Dalej", aby wypełnić dodatkowe informacje konfiguracyjne. Rysunek 2-18 przedstawia opcje instalacji bootloadera GRUB i SWAP.
- Większość przeciętnych użytkowników zaakceptuje instalację bootloadera na samym początku dysku.
- Plik SWAP jest bardziej elastyczny niż partycja wymiany i jeśli żadna konkretna partycja SWAP nie została wcześniej włączona (można wrócić i zmienić), zostanie ona włączona domyślnie.
- Po kliknięciu Dalej pojawi się wyskakujące okienko z informacją o akceptacji lokalizacji programu ładującego GRUB. W niektórych sytuacjach instalacja GRUB

może potrwać kilka minut.

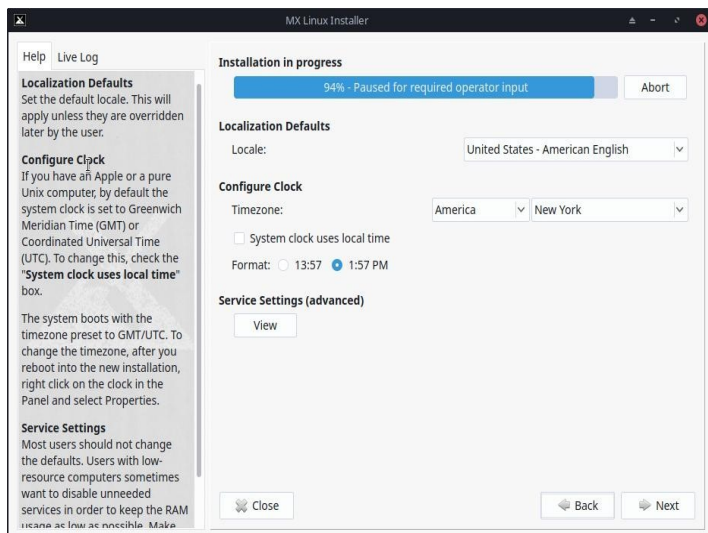
- Należy pamiętać, że pokazana partycja (sda) jest tylko przykładem; konkretny wybór partycji może się różnić.

Rysunek 2-20: Konfiguracja nazw sieci komputerowych.

Komentarze

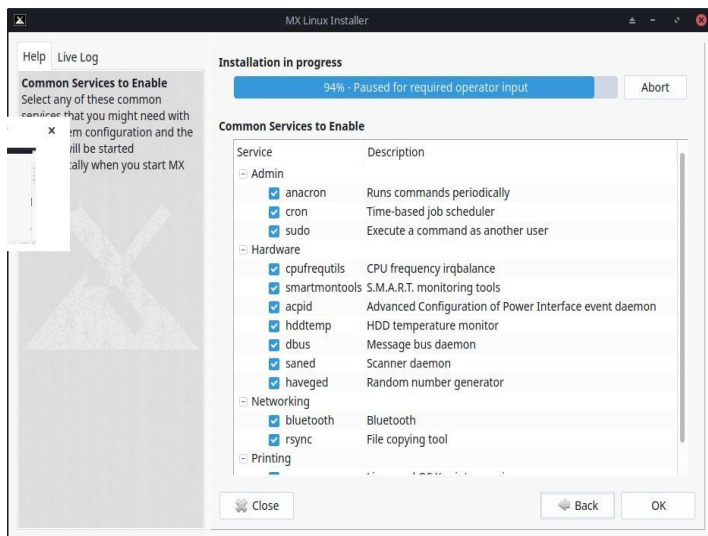
- Wielu użytkowników wybiera unikalną nazwę dla swojego komputera: laptop1, MyBox, StudyDesktop, UTRA itp. Można również pozostawić domyślną nazwę.
- Jeśli nie masz sieci komputerowej, możesz po prostu kliknąć Dalej.
- Jeśli nie zamierzasz *hostować* udostępnionych folderów sieciowych na swoim komputerze, możesz wyłączyć Sambę. Nie wpłynie to na zdolność komputera do uzyskiwania dostępu do udziałów hostowanych gdzie indziej w sieci.

Rysunek 2-21: Ustawienia lokalizacji, strefy czasowej i usługi.

Komentarze

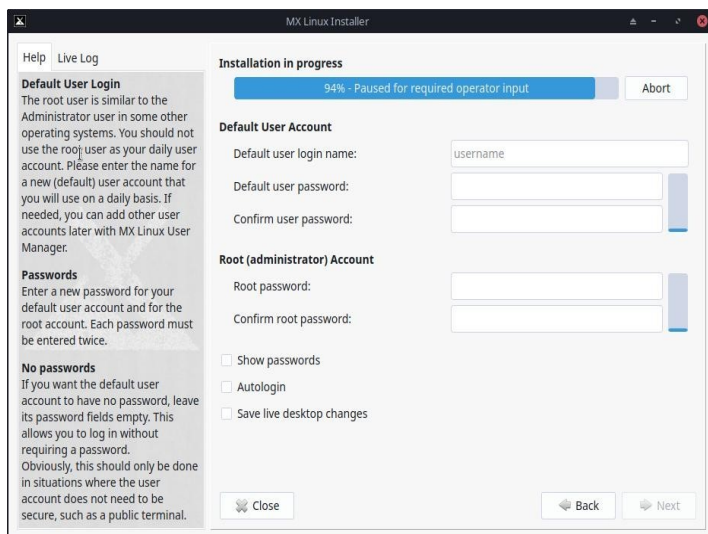
- Domyślne ustawienia będą zazwyczaj poprawne, o ile wprowadziłeś wszelkie wyjątki na ekranie startowym LiveMedium.
- Ustawienia można zmienić ponownie po uruchomieniu Xfce.

Ilustracja 2-22: Włączanie/wyłączanie usług.

Komentarze

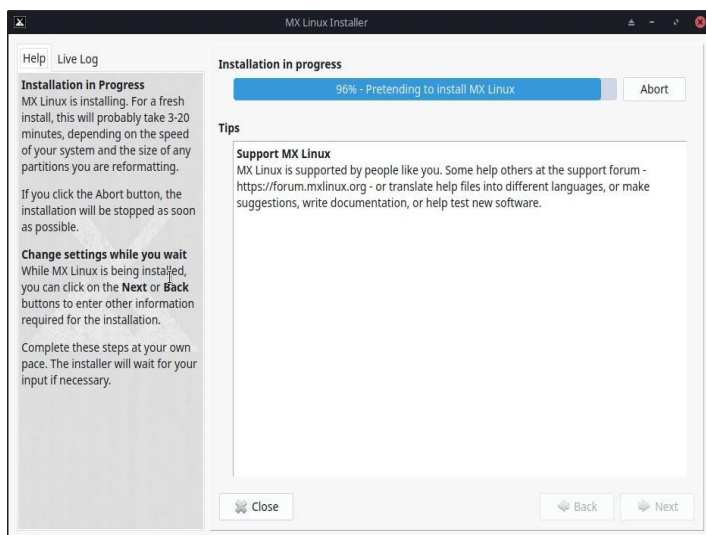
- Ten ekran jest wyświetlany tylko wtedy, gdy na ekranie ustawień lokalizacji, strefy czasowej i usług kliknięto przycisk "Wyświetl".
- Usługi to aplikacje i funkcje powiązane z jądrem, które zapewniają możliwości procesom wyższego poziomu. Jeśli nie jesteś zaznajomiony z daną usługą, powinieneś zostawić ją w spokoju.
- Te aplikacje i funkcje wymagają czasu na uruchomienie i wymagają pamięci, więc jeśli martwisz się o pojemność swojego komputera, możesz przejrzeć tę listę w poszukiwaniu elementów, których na pewno nie potrzebujesz.
- Jeśli chcesz później zmienić lub dostosować usługi startowe, możesz użyć narzędzia wiersza poleceń o nazwie **sysv-rc-conf**. Sysv-rc-conf jest instalowany domyślnie i musi być uruchamiany jako root.

Rysunek 2-23: Konfiguracja użytkownika.

Komentarze

- Poziom bezpieczeństwa wybranych haseł będzie w dużej mierze zależał od ustawień danego komputera. W przypadku domowego komputera stacjonarnego prawdopodobieństwo włamania jest zazwyczaj mniejsze.
- Jeśli zaznaczysz Autologin, będziesz mógł ominąć ekran logowania i przyspieszyć proces uruchamiania. Wadą tego wyboru jest to, że każdy, kto ma dostęp do twojego komputera, będzie mógł zalogować się bezpośrednio na twoje konto. Preferencje autologowania można później zmienić w zakładce "Opcje" w Menedżerze użytkowników MX.
- Wszelkie zmiany wprowadzone na pulpicie na żywo można przenieść do instalacji na dysku twardym, zaznaczając ostatnie pole. Niewielka ilość krytycznych informacji (np. nazwa bezprzewodowego punktu dostępowego) zostanie przeniesiona automatycznie.
- Jeśli nie ustawisz hasła roota, uwierzytelnianie GUI zostanie ustawione na hasło użytkownika, jeśli nie zostało wcześniej ustawione.

Rysunek 2-24: Instalacja zakończona.

Komentarze

- Po zakończeniu kopiowania systemu i wykonaniu kroków konfiguracyjnych zostanie wyświetlony ekran "Instalacja zakończona" i będziesz gotowy do pracy!
- Jeśli nie chcesz restartować komputera po zakończeniu instalacji, odznacz opcję automatycznego restartu przed kliknięciem przycisku Zakończ.

2.6 Rozwiązywanie problemów

2.6.1 Nie znaleziono systemu operacyjnego

Podczas ponownego uruchamiania po instalacji czasami zdarza się, że komputer zgłasza, że nie znaleziono systemu operacyjnego lub dysku startowego. Może również nie pokazywać innego zainstalowanego systemu operacyjnego, takiego jak Windows. Zazwyczaj problemy te oznaczają, że GRUB nie został poprawnie zainstalowany, ale można to łatwo naprawić.

- W przypadku uruchamiania z UEFI, upewnij się, że Secure Boot jest wyłączony w

ustawieniach BIOS/UEFI systemu.

- Jeśli możesz uruchomić komputer z co najmniej jednej partycji, otwórz tam terminal root i uruchom to polecenie:
update-grub
- W przeciwnym razie wykonaj MX Boot Repair.
  - Uruchomienie LiveMedium.
  - Uruchom **MX Tools > Boot Repair**.
  - Upewnij się, że zaznaczona jest opcja "Reinstall GRUB Bootloader", a następnie kliknij OK.
  - Jeśli to nadal nie rozwiąże problemu, może to oznaczać, że dysk twardy jest uszkodzony. Zazwyczaj podczas instalacji wyświetlany jest ekran ostrzegawczy SMART.

2.6.2 Brak dostępu do danych lub innej partycji.

Partycje i dyski inne niż wyznaczone jako rozruchowe mogą nie zostać uruchomione lub wymagać dostępu roota po instalacji. Można to zmienić na kilka sposobów.

- W przypadku dysków wewnętrznych, użyj Start > Ustawienia > MX Tweak, zakładka Inne: zaznacz "Włącz montowanie dysków wewnętrznych przez użytkowników innych niż root".
- **GUI.** Użyj Menedżera dysków, aby sprawdzić wszystko, co chcesz zamontować podczas rozruchu i zapisać; po ponownym uruchomieniu powinno być zamontowane i będziesz mieć dostęp do menedżera plików (Thunar).
- **CLI.** Otwórz menedżera plików i przejdź do pliku */etc/fstab*; użyj opcji kliknięcia prawym przyciskiem myszy, aby otworzyć go jako root w edytorze tekstu. Poszukaj wiersza zawierającego partycję lub dysk, do którego chcesz uzyskać dostęp (może być konieczne wpisanie *blkid* w terminalu, aby zidentyfikować identyfikator UUID). Zmień go zgodnie z tym przykładem dla partycji danych.

```
UUID=9501<snip>912 /data ext4 users 0 2
```

Ten wpis spowoduje, że partycja będzie automatycznie montowana podczas rozruchu, a także pozwoli na zamontowanie i odmontowanie jej jako zwykły użytkownik. Ten wpis spowoduje również okresowe sprawdzanie systemu plików podczas rozruchu. Jeśli nie chcesz, aby partycja była montowana automatycznie podczas rozruchu, zmień pole opcji z "user" na "user,noauto".

- Jeśli nie chcesz, aby było to sprawdzane regularnie, zmień ostatnie "2" na "0". Ponieważ masz system plików ext4, sugerowane jest włączenie automatycznego sprawdzania.
- Jeśli element jest zamontowany, ale nie jest widoczny w menedżerze plików, dodaj dodatkowy "*comment=x-gvfs-show*" do linii w pliku *fstab*, co wymusi widoczność zamontowanego elementu. W powyższym przykładzie zmiana wyglądałaby następująco:

```
UUID=9501<snip>912 /data ext4 users,comment=x-gvfs-show 0 2
```

UWAGA: żadna z tych procedur nie zmienia uprawnień systemu Linux, które są wymuszane na poziomie folderów i plików. Zobacz sekcję 7.3.

2.6.3 Problemy z brelokami do kluczy

Domyślny brelok powinien zostać utworzony automatycznie, a użytkownik nie będzie musiał nic robić. W przypadku korzystania z autologowania, gdy aplikacja uzyskuje dostęp do breloka, użytkownik zostanie poproszony o wprowadzenie nowego hasła w celu utworzenia nowego

domyślnego breloka. Aby uzyskać szczegółowe informacje, zobacz [MX/Antix Technical Wiki](#).

Należy pamiętać, że jeśli złośliwi agenci uzyskają fizyczny dostęp do komputera, użycie pustego hasła ułatwi włamanie. Ale wydaje się całkiem jasne, że jeśli złośliwy agent ma fizyczny dostęp do twojego komputera, to i tak jest już po wszystkim.

2.6.4 Blokowanie

Jeśli MX Linux blokuje się podczas instalacji, jest to zwykle spowodowane problemem z wadliwym sprzętem komputerowym lub uszkodzoną płytą DVD. Jeśli ustaliłeś, że DVD nie jest problemem, może to być spowodowane wadliwą pamięcią RAM, wadliwym dyskiem twardym lub innym wadliwym lub niekompatybilnym sprzętem.

- Dodaj jedną z opcji rozruchu za pomocą F4 podczas rozruchu lub skonsultuj się z [MX/antiX Wiki](#). Najczęstszym problemem jest sterownik graficzny.
- Napęd DVD może mieć problemy. Jeśli twój system to obsługuje, utwórz bootowalny napęd USB MX Linux i zainstaluj go z niego.
- Systemy często blokują się z powodu przegrzania. Otwórz obudowę komputera i upewnij się, że wszystkie wentylatory systemu działają, gdy jest on włączony. Jeśli BIOS to obsługuje, sprawdź temperaturę procesora i płyty głównej (jeśli to możliwe, wprowadź **czujniki** w terminalu głównym) i porównaj je ze specyfikacjami temperatury systemu.

Wyłącz komputer i usuń wszelkie zbędne urządzenia, a następnie spróbuj ponownie przeprowadzić instalację. Nieistotny sprzęt może obejmować urządzenia USB, porty szeregowo i równoległe; wymienne karty rozszerzeń PCI, AGP, PCIE, gniazdo modemu lub ISA (z wyjątkiem wideo, jeśli nie masz wbudowanego wideo); urządzenia SCSI (chyba że instalujesz do lub z jednego); urządzenia IDE lub SATA, do lub z których nie instalujesz; joysticki, kable MIDI, kable audio i wszelkie inne zewnętrzne urządzenia multimedialne.

3 Konfiguracja

VIDEO: [Rzeczy do zrobienia po zainstalowaniu MX Linux](#)

Ta sekcja zawiera instrukcje dotyczące konfiguracji, aby system działał poprawnie po świeżej instalacji MX Linux, a także krótki przewodnik po personalizacji.

3.1 Urządzenia peryferyjne

3.1.1 Smartfon (Samsung, Google, LG itp.)

VIDEO: [Smartfony i MX-16 \(samsung galaxy s5 i iphone 6s\)](#)

Android

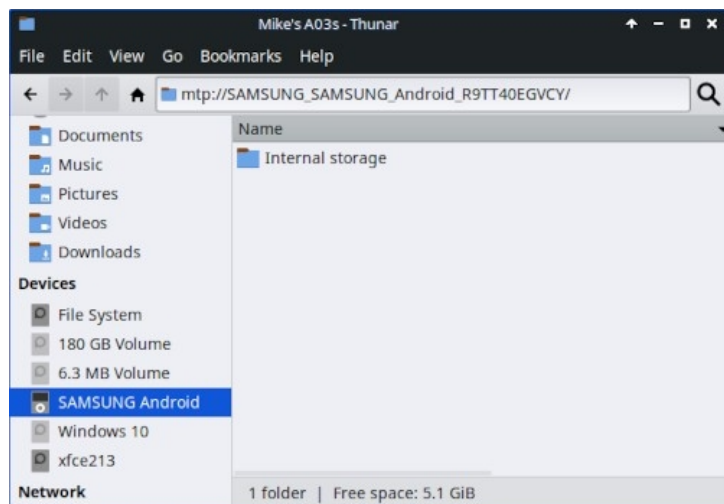
Udostępnianie plików na urządzeniu z systemem Android.

1. Dostęp do telefonów z systemem Android można uzyskać za pośrednictwem przeglądarki internetowej, instalując aplikację ze Sklepu Google Play, taką jak [AirDroid](#).

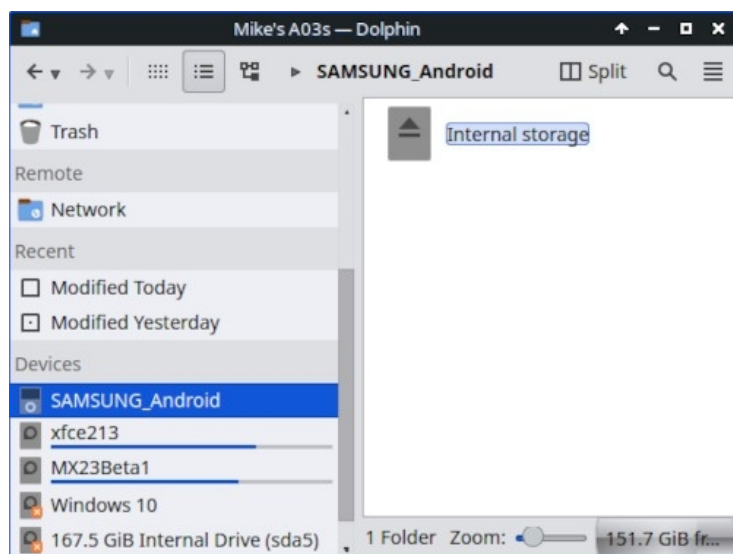
2. Można je również montować bezpośrednio.

- Większość telefonów z systemem Android 4.xx lub nowszym posiada funkcję MTP i można skorzystać z poniższej procedury.
  - Podłącz telefon i dotknij wyświetlonego łącza, aby upewnić się, że identyfikator opcji przechowywania jest ustawiony na "wymianę plików" lub coś podobnego.
  - Otwórz Menedżera plików MX. Gdy w menu Urządzenia pojawi się nazwa telefonu (lub: Pamięć masowa), kliknij ją. Jeśli go nie widzisz, uruchom ponownie telefon. Telefon może wyświetlić okno dialogowe z pytaniem o zezwolenie na dostęp.
  - Przejdź do lokalizacji, której szukasz.
- Niektóre pliki można przeglądać i zarządzać nimi za pomocą aplikacji MX Linux: kliknij Urządzenie w lewym panelu, a następnie kliknij dwukrotnie Napęd CD, jeśli to konieczne.
- **KDE Connect** jest również opcją udostępniania plików na telefonie z Androidem. KDE Connect jest dostępne w menu aplikacji w MX KDE. Jeśli nie jest jeszcze zainstalowany na telefonie z Androidem, jest dostępny w sklepie Google Play.

- Domyślnie zapora sieciowa blokuje połączenie z urządzenia z systemem Android. Należy ją wyłączyć lub ustawić regułę zapory, aby zezwolić na połączenie.
- Muzyka: użyj **domyślnego odtwarzacza muzyki (Strawberry)**
- Obrazy: użyj domyślnej **aplikacji do przeglądania obrazów (nomacs)** lub zainstaluj inną aplikację za pomocą **MX Package Installer**.

Ilustracja 3-1a: Thunar podłączony do telefonu Samsung z systemem Android.

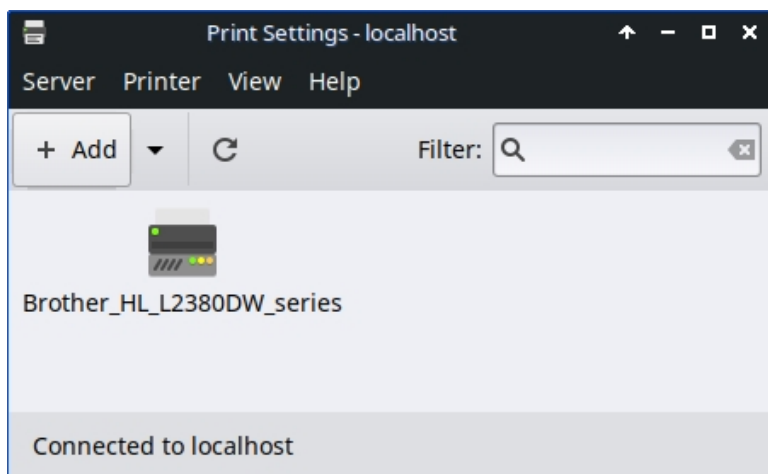

Rysunek 3-1b: Dolphin podłączony do telefonu Samsung z systemem Android.

Apple iPhone

MX iDevice Mounter zapewnia dostęp przez Thunar do starszych urządzeń. Dostęp do nowszych telefonów nie jest już możliwy za pomocą tego procesu.

3.1.2 Drukarka

Ilustracja 3-2: ekran Nowa drukarka w ustawieniach drukowania.

Dołączona drukarka

MX Linux oferuje dwa narzędzia do konfiguracji i zarządzania drukarkami. Print Settings zwykle działa dobrze, ale w razie problemów zaleca się przełączenie na CUPS w przeglądarce, wpisując "<http://localhost:631/admin>" w pasku adresu przeglądarki internetowej.

- Aplikacja Ustawienia drukowania
  - Kliknij menu **Start > System > Ustawienia drukowania**
  - Kliknij przycisk "+Dodaj"
    - Poczekaj na ekranie Nowa drukarka, aż aplikacja wyszuka podłączone i bezprzewodowe drukarki.
    - Wyświetli zalecane oprogramowanie dla każdej znalezionej drukarki.
    - Postępuj zgodnie z instrukcjami, aby zakończyć instalację drukarki.
- Jeśli pojawiają się problemy, czasami można je rozwiązać, przełączając się na CUPS.
  - Wpisz adres <http://localhost:631/admin> w przeglądarce internetowej
  - Na tej stronie można dodawać drukarki, sprawdzać zadania itp.

POMOC: [Debian Wiki](#).

Drukarka sieciowa

[Samba](#) w MX Linux umożliwia drukowanie przez sieć do współdzielonych drukarek na innych komputerach (Windows, Mac, Linux) i urządzeniach NAS (Network Attached Storage) oferujących usługi Samba (sekcja 3.5).

Korzystanie z ustawień drukowania

- Kliknij **menu Start > System > Ustawienia drukowania**
- Wybierz **Serwer > Nowy > Drukarka**
- Wybierz **Drukarka sieciowa > Drukarka Windows przez SAMBA**.
- W oknie dialogowym dla smb:// wprowadź albo servername/printername albo server- ipaddress/printername. Na przykład: smb://bigserver/usbprinter1 lub smb://192.168.0.100/printer2.
- W przypadku problemów z identyfikacją nazw serwerów i drukarek, kliknij **menu Start > System > Samba**, aby uzyskać szczegółowe informacje.
- Pozostaw zaznaczony przycisk Monituj użytkownika, jeśli wymagane jest uwierzytelnienie, a następnie kliknij przycisk Dalej.
- Pozostaw zaznaczony przycisk Wybierz drukarkę z bazy danych, a następnie kliknij przycisk Dalej.
- Wybierz sterownik, a następnie Forward.
- Opisz drukarkę, jeśli to konieczne, a następnie Zastosuj.
- Gdy drukarka pojawi się w oknie, kliknij prawym przyciskiem myszy Właściwości > Drukuj stronę testową, aby upewnić się, że połączenie i sterownik działają prawidłowo.

Rozwiązywanie problemów

- Z aplikacją Print Settings zintegrowane jest narzędzie do rozwiązywania problemów. Kliknij kolejno Pomoc > Rozwiązywanie problemów.
- W przypadku drukarek HP, dodatkowy pakiet HP Printing ( ) zainstaluje przydatny aplet w obszarze powiadomień, który zapewnia narzędzia do rozwiązywania problemów.
- Jeśli drukarka nagle przestanie drukować, sprawdź, czy jest nadal włączona, klikając **menu Start > System > Ustawienia drukowania**, a następnie kliknij prawym przyciskiem myszy drukarkę i włącz ją ponownie.

- Jeśli drukarka nie zostanie rozpoznana lub nie działa prawidłowo, należy sprawdzić, czy port zapory sieciowej jest otwarty (sekcja 4.5.1) oraz zapoznać się z witryną [MX/antiX Wiki](#), aby uzyskać pomoc w uzyskaniu prawidłowego sterownika.

3.1.3 Skaner

Skanery są obsługiwane w systemie Linux przez SANE (Scanner Access Now Easy), który jest interfejsem programowania aplikacji (API), który zapewnia znormalizowany dostęp do dowolnego sprzętu skanującego obrazy rastrowe (skaner płaski, skaner ręczny, kamery wideo i fotograficzne, frame-grabbery itp.)

Podstawowe kroki

Możesz zarządzać swoim skanerem w MX Linux za pomocą domyślnego **Simple Scan**. Jest bardzo łatwy w użyciu i może eksportować do formatu PDF za pomocą jednego kliknięcia.

Rozwiązywanie problemów

- Niektóre skanery wymagają innej nakładki (interfejsu systemu do skanera): można zainstalować gscan2pdf, kliknąć Edytuj > Preferencje i użyć rozwijanego menu, aby wybrać inny (np. scanimage).
- Upewnij się, że skaner jest wymieniony jako obsługiwany przez SANE na [tej liście](#).
- Jeśli nadal będziesz mieć problemy, sprawdź [MX/antiX Wiki](#) w poszukiwaniu rozwiązań.

3.1.4 Kamera internetowa

Najprawdopodobniej wideo z kamery internetowej będzie działać w MX Linux; możesz to przetestować, uruchamiając **menu Start > Multimedia > webcamoid** i używając ustawień na dole okna, aby dostosować je do swojego systemu. Jeśli okaże się, że nie działa, na [Arch Wiki](#) znajduje się szczegółowa dyskusja na temat sterowników i konfiguracji. Dźwięk z kamery internetowej jest czasami bardziej skomplikowany, patrz Sekcja 4.1 o Skype.

3.1.5 Przechowywanie

Dyski twarde (takie jak SCSI, SATA i SSD), kamery, pamięci USB, telefony itp. - to różne formy przechowywania danych.

Montaż do przechowywania

Domyślnie urządzenia pamięci masowej podłączone do systemu są automatycznie montowane w folderze `/media/<nazwa_użytkownika>/`, a następnie dla każdego z nich otwierane jest okno przeglądarki plików (zachowanie to można zmienić w Thunar: Edit > Preferences lub KDE: System Settings > Removable Storage).

Nie wszystkie urządzenia pamięci masowej, zwłaszcza dodatkowe dyski wewnętrzne i partycje, są montowane automatycznie po podłączeniu do systemu i mogą wymagać dostępu roota. Opcje można dostosować za pomocą MX Tweak > Inne i Ustawienia > Dyski wymienne i nośniki.

Uprawnienia do przechowywania

Zakres dostępu użytkownika do pamięci masowej będzie zależeć od systemu plików, który zawiera. Większość komercyjnych zewnętrznych urządzeń pamięci masowej, zwłaszcza dysków twardych, jest wstępnie sformatowana jako fat32 lub ntfs.

<i>System plików pamięci masowej</i>	Uprawnienia
FAT32	Brak.
NTFS	Domyślnie uprawnienia/własności są przyznawane użytkownikowi, który montuje urządzenie.
ext2, ext4 i większość systemów plików Linux	Domyślnie montowany z własnością ustawioną na Root . Dostosowanie uprawnień: patrz sekcja 7.3.

Możesz zmienić potrzebę rootowania w celu uzyskania dostępu do wewnętrznych urządzeń pamięci masowej z systemami plików Linux za pomocą MX Tweak, zakładka Inne (sekcja 3.2).

Dyski półprzewodnikowe

Nowsze maszyny mogą być wyposażone w wewnętrzny dysk [SSD](#): Solid State Drive, który nie ma ruchomych komponentów. Dyski te mają tendencję do gromadzenia bloków danych, które nie są już używane, spowalniając ten bardzo szybki dysk. Aby temu zapobiec, MX Linux uruchamia operację [TRIM](#) zgodnie z cotygodniowym harmonogramem, który można wyświetlić, otwierając plik `/var/log/trim.log`.

3.1.6 Urządzenia Bluetooth

Zewnętrzne urządzenia Bluetooth, takie jak klawiatura, głośnik, mysz itp. zwykle działają automatycznie. Jeśli tak się nie stanie, wykonaj poniższe czynności:

- Xfce: kliknij menu Start > Ustawienia > Menedżer Bluetooth (lub: kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę Bluetooth w obszarze powiadomień > Urządzenia).
- KDE: kliknij menu Start > Ustawienia > Ustawienia systemowe > Sprzęt > Bluetooth.
- Sprawdź, czy adapter jest włączony i widoczny, klikając menu Start > Ustawienia > Adaptery Bluetooth.
- Upewnij się, że wybrane urządzenie jest widoczne; w Menedżerze Bluetooth kliknij opcję Adapter > Preferencje i wybierz ustawienie widoczności.
- Jeśli wybrane urządzenie znajduje się w oknie Urządzenia, wybierz je, a następnie kliknij przycisk Konfiguracja.

- Jeśli nie, kliknij przycisk Szukaj i naciśnij przycisk Połącz na linii urządzenia, aby zainicjować parowanie.

- W przypadku telefonu prawdopodobnie konieczne będzie potwierdzenie numeru parowania zarówno na telefonie, jak i na komputerze.
- Po sparowaniu z urządzeniem Bluetooth w oknie dialogowym Setup zostanie wyświetlony monit o potwierdzenie typu konfiguracji Bluetooth, która ma zostać z nim skojarzona.
- Po zakończeniu procesu konfiguracji urządzenie powinno działać.

Transfer obiektów

Aby móc przysyłać obiekty (dokumenty, zdjęcia itp.) między komputerem MX Linux a urządzeniem takim jak telefon za pomocą Bluetooth, należy wykonać następujące czynności:

- Zainstaluj **obex-data-server** z repozytoriów.
  - Przyniesie to ze sobą libopenobex2.
  - W rzadkich przypadkach pakiet obex-data-server może blokować korzystanie z myszy lub klawiatury Bluetooth.
- Upewnij się, że telefon i komputer mają włączoną funkcję Bluetooth i są widoczne.
- Wyślij plik.
  - Z pulpitu MX Linux: kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę Bluetooth w obszarze powiadomień > Wyślij plik (lub użyj Menedżera Bluetooth).
  - Z poziomu telefonu: postępuj zgodnie z instrukcjami odpowiednimi dla danego urządzenia.
- Miej oko na urządzenie odbierające, aby potwierdzić akceptację przesyłanego obiektu.

Możliwe jest również [korzystanie z hcitool](#) w wierszu poleceń.

Linki

- [Blueman Rozwiązywanie problemów](#)
- [Arch Wiki](#)
- [Debian Wiki o parowaniu](#)

3.1.7 Tablety piórkowe

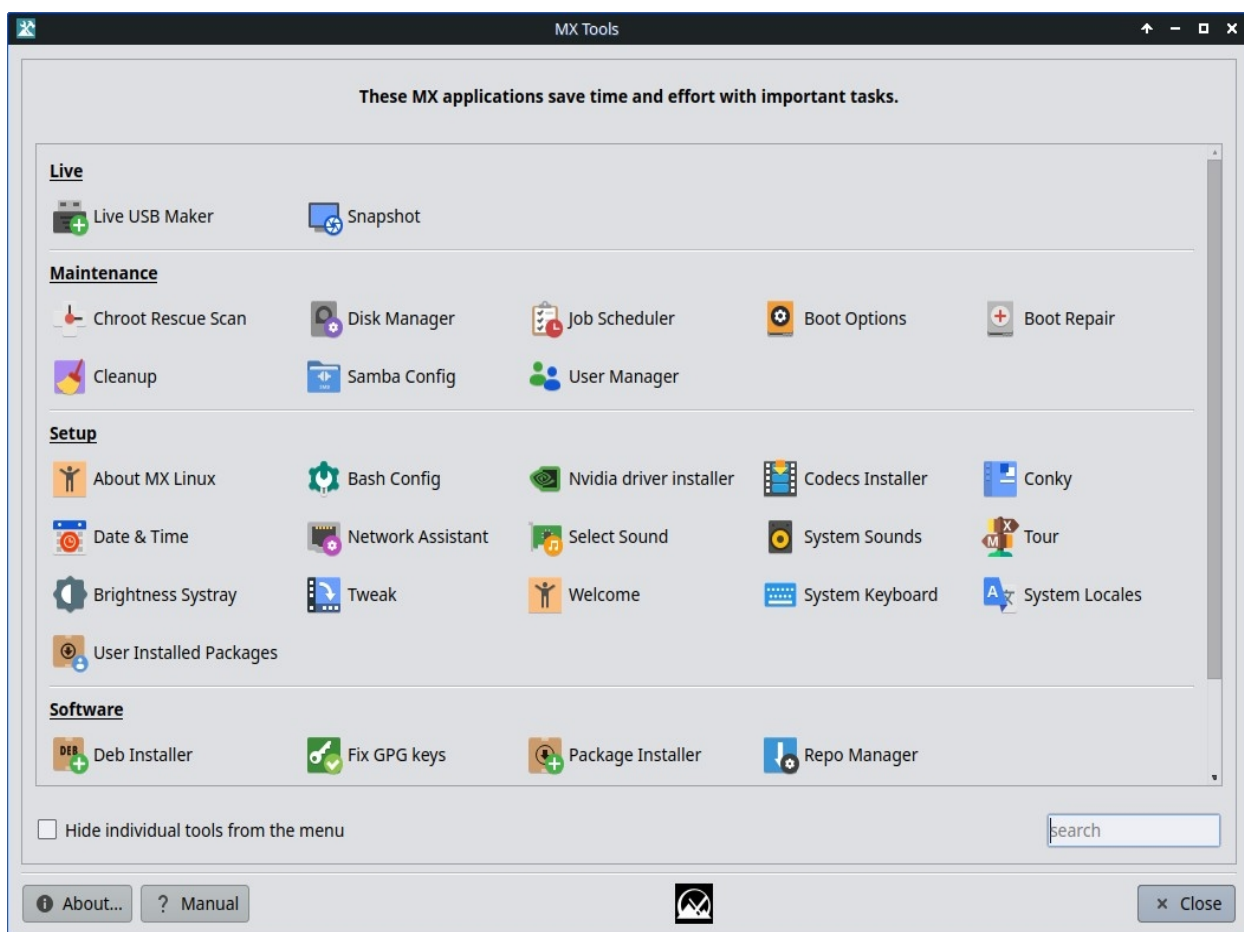
Tablety piórkowe [Wacom](#) są automatycznie wykrywane i natywnie obsługiwane w Debianie. Szczegóły [na MX/antiX Wiki](#).

Linki

- [Projekt Linux Wacom](#)

3.2 Podstawowe narzędzia MX

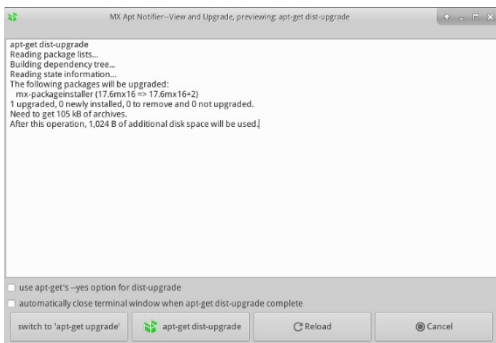
Wiele aplikacji zostało opracowanych specjalnie dla MX Linux, zaadaptowanych lub przeniesionych z antiX lub zaadaptowanych ze źródeł zewnętrznych, aby zaoszczędzić użytkownikowi wysiłku przy ważnych zadaniach, często wymagających nieintuicyjnych kroków. (Migawka i inne zaawansowane narzędzia zostały omówione w sekcji 6.6).

Rysunek 3-3: Pulpit nawigacyjny MX Tools (zainstalowany Xfce). Pulpity Live i KDE nieco się różnią.

3.2.1 MX Updater (dawniej Apt-Notifier)

Ten wszechstronny aplet (tylko Xfce, KDE używa [Discover](#)) znajduje się w obszarze powiadomień, gdzie powiadamia o dostępności pakietów. Pamiętaj, aby sprawdzić ważne opcje dostępne w menu kontekstowym (po kliknięciu prawym przyciskiem myszy). Jeśli się nie pojawi, uruchom MX Updater, aby go odświeżyć. Tylko Xfce, KDE używa Discover.

Rysunek 3-4: Ekran podglądu i aktualizacji z MX Updater.

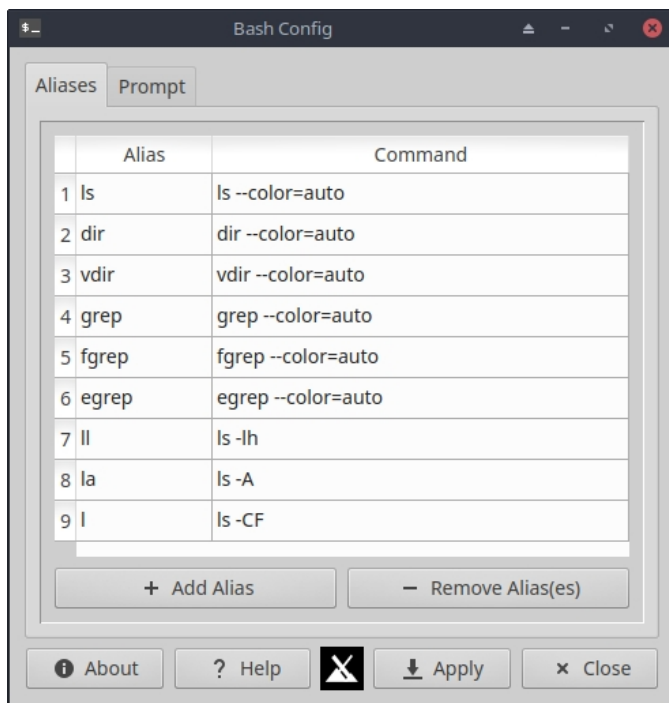
Zwróć uwagę na wybór między aktualizacją a dist-upgrade.

- **full-upgrade (dist-upgrade):** domyślna akcja. Uaktualni wszystkie pakiety, które mają aktualizacje, nawet te, w których aktualizacja spowoduje automatyczne usunięcie innych istniejących pakietów lub spowoduje dodanie nowych pakietów do instalacji, aby wszystkie zależności zostały rozwiązane.
- **upgrade:** zalecane tylko dla bardziej doświadczonych użytkowników. Aktualizuje tylko te pakiety, które nie powodują usunięcia lub zainstalowania innych pakietów. Użycie tej opcji oznacza, że niektóre aktualizowalne pakiety mogą pozostać "wstrzymane" w systemie.
- Opcja nienadzorowanej aktualizacji jest dostępna w Preferencjach. Dzieje się to w tle i nie dodaje nowych ani nie usuwa istniejących pakietów, ponieważ używa metody "aktualizacji", a nie dist-upgrade.
- Inne opcje są dostępne w pliku konfiguracyjnym: `~/config/MX-Linux/apt-notifier.conf`. Nową opcją jest przeglądanie procesów konsoli przy użyciu kolorowego atrybutu

POMOC: [tutaj](#).

3.2.2 Konfiguracja Bash

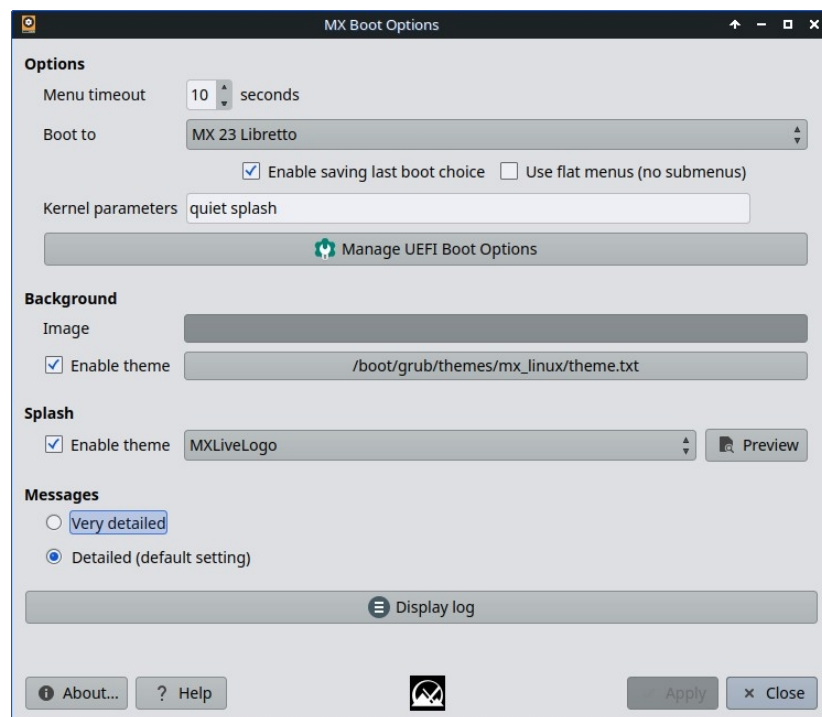
Bash (domyślny język powłoki w MX Linux) można teraz skonfigurować za pomocą tej małej aplikacji. Pozwala ona zaawansowanym użytkownikom na wprowadzanie zmian w aliasach i motywach podpowiedzi terminala w ukrytym pliku *bashrc* użytkownika.

Ilustracja 3-5: karta umożliwiająca dodanie lub zmianę aliasu.

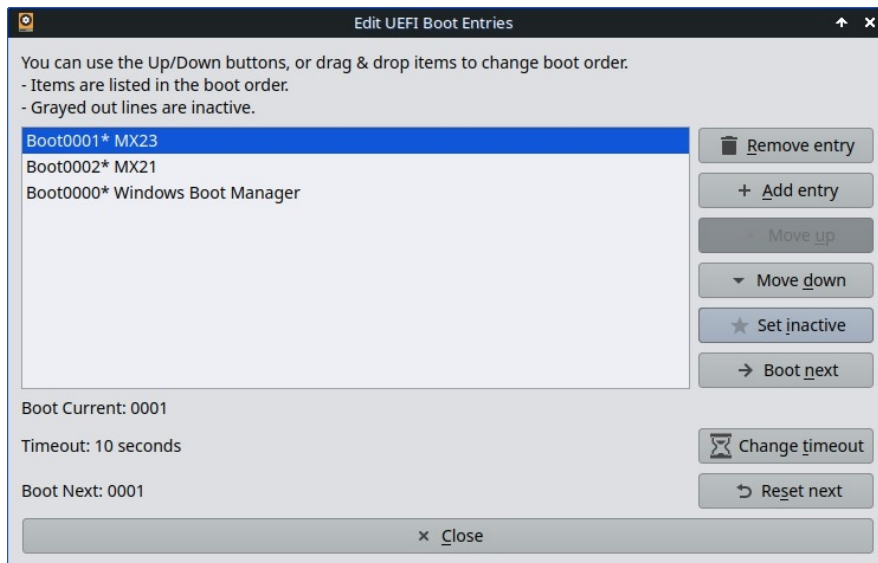
Pomoc: [tutaj](#).

3.2.3 Opcje rozruchu

Ilustracja 3-6: Ekran główny przedstawiający różne opcje.

Opcje rozruchu obejmują parametry jądra, motywy GRUB, obrazy Splash i inne elementy. Ta aplikacja umożliwia użytkownikom szybkie i łatwe zarządzanie nimi. "Zarządzaj opcjami rozruchu UEFI" pojawia się tylko wtedy, gdy komputer jest uruchomiony w trybie UEFI. Przykład:

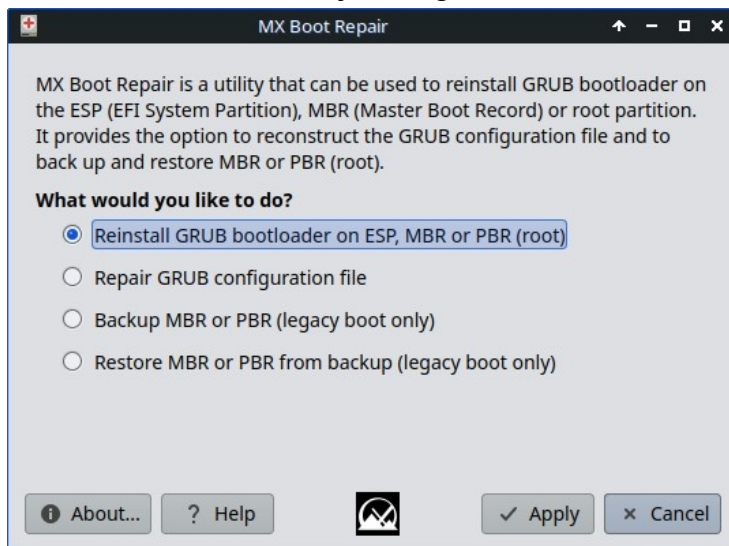

Rysunek 3-7: zarządzanie opcjami UEFI

POMOC: [tutaj](#).

3.2.4 Naprawa butów

Program ładujący jest pierwszym uruchamianym programem i jest odpowiedzialny za ładowanie i przekazywanie kontroli do jądra. Czasami zdarza się, że bootloader na konwencjonalnej instalacji (GRUB2) staje się dysfunkcyjny, a to narzędzie pozwala przywrócić bootloader do stanu funkcjonalnego z rozruchu LIVE.

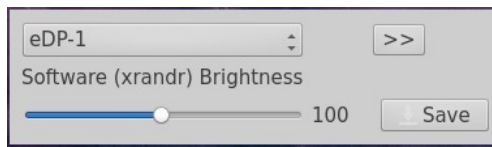

Ilustracja 3-8: Ekran główny Boot Repair z wybraną najczęściej używaną opcją.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.5 System jasności

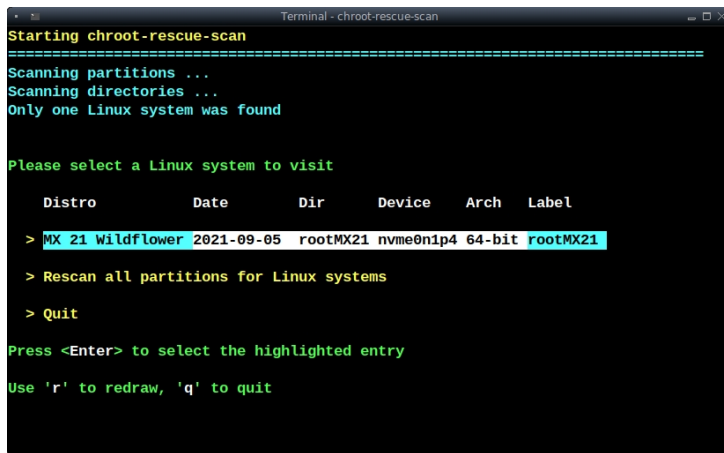
To narzędzie umieszcza ikonę na pasku zadań, która wyświetla małą aplikację, za pomocą której użytkownik może dostosować jasność ekranu.

Ilustracja 3-9: gotowość do regulacji jasności.

3.2.6 Chroot Rescue Scan

Narzędzie to pozwala dostać się do systemu, nawet jeśli jego initrd.img jest uszkodzony.

Rysunek 3-10: wyniki skanowania dla systemów Linux.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.7 Napraw klucze GPG (dawniej Check apt GPG)

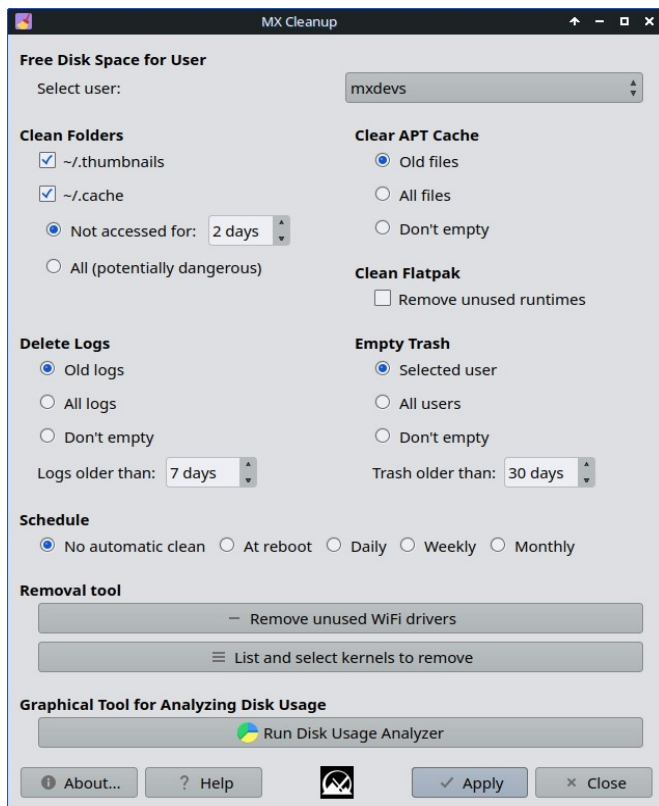
Jeśli spróbujesz zainstalować niewierzytelne pakiety, napotkasz błąd apt: *Nie można zweryfikować następujących podpisów, ponieważ klucz publiczny nie jest dostępny*. To pomocne narzędzie oszczędza wykonywania wielu kroków niezbędnych do uzyskania tego klucza.

```
Terminal
Checking mx.debian.nz_mx_repo_dists_mx16_InRelease
Good GPG signature found.
Checking ftp.nz.debian.org_debian_dists_jessie-updates_InRelease
Good GPG signature found.
Checking mx.debian.nz_antix_jessie_dists_jessie_Release
Good GPG signature found.
Checking ftp.nz.debian.org_debian_dists_jessie_Release
Good GPG signature found.
Checking mx.debian.nz_mx_repo_dists_mx15_InRelease
Good GPG signature found.
Checking security.debian.org_dists_jessie_updates_InRelease
Good GPG signature found.
Press 'H' for online help, press any other key to close this window.
```

Rysunek 3-11: Wyniki sprawdzania kluczy publicznych repo za pomocą kluczy Fix GPG.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.8 MX Cleanup

Rysunek 3-12: Cleanup gotowy do pracy.

Ta poręczna aplikacja oferuje łatwy i bezpieczny sposób usuwania niepotrzebnych plików i przywracania miejsca. Narzędzie do usuwania służy do usuwania nieużywanych starszych jąder lub sterowników WiFi, co może przyspieszyć proces aktualizacji.

POMOC: [tutaj](#).

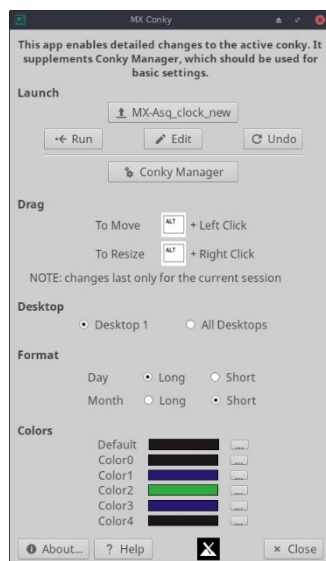
3.2.9 Instalator kodeków

Narzędzie to zostało usunięte, a poszczególne kodeki zostały wymienione w MX Package Installer tam, gdzie były przydatne.

POMOC dotycząca poszczególnych kodeków: [tutaj](#).

3.2.10 MX Conky

Aplikacja o nazwie **MX Conky** działa w połączeniu z [Conky Manager](#), aby bardzo łatwo manipulować szczegółami Conky, zwłaszcza kolorem, w kolekcji MX Conky. W menu znajduje się również aplikacja "Conky Toggle" do wyłączania i włączania dowolnego skonfigurowanego Conky.

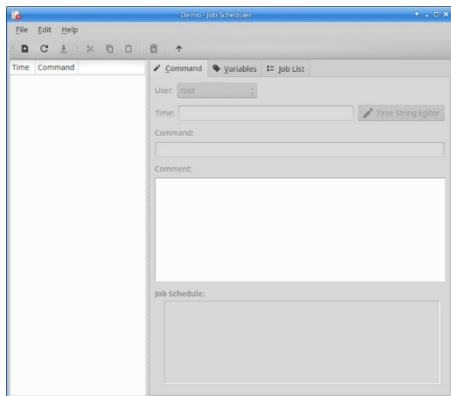

Rysunek 3-13: Conky gotowy do edycji szczegółów domyślnego Conky.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.11 Harmonogram zadań

Ta przydatna aplikacja stanowi graficzną nakładkę na aplikację wiersza poleceń [crontab](#), ułatwiając konfigurację zadań.

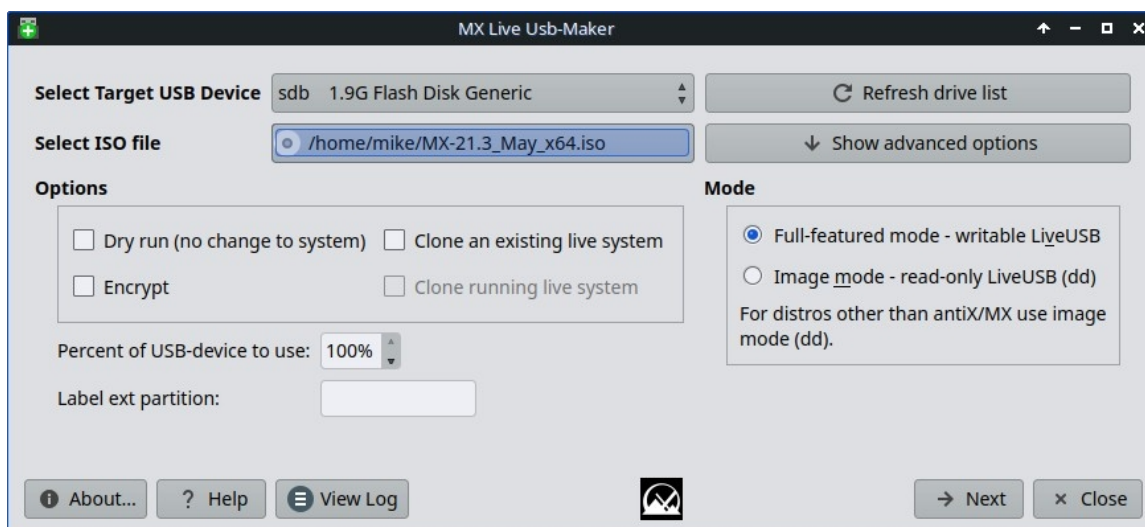

Rysunek 3-14: Harmonogram zadań.

HELP: plik lokalny: `/usr/share/job-scheduler/locale/`

3.2.12 Live-USB Maker

To proste narzędzie umożliwia szybkie utworzenie Live-USB z pliku ISO, LiveCD/DVD lub istniejącego Live-USB, a nawet działającego systemu Live.

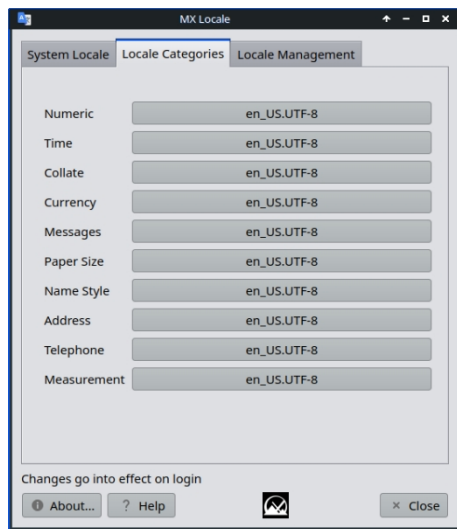
Rysunek 3-15: Live USB Maker.

Pomoc: [tutaj](#)

3.2.13 Lokalizacja

Nowe narzędzie, które ułatwia ustawienie nie tylko głównego języka, ale także zmiennych podrzędnych, takich jak waluta, rozmiar papieru itp. Umożliwia również łatwe zarządzanie ustawieniami regionalnymi, w tym wyłączanie nieużywanych ustawień.

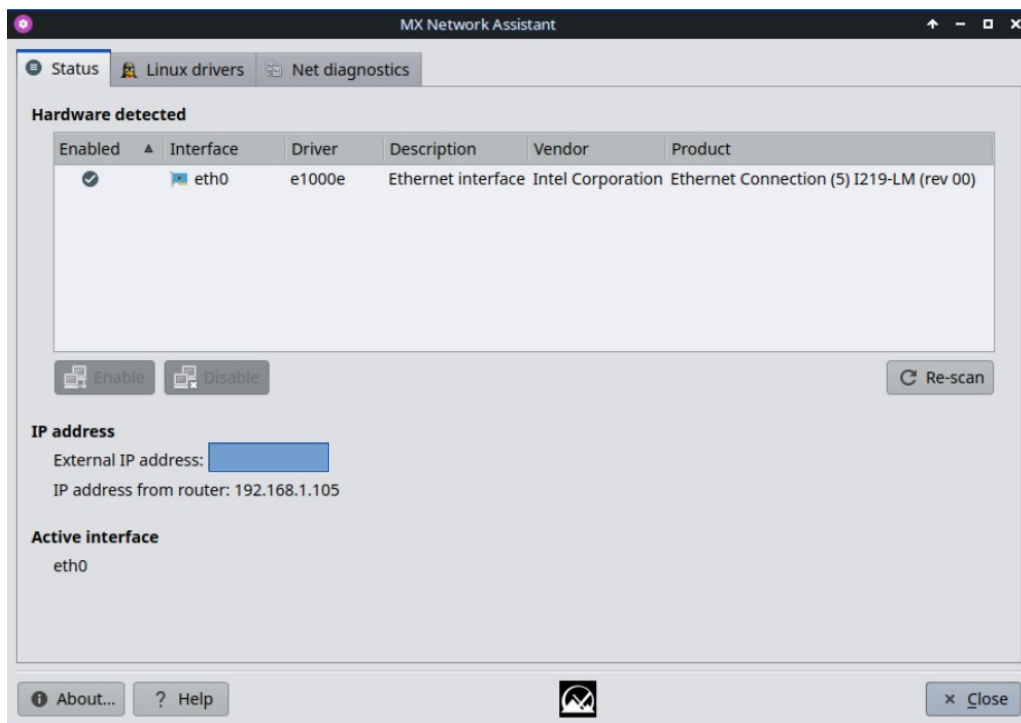
Pomoc: [tutaj](#).

Rysunek 3-16: karta zmiennych cząstkowych

3.2.14 Asystent sieci

Aplikacja ta znacznie ułatwia proces rozwiązywania problemów z siecią poprzez wykrywanie sprzętu, zmianę stanu przełącznika sprzętowego, umożliwienie zarządzania sterownikami Linux i dostarczanie ogólnych narzędzi sieciowych.

Rysunek 3-17: Network Assistant wykrywa sprzęt bezprzewodowy.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.15 Instalator sterowników Nvidia

Instalator sterownika graficznego Nvidia znacznie upraszcza ważną procedurę: instalację zastrzeżonego sterownika graficznego przy użyciu bazowego skryptu ddm-mx. Kliknięcie ikony instalatora sterownika Nvidia powoduje wyświetlenie terminala, a wszystko, co użytkownik musi zrobić w większości przypadków, to zaakceptować ustawienia domyślne.

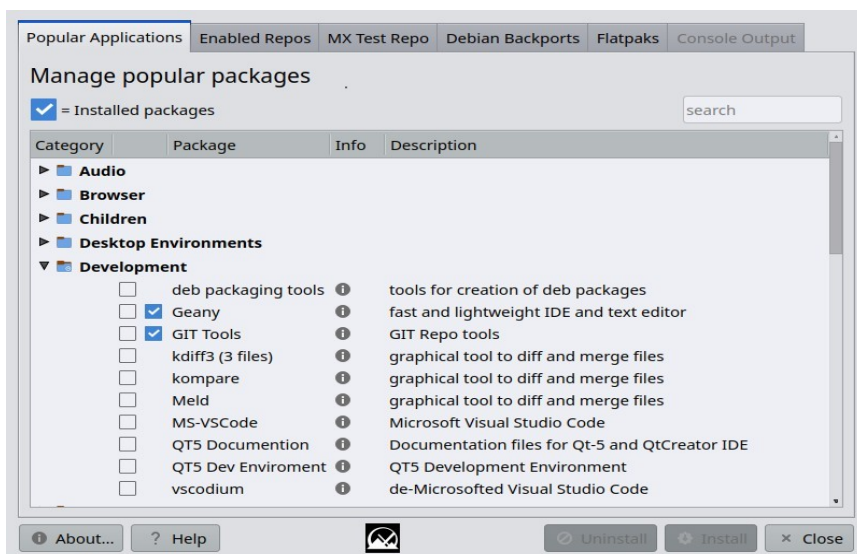
POMOC: [tutaj](#).

3.2.16 Instalator pakietów

VIDEO: [Instalowanie aplikacji za pomocą MX Package Installer](#)

Niestandardowy, prosty menedżer pakietów dla MX Linux umożliwia szybkie, bezpieczne i łatwe wyszukiwanie, instalowanie lub usuwanie zarówno popularnych pakietów, jak i dowolnych pakietów z repozytoriów MX/Debian Stable, MX Test, Debian Backports i Flatpak.

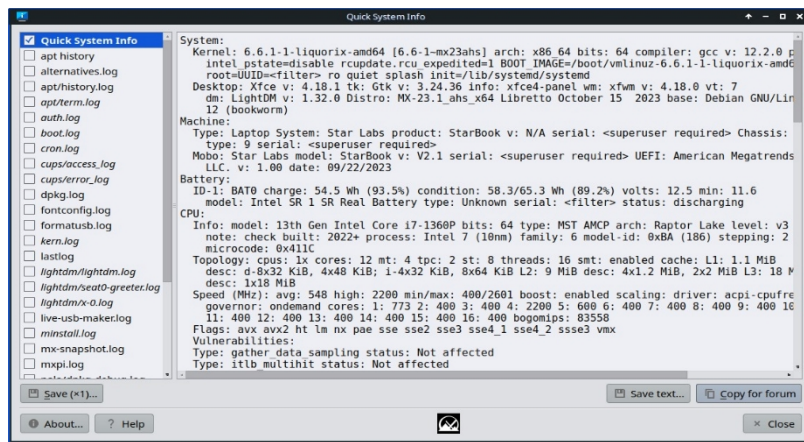

Rysunek 3-18: Instalator pakietów, pokazujący popularne pakiety dla działu rozwoju.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.17 Szybkie informacje o systemie

To przydatne narzędzie pozwala użytkownikowi na łatwe przeglądanie plików dziennika. Domyślnym dziennikiem jest Quick System Info, który jest wymagany dla postów na forum: zwróć uwagę na przycisk "Copy for forum", który pozwala na proste kliknięcie, aby wstawić zawartość dziennika już sformatowaną. Użytkownicy korzystający z systemd mogą przeglądać pliki dziennika za pomocą aplikacji **qjournalctl** w MX Test Repo.

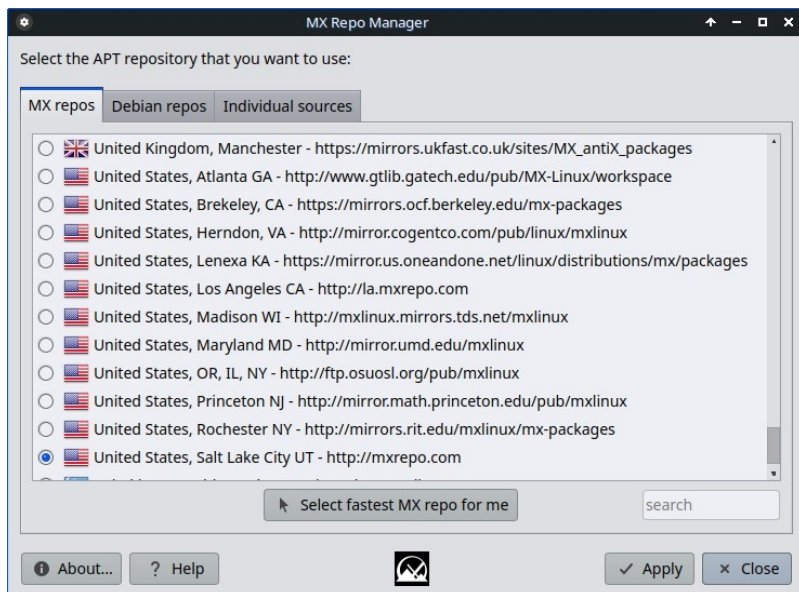

Rysunek 3-19: Ekran główny

3.2.18 Repo Manager

Istnieje wiele powodów, dla których użytkownik może chcieć zmienić domyślnie używany serwer lustrzany, od serwera offline po zmianę fizycznej lokalizacji komputera. Narzędzie to umożliwia przełączanie repozytoriów jednym kliknięciem, oszczędzając wiele czasu i wysiłku.

Zapewnia również przycisk, który przetestuje wszystkie repozytoria (MX lub Debian) i wybierze najszybsze.

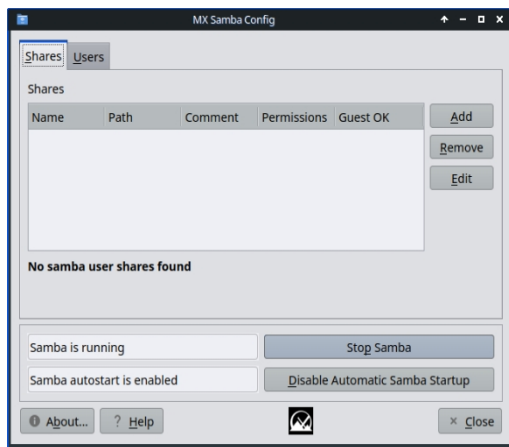
Rysunek 3-20: Wybór repozytorium do użycia w Repo Manager.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.19 Konfiguracja Samby

MX Samba Config to narzędzie pomagające użytkownikom zarządzać udziałami sieciowymi samba/cifs. Użytkownicy mogą tworzyć i edytować udziały, których są właścicielami, a także

zarządzać uprawnieniami dostępu użytkowników do tych udziałów.

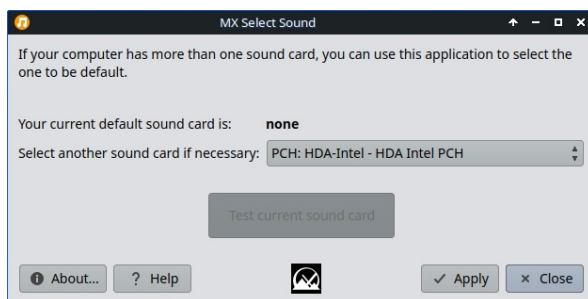

Rysunek 3-21: Ekran główny narzędzia Samba Config

POMOC: [tutaj](#)

3.2.20 Karta dźwiękowa

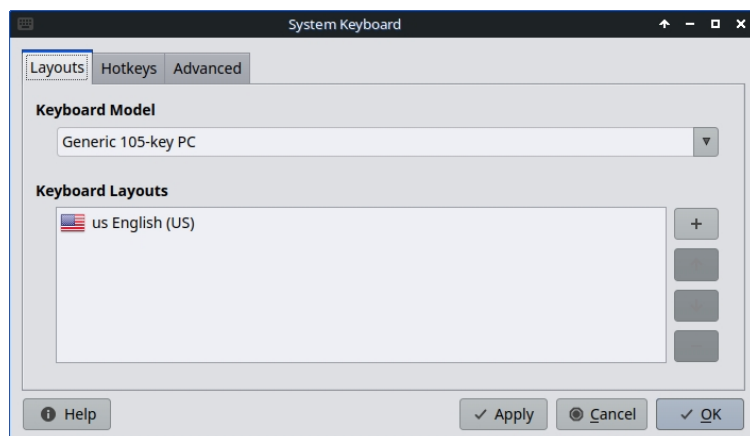
Komputery często mają więcej niż jedną kartę dźwiękową, a użytkownik, który nic nie słyszy, może dojść do wniosku, że dźwięk nie działa. Ta sprytna mała aplikacja pozwala użytkownikowi wybrać, która karta dźwiękowa powinna być używana przez system.

Rysunek 3-22: Dokonywanie wyboru w Karta dźwiękowa.

POMOC: [tutaj](#)

3.2.21 Klawiatura systemowa

Rysunek 3-23: Ekran główny gotowy do wybrania przez użytkownika innej klawiatury.

W przypadku, gdy użytkownik zaniedbał wybranie klawiatury systemowej z menu logowania, pominął jej konfigurację w sesji Live lub po prostu musi dokonać zmiany, ta mała aplikacja zapewnia łatwy sposób wykonania tej operacji z menu Start.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.22 Lokalizacja

Rysunek 3-24: Prezentacja lokalizacji, które mają zostać wygenerowane dla użytkownika.

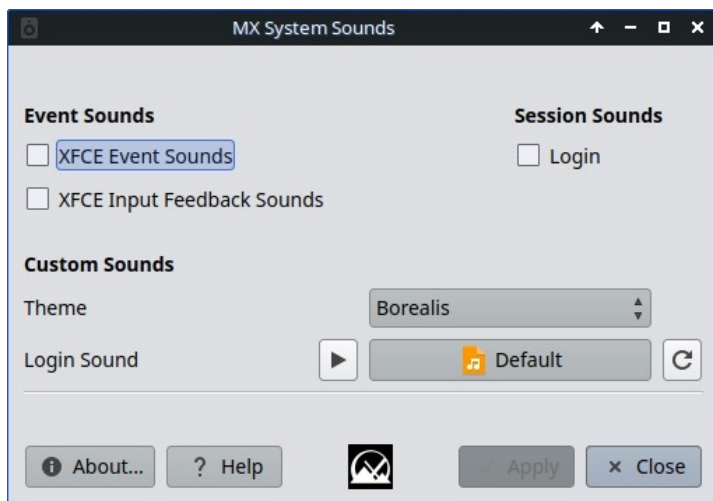
W przypadku, gdy użytkownik zaniedbał wybranie lokalizacji systemu z menu logowania, pominął jej konfigurację w sesji Live lub po prostu musi dokonać zmiany, ta mała aplikacja zapewnia łatwy sposób wykonania tej operacji z menu Start.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.23 Dźwięki systemowe (tylko Xfce)

To małe narzędzie gromadzi w jednym miejscu różne działania i wybory związane z konfiguracją dźwięków systemowych, takich jak logowanie/wylogowanie, działania itp.

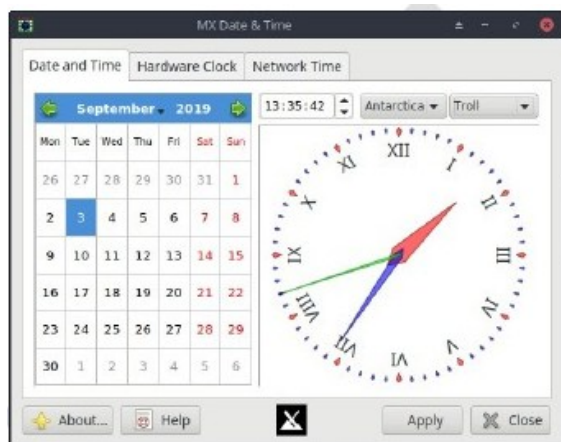

Rysunek 3-25: Konfigurowanie dźwięków logowania i wylogowania w obszarze Dźwięki systemowe.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.24 Data i godzina

MX Date & Time umożliwia wprowadzanie wszelkiego rodzaju zmian z poziomu jednej aplikacji. Tylko Xfce.

Rysunek 3-26: Główna karta Data i godzina

POMOC: [tutaj](#).

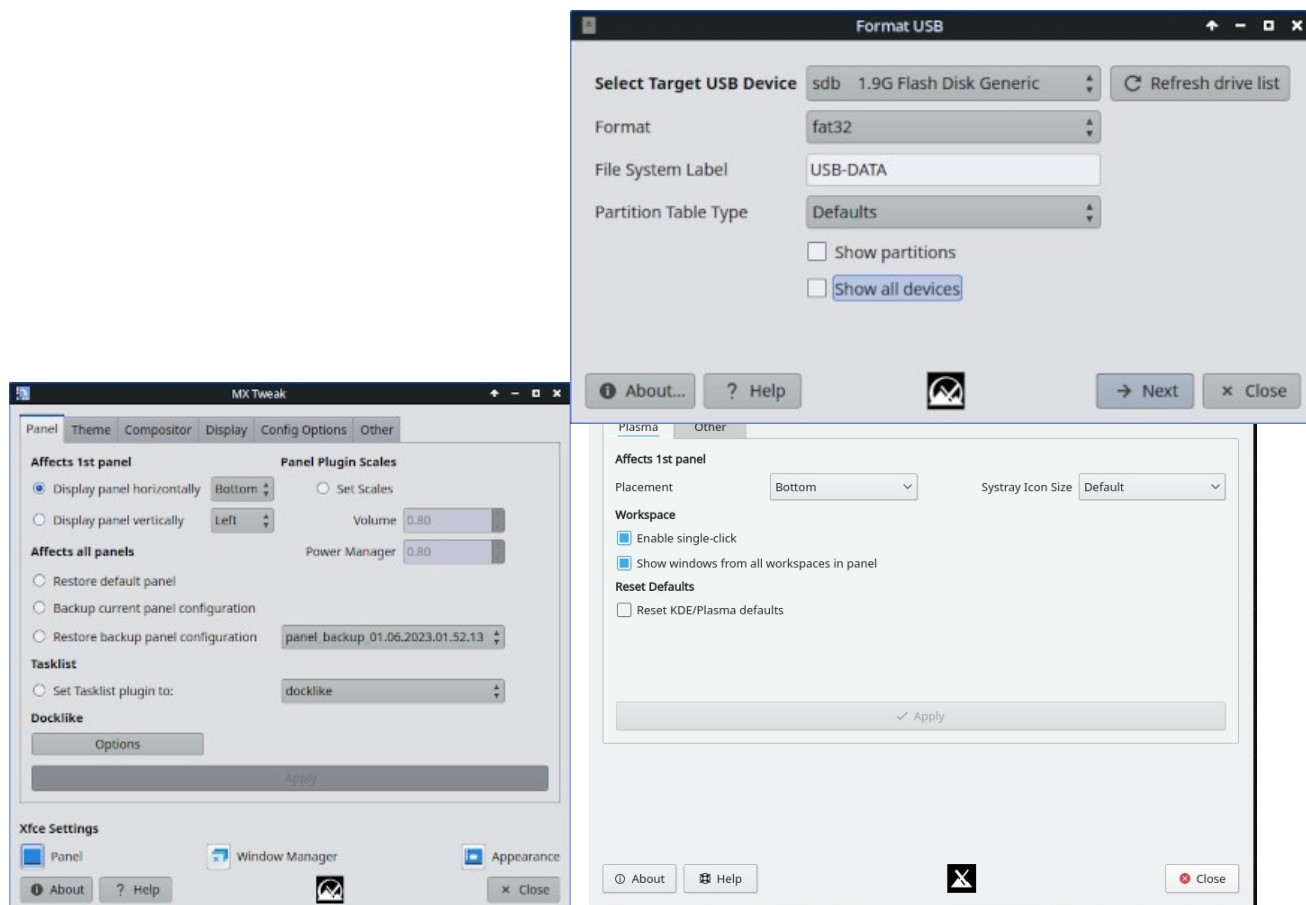
3.2.25 MX Tweak

MX Tweak łączy w sobie szereg drobnych, ale często używanych dostosowań, takich jak zarządzanie panelami, wybór motywu, włączanie i konfiguracja kompozytora itp. w zależności od pulpitu.

Rysunek 3-27: Oblicza MX-Tweak. Po lewej: XFCE, po prawej: Plasma.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.26 Format USB

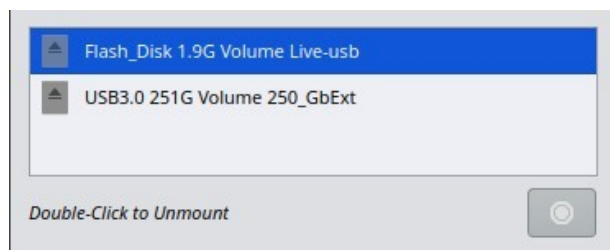
Rysunek 3-28: Format USB gotowy do sformatowania przy użyciu FAT32.

To wygodne małe narzędzie wyczyści i sformatuje dysk USB, aby udostępnić go do nowych celów.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.27 USB Unmounter (tylko Xfce)

To narzędzie do szybkiego odmontowywania nośników USB i optycznych znajduje się w obszarze powiadomień, gdy jest włączone (domyślnie). Pojedyncze kliknięcie wyświetla dostępne nośniki do odmontowania.

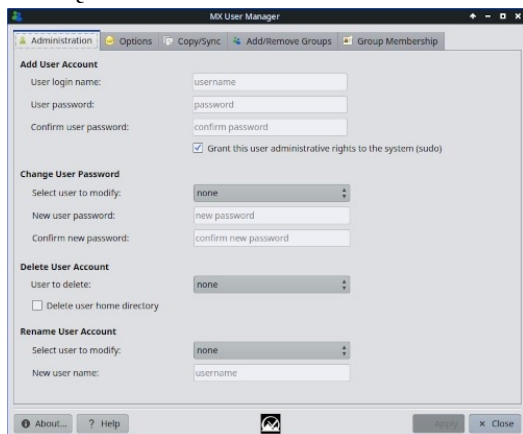

Rysunek 3-29: USB Unmounter z urządzeniem podświetlonym do odmontowania.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.28 Menedżer użytkowników

Narzędzie to znacznie ułatwia dodawanie, edytowanie i usuwanie użytkowników i grup w systemie.

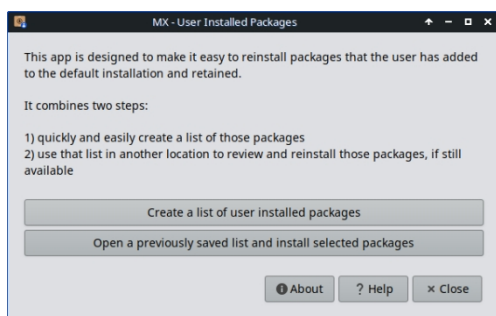
Rysunek 3-30: Menedżer użytkowników, karta Administracja.

POMOC: [tutaj](#).

3.2.29 Pakiety zainstalowane przez użytkownika

Ta aplikacja ma na celu ułatwienie ponownej instalacji pakietów, które użytkownik dodał do domyślnej instalacji.

Wyświetla listę pakietów zainstalowanych ręcznie przez użytkownika, którą można zapisać w prostym pliku tekstowym. Co więcej, aplikacja umożliwia załadowanie zapisanej listy pakietów w celu ich przejrzenia i wybrania do ponownej instalacji. Taka procedura jest szczególnie łatwa i przydatna podczas instalacji nowego systemu.

Rysunek 3-31: Ekran główny aplikacji Pakiety zainstalowane przez użytkownika

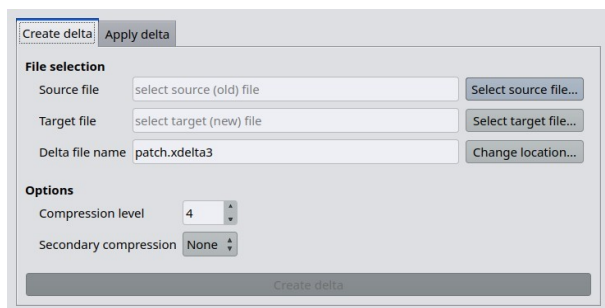
HELP:: <file:///usr/share/user-installed-packages/help.html>

3.2.30 Deb Installer

To proste narzędzie instaluje pobrane pakiety deb (Sekcja 5.5.2). Kliknij prawym przyciskiem myszy pakiet deb, który chcesz zainstalować > "Open with Deb Installer". Kliknij Zainstaluj i wprowadź hasło roota, gdy pojawi się monit. Deb Installer spróbuje zainstalować pakiet i zgłosi wyniki.upda

3.2.31 xdelta3 GUI

Narzędzie to znacznie ułatwia tworzenie i stosowanie "delty" (poprawki) do aktualizacji plików wszelkiego rodzaju.

Rysunek 3-31: Ekran główny

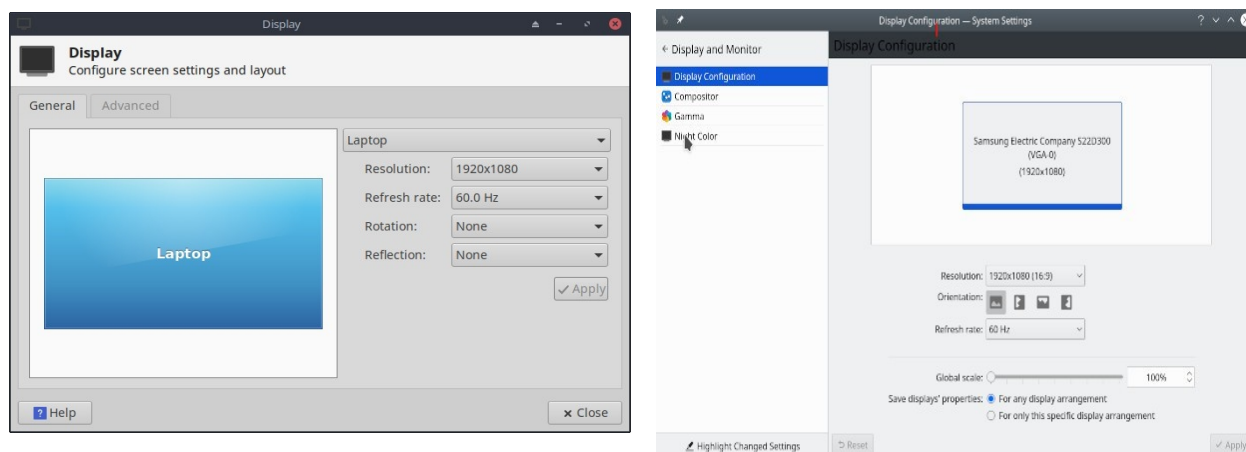
3.2.3 Przestarzałe narzędzia

Niektórzy użytkownicy będą szukać narzędzi, które już nie istnieją lub zostały włączone do nowych narzędzi.

- Instalator sterowników ATI/AMD: usunięty z powodu braku odpowiedniego kandydata na sterownik.
- Broadcom Manager: przepisany na bardziej ogólne potrzeby jako Network Assistant.
- Compton Manager: włączony do MX Tweak.
- Instalator Debian Backports: włączony do Instalatora Pakietów.
- Domyślny wygląd: włączony do MX Tweak.
- Znajdowanie udziałów sieciowych: usunięte z powodu problemów licencyjnych.
- Flash Manager: Adobe® Flash® Player jest obecnie przestarzały i został całkowicie usunięty.
- Idevice Mounter: usunięty z powodu braku wsparcia dla oprogramowania.
- Edytor menu: zastąpiony przez MenuLibre.
- Orientacja panelu: włączona do MX Tweak.
- Test Repo Installer: włączony do Package Installer.
- Gdebi: narzędzie Deb Installer MX zastąpiło to.

3.3 Wyświetlacz

3.3.1 Rozdzielczość wyświetlacza

Rysunek 3-32: Narzędzie do wyświetlania. Po lewej: Xfce, po prawej: KDE/Plasma.

Rozdzielczość odnosi się do fizycznej liczby kolumn i wierszy pikseli tworzących wyświetlacz (np. 1920x1200). W większości przypadków rozdzielczość jest poprawnie ustawiana przez jądro podczas instalacji lub po podłączeniu nowego monitora. Jeśli tak nie jest, można ją zmienić w następujący sposób:

- Xfce: kliknij Menu Start > Ustawienia > Wyświetlacz. Użyj rozwijanych menu, aby ustawić odpowiednie wartości dla monitora, który chcesz dostosować. Aby uzyskać więcej opcji i lepszą kontrolę, zainstaluj [xrandr](#) z repozytorium.
- KDE: Menu Start > Ustawienia systemowe > Wyświetlacz i monitor > Konfiguracja wyświetlacza.
- Wyświetlacz Xfce umożliwia ułamkowe skalowanie dla monitorów HiDPI. Kliknij menu rozwijane "Skaluj" i wybierz opcję Niestandardowe.
- W trudnych sytuacjach możliwa jest ręczna zmiana pliku konfiguracyjnego `/etc/X11/xorg.conf`. Może on nie istnieć, więc może być konieczne [jego utworzenie](#). Zawsze wykonaj kopię zapasową pliku przed jego zmianą i sprawdź forum, aby uzyskać pomoc dotyczącą korzystania z tego pliku.

3.3.2 Sterowniki graficzne

Jeśli nie jesteś zadowolony z wydajności wyświetlacza, być może będziesz musiał/chciał zaktualizować sterownik graficzny (upewnij się, że najpierw wykonałeś kopię zapasową pliku `/etc/X11/xorg.conf`, jeśli jest używany). Należy pamiętać, że po aktualizacji jądra może być konieczne powtórzenie tej czynności, patrz sekcja 7.6.3.

W tym celu dostępne są różne metody.

- W przypadku większości kart **Nvidia** zdecydowanie najprostszą metodą jest użycie instalatorów dostępnych z pulpitu MX Tools (patrz sekcja 3.2).

- Niektóre starsze lub mniej popularne karty graficzne wymagają sterowników (takich jak openchrome, mach64 i fbdev), które można łatwo zainstalować tylko za pomocą **sgfxi** (sekcja 6.5.3).
- Niektóre karty Nvidii nie są już obsługiwane w Debianie Stable, zobacz [MX/antiX Wiki](#). Są one jednak obsługiwane przez sterowniki [nouveau](#) i vesa.
- Możesz zainstalować pakiet **nvidia-settings**, aby uzyskać narzędzie graficzne, którego możesz użyć do zmiany ustawień jako root za pomocą polecenia: *nvidia-settings*
- Zapoznaj się z [Debian Wiki](#) na temat otwartych sterowników ati, radeon i amdgpu. Należy pamiętać, że otwarte sterowniki dla AMD nie są już dostępne.
- Możliwe jest również, choć bardziej skomplikowane, pobranie sterownika bezpośrednio od producenta. Ta metoda wymaga wybrania i pobrania odpowiedniego sterownika dla systemu; aby uzyskać informacje o systemie, otwórz terminal i wpisz: *inxi -Gxx*.

Poniżej znajdują się strony internetowe ze sterownikami najpopularniejszych marek (inne można wyszukać pod hasłem "<brandname> linux driver"):

- [Nvidia](#)
- [Intel](#)

Sterowniki Intel *muszą* zostać [skompilowane](#), ale pobrane sterowniki Nvidia można łatwo zainstalować:

- Przejdź w programie Thunar do folderu, z którego pobrano sterownik.
- Kliknij plik prawym przyciskiem myszy, wybierz zakładkę Uprawnienia i zaznacz opcję **Jest wykonywalny**.
- Naciśnij CTRL-ALT-F1, aby opuścić X (środowisko graficzne) i przejść do wiersza terminala.
- Zaloguj się jako root.
- Typ: *service lightdm stop*.
- Wpisz: *sh <nazwa pliku>.run* (upewnij się, że używasz rzeczywistej nazwy pliku).
- Zezwól sterownikowi NVIDIA na wyłączenie jądra nouveau.
- Po zakończeniu wpisz: *service lightdm start*, aby ponownie uruchomić lightdm i xorg.
- Inną ważną opcją sterownika jest [MESA](#), open-source'owa implementacja

specyfikacji [OpenGL](#) - systemu renderowania interaktywnej grafiki 3D. Użytkownicy wysokowydajnych maszyn donoszą, że aktualizacja tego sterownika przynosi znaczną stabilizację systemu.

- Nowsza wersja może być dostępna w Test Repo; użyj MX Package Installer (Sekcja 3.2), aby ją pobrać. Odznacz pole, które ukrywa pakiety lib i dev, wyszukaj "MESA" i zaznacz pakiety, które można zaktualizować do instalacji.
- Hybrydowe karty graficzne łączą dwa adaptory graficzne w jednym urządzeniu. Popularnym przykładem jest [NVidia Optimus](#), która jest obsługiwana w systemie Linux z [Bumblebee/Primus](#). Nowsze karty graficzne mogą również korzystać z funkcji Primus wbudowanych w sterownik nvidia bez systemu Bumblebee. Aby uruchomić aplikację z włączoną akceleracją graficzną, należy użyć polecenia "nvidia-run-mx APP".

3.3.3 **Czcionki**

Podstawowa regulacja

1. XFCE- Kliknij **Menu Start > Wszystkie ustawienia > Wygląd**, zakładka Czcionki.
2. KDE/Plasma - Kliknij **Menu Start > Ustawienia systemu > Wygląd > Czcionki**.
3. Kliknij menu rozwijane, aby wyświetlić listę czcionek i rozmiarów punktów.
4. Wybierz żadaną opcję i kliknij przycisk OK.

Zaawansowane regulacje

1. Szereg opcji jest dostępnych po uruchomieniu w terminalu root: ***dpkg-reconfigure fontconfig-config***
2. Poszczególne aplikacje mogą mieć własne elementy sterujące, często znajdujące się w menu Edycja (lub Narzędzia) > Preferencje.
3. Aby uzyskać więcej informacji, [zobacz MX/antiX Wiki](#).
4. Wyświetlacze o wysokiej rozdzielczości mają specjalne wymagania, patrz [MX/antiX Wiki](#).

Dodawanie czcionek

1. Istnieje kilka pakietów czcionek w MX Package Installer dostępnych za pomocą jednego kliknięcia. Aby uzyskać więcej możliwości, kliknij (Xfce) **Menu Start > System > Synaptic Package Manager**; KDE: użyj **Discover** zamiast Synaptic.
2. Użyj funkcji wyszukiwania czcionek.
3. Wybierz i pobierz te, które chcesz. Pakiet Microsoft (Core) Fonts **ttf-mscorefonts-installer** w MX Package Installer zapewnia łatwą instalację pakietu Microsoft (Core) Fonts.

Czcionki Microsoft True Type Core Fonts do użytku ze stronami internetowymi i aplikacjami MS działającymi pod Wine.

4. Wyodrębni, jeśli to konieczne, a następnie skopiuj jako root (najłatwiej w root Thunar) folder czcionek do
/usr/share/fonts/.
5. Nowe czcionki powinny być dostępne w rozwijanym menu Wszystkie ustawienia > Wygląd, zakładka Czcionki (Xfce) lub Menu Start > Ustawienia systemu > Wygląd > Czcionki (KDE).

3.3.4 Podwójne monitory

Zarządzanie wieloma monitorami w MX Linux Xfce odbywa się za pomocą menu Start > Ustawienia > Wyświetlacz. Można go użyć do dostosowania rozdzielczości, wybrania, czy jeden klonuje drugi, które z nich będą włączone itp. Często konieczne jest wylogowanie się i ponowne zalogowanie, aby zobaczyć wybrany wyświetlacz. Użytkownicy powinni również zajrzeć do zakładki Display w MX Tweak. Dokładniejsza kontrola nad niektórymi funkcjami jest czasami dostępna za pomocą **xrandr**.

Xfce 4.18 znacznie poprawiło obsługę wielu monitorów, z ustawieniami na karcie Zaawansowane w Wyświetlanie, które pozwalają na szczegółowe ustawienia dla każdego monitora i możliwość zapisywania profili monitorów i ich automatycznego używania, gdy ten sam sprzęt jest ponownie podłączony. **Jeśli** problemy nie ustąpią, przeszukaj [forum Xfce](#), MX Linux Forum i [MX/antiX Wiki](#).

W KDE/Plasma podwójne monitory są konfigurowane za pomocą narzędzia Display Configuration Tool.

Linki

- [Xfce Docs: Wyświetlacz](#)

3.3.5 Zarządzanie energią

Kliknij ikonę wtyczki Power Manager w panelu. Tutaj możesz łatwo przełączyć się do trybu prezentacji (Xfce) lub przejść do ustawień, aby ustawić, kiedy wyświetlacz się wyłącza, kiedy komputer przechodzi w stan zawieszenia, akcję inicjowaną przez zamknięcie pokrywy laptopa, jasność itp. Na laptopie wyświetlany jest stan baterii i informacje oraz dostępny jest suwak jasności.

3.3.6 Regulacja monitora

Dostępnych jest kilka narzędzi do dostosowywania wyświetlania dla poszczególnych monitorów.

- Jasność ekranu można ustawić (tylko Xfce) za pomocą menu Start > Ustawienia >

Menedżer zasilania, zakładka Wyświetlacz; MX Tweak; lub MX Brightness Systray, który umieści przydatny widżet w Systray.

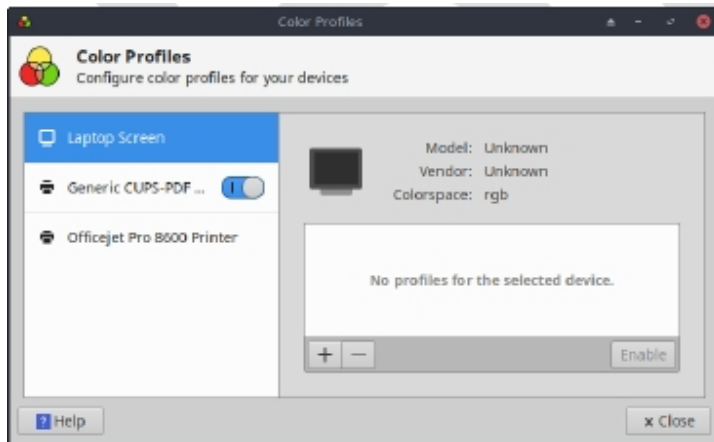
- Dla użytkowników z Nvidią, użyj **nvidia-settings** jako root do precyzyjnego dostrojenia wyświetlacza.

- Aby zmienić [gamma](#) (kontrast), otwórz terminal i wprowadź:

```
xgamma -gamma 1.0
```

1.0 to normalny poziom; zmień go w górę lub w dół, aby zmniejszyć/zwiększyć kontrast.

- Kolor dostosowania wyświetlacza do pory dnia można kontrolować za pomocą [fluxgui](#) (pakiet snap, który wymaga uruchomienia z systemd) lub [Redshift](#).
- W celu bardziej zaawansowanej regulacji i tworzenia profili, zainstaluj [displaycal](#).
- Można tworzyć profile kolorów (tylko Xfce): Start > Ustawienia > Profile kolorów. Profil kolorów to zestaw danych, które charakteryzują kolor urządzenia wejściowego lub wyjściowego, a większość z nich pochodzi z [profilu ICC](#).

Rysunek 3-33: Przygotowanie do dodania profilu kolorów.

POMOC: [tutaj](#).

3.3.7 Rozerwanie ekranu

Rozrywanie ekranu to artefakt wizualny w wyświetlaniu wideo, w którym urządzenie wyświetlające pokazuje informacje z wielu klatek na jednym ekranie (Wikipedia). Zjawisko to różni się znacznie w zależności od czynników, które obejmują sprzęt graficzny, konkretną aplikację i wrażliwość użytkownika.

W MX Linux dostępne są różne rozwiązania:

- Kliknij zakładkę Compositor w MX Tweak i użyj rozwijanego menu, aby przełączyć się z domyślnego [xfwm](#) na Compton, wolnostojący [compositor](#).
- Użyj menu rozwijanego, aby zmienić pionowe odstępy (vblank).
- Po wykryciu sterownika graficznego Intel, w zakładce MX Tweak > Config Options dostępne jest pole wyboru, które przełącza system z domyślnego "ustawienia trybów" na przełącznik, który włącza opcję TearFree sterownika Intel. Opcje Tearfree istnieją również dla nouveau, radeon i amdgpu i są wyświetlane odpowiednio.

Linki

- [MX/antiX Wiki](#)

3.4 Sieć

Połączenia internetowe są obsługiwane przez Network Manager:

-Kliknij lewym przyciskiem myszy apłęt w obszarze powiadomień Systray, aby zobaczyć status, połączyć się i poznać opcje.

--Kliknij prawym przyciskiem myszy apłęt > Edytuj połączenia, aby otworzyć okno ustawień z pięcioma zakładkami. KDE: kliknięcie prawym przyciskiem myszy spowoduje wyświetlenie opcji Konfiguruj połączenia sieciowe. Kliknij, aby otworzyć okno ustawień.

- Przewodowy. W większości sytuacji nie wymaga to uwagi; podświetl i kliknij przycisk Edytuj w przypadku specjalnych konfiguracji.
- Bezprzewodowy
  - Network Manager zazwyczaj automatycznie wykryje kartę sieciową i użyje jej do znalezienia dostępnych punktów dostępu.
  - Szczegółowe informacje znajdują się w sekcji 3.4.2 poniżej.
- Mobile Broadband (tylko Xfce). Ta karta umożliwia korzystanie z urządzenia mobilnego 3G/4G w celu uzyskania dostępu do Internetu. Kliknij przycisk Dodaj, aby skonfigurować.
- VPN. Kliknij przycisk Dodaj, aby skonfigurować. Jeśli wystąpią problemy z konfiguracją, zapoznaj się [z MX/antiX Wiki](#).
- DSL (tylko Xfce). Kliknij przycisk Dodaj, aby skonfigurować.

WIĘCEJ: [Ubuntu Wiki: Menedżer sieci](#)

3.4.1 Dostęp przewodowy

MX Linux zazwyczaj odbiera przewodowy dostęp do Internetu po uruchomieniu bez większych problemów. Jeśli wymagany jest sterownik Broadcom (rzadko), użyj MX Network Assistant (Seksja 3.2).

Ethernet i kabel

MX Linux jest wstępnie skonfigurowany dla standardowej sieci LAN (Local Area Network), która używa DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol) do przypisywania adresów IP i rozpoznawania DNS (Domain Name System). W większości przypadków będzie to działać bez zmian. Konfigurację można zmienić za pomocą Menedżera sieci (KDE: Interfejsy sieciowe).

Podczas uruchamiania MX Linux, karty sieciowe otrzymują krótką nazwę interfejsu od **udev**, menedżera urządzeń jądra. Dla zwykłych adapterów przewodowych jest to zwykle eth0 (z kolejnymi

adaptery eth1, eth2, eth3 itd.). Adaptery USB często pojawiają się na interfejsie eth0 w MX Linux, ale nazwa interfejsu może również zależeć od chipsetu adaptera. Na przykład, karty Atheros często pojawiają się jako ath0, podczas gdy adaptery USB ralink mogą mieć nazwę rausb0. Aby uzyskać bardziej szczegółową listę wszystkich znalezionych interfejsów sieciowych, otwórz terminal, zostań rootem i wpisz: *ifp -a*.

Rozsądnie jest łączyć się z Internetem za pośrednictwem routera, ponieważ prawie wszystkie routery przewodowe zawierają opcjonalne zapory ogniowe. Ponadto routery używają NAT (Network Address Translation) do tłumaczenia dużych adresów internetowych na lokalne adresy IP. Zapewnia to kolejną warstwę ochrony. Podłącz się do routera bezpośrednio lub za pośrednictwem koncentratora lub przełącznika, a urządzenie powinno automatycznie skonfigurować się przez DHCP.

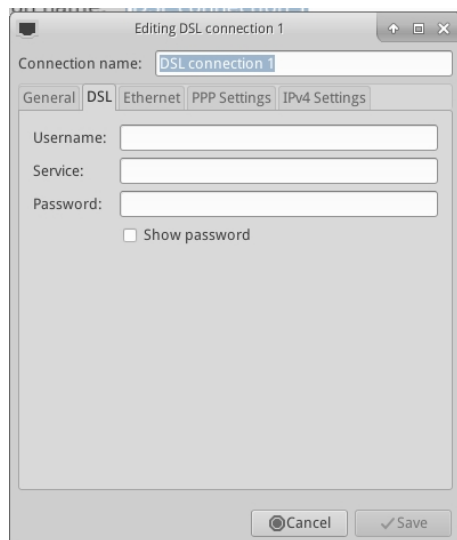
ADSL lub PPPoE (tylko Xfce)

Jeśli korzystasz z ADSL lub PPPoE, połączenie z Internetem jest łatwe w MX Linux. Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę Network Manager, a następnie zakładkę DSL. Kliknij przycisk Dodaj... i wypełnij wymagane informacje, zaznaczając opcję automatycznego połączenia, jeśli chcesz.

UWAGA: w przypadku napotkania problemów podczas korzystania z urządzenia USB do połączenia, podłącz urządzenie do komputera, otwórz terminal i wpisz:

```
dmesg | tail
```

Opublikuj dane wyjściowe na forum MX Linux, aby uzyskać pomoc w znalezieniu potrzebnego sterownika.

Rysunek 3-34: Konfigurowanie usługi DSL.

Internet Dial-Up

Na karcie Urządzenie należy skonfigurować informacje seryjne. Akceptując domyślne ustawienia

/dev/modem może działać, ale może być konieczne wypróbowanie innego interfejsu. Są to linuksowe odpowiedniki portów COM w systemie Windows:

Tabela 3: Odpowiedniki portów COM w systemie Linux.

<i>Port</i>	<i>Odpowiednik</i>
COM 1	/dev/ttyS0
COM 2	/dev/ttyS1
COM 3	/dev/ttyS2
COM 4	/dev/ttyS3

3.4.2 Dostęp bezprzewodowy.

MX Linux jest wstępnie skonfigurowany do automatycznego wykrywania karty WiFi, a w większości przypadków karta zostanie znaleziona i skonfigurowana automatycznie.

Natywny sterownik jest zwykle dostarczany jako część jądra systemu Linux (przykład: ipw3945 dla Intela), ale na niektórych, zwłaszcza nowszych komputerach, może być konieczne pobranie sterownika przy użyciu informacji w Quick System Info > Network.

Czasami dostępnych jest wiele sterowników. Możesz chcieć porównać je pod kątem szybkości i łączności, a być może będziesz musiał umieścić na czarnej liście lub usunąć ten, którego nie używasz, aby zapobiec konfliktowi. Karty bezprzewodowe mogą być wewnętrzne lub zewnętrzne. Modemy USB (bezprzewodowe klucze sprzętowe) zwykle pojawiają się w interfejsie sieci WLAN, ale jeśli tak nie jest, sprawdź inne na liście.

UWAGA: Skuteczna metoda różni się w zależności od użytkownika ze względu na skomplikowane interakcje między jądrem Linux, narzędziami bezprzewodowymi oraz lokalnym chipsetem karty bezprzewodowej i routerem.

Podstawowe kroki bezprzewodowe

Kliknij menu **Start > Ustawienia > Połączenia sieciowe** (KDE: Menu Start > Połączenia) lub po prostu kliknij ikonę Network Manager w obszarze powiadomień), a następnie zakładkę Wireless. Wystąpi jedna z 3 sytuacji.

-Znaleziono sieć bezprzewodową.

- Kliknij nazwę sieci, aby z niej skorzystać.
  - Kliknij ikonę prawym przyciskiem myszy, aby uzyskać dostęp do dalszych opcji.
  - Po zakończeniu kliknij przycisk OK.

-Znaleziona sieć nie działa.

Jeśli sieci bezprzewodowe są widoczne, ale komputer nie może się z nimi połączyć, oznacza to, że 1) karta bezprzewodowa jest prawidłowo zarządzana przez odpowiedni sterownik, ale występują problemy z połączeniem z modemem/routerem, zaporą sieciową, dostawcą, DNS itp.

lub 2) karta bezprzewodowa jest zarządzana nieprawidłowo, ponieważ sterownik nie jest najbardziej odpowiedni dla tej karty lub występują problemy z konfliktem z innym sterownikiem. W takim przypadku należy zebrać informacje na temat

kartę bezprzewodową, aby sprawdzić, czy sterowniki karty mogą mieć problemy, a następnie spróbuj przetestować sieć za pomocą zestawu narzędzi diagnostycznych.

- Podstawowe informacje można uzyskać, otwierając terminal i wprowadzając po jednym wpisie:

```
inxi -n
```

```
lsusb | grep -i
```

```
net lspci | grep -i
```

net I jako root:

```
iwconfig
```

Dane wyjściowe tych poleceń podadzą nazwę, model i wersję (jeśli istnieje) karty bezprzewodowej (przykład poniżej), a także powiązany sterownik i adres MAC karty bezprzewodowej. Wyjście czwartego poda nazwę punktu dostępowego (AP), z którym jesteś połączony i inne informacje o połączeniu. Na przykład:

```
Sieć  
Karta-2:Bezprzewodowa karta sieciowa Qualcomm Atheros AR9462  
sterownik: ath9k IF: wlan0 stan: up mac: 00:21:6a:81:8c:5a
```

Czasami oprócz numeru karty bezprzewodowej potrzebny jest numer MAC chipsetu. Najprostszym sposobem na to jest kliknięcie **menu Start > System > MX Network Assistant**, zakładka Wprowadzenie. Na przykład:

```
Bezprzewodowa karta sieciowa Qualcomm Atheros AR9485 [168c:0032] (rev 01)
```

Liczba w nawiasie określa typ chipsetu w karcie bezprzewodowej. Liczby przed dwukropkiem identyfikują producenta, a te po nim - produkt.

Wykorzystaj zebrane informacje na jeden z poniższych sposobów:

- Wyszukaj te informacje w Internecie. Kilka przykładów wykorzystujących powyższe dane wyjściowe *lspci*.

```
linux Qualcomm Atheros AR9462  
linux 168c:0032  
debian stable 0x168c 0x0034
```

- Zapoznaj się z poniższymi witrynami Linux Wireless i Linux Wireless LAN Support, aby dowiedzieć się, jakiego sterownika potrzebuje twój chipset, jakie mogą istnieć konflikty i czy wymaga on osobnej instalacji oprogramowania układowego. Opublikuj informacje na forum MX Linux i poproś o pomoc.
- Wyłącz zapórę sieciową (Firewall), jeśli istnieje, dopóki nie nastąpi połączenie między komputerem a routerem.
- Spróbuj ponownie uruchomić router.

- Skorzystaj z sekcji diagnostycznej w MX Network Assistant, aby pingować router przy użyciu adresu MAC, pingować dowolną stronę internetową, taką jak Google lub uruchomić [traceroute](#). Jeśli możesz pingować witrynę przy użyciu jej adresu IP (uzyskanego z wyszukiwania w sieci), ale nie możesz do niej dotrzeć przy użyciu jej nazwy domeny, problem może leżeć w konfiguracji DNS. Jeśli nie wiesz jak zinterpretować wyniki Ping i traceroute wyszukaj je w sieci lub opublikuj na MX Linux Forum.
- Czasami korzystanie z aplikacji terminalowej **Ceni** (w repozytoriach) może ujawnić ukryte punkty dostępu i inne trudne czynniki. **UWAGA:** użycie Ceni do skonfigurowania interfejsu sieciowego w MX Linux zakłóci i/lub wyłączy zarządzanie tym interfejsem przez domyślnego menedżera sieci. Ceni przechowuje swoje informacje konfiguracyjne w /etc/network/interfaces. Każdy interfejs zdefiniowany w /etc/network/interfaces zostanie zignorowany przez Network Manager, ponieważ Network Manager zakłada, że jeśli definicja istnieje, chcesz, aby jakaś inna aplikacja zarządzała urządzeniem.

-Nie znaleziono interfejsu bezprzewodowego.

- Otwórz terminal i wpisz 4 polecenia wymienione na początku poprzedniej sekcji. Zidentyfikuj potrzebną kartę, chipset i sterownik, wyszukując je w Internecie i sprawdzając zgłoszone witryny, zgodnie z procedurą opisaną powyżej.
- Poszukaj wpisu dotyczącego sieci i zanotuj szczegółowe informacje na temat konkretnego sprzętu, a następnie poszukaj więcej informacji na ten temat na stronie LinuxWireless wymienionej poniżej lub zapytaj na forum.
- Jeśli masz zewnętrzne urządzenie Wi-Fi i nie znaleziono informacji o karcie sieciowej, odłącz urządzenie, odczekaj kilka sekund, a następnie podłącz je ponownie. Otwórz terminal i wpisz:

```
dmesg | tail
```

Sprawdź dane wyjściowe w poszukiwaniu informacji o urządzeniu (takich jak adres mac), które można wykorzystać do rozwiązania problemu w Internecie lub na forum MX Linux.

- Typowym przykładem takiej sytuacji są **chipsety bezprzewodowe** Broadcom; zobacz [MX/antiX Wiki](#).

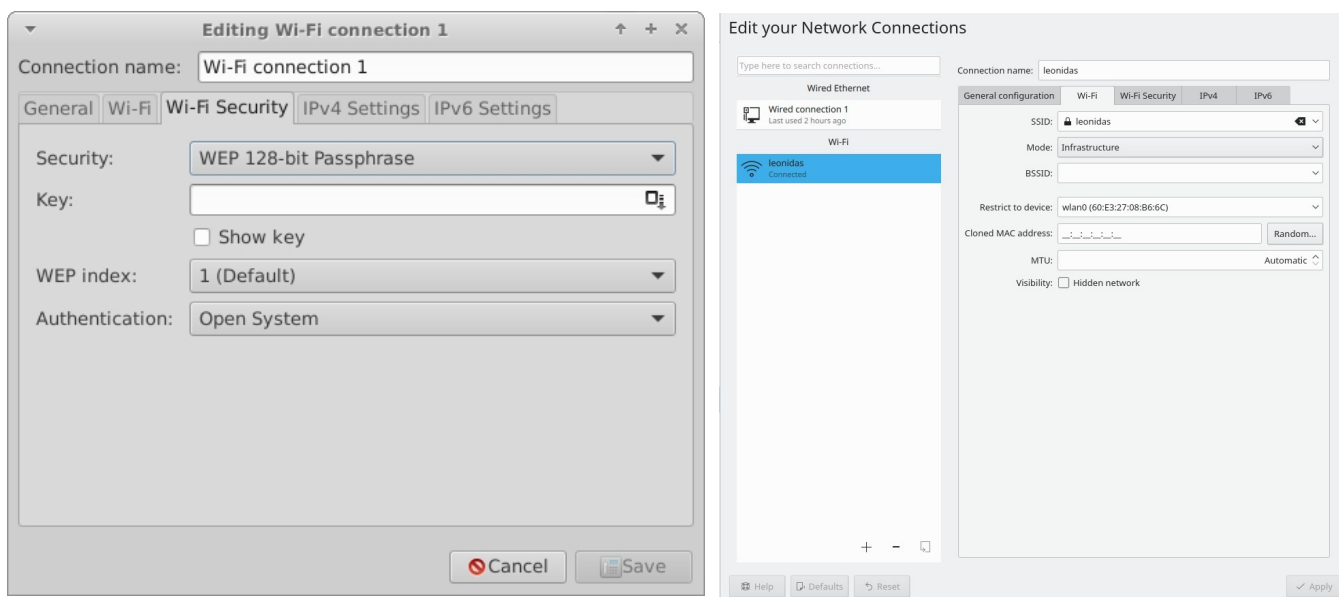
Oprogramowanie układowe

W przypadku niektórych kart konieczne jest zainstalowanie oprogramowania układowego (na przykład **firmware-ti-connectivity** dla Texas Instruments WL1251). MX Linux jest dostarczany z dużą ilością już dostępnego oprogramowania układowego, zainstalowanego lub w repozytoriach, ale może być konieczne prześledzenie konkretnych potrzeb lub sprawdzenie forum wsparcia MX linux.

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo sieci bezprzewodowej jest obsługiwane przez Network Manager. Oto podstawowe kroki, które należy wykonać (kroki są podobne w KDE z niewielkimi różnicami w terminologii i lokalizacji, które są oczywiste):

- Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę Menedżera sieci w obszarze powiadomień > Edytuj połączenia (KDE: Konfiguruj połączenia sieciowe).
- Kliknij zakładkę Wireless i podświetl nazwę punktu dostępowego, z którym chcesz się połączyć (na przykład "linksys" lub "starbucks 2345").
- Kliknij przycisk Edytuj, a następnie kartę Zabezpieczenia sieci bezprzewodowej.
- Użyj menu rozwijanego, aby wybrać żądane zabezpieczenia (na przykład: WPA i WPA2 Personal).
- Wprowadź hasło i kliknij Zapisz.

Rysunek 3-35: Bezpieczeństwo sieci bezprzewodowej w Menedżerze sieci (po lewej: Xfce, po prawej: KDE/Plasma).

Równie możliwe jest użycie **Ceni** do obsługi zabezpieczeń sieci bezprzewodowej, o ile nie będzie używany Network Manager, z którym koliduje.

Linki

- [Bezprzewodowy system Linux](#)
- [Obsługa bezprzewodowej sieci LAN w systemie Linux](#)
- [Debian Wiki: Wifi](#)

- [Arch Wiki: Bezprzewodowy](#)

3.4.3 Mobilne łącza szerokopasmowe

W przypadku bezprzewodowego dostępu do Internetu przy użyciu modemu 3G/4G, prosimy o zapoznanie się ze stronami Debian Wiki poświęconymi 3G, do których odnośniki znajdują się poniżej. Wiele modemów 3G/4G zostanie rozpoznanych w MX Linux przez Network Manager.

3.4.4 Tethering

Tethering odnosi się do korzystania z urządzenia takiego jak telefon komórkowy lub mobilny HotSpot WiFi w celu zapewnienia mobilnego dostępu do Internetu innym urządzeniom, takim jak laptop. "HotSpot" musi zostać utworzony na urządzeniu z dostępem, aby inne urządzenie mogło z niego korzystać. Łatwo jest skonfigurować telefon z Androidem jako HotSpot : Ustawienia > Połączenia > Mobilny Hotspot i Tethering > Mobilny Hotspot. Aby uczynić laptop Hotspotem, zapoznaj się z [tym filmem](#).

Rozwiązywanie problemów

W niektórych systemach połączenia modemowe kończą się niepowodzeniem z powodu aktualizacji pakietów **udev** i **libudev1**. Aby rozwiązać ten problem, otwórz Synaptic, zaznacz pakiety, a następnie kliknij Pakiet> Wymuś wersję.... Użyj menu rozwijanego, aby przejść do niższej wersji i kliknij ikonę Zastosuj.

W niektórych przypadkach rozwiązanie to nie zadziałało, ale użytkownicy stwierdzili, że całkowite usunięcie **Network Managera** rozwiązało problemy.

WIĘCEJ: [Debian Wiki: Modem 3G](#)

3.4.5 Narzędzia wiersza poleceń

Narzędzia wiersza poleceń są przydatne do wyświetlania szczegółowych informacji, a także są powszechnie używane do rozwiązywania problemów. Szczegółowa dokumentacja jest dostępna na stronach man. Najpopularniejsze z nich muszą być uruchamiane jako root.

Tabela 4: Bezprzewodowe usługi komunalne.

<i>Polecenie</i>	<i>Komentarz</i>
ip	Główne narzędzie konfiguracyjne dla interfejsów sieciowych.
ifup <interfejs>	Powoduje wyświetlenie określonego interfejsu. Na przykład: ifup eth0 wyświetli port ethernet eth0
ifdown <interfejs>	Przeciwnieństwo ifup
iwconfig	Narzędzie do połączenia z siecią bezprzewodową. Używane samodzielnie, wyświetla stan sieci bezprzewodowej. Może być zastosowany do określonego interfejsu, np. w celu wybrania określonego punktu dostępu.
rftkill	Wyłączenie blokady programowej dla bezprzewodowych interfejsów

	sieciowych (np. wlan).
depmod -a	Sprawdza wszystkie moduły i, jeśli uległy zmianie, włącza nową konfigurację.

3.4.5 Statyczny DNS

Czasami pożądana jest zmiana konfiguracji Internetu z domyślnej automatycznej konfiguracji **DNS** (Dynamic Name Service) na ręczną konfigurację statyczną. Powodem tego może być większa stabilność, lepsza prędkość, kontrola rodzicielska itp. Takiej zmiany można dokonać dla całego systemu lub dla poszczególnych urządzeń. W obu przypadkach, przed rozpoczęciem należy pobrać statyczne ustawienia DNS z OpenDNS, Google Public DNS itp.

DNS w całym systemie

Zmianę można wprowadzić dla wszystkich użytkowników routera za pomocą przeglądarki. Potrzebne będą:

- adres URL routera (lista [tutaj](#), jeśli zapomniałeś).
- hasło, jeśli zostało ustawione.

Znajdź i zmień panel konfiguracji routera, postępując zgodnie z instrukcjami dla danego routera (lista instrukcji [tutaj](#)).

Indywidualne DNS

Do zmiany pojedynczego użytkownika można użyć Menedżera sieci.

- Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę połączenia w obszarze powiadomień > Edytuj połączenia....
- Podświetl połączenie i kliknij przycisk Edytuj.
- Na karcie IPv4 użyj menu rozwijanego, aby zmienić metodę na "Tylko adresy automatyczne (DHCP)".
- W polu "Serwery DNS" wprowadź statyczne ustawienia DNS, których będziesz używać.
- Kliknij przycisk Zapisz, aby wyjść.

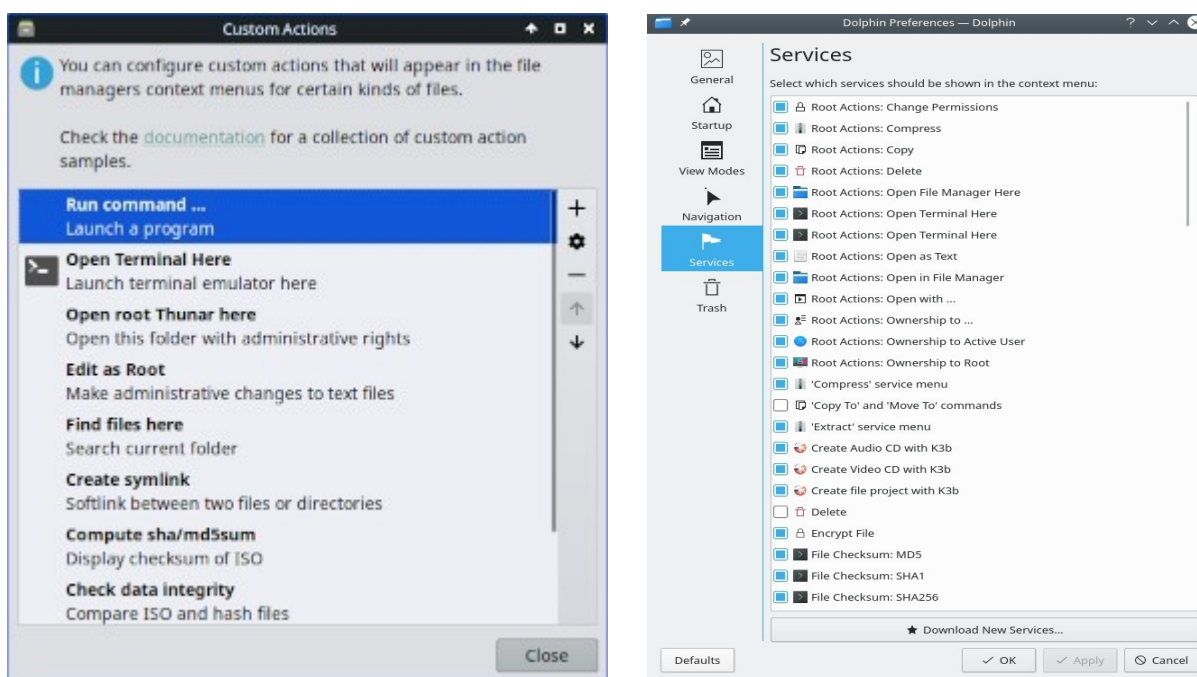
3.5 Zarządzanie plikami

Zarządzanie plikami w MX Linux odbywa się za pomocą Thunar na Xfce i Dolphin na KDE / Plasma. Wiele z ich podstawowych zastosowań jest oczywistych, ale oto kilka rzeczy, które warto wiedzieć:

- Ukryte pliki są domyślnie niewidoczne, ale można je uwidocznić za pomocą menu (Widok > Pokaż ukryte pliki); lub naciskając Ctrl-H.
- Okienko boczne można ukryć, a skróty do katalogów (folderów) można tam umieścić, klikając prawym przyciskiem myszy > Wyślij do (KDE: Dodaj do miejsc) lub przeciągając i upuszczając.

- Menu kontekstowe zostało wypełnione typowymi procedurami ("Akcje niestandardowe" w Xfce oraz "Akcje" i "Akcje główne" w KDE / Plasma), które różnią się w zależności od tego, co jest obecne lub pod fokusem.
- Akcja roota jest dostępna za pośrednictwem menu kontekstowego, aby otworzyć terminal, edytować jako root lub otworzyć instancję Menedżera plików z uprawnieniami roota.
- Menedżery plików z łatwością obsługują transfery FTP, patrz poniżej.
- [Niestandardowe akcje](#) znacznie zwiększają możliwości i użyteczność menedżerów plików. MX Linux jest dostarczany z wieloma preinstalowanymi, ale są też inne dostępne do skopiowania i każdy może je stworzyć na własne potrzeby. Zobacz Wskazówki i triki (Sekcja 3.5.1), poniżej; oraz [MX/antiX Wiki](#).

Rysunek 3-36: Po lewej: Akcje niestandardowe skonfigurowane w Thunar. Po prawej: Usługi niestandardowe w Dolphin.

3.5.1 Wskazówki i porady

- Podczas pracy w katalogu, który wymaga uprawnień superużytkownika, można kliknąć prawym przyciskiem myszy > Otwórz root Thunar tutaj (lub Plik > Otwórz root Thunar tutaj) lub podobną "Akcję root" w Dolphin.
- Uprawnienia superużytkownika można zmienić w zakładce MX Tweak > Other, używając hasła użytkownika (domyślnie) lub hasła administracyjnego, jeśli takie zostało skonfigurowane.

- Możesz skonfigurować zakładki za pomocą Plik > Nowa zakładka (lub Ctrl-T), a następnie przenosić elementy z jednej lokalizacji do drugiej, przeciągając je na zakładkę i zwalniając ją.

- Możesz podzielić ekran i przejść do innego katalogu w jednym z paneli. Następnie przenieść lub skopiować pliki z jednego do drugiego.
- W Xfce 4.18 i nowszych można domyślnie skonfigurować widok z wieloma kartami; najłatwiej jest w tym celu użyć zakładki MX Tweak > Config Options.

Do akcji niestandardowej "Otwórz terminal tutaj" można przypisać skrót klawiaturowy.

■ Thunar/Xfce

- Włącz edytowalne akceleratory we Wszystkich ustawieniach > Wygląd > Ustawienia.
- W programie Thunar najedź kursorem myszy na pozycję menu Plik > Otwórz w terminalu i naciśnij kombinację klawiszy, której chcesz użyć do wykonania tej czynności.
- Następnie podczas przeglądania Thunar użyj kombinacji klawiszy, aby otworzyć okno terminala w swoim aktywnym katalogu.
- Dotyczy to również innych pozycji w menu Plik programu Thunar; na przykład można przypisać Alt-S, aby utworzyć dowiązanie symboliczne dla podświetlonego pliku itp.
- Akcje wymienione w menu kontekstowym można edytować/usuwać i dodawać nowe, klikając Edytuj > Konfiguruj akcje niestandardowe....
- Dolphin / KDE Plasma: wybierz Ustawienia > Konfiguruj skróty klawiaturowe i znajdź pozycję Terminal.
- Widoczne są również różne opcje i ukryte polecenia, patrz Linki poniżej.
- Zarówno Java, jak i Python są czasami używane do tworzenia aplikacji, niosąc ze sobą zakończenie odpowiednio *.jar i *.py. Pliki te można otworzyć jednym kliknięciem, jak każdy inny plik; nie trzeba już otwierać terminala, zastanawiać się, jakie jest polecenie itp.
UWAGA: należy uważać na potencjalne kwestie bezpieczeństwa.
- Skompresowanymi plikami (zip, tar, gz, xz itp.) można zarządzać poprzez kliknięcie pliku prawym przyciskiem myszy.
- Aby znaleźć pliki:

--Thunar/Xfce: otwórz Thunar i kliknij prawym przyciskiem myszy dowolny folder > Znajdź pliki tutaj. Pojawi się okno dialogowe z opcjami. W tle działa Catfish (menu Start > Akcesoria > Catfish).

--Dolphin / KDE Plasma: Użyj Edycja > Szukaj na pasku narzędzi Dolphin.

- Linki/Symplinki

--Thunar/Xfce: Aby skonfigurować dowiązanie programowe (AKA symlink) - plik, który wskazuje na inny plik lub katalog - kliknij prawym przyciskiem myszy cel (plik lub folder, na który ma wskazywać dowiązanie)
> Create Symlink. Następnie przeciągnij (lub kliknij prawym przyciskiem myszy, wytnij i wklej) nowe łącze Symlink w wybrane miejsce.

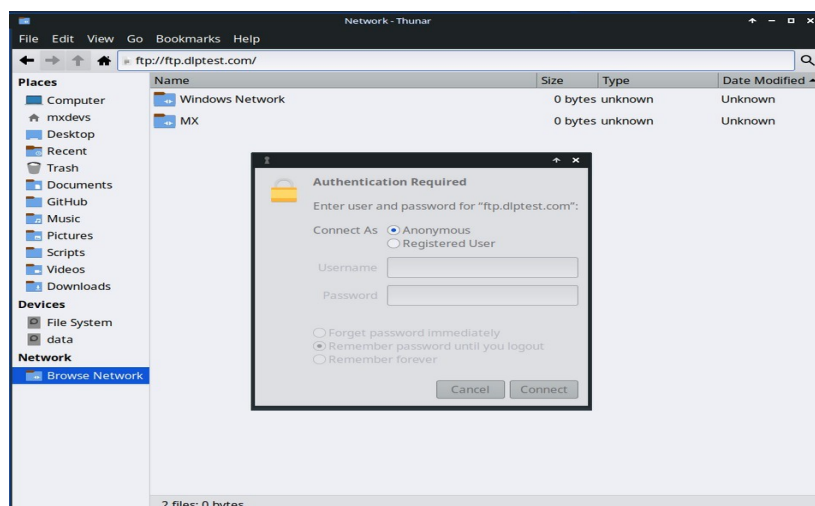
--Dolphin / KDE Plasma: Kliknij prawym przyciskiem myszy puste miejsce w oknie Dolphin i użyj Utwórz nowy > Podstawowy link do pliku lub katalogu.

- Niestandardowe akcje Thunar. Jest to potężne narzędzie do rozszerzania funkcji menedżera plików. Aby zobaczyć te, które są predefiniowane podczas rozwoju MX Linux, kliknij Edytuj > Konfiguruj niestandardowe akcje. Okno dialogowe, które się pojawi, pokaże ci, co jest predefiniowane i da ci wyobrażenie o tym, co możesz zrobić samodzielnie. Aby utworzyć nową akcję niestandardową, kliknij przycisk "+" po prawej stronie. Szczegóły w [wiki MX/antiX](http://wiki.MX/antiX).
- Foldery mogą być wyświetlane z obrazami poprzez umieszczenie obrazu kończącego się na *.jpg lub *.png w folderze i zmianę jego nazwy na "folder"

Ilustracja 3-37: używanie obrazów do etykietowania folderów.

3.5.2 FTP

Rysunek 3-38: Korzystanie z programu Thunar w celu uzyskania dostępu do witryny FTP.

Protokół udostępniania plików (FTP) i bezpieczniejszy protokół bezpiecznego udostępniania plików (SFTP) są używane do przesyłania plików z jednego hosta do drugiego za pośrednictwem sieci lub lokalnie. Istnieją do tego dedykowane aplikacje, takie jak [FileZilla](#), ale można też po prostu użyć menedżera plików.

Xfce FTP

- Otwórz Thunar File Manager i kliknij Browse Network w dolnej części lewego panelu. Następnie kliknij pasek adresu w górnej części przeglądarki (lub użyj Ctrl+L).
- Backspace w polu adresu, aby usunąć to, co tam jest (network:///), a następnie wpisz nazwę serwera z prefiksem **ftp://**. **Możesz użyć** strony testowej, aby sprawdzić, czy działa: *ftp://ftp.dlptest.com/*
- Pojawi się okno dialogowe autoryzacji. Wprowadź nazwę użytkownika i hasło, a jeśli nie masz nic przeciwko, pozwól mu je zapisać.
- To wszystko. Po przejściu do folderu, z którego zawsze będziesz korzystać, możesz kliknąć go prawym przyciskiem myszy i w Thunar > Wyślij do > Panel boczny, aby utworzyć bardzo prosty sposób połączenia.
- Możesz skorzystać z podzielonych paneli Thunara (Widok > Podziel widok; włącz na stałe w Tweak > Opcje konfiguracji), aby wyświetlić system lokalny w jednej zakładce, a system zdalny w drugiej, co jest bardzo wygodne.

KDE FTP

- Skonsultuj się [z bazą użytkowników KDE](#).

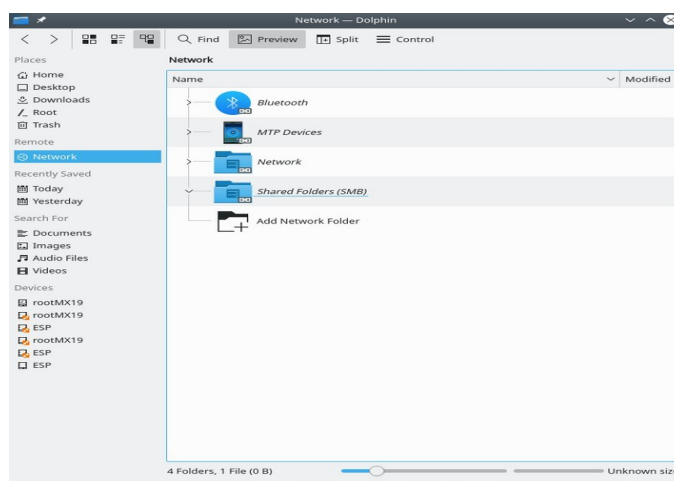
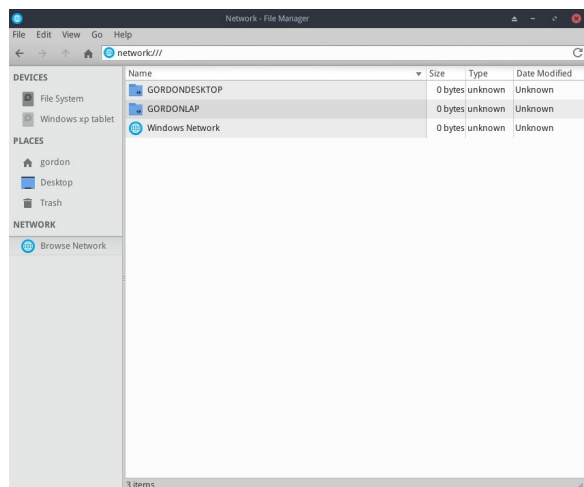
Można również korzystać z dedykowanych aplikacji FTP, takich jak Filezilla. Omówienie działania protokołu FTP można znaleźć na [tej stronie](#).

3.5.3 Udostępnianie plików

Istnieją różne możliwości udostępniania plików między komputerami lub między komputerem a urządzeniem

- Samba. SAMBA jest najbardziej kompletnym rozwiązaniem do udostępniania plików maszynom z systemem Windows w sieci bez wprowadzania zmian w maszynach z systemem Windows. SAMBA może być również używana przez wiele sieciowych odtwarzaczy multimedialnych i urządzeń sieciowej pamięci masowej (NAS). SAMBA oferuje kilka innych usług do łączenia się z sieciami Windows, takich jak uwierzytelnianie domeny, usługi przesyłania wiadomości i rozpoznawanie nazw NETBIOS. Szczegółowe informacje znajdują się poniżej.
- NFS. Jest to standardowy uniksowy protokół udostępniania plików. Wielu uważa, że jest lepszy niż Samba do udostępniania plików i może być używany na komputerach z systemem Windows (2000 i XP), jeśli zainstalujesz na nich "Services for Unix" lub klienta NFS innej firmy. Szczegóły: zobacz [MX/antiX Wiki](#).
- Bluetooth: W celu wymiany plików zainstaluj **blueman** z repozytorium, uruchom ponownie komputer, sparuj z urządzeniem, a następnie kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę Bluetooth w obszarze powiadomień > Wyślij pliki do urządzenia.

3.5.4 Udziały (Samba)

Rysunek 3-39: Przeglądanie udziałów sieciowych Po lewej: Thunar, po prawej: Dolphin.

Menedżery plików mogą łączyć się z udostępnionymi folderami (AKA Samba Shares) na komputerach z systemem Windows, Mac, Linux i urządzeniach NAS (Network Attached

Storage). Informacje na temat drukowania przy użyciu Samby znajdują się w sekcji 3.1.2.

- Otwórz Thunar i kliknij Przeglądaj sieć w lewym panelu, aby wyświetlić różne sieci.
- Kliknij wybraną sieć, aby wyświetlić dostępne serwery. Teraz przejdź w dół, aby znaleźć to, czego szukasz.
- Wybierz serwer dla dostępnych udziałów Samby
- Wybierz udział Samba, aby wyświetlić wszystkie dostępne foldery
- Skrót do wybranego folderu udostępnionego zostanie utworzony w sekcji paska bocznego Sieć.
- Przeglądanie nie działa, aby wyświetlić udziały komputerów z systemem Windows.... Możesz uzyskać bezpośredni dostęp do zdalnego udziału za pomocą paska lokalizacji Thunar (Ctrl+L) i używając *smb://servername/sharename*. Miejsca te można dodawać do zakładek w panelach bocznych.

Tworzenie udziałów

Narzędzie MX Samba Config (Sekcja 3.2.18) może być używane do tworzenia i zarządzania udziałami, do których dostęp mają inne komputery - Windows, Mac lub Linux. Tworzenie udziałów publicznych jest dość proste, ale należy pamiętać, że ich prawidłowa konfiguracja może być złożona.

Pomoc: [tutaj](#).

3.6 Dźwięk

VIDEO: [Jak włączyć dźwięk HDMI w systemie Linux](#)

Dźwięk MX Linux zależy na poziomie jądra od Advanced Linux Sound Architecture (ALSA), a na poziomie użytkownika od [PipeWire](#) i [PulseAudio](#). W większości przypadków dźwięk będzie działał po wyjęciu z pudełka, choć może wymagać drobnych regulacji. Kliknij ikonę głośnika, aby wyciszyć cały dźwięk, a następnie ponownie, aby go przywrócić - jeśli tak ustawiono Preferencje. Umieść kursor nad ikoną głośnika w obszarze powiadomień i użyj kółka przewijania, aby dostosować głośność. Zobacz także sekcje 3.6.4, 3.6.5 i 3.8.9.

3.6.1 Konfiguracja karty dźwiękowej

Jeśli posiadasz więcej niż jedną kartę dźwiękową, wybierz tę, którą chcesz dostosować za pomocą narzędzia MX Select Sound (Sekcja 3.2). Konfiguracja karty dźwiękowej i regulacja głośności wybranych ścieżek odbywa się poprzez kliknięcie ikony głośnika w obszarze powiadomień > Audio Mixer. Jeśli problemy nie ustąpią po wylogowaniu i ponownym zalogowaniu, patrz Rozwiązywanie problemów poniżej.

3.6.2 Jednoczesne korzystanie z karty

Może się zdarzyć, że będziesz chciał korzystać z więcej niż jednej karty jednocześnie; na przykład możesz chcieć słuchać muzyki zarówno przez słuchawki, jak i przez głośniki.

innej lokalizacji. Nie jest to łatwe do zrobienia w Linuksie, ale sprawdź PulseAudio [FAQ](#). Również rozwiązania na [tej stronie MX/antiX Wiki](#) mogą zadziałać, jeśli uważnie dostosujesz odniesienia do karty do własnej sytuacji.

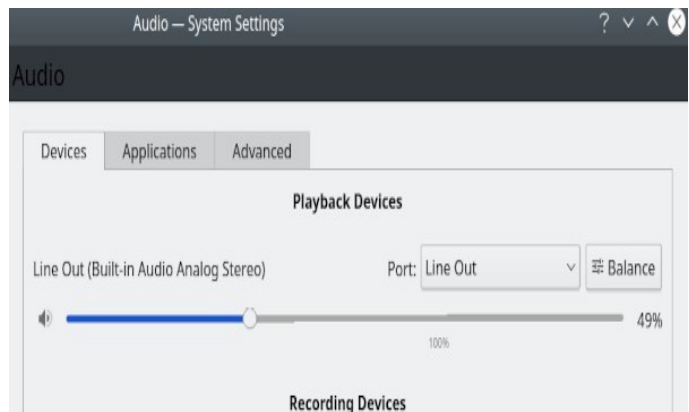
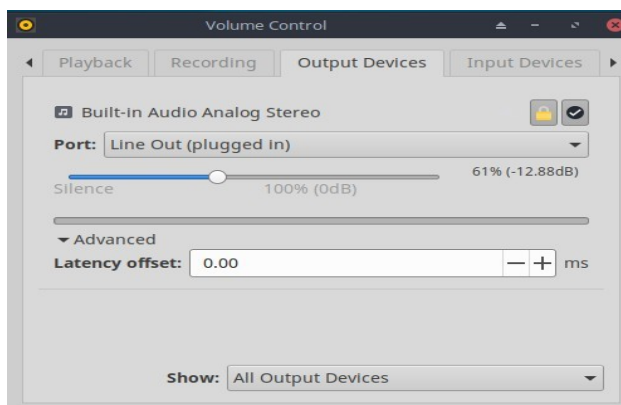
Czasami konieczne jest przełączenie kart dźwiękowych, na przykład gdy jedna jest HDMI, a druga analogowa. Można to zrobić za pomocą zakładki Pulse Audio Volume Control > Configuration; pamiętaj, aby wybrać opcję Profile, która działa dla twojego systemu. Aby uczynić to przełączenie automatycznym, zobacz skrypt na [tej stronie GitHub](#).

3.6.3 Rozwiązywanie problemów

- [Dźwięk nie działa](#)
- Brak dźwięku, chociaż ikona głośnika znajduje się w obszarze powiadomień.
  - Spróbuj podnieść wszystkie elementy sterujące do wyższego poziomu. W przypadku dźwięku systemowego, takiego jak logowanie, użyj zakładki Odtwarzanie w PulseAudio.
- Bezpośrednia edycja pliku konfiguracyjnego: patrz sekcja 7.4.
- Brak dźwięku i brak ikony głośnika w obszarze powiadomień. Może to być spowodowane brakiem lub nierozpoznanie karty dźwiękowej, ale najczęstszym problemem jest wiele kart dźwiękowych, którymi zajmujemy się tutaj.
  - Rozwiązanie 1: kliknij **menu Start > Ustawienia > Karta dźwiękowa MX (KDE: Ustawienia systemowe > Sprzęt > Dźwięk)** i postępuj zgodnie z ekranem, aby wybrać i przetestować kartę, której chcesz użyć.
  - Rozwiązanie 2: użyj regulacji głośności PulseAudio (pavucontrol), aby wybrać właściwą kartę dźwiękową.
  - Rozwiązanie 3: wejdź do BIOS-u i wyłącz HDMI.
  - Sprawdź matrycę karty dźwiękowej ALSA wymienioną poniżej.

3.6.4 Serwery dźwięku

Podczas gdy karta dźwiękowa jest elementem sprzętowym dostępnym dla użytkownika, serwer dźwięku jest oprogramowaniem, które działa głównie w tle. Pozwala ono na ogólne zarządzanie kartami dźwiękowymi i zapewnia możliwość wykonywania zaawansowanych operacji na dźwięku. Najczęściej wykorzystywanym przez indywidualnych użytkowników jest PulseAudio. Ten zaawansowany serwer dźwięku o otwartym kodzie źródłowym może współpracować z wieloma systemami operacyjnymi i jest instalowany domyślnie. Posiada własny mikser, który pozwala użytkownikowi kontrolować głośność i przeznaczenie sygnału dźwiękowego. Do zastosowań profesjonalnych, [Jack audio](#) jest prawdopodobnie najbardziej znany.

Rysunek 3-40: Korzystanie z PulseAudio Mixer. Po lewej: Pavucontrol Po prawej: KDE Audio Volume.

3.6.5 Linki

- [MX/antiX Wiki: Dźwięk nie działa](#)
- [ALSA: Matryca kart dźwiękowych](#)
- [ArchLinux Wiki: Informacje o PulseAudio](#)
- [Dokumentacja PulseAudio: Darmowy pulpit](#)

3.7 Lokalizacja

MX Linux jest utrzymywany przez międzynarodowy zespół programistów, który nieustannie pracuje nad ulepszeniem i rozszerzeniem opcji lokalizacji. Istnieje wiele języków, na które nasze dokumenty nie zostały jeszcze przetłumaczone, a jeśli możesz pomóc w tym wysiłku, [zarejestruj się na Transifex](#) i / lub napisz na [forum tłumaczeń](#).

3.7.1 Instalacja

Podstawowy akt lokalizacji ma miejsce podczas korzystania z LiveMedium USB.

- Gdy po raz pierwszy pojawi się ekran startowy, użyj klawiszy funkcyjnych, aby ustawić swoje preferencje.
  - F2. Wybierz język.
  - F3. Wybierz strefę czasową, której chcesz używać.
  - Jeśli masz skomplikowaną lub alternatywną konfigurację, możesz użyć kodów startowych. Oto przykład ustawienia klawiatury tatarskiej dla języka rosyjskiego: `lang=ru kbvar=tt` . A

Pełną listę parametrów rozruchowych (=kodów oszustwa) można znaleźć na [MX/antiX Wiki](https://wiki.mxlinux.org/MX/antiX_Wiki).

- Jeśli wartości ustawień regionalnych zostały ustawione na ekranie startowym, Screen 7 powinien je wyświetlić podczas instalacji. Jeśli nie, lub jeśli chcesz je zmienić, wybierz żądany język i strefę czasową.

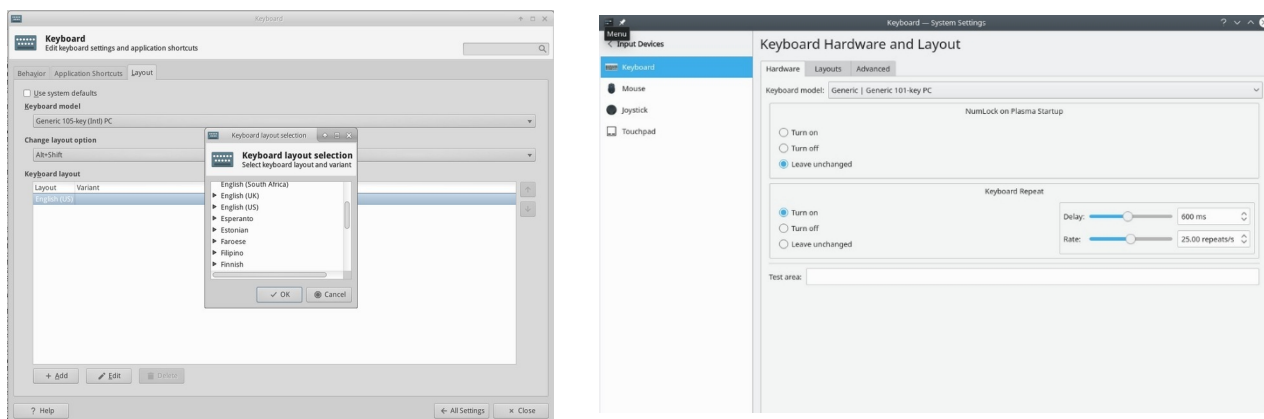
Po ekranie startowym dostępne są dwie inne metody.

- Pierwszy ekran instalatora pozwala użytkownikowi wybrać konkretną klawiaturę do użycia.
- Ekran logowania ma rozwijane menu w prawym górnym rogu, w którym można wybrać zarówno klawiaturę, jak i ustawienia regionalne.

3.7.2 Po instalacji

MX Tools zawiera dwa narzędzia do zmiany klawiatury i ustawień regionalnych. Zobacz sekcje 3.2.15 i 3.2.16 powyżej.

Xfce4 i KDE/Plasma również mają swoje własne metody:

Rysunek 3-41: Dodawanie innego układu klawiatury. Po lewej: Xfce, po prawej: KDE.

Oto kroki konfiguracyjne, które można wykonać, aby zlokalizować MX Linux po instalacji.

Aby zmienić klawiaturę:

Xfce

- Kliknij **Menu Start > Ustawienia > Klawiatura**, zakładka Układ.
- Usuń zaznaczenie opcji "Użyj domyślnych ustawień systemowych", a następnie kliknij przycisk **+Dodaj** u dołu i wybierz klawiatury, które mają być dostępne.
- Wyjdź, a następnie kliknij Keyboard Switcher (flaga) w obszarze powiadomień, aby wybrać aktywną klawiaturę.

KDE/Plasma

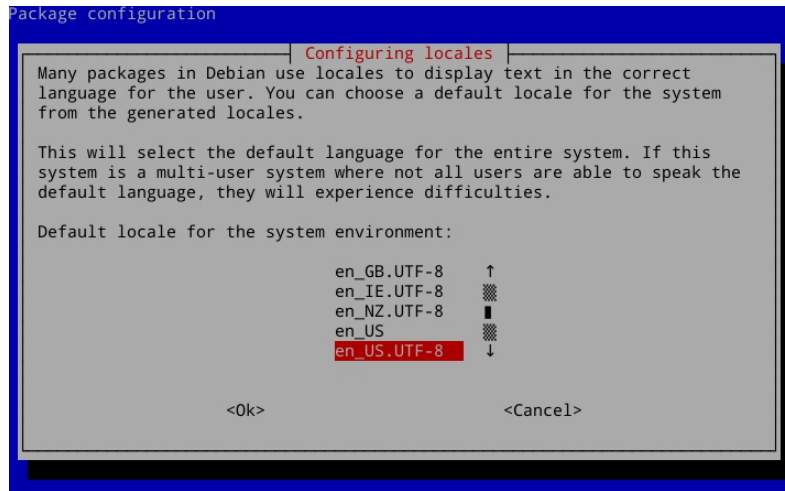
- Kliknij Menu Start > Ustawienia > Ustawienia systemowe > Sprzęt > Klawiatura > Zakładka Układy.
- Zaznacz opcję "Konfiguruj układy" w środkowej części okna dialogowego, a następnie kliknij przycisk **+Dodaj** na dole i wybierz klawiatury, które mają być dostępne.
- Wyjdź, a następnie kliknij Keyboard Switcher (flaga) w obszarze powiadomień, aby wybrać aktywną klawiaturę.
- Pobierz pakiety językowe dla głównych aplikacji: kliknij **menu Start > System > MX Package Installer**, podaj hasło roota, a następnie kliknij Language, aby znaleźć i zainstalować pakiety językowe dla używanych aplikacji.
  - Konfiguracja chińskiego uproszczonego Pinyin jest nieco bardziej skomplikowana, patrz [tutaj](#).
- Zmiana ustawień czasu: (Xfce) kliknij **Menu Start > System > MX Data i Czas**, (KDE: kliknij prawym przyciskiem myszy Czas w panelu > Dostosuj Datę i Czas) i wybierz swoje preferencje. Jeśli korzystasz z zegara cyfrowego Data Czas, kliknij prawym przyciskiem myszy > Właściwości, aby wybrać 12h/24h i inne ustawienia lokalne.
- Dostosuj sprawdzanie pisowni do swojego języka: zainstaluj pakiet **aspell** lub **myspell** dla swojego języka (np. **myspell-es**).
- Uzyskaj lokalne informacje o pogodzie.
  - **Xfce**: kliknij prawym przyciskiem myszy Panel > Panel > Add New Items > Weather Update. Kliknij prawym przyciskiem myszy > Właściwości i ustaw ustawienia regionalne, które chcesz widzieć (zostanie to odgadnięte na podstawie adresu IP).
  - **KDE**: Kliknij prawym przyciskiem myszy na pulpicie lub panelu, w zależności od tego, gdzie pojawi się widżet, a następnie Dodaj widżet. Wyszukaj Weather i dodaj widżet
- Aby uzyskać lokalizację **Firefox**a, **Thunderbird**a lub **LibreOffice**, użyj **MX Package Installer > Language**, aby zainstalować odpowiedni pakiet dla wybranego języka.
- Możesz potrzebować lub chcieć zmienić informacje o lokalizacji (domyślny język itp.) dostępne dla systemu. ale Najprostszą metodą jest użycie narzędzia **MX Locale** (sekcja 3.4), ale jest to również możliwe w wierszu poleceń. Otwórz terminal, zostań rootem i wpisz:

dpkg-reconfigure locales

- Wyświetli się lista wszystkich lokalizacji, którą można przewijać za pomocą przycisków strzałek w górę i w dół.

- Włączaj i wyłączaj to, co chcesz (lub nie chcesz), używając spacji, aby gwiazdka przed ustawieniami regionalnymi pojawiła się (lub zniknęła).
- Po zakończeniu kliknij OK, aby przejść do następnego ekranu.
- Użyj strzałek, aby wybrać domyślny język, którego chcesz używać. Na przykład dla użytkowników z USA będzie to zazwyczaj **en_US.UTF-8**.
- Kliknij OK, aby zapisać i wyjść.

WIĘCEJ: [Dokumentacja Ubuntu](#)

Rysunek 3-42: Przywracanie domyślnego języka zainstalowanego systemu za pomocą interfejsu CLI.

3.7.3 Dalsze uwagi

- Możesz tymczasowo zmienić język dla konkretnej aplikacji, wprowadzając ten kod w terminalu (w tym przykładzie, aby zmienić język na hiszpański):

```
LC_ALL=es_ES.UTF8 <polecenie do uruchomienia>
```

Działa to w przypadku większości aplikacji, które są już zlokalizowane.

- Jeśli wybrałeś niewłaściwy język podczas instalacji, możesz go zmienić raz na zainstalowanym pulpicie, użyj **MX Locale**, aby go poprawić. Możesz także otworzyć terminal i wpisać to polecenie:

```
sudo update-locale LANG=pl_GB.utf8
```

Oczywiście musisz zmienić język na ten, którego chcesz używać.

- Może się zdarzyć, że dana aplikacja nie będzie miała tłumaczenia w Twoim języku; o ile nie jest to aplikacja MX, nie możemy nic z tym zrobić, więc powinieneś wysłać wiadomość do jej twórcy.
- W niektórych plikach pulpitu używanych do tworzenia menu Start może brakować komentarza w danym języku, nawet jeśli sama aplikacja ma tłumaczenie w tym języku;

prosimy o poinformowanie nas o tym w poście na podforum tłumaczeń, który zawiera prawidłowe tłumaczenie.

3.8 Personalizacja

Nowoczesne pulpity Linux, takie jak Xfce i KDE/Plasma, umożliwiają bardzo łatwą zmianę podstawowych funkcji i wyglądu konfiguracji użytkownika.

- Co najważniejsze, pamiętaj: Kliknięcie prawym przyciskiem myszy jest Twoim przyjacielem!
- Doskonała kontrola jest dostępna poprzez (Xfce) Wszystkie ustawienia i (KDE/Plasma) Ustawienia, Ustawienia systemowe (ikony panelu).
- Zmiany wprowadzone przez użytkownika są przechowywane w plikach konfiguracyjnych w katalogu: ~/.config/. Można je sprawdzić w terminalu, patrz [MX/antiX Wiki](#).
- Większość systemowych plików konfiguracyjnych znajduje się w /etc/skel/ lub /etc/xdg/

3.8.1 Programowanie domyślne

Domyślne motywy są kontrolowane przez szereg niestandardowych elementów.

Xfce

- Ekran logowania można zmodyfikować za pomocą opcji Wszystkie ustawienia > Ustawienia powitania LightDM GTK+.
- Pulpit:
  - Tapeta: Wszystkie ustawienia > Pulpit/ lub kliknąć prawym przyciskiem myszy pulpit > Ustawienia pulpitu. Wybierając z innej lokalizacji, należy pamiętać, że po użyciu wpisu "Inne" należy przejść dożądanego folderu, a następnie kliknąć "Otwórz"; dopiero wtedy można wybrać konkretny plik w tej lokalizacji.
  - Wszystkie ustawienia > Wygląd. Ustawia motywy i ikony GTK. Dołączone ustawienia w MX Tweak - Motywy.
  - Wszystkie ustawienia > Menedżer okien. Ustawia motywy obramowania okna.

KDE/Plasma

- Ekran logowania (zmodyfikuj za pomocą Ustawienia systemowe > Uruchamianie i zamykanie, a następnie wybierz Ekran logowania, Konfiguracja SDDM)

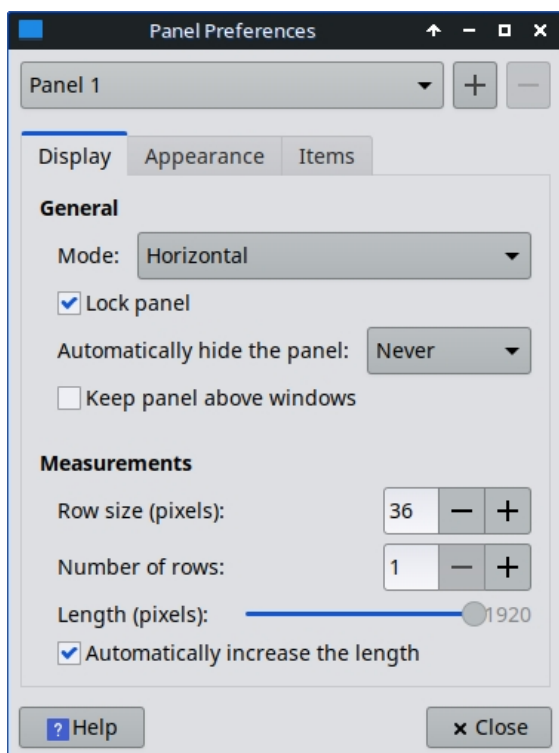

- Bryza

- Pulpit:
  - Tapeta: Kliknij prawym przyciskiem myszy na pulpicie i wybierz "Konfiguruj pulpit i tapetę".
  - Wygląd: Kliknij Menu główne > Ustawienia > Ustawienia systemu > Wygląd
    1. Motywy globalne - dołączone kombinacje zestawów motywów
    2. Plasma Style - Ustaw motyw obiektów pulpitu plazmowego
      1. Styl aplikacji - Konfiguracja elementów aplikacji
      2. Dekoracje okien - style przycisków minimalizacji, maksymalizacji i zamykania
      3. Można również skonfigurować kolory, czcionki, ikony i kursory.
  - Ustawienia menu aplikacji
    1. Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę menu, aby uzyskać opcje konfiguracji. Domyślny panel znajduje się w standardowym panelu aplikacji

3.8.3 Panele

3.8.3.1 Panel Xfce

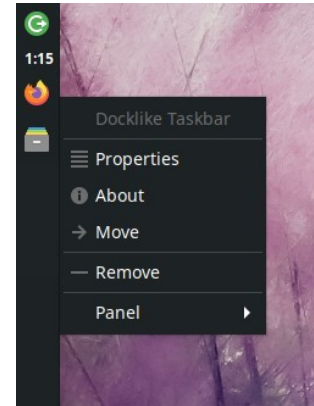

Rysunek 3-43: Ekran preferencji umożliwiający dostosowanie paneli.

MX Linux jest domyślnie dostarczany z [paskiem zadań Docklike](#) zastępującym przyciski okien Xfce używane w poprzednich wydaniach MX. Ten lekki, nowoczesny i minimalistyczny pasek zadań dla Xfce zapewnia taką samą funkcjonalność jak Przyciski okna Xfce, zapewniając jednocześnie bardziej zaawansowane funkcje "dokowania".

Aby wyświetlić właściwości paska zadań typu dock: Ctrl + kliknięcie prawym przyciskiem myszy dowolnej ikony. Lub: MX Tweak > zakładka Panel, kliknij przycisk "Opcje" pod Docklike.

Przyciski okna można przywrócić, klikając prawym przyciskiem myszy puste miejsce > Panel > Dodaj nowe elementy.

Sztuczki umożliwiające dostosowanie panelu:

- Aby przenieść panel, odblokuj go, klikając prawym przyciskiem myszy panel > Panel > Preferencje panelu.
- Użyj MX Tweak, aby zmienić położenie panelu: pionowe lub poziome, górne lub dolne.
- Aby zmienić tryb wyświetlania w ustawieniu Panel, wybierz z menu rozwijanego: Poziomy, Pionowy lub Deskbar.
- Aby automatycznie ukryć panel, wybierz z menu rozwijanego: Nigdy, Zawsze lub Inteligentnie (ukrywa panel, gdy nachodzi na niego okno).
- Zainstaluj nowe elementy panelu, klikając prawym przyciskiem myszy puste miejsce w panelu > Panel > Dodaj nowe elementy. Następnie dostępne są 3 opcje:
  - Wybierz jedną z pozycji na wyświetlonej liście głównej
  - Jeśli nie ma tam tego, co chcesz, wybierz Launcher. Gdy już będzie na miejscu, kliknij prawym przyciskiem myszy > Właściwości, kliknij znak plus i wybierz element z listy, która się pojawi.
  - Jeśli chcesz dodać element, którego nie ma na żadnej z list, wybierz ikonę pustego elementu poniżej znaku plus i wypełnij wyskakujące okno dialogowe.
- Nowe ikony pojawiają się na dole pionowego panelu; aby je przenieść, kliknij prawym przyciskiem myszy > Przenieś
- Zmień wygląd, orientację itp., klikając prawym przyciskiem myszy panel > Panel > Preferencje panelu.
- Kliknij prawym przyciskiem myszy wtyczkę zegara "Data Czas", aby zmienić format układu, daty lub godziny. Aby uzyskać niestandardowy format czasu, należy użyć

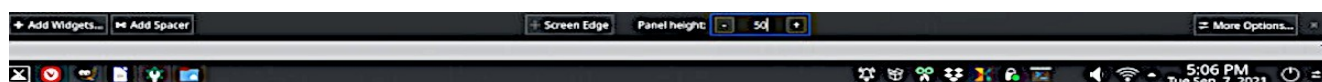
Ilustracja 3-44:
Dokowany pasek zadań z ikonami i menu kontekstowym.

"strftime codes" (zapoznaj się z [tą stroną](#) lub otwórz terminal i wpisz *man strftime*).

- Utwórz podwójny rząd ikon w obszarze powiadomień, klikając go prawym przyciskiem myszy > Właściwości i zmniejszając Maksymalny rozmiar ikony, aż się zmieni.
- Dodaj lub usuń panel w Preferencjach panelu, klikając przycisk plus lub minus po prawej stronie górnego menu rozwijanego panelu.
- Instalacja panelu poziomego jednym kliknięciem jest dostępna w MX Tweak (sekcja 3.2).

WIĘCEJ: [Dokumenty Xfce4: Panel](#).

3.8.3.2 *Panel KDE/Plazma*

Rysunek 3-45: Ekran preferencji umożliwiający dostosowanie paneli.

Sztuczki umożliwiające dostosowanie panelu:

- Aby przenieść panel, kliknij prawym przyciskiem myszy panel, a następnie Edytuj panel. Najedź kursorem na "Krawędź ekranu" i przenieś w wybrane miejsce.
- Użyj MX Tweak, aby zmienić położenie panelu: pionowo (w lewo), u góry lub u dołu. Lub użyj poprzedniej metody, aby przeciągnąć do dowolnej krawędzi ekranu.
- Aby zmienić tryb wyświetlania wewnątrz panelu, po otwarciu okna dialogowego Edytuj panel wybierz Więcej opcji Wyrównanie panelu > w lewo, na środku lub w prawo.
- Aby automatycznie ukryć panel, po otwarciu okna dialogowego Edytuj panel kliknij "Więcej ustawień" i wybierz "Automatyczne ukrywanie"
- Zainstaluj nowe elementy panelu, klikając panel > Add Widgets (Dodaj widżety). W oknie dialogowym można wybrać żądany widżet do dodania.
- Utwórz podwójny rząd ikon w obszarze powiadomień, używając okna dialogowego Konfiguruj panel i wybierając Wysokość, aby zmienić wysokość panelu. Następnie za pomocą MX-Tweak
> zakładka Plazma i ustawiając rozmiar ikony paska zadań większy lub mniejszy zgodnie z potrzebami, aby uzyskać efekt podwójnego rzędu. Ikony zasobnika systemowego można również automatycznie skalować wraz z wysokością panelu, klikając prawym przyciskiem myszy strzałkę w górę zasobnika, Konfiguruj zasobnik systemowy i włączając skalowanie wraz z wysokością panelu.
- Aby wyświetlić wszystkie otwarte aplikacje, kliknij MX Tweak, zakładkę Plasma i włącz opcję "Pokaż okna ze wszystkich obszarów roboczych w

panelu".

-

3.8.4 Pulpit

WIDEO: [Rzeczy do zrobienia po zainstalowaniu MX Linux](#)

Domyślny pulpit (tapeta, tło) można zmienić na różne sposoby:

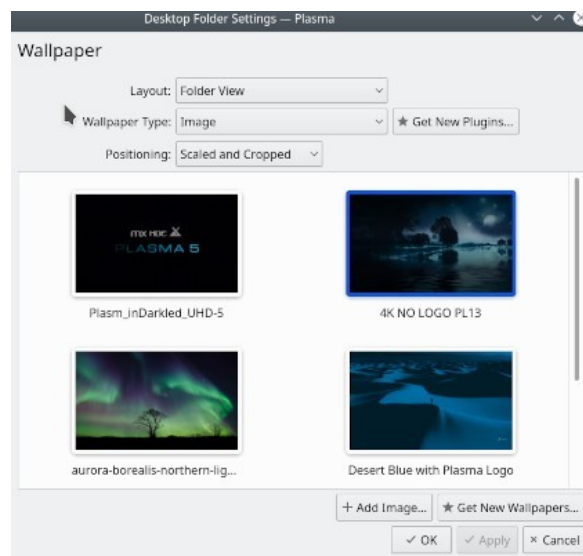
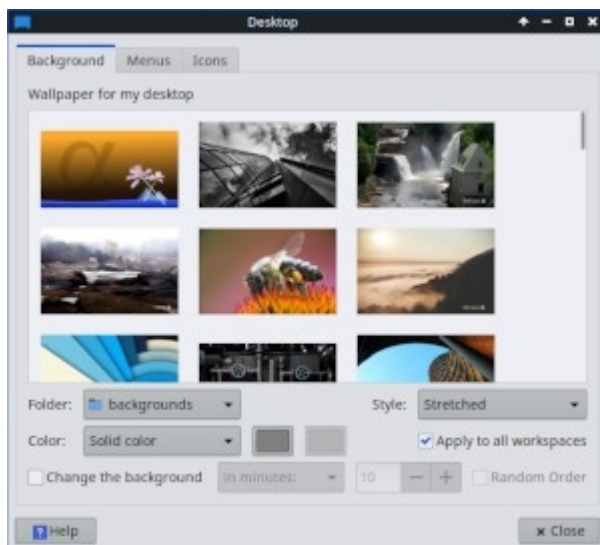
- Kliknij prawym przyciskiem myszy dowolny obraz > Ustaw jako tapetę
- Jeśli chcesz, aby tapety były dostępne dla wszystkich użytkowników, zostań rootem i umieść je w folderze
Folder `/usr/share/backgrounds`
- Jeśli chcesz przywrócić domyślną tapetę, znajduje się ona w `/usr/share/backgrounds/`. Istnieją również dowiązania do zestawów tapet MX w `/usr/share/wallpapers` dla łatwego korzystania z KDE.

Dostępnych jest wiele innych opcji dostosowywania.

- Aby zmienić motyw:
  - Xfce - **Wygląd**. Domyślnym motywem jest MX **mx-comfort** (jasny i ciemny), który ma większe obramowania i określa wygląd menu Whisker. Upewnij się, że wybrałeś motyw ikon, który będzie dobrze widoczny, zwłaszcza w ciemnej wersji.
  - KDE/Plasma - **Motyw globalny** - Motyw MX jest domyślny. Można również ustawić poszczególne elementy motywu w stylu Plasma, stylu aplikacji, kolorach, czcionkach, ikonach i kursorach.
- W razie potrzeby, aby cienkie krawędzie były łatwiejsze do uchwycenia:
  - Xfce - użyj jednego z motywów **menedżera okien** "thick border" lub skonsultuj się [z MX/antiX Wiki](#).
  - KDE/Plasma - W menu **Styl aplikacji** > **Dekoracje okna**, ustaw żądany "Rozmiar obramowania" z rozwijanego menu.
- Xfce - Dodaje standardowe ikony, takie jak Kosz lub Strona główna, do **pulpitu** w zakładce "Ikony".
- Zachowanie okien, takie jak przełączanie, kafelkowanie i powiększanie, można dostosować do własnych potrzeb.
  - Xfce - **Ulepszenia menedżera okien**.

- Przełączanie okien za pomocą kombinacji klawiszy Alt+Tab można dostosować tak, by używały kompaktowej listy zamiast tradycyjnych ikon.
- Przełączanie okien za pomocą Alt+Tab może być również ustawione na pokazywanie miniatur zamiast ikon lub listy, ale wymaga to włączenia [kompozytora](#), który niektóre starsze komputery mogą mieć trudności z obsługą. Aby włączyć tę opcję, należy najpierw odznaczyć opcję Cyklicznie na liście w zakładce "Cyklicznie", a następnie kliknąć zakładkę "Kompozytor" i zaznaczyć opcję "Pokaż podgląd okien zamiast ikon" podczas cyklicznego przełączania.
- Kafelkowanie okien można wykonać przeciągając okno do rogu i puszczając je tam.
- Jeśli kompozycja jest włączona, powiększanie okna jest dostępne za pomocą kombinacji klawiszy Alt + kółko myszy.
- KDE/Plasma - **Ustawienia systemowe**
  - Kafelkowanie okien można wykonać, przeciągając okno do rogu i zwalniając je tam.
  - Konfigurację różnych elementów sterujących naciśnięciem **klawisza** i myszą można ustawić zgodnie z potrzebami za pomocą okna dialogowego **Workspace > Window Behavior**.
  - Konfigurację Alt-tab, w tym motyw, można przeprowadzić w oknie dialogowym **Task Switcher**.
- Tapeta
  - Xfce - Użyj ustawień pulpitu, aby wybrać tapetę. Aby wybrać inną tapetę dla każdego obszaru roboczego, przejdź do **Tło** i odznacz opcję "Zastosuj do wszystkich obszarów roboczych". Następnie wybierz tapetę i powtórz proces dla każdego obszaru roboczego, przeciągając okno dialogowe do następnego obszaru roboczego i wybierając inną tapetę.
  - KDE/plasma - kliknij prawym przyciskiem myszy na pulpicie i wybierz "Konfiguruj pulpit i tapetę".

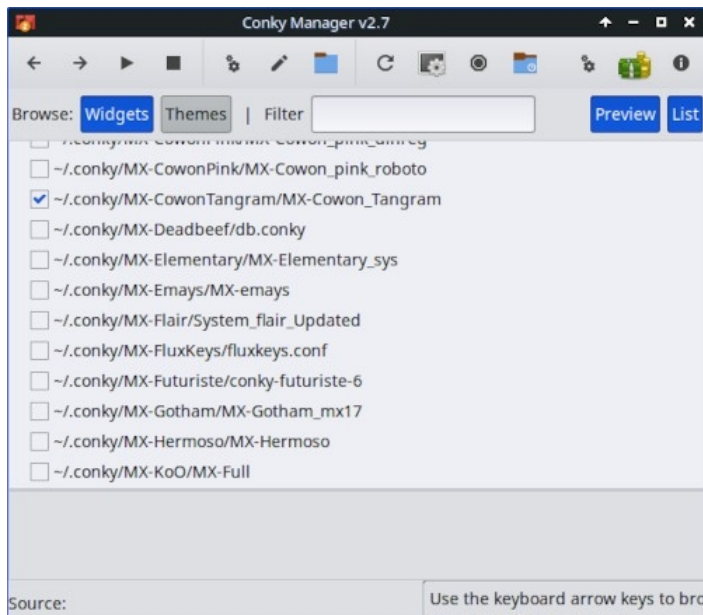

Rysunek 3-46: Odznaczone pole dla różnych tel. Po lewej: Xfce, po prawej: KDE.

Conky

Za pomocą Conky można wyświetlać niemal każdy rodzaj informacji na pulpicie:

- Zarówno Conky Manager, jak i MX Conky są instalowane domyślnie.
- Po kliknięciu MX Conky pojawi się okno dialogowe z informacją, czy dostępne są aktualizacje.
- Kliknij **menu Start > Akcesoria**, aby znaleźć Conky Manager. MX Conky jest częścią MX Tools.
- Domyślnie dołączony jest zestaw Conkies, który będzie działał po wyjęciu z pudełka. Możesz zaimportować inne zestawy za pomocą ikony koła zębatego na prawym końcu paska menu w Conky Manager.
- Podświetl każdy conky i naciśnij Podgląd, jeśli to konieczne, aby zobaczyć, jak wygląda.
- Zaznacz pole wyboru, aby wybrać dowolny Conky, którego chcesz użyć. Zostanie on automatycznie zainstalowany.
- Pliki konfiguracyjne są przechowywane w folderze ~/.conky/ w poszczególnych plikach motywów; można je edytować, podświetlając Conky na liście i klikając ikonę edycji (ołówkę).

Rysunek 3-47: Ekran główny Conky Manager pokazujący wybrane conky.

POMOC: [Techniczna Wiki MX/antiX](#)

WIĘCEJ: [Strona główna Conky](#)

Zacisk ściąający

VIDEO: [Dostosowywanie terminala rozwijanego](#)

MX Linux jest dostarczany z bardzo przydatnym rozwijanym terminalem uruchamianym klawiszem F4. Jeśli chcesz go wyłączyć:

- Xfce - menu **Start** > **Wszystkie ustawienia** > **Klawiatura**, zakładka Skróty aplikacji.
- KDE/plasma - Ustawienia systemu > Uruchamianie i zamykanie > Uruchamianie i zamykanie usuń Yakuake.

Rozwijane terminale są bardzo konfigurowalne.

- Xfce - kliknij prawym przyciskiem myszy okno terminala i wybierz Preferencje
- KDE/plasma - kliknij prawym przyciskiem myszy w oknie terminala i wybierz Utwórz nowy profil.

3.8.5 Touchpad

Xfce - Ogólne opcje touchpada na laptopie można znaleźć, klikając Ustawienia > Mysz i touchpad. Systemy, które są bardziej wrażliwe na zakłócenia touchpada, mają kilka opcji:

- Użyj MX-Tweak, zakładka Inne, aby zmienić sterownik touchpada.
- Zainstaluj **touchpad-indicator**, aby uzyskać precyzyjną kontrolę nad zachowaniem...
Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę w obszarze powiadomień, aby ustawić ważne opcje, takie jak autostart.

KDE/Plasma - opcje touchpada znajdują się w Ustawieniach systemowych > Sprzęt > Urządzenia wejściowe. Istnieje również widżet touchpada, który można dodać do panelu (kliknij prawym przyciskiem myszy panel > dodaj widżety).

Szczegółowe zmiany można wprowadzić ręcznie, edytując plik 20-synaptics.conf lub 30-touchpad- libinput.conf w */etc/X11/xorg.conf.d*.

3.8.6 Dostosowywanie menu Start

3.8.6.1 Menu Xfce ("Whisker")

VIDEO: [Dostosowywanie menu Whisker](#)

WIDEO: [Zabawa z menu Whisker](#)

MX Linux Xfce domyślnie korzysta z menu Whisker, choć klasyczne menu można łatwo zainstalować, klikając prawym przyciskiem myszy panel > Panel > Dodaj nowe elementy > Menu aplikacji.

Whisker Menu jest bardzo elastyczne.

- Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę menu > Właściwości, aby ustawić preferencje, np,
  - Przesuń kolumnę kategorii tak, aby znajdowała się obok panelu.
  - Zmiana położenia pola wyszukiwania z góry na dół.
  - Zdecyduj, które przyciski akcji chcesz wyświetlać.
- Ulubione można łatwo dodać: kliknij prawym przyciskiem myszy dowolną pozycję menu > Dodaj do ulubionych.
- Wystarczy przeciągnąć i upuścić Ulubione, aby ułożyć je zgodnie z życzeniem.
Kliknij prawym przyciskiem myszy dowolny wpis, aby go posortować lub usunąć.

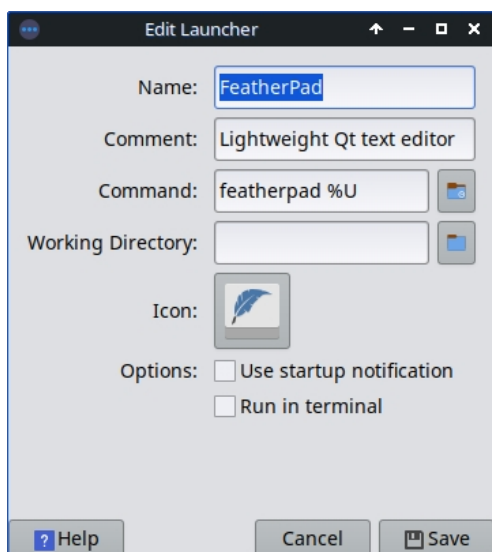
Zawartość menu można edytować w Xfce za pomocą **Menu > Akcesoria > Edytor menu** (menulibre). W KDE edytor menu jest dostępny po kliknięciu prawym przyciskiem myszy ikony menu i wybraniu opcji **Edytuj aplikacje**.

WIECEJ: [Funkcje menu Whisker](#)

Edycja menu Xfce

Poszczególne pozycje menu mogą być edytowane na wiele sposobów (pliki "pulpitu" pozycji menu znajdują się w `/usr/share/applications/` i mogą być również edytowane bezpośrednio jako root).

- Domyślnym narzędziem do edycji jest [MenuLibre](#)
- Kliknięcie prawym przyciskiem myszy wpisu w menu Whisker lub wyszukiwarce aplikacji umożliwia jego edycję w zależności od użytkownika. Menu kontekstowe zawiera opcje Edytuj i Ukryj (ta ostatnia może być bardzo przydatna). Wybranie opcji Edytuj powoduje wyświetlenie ekranu, na którym można zmienić nazwę, komentarz, polecenie i ikonę.

Rysunek 3-48: Ekran edycji pozycji menu.

3.8.6.2 KDE/Plasma ("kicker")

MX Linux KDE/Plasma domyślnie korzysta z menu Application Launcher, chociaż alternatywy można łatwo zainstalować, klikając prawym przyciskiem myszy ikonę menu i wybierając "Pokaż alternatywy".

"Ulubione" aplikacje są wyświetlane jako ikony po lewej stronie menu.

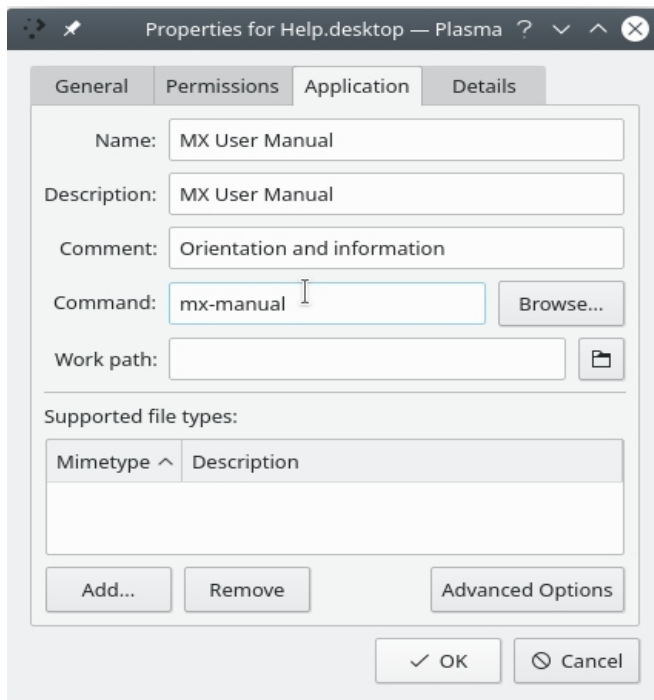
- Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę menu > Konfiguruj menu aplikacji, aby ustawić preferencje, np,
  - Wyświetlanie aplikacji tylko jako nazwy lub kombinacji nazwy i opisu.
  - Zmień lokalizację wyników wyszukiwania.
  - Pokaż ostatnio lub często używane elementy.

- Spłaszczenie poziomów podrzędnych menu.

- Ulubione można łatwo dodać: kliknij prawym przyciskiem myszy dowolną pozycję menu > Pokaż w Ulubionych.
- Wystarczy przeciągnąć i upuścić Ulubione, aby uporządkować je według własnego uznania. Kliknij prawym przyciskiem myszy dowolny wpis, aby go posortować. Aby usunąć z Ulubionych, kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę, a następnie Pokaż w Ulubionych i odznacz odpowiedni Pulpit lub Aktywność.

Edycja menu KDE

Pozycje menu mogą być edytowane poprzez kliknięcie prawym przyciskiem myszy na pozycji w menu i można edytować program uruchamiający na podstawie użytkownika. Pliki "pulpitu" pozycji menu znajdują się w `/usr/share/applications/` i mogą być również edytowane

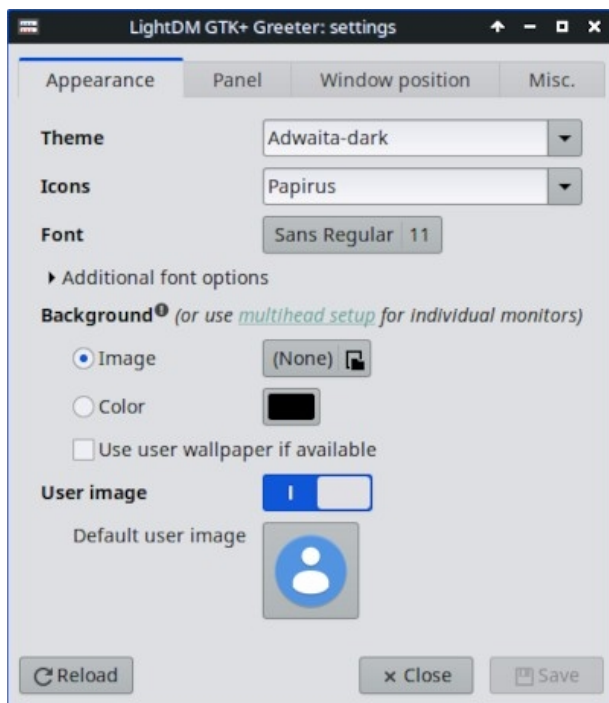
bezpośrednio jako root.

Rysunek 3-49: Ekran edycji pozycji menu (Plasma).

3.8.7 Login Greeter

Użytkownik ma do dyspozycji szereg narzędzi do dostosowywania powitania logowania. ISO Xfce używają Lightdm Greeter, podczas gdy ISO KDE/Plasma używają SDDM.

Lightdm

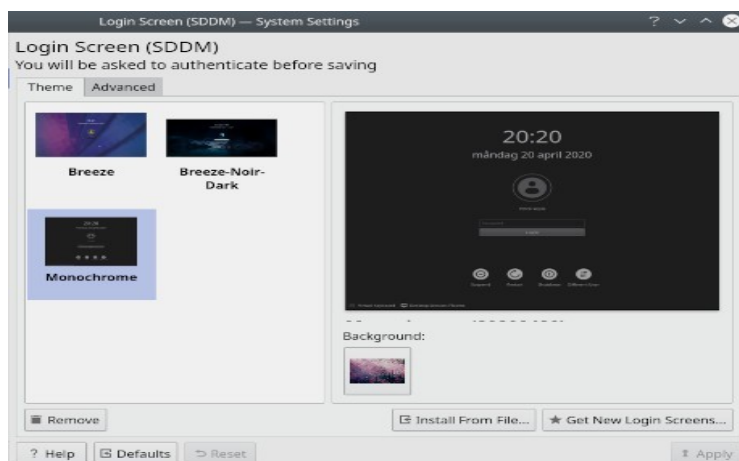
Ilustracja 3-50: aplikacja konfiguracyjna Lightdm.

- Kliknij **menu Start > Ustawienia > Wszystkie ustawienia > Ustawienia LightDM GTK+ Greeter**, aby dostosować pozycję, tło, czcionkę itp.
- Autologin można (in)aktywować z poziomu MX User Manager, zakładka Options.
- Niektóre właściwości domyślnego pola logowania są ustawione w kodzie dla wybranego motywu. Zmień motyw, aby uzyskać większy wybór.
- Powitanie logowania może wyświetlać obraz w następujący sposób:
  - **Menu Start > Ustawienia > O mnie (Mugshot)**
    - Wypełnij dane, które chcesz dodać.
    - Kliknij ikonę i przejdź do obrazu, którego chcesz użyć.
    - Zamknij
  - **Podręcznik**
    - Utwórz lub wybierz obraz i użyj **nomacs** lub innego edytora zdjęć, aby zmienić jego rozmiar na około 96x96 pikseli.
    - Zapisz ten obraz w folderze domowym jako **.face** (pamiętaj, aby dodać kropkę i nie dodawać żadnego rozszerzenia, takiego jak jpg lub png).

- Kliknij Wszystkie ustawienia > Ustawienia LightDM GTK+ Greeter, zakładka Wygląd: włącz przełącznik Obraz użytkownika.
- Niezależnie od wybranego sposobu, wyloguj się, a zobaczysz obraz obok pola logowania; pojawi się on również w menu Whisker po ponownym zalogowaniu.

SDDM

Rysunek 3-51: aplikacja konfiguracyjna SDDM.

- Wszystkie ustawienia SDDM znajdują się w Ustawieniach systemowych pulpitu Plasma. Skrót uruchamiający Ustawienia systemowe można znaleźć na domyślnym panelu MX lub w każdym razie można go wyszukać w menu Aplikacje. W Ustawieniach przejdź do Uruchamianie i wyłączanie >> Ekran logowania (SDDM).
- Strona ustawień SDDM umożliwia:
  - wybór między różnymi motywami, jeśli zainstalowano więcej niż jeden.
  - wybierz, aby dostosować tło dla wybranego motywu
  - usuwanie zainstalowanego motywu
  - pobieranie/instalowanie nowych motywów bezpośrednio z KDE Store online lub z pliku na dysku/nośniku (patrz poniżej)
- wymagane hasło roota - ponieważ menedżer pulpitu jest programem systemowym, wszelkie zmiany w nim lub jego konfiguracji będą miały wpływ na pliki na partycji głównej, dlatego zostaniesz poproszony o podanie hasła roota.
- Wybór tła - można zmienić tło wybranego motywu SDDM. Niektóre motywy mają fabrycznie zainstalowany domyślny obraz tła, który będzie wyświetlany, jeśli nie wprowadzisz żadnych zmian. Będzie to również wymagało podania hasła roota.
- Nowe motywy SDDM można znaleźć [w Sklepie KDE](#). Można je także przeglądać bezpośrednio na stronie ustawień systemowych SDDM.
- W menu SystemSettings > Startup and Shutdown > Login Screen (SDDM), w dolnej części okna wybierz opcję Get New Login Screens.

- Aby zainstalować motyw:
  - z pobranego pliku zip, kliknij przycisk "Zainstaluj z pliku" na stronie ustawień systemowych SDDM, a następnie wybierz docelowy plik zip z selektora plików, który zostanie otwarty.
  - W ustawieniach systemowych wbudowanej przeglądarki motywów SDDM wystarczy kliknąć przycisk "Zainstaluj" wybranego motywu.

UWAGA: Niektóre motywy w KDE Store mogą być niekompatybilne. MX 23 używa Plasmy w wersji 5.27.5, która jest stabilną wersją dostępną dla Debiana 12 (Bookworm). Może się więc okazać, że niektóre z najnowszych motywów SDDM stworzonych w celu wykorzystania najnowszych funkcji Plasmy mogą nie działać z SDDM Plasmy 5.27. Na szczęście SDDM jest wyposażony w awaryjny ekran logowania, więc jeśli zastosowany motyw nie działa, nadal można zalogować się z powrotem do pulpitu i stamtąd zmienić na inny motyw SDDM. Wykonaj kilka testów; niektóre nowe motywy działają, a inne nie.

3.8.8 Bootloader

Program ładujący (GRUB) zainstalowanego MX Linux można zmodyfikować za pomocą typowych opcji, klikając **menu Start > MX Tools > MX Boot Options** (patrz sekcja 3.2). Aby uzyskać dostęp do innych funkcji, należy zainstalować **Grub Customizer**. To narzędzie powinno być używane z ostrożnością, ale pozwala użytkownikom na konfigurację ustawień Grub, takich jak konfiguracja listy wpisów rozruchowych, nazwy partycji, kolor wpisów menu itp. Szczegóły [tutaj](#).

3.8.9 Dźwięki systemowe i dźwięki zdarzeń

Xfce

Sygnały dźwiękowe komputera są domyślnie wyciszone w liniach "czarnej listy" w pliku */etc/modprobe.d/pc-speaker.conf*. Zakomentuj (# na początku) te linie jako root, jeśli chcesz je przywrócić.

Dźwięki zdarzeń można włączyć w całym systemie, klikając **menu Start > Ustawienia > Wygląd, zakładka Inne**: zaznacz opcję Włącz dźwięki zdarzeń i, jeśli chcesz, Włącz dźwięki sprzężenia zwrotnego. Można nimi zarządzać za pomocą MX System Sounds (sekcja 3.2). Jeśli po zamknięciu okna lub wylogowaniu nie słychać małych dźwięków, spróbuj wykonać następujące czynności:

- Wyloguj się i zaloguj ponownie.
- Kliknij menu Start > Multimedia > PulseAudio Volume Control, zakładkę Playback i dostosuj poziom głośności według potrzeb (zaczynij od 100%).
- Kliknij menu start, wpisz "!alsamixer" (nie zapomnij o wykrzykniku). Pojawi się okno

terminala z pojedynczą kontrolką audio (Pulseaudio Master).

- Użyj klawisza F6, aby wybrać kartę dźwiękową, a następnie dostosuj wyświetlane kanały do wyższego poziomu głośności.
- Szukaj kanałów takich jak "Surround", "PCM", "Speakers", "Master_Surround", "Master_Mono" lub "Master". Dostępne kanały zależą od konkretnego sprzętu.

Domyślnie dostarczane są trzy pliki dźwiękowe: Borealis, Freedesktop oraz Fresh and Clean. Wszystkie znajdują się w /usr/share/sounds. Inne można znaleźć w repozytoriach lub za pomocą wyszukiwarki internetowej.

KDE

Aby ustawić dźwięki systemowe, kliknij **Ustawienia systemowe > Powiadomienia > Ustawienia aplikacji > Plasma Workspace > Konfiguruj zdarzenia**.

3.8.10 Aplikacje domyślne

Ogólne

Domyślne aplikacje używane do ogólnych operacji można ustawić, klikając **menu aplikacji > Ustawienia > Aplikacje domyślne (Xfce) lub Ustawienia systemowe > Aplikacje > Aplikacje domyślne (KDE/Plasma)**. Można tam ustawić cztery preferencje (Xfce: osobne zakładki dla Internetu i Narzędzi).

- Przeglądarka internetowa
- Czytnik poczty
- Menedżer plików
- Emulator terminala
- Inne (Xfce)
- Mapa (KDE)
- Dialer (KDE)

Szczególne zastosowania

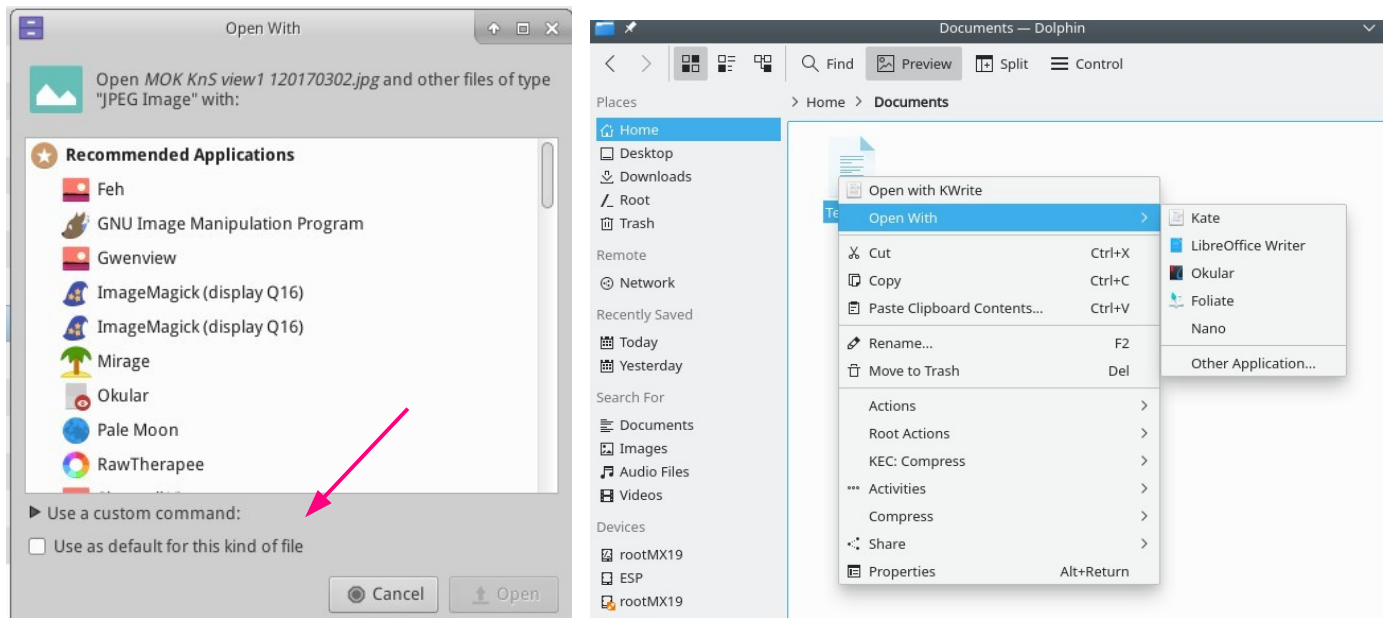
Wiele domyślnych ustawień dla określonych typów plików jest ustawianych podczas instalacji aplikacji. Często jednak istnieje wiele opcji dla danego typu pliku, a użytkownik chciałby określić, która aplikacja uruchomi plik - na przykład odtwarzacz muzyki, aby otworzyć plik *.mp3.

Domyślna aplikacja Xfce ma trzecią zakładkę, "Inne", w której te typy MIME można ustawić za pomocą wygodnej tabeli z wyszukiwarką, aby znaleźć typ, a następnie klikając dwukrotnie miejsce Domyślna aplikacja, aby ustawić żadaną aplikację.

Metoda ogólna

- Kliknij prawym przyciskiem myszy dowolny przykład interesującego Cię typu pliku

- Wybierz jedną z poniższych opcji:
  - **Otwórz za pomocą <wymienionej aplikacji>.** Spowoduje to otwarcie pliku za pomocą wybranej aplikacji dla tej konkretnej instancji, ale nie wpłynie na domyślną aplikację.
  - **Otwórz za pomocą innej aplikacji.** Przewiń listę w dół, aby zaznaczyć wybraną aplikację (w tym opcję "Użyj niestandardowego polecenia"), a następnie zaznacz opcję Otwórz. Pole na dole "Użyj jako domyślnej dla tego rodzaju pliku" jest domyślnie niezaznaczone, więc zaznacz je, jeśli chcesz, aby wybrana aplikacja stała się nową domyślną aplikacją uruchamianą po kliknięciu dowolnego pliku tego konkretnego typu. Pozostaw to pole niezaznaczone do jednorazowego użytku.

Rysunek 3-52: Zmiana domyślnej aplikacji Po lewej: Thunar Po prawej: Dolphin.

3.8.11 **Konta z ograniczeniami**

Do niektórych celów może być pożądanie zablokowanie aplikacji lub systemu w celu ochrony przed użytkownikami. Przykłady obejmują komputery w szkole lub w miejscu publicznym do ogólnego użytku, gdzie system plików, pulpit i dostęp do Internetu muszą być zamknięte. Dostępnych jest wiele opcji.

- Niektóre komponenty Xfce obsługują tryb kiosku. Szczegóły [na Xfce Wiki](#).
- KDE posiada tryb administracyjny, sprawdź [bazę użytkowników KDE](#).
- Sprawdź, czy używana przeglądarka ma tryb kiosku.
- Dedykowana dystrybucja kioskowa [Porteus](#).

4Podstawowe użycie

4.1 Internet

4.1.1 Przeglądarka internetowa

- MX Linux jest dostarczany z zainstalowaną popularną przeglądarką **Firefox**, która ma duży zestaw dodatków zwiększających komfort użytkowania.

[Strona główna Firefox](#)

[Dodatki do przeglądarki Firefox](#)

- Aktualizacje Firefoksa pochodzą z repozytoriów MX Linux i są zwykle dostępne dla użytkowników w ciągu 24 godzin od wydania. Informacje na temat bezpośredniego pobierania znajdują się w sekcji 5.5.5.
- Pliki lokalizacyjne dla Firefoksa można łatwo zainstalować za pomocą MX Package Installer.
- Firefox ma usługę synchronizacji, która ułatwia przenoszenie zakładek, plików cookie itp. z istniejącej instalacji Firefoksa.
- Inne przeglądarki są dostępne do łatwego pobrania i instalacji za pośrednictwem MX Package Installer. Sprawdź [MX/antiX Wiki](#), aby uzyskać porady i wskazówki dotyczące konfiguracji.

4.1.2 E-mail

- **Thunderbird** jest domyślnie zainstalowany w MX Linux. Ten popularny klient poczty e-mail dobrze integruje się z Kalendarzem Google i Kontaktami Google. Najnowsze dostępne wersje można znaleźć w MX Package Installer > MX Test Repo.
- Pliki lokalizacyjne dla Thunderbirda można łatwo zainstalować za pomocą MX Package Installer.
- Aby uzyskać pomoc dotyczącą linków, które nie otwierają przeglądarki, zapoznaj się z [MX/antiX Wiki](#).
- Inne lekkie klienty poczty e-mail są dostępne w instalatorze pakietu MX.

4.1.3 Czat

- **HexChat**. Ten program do czatowania IRC jest domyślnie instalowany w MX Linux i ułatwia użytkownikowi wymianę wiadomości tekstowych.

[Strona główna HexChat](#)

- **Pidgin.** Ten graficzny, modułowy klient komunikatora internetowego może korzystać z wielu sieci jednocześnie. MX Package Installer.

Czat wideo

- **[Zoom](#)**. Ten bardzo popularny program do rozmów wideo jest wieloplatformowy i można go bez problemu zainstalować na MX Linux za pomocą **MX Package Installer**. Integruje się on automatycznie z PulseAudio, który jest instalowany domyślnie.
- **Gmail** ma wbudowaną funkcję rozmowy, teraz nazywaną **[Google Meet](#)**. Zobacz sekcję 4.10.6
- **Skype**. Popularny program do obsługi wiadomości błyskawicznych oraz rozmów głosowych i wideo (MX Package Installer).

[Strona główna Skype](#)

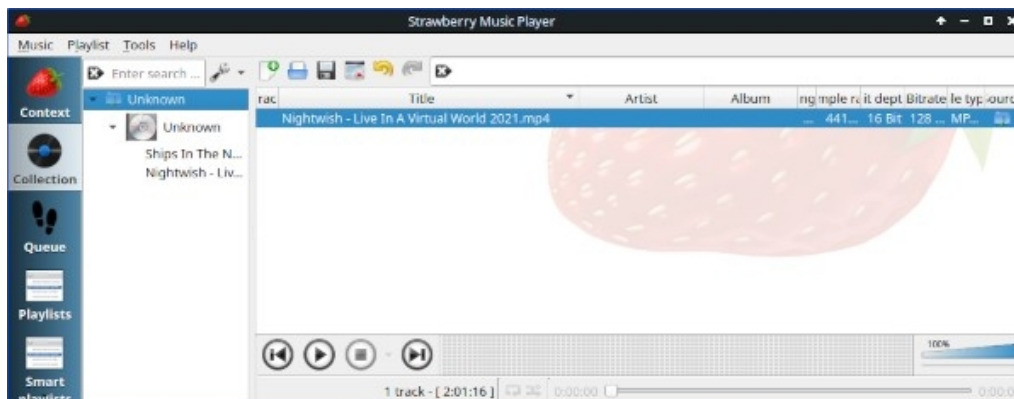
Rozwiązywanie problemów

- Jeśli Twój głos nie jest odbierany nawet po użyciu narzędzi aplikacji, spróbuj tego:
  - Zaloguj się do aplikacji czatu wideo, kliknij Opcje i przejdź do zakładki Urządzenia dźwiękowe.
  - Kliknij przycisk, aby rozpocząć połączenie testowe. Podczas trwania połączenia otwórz PulseAudio Volume Control i przejdź do zakładki Recording.
  - Nadal podczas połączenia testowego - zmień mikrofon Skype na mikrofon kamery internetowej.

4.2 Multimedia

Poniżej wymieniono niektóre z wielu aplikacji multimedialnych dostępnych w MX Linux. Istnieją również zaawansowane aplikacje profesjonalne, które można znaleźć poprzez ukierunkowane wyszukiwanie w Synaptic.

4.2.1 Muzyka

Ilustracja 4-1: Odtwarzanie ścieżki CD za pomocą aplikacji Strawberry.

- Gracze

- **Strawberry**. Nowoczesny odtwarzacz muzyki i organizator biblioteki, który może odtwarzać każde źródło, od płyty CD po usługę w chmurze. Zainstalowany domyślnie.

[Strona główna Strawberry](#)

- **Audacious**. W pełni funkcjonalny odtwarzacz i menedżer muzyki. MX Package Installer.

[Strona główna Audacious](#)

- **DeaDBeeF**. Lekki odtwarzacz z niewielką ilością pamięci, solidnym zestawem podstawowych funkcji i skupieniem się na odtwarzaniu muzyki. MX Package Installer.

[Strona główna DeaDBeeF](#)

- Rippery i edytory

- **Asunder**. Graficzny ripper i koder Audio CD, który może być używany do zapisywania ścieżek z płyt Audio CD. Instalowany domyślnie.

[Strona główna Asunder](#)

- **EasyTAG**. Prosta aplikacja do przeglądania i edycji tagów w plikach audio.

[Strona główna EasyTAG](#)

4.2.2 Wideo

VIDEO: [AKTUALIZACJA: Netflix na 32-bitowym Linuksie](#)

- Gracze

- **VLC**. Odtwarza szeroką gamę formatów wideo i audio, płyty DVD, VCD, podcasty i strumienie multimedialne z różnych źródeł sieciowych. Zainstalowany domyślnie.

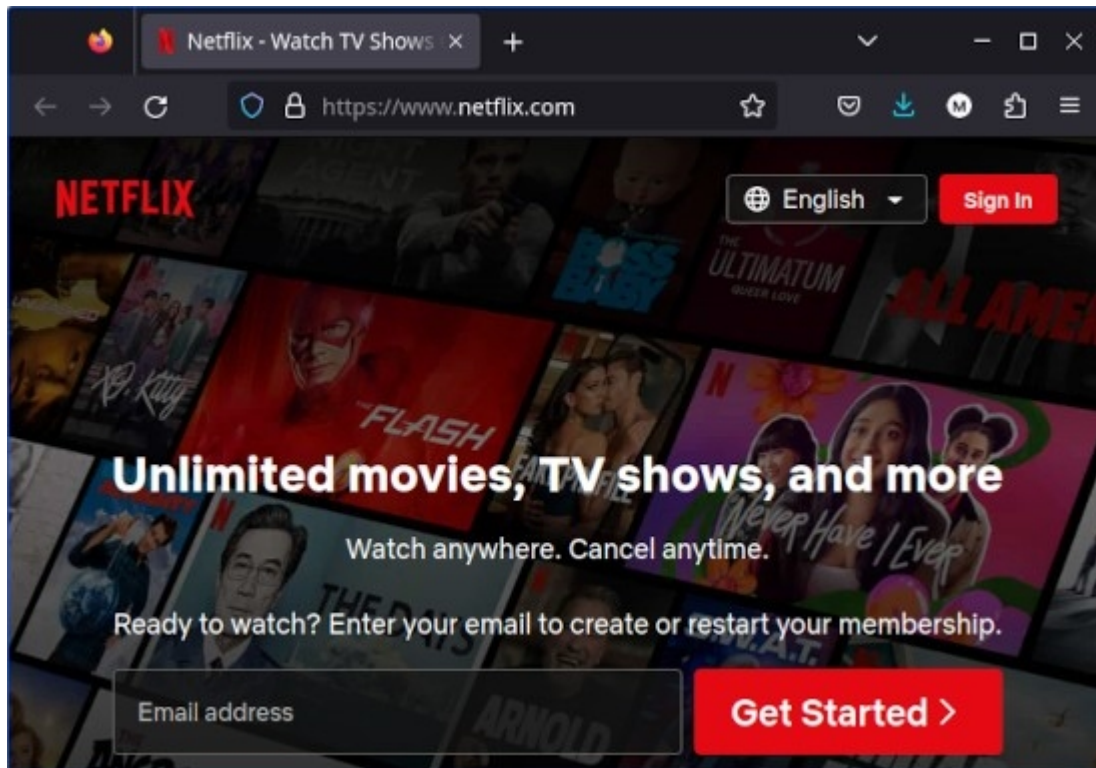
[Strona główna VLC](#)

- Przeglądarka YouTube dla **SM Player** (nie jest instalowana domyślnie).

[Strona główna SMplayer](#)

- **Netflix**. Możliwość strumieniowego przesyłania Netflixa do

posiadaczy kont jest dostępna dla przeglądarek Firefox i Google Chrome.

Rysunek 4-2: Uruchamianie aplikacji Netflix w przeglądarce Firefox.

- Rippery i edytory
  - **HandBrake**. Łatwy w użyciu, szybki i prosty ripper wideo. Instalacja za pomocą MX Package Installer.

[Strona główna HandBrake](#)

- **DeVeDe**. Narzędzie to automatycznie konwertuje materiały do formatów zgodnych ze standardami audio CD i wideo DVD.

[Strona główna DeVeDe](#)

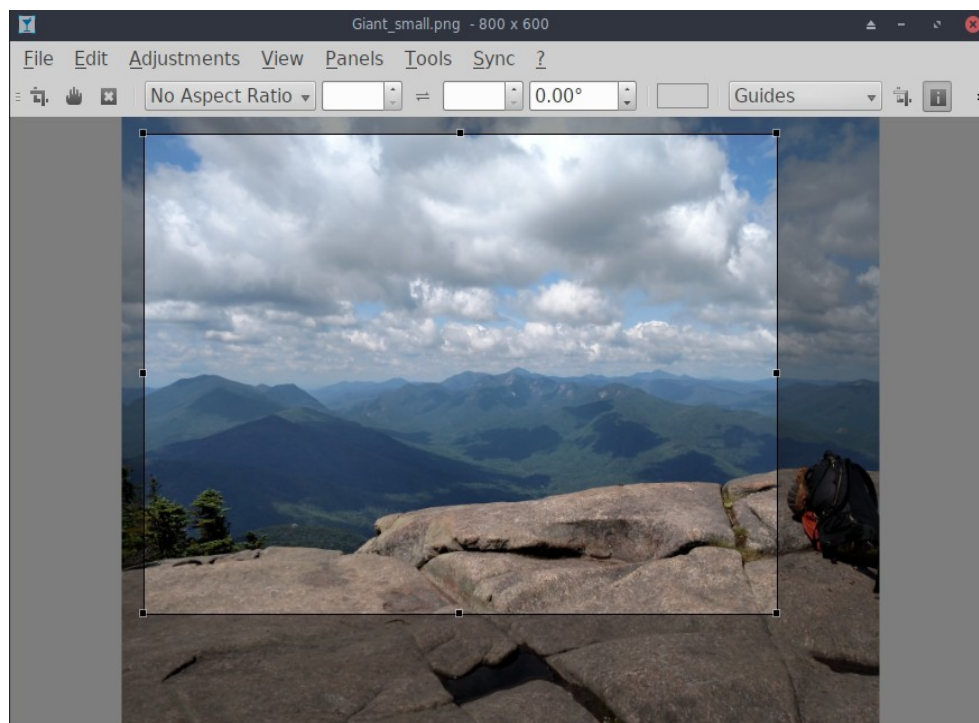
- **DVDStyler**. Kolejne dobre narzędzie do authoringu. MX Package Installer.

[Strona główna DVDStyler](#)

- **OpenShot**. Prosty w obsłudze i bogaty w funkcje edytor wideo. MX Package Installer.

[Strona główna OpenShot](#)

4.2.3 Zdjęcia

Rysunek 4-3: Korzystanie z narzędzia kadrowania w Nomacs.

- **Nomacs.** Szybka i wydajna przeglądarka obrazów instalowana domyślnie.

[Strona główna Nomacs](#)

- **Mirage.** Ta szybka aplikacja jest łatwa w użyciu i umożliwia przeglądanie i edycję zdjęć cyfrowych. Zainstaluj za pomocą MX Package Installer.

[Strona projektu Mirage](#)

- **Fotoxx.** Ta szybka aplikacja umożliwia łatwą edycję zdjęć i zarządzanie kolekcją, spełniając jednocześnie potrzeby poważnych fotografów. MX Package Installer > MX Test Repo.

[Strona główna Fotoxx](#)

- **GIMP.** Najlepszy pakiet do obróbki obrazów dla systemu Linux. Pomoc (**gimp-help**) musi być zainstalowana oddzielnie i jest dostępna w wielu językach. Pakiet podstawowy instalowany domyślnie, pełny dostępny w MX Package Installer.

[Strona główna programu GIMP](#)

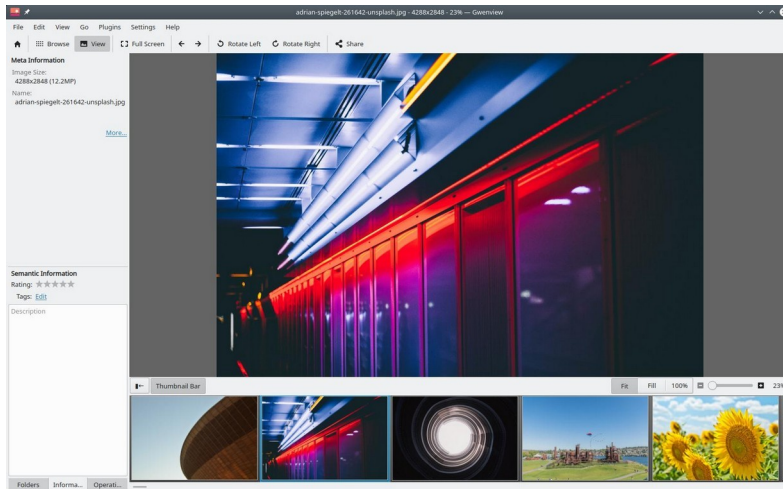
- **gThumb.** przeglądarka obrazów i przeglądarka od deweloperów GNOME, która zawiera również narzędzie do importowania zdjęć z aparatów.

[gThumb Wiki](#)

- **LazPaint**, wieloplatformowy, lekki edytor obrazów z warstwami rastrowymi i wektorowymi.

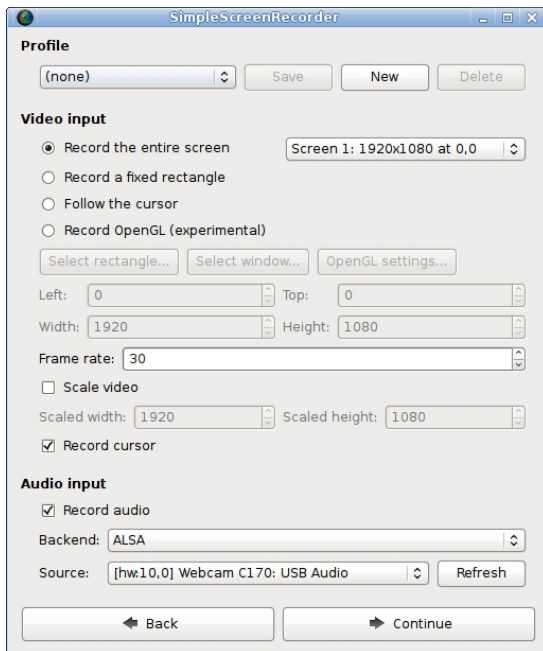
[Dokumentacja LazPaint](#)

- **Gwenview**, przeglądarka obrazów projektów KDE

Rysunek 4-4: Gwenview.

4.2.4 Screencasting

Ilustracja 4-5: Ekran główny aplikacji SimpleScreenRecorder.

- **SimpleScreenRecorder**. Prosty, ale potężny program do nagrywania programów i gier. Instalacja za pomocą MX Package Installer.

[Strona główna SimpleScreenRecorder](#)

- **RecordMyDesktop**. Przechwytuje dane audio-wideo sesji pulpitu systemu Linux. Instalacja za pomocą MX Package Installer.

[Strona główna RecordMyDesktop](#)

4.2.5 Ilustracje

- **mtPaint.** Łatwa do opanowania aplikacja do tworzenia grafiki pikselowej i manipulowania zdjęciami cyfrowymi. Instalacja za pomocą MX Package Installer.

[Strona główna mtPaint](#)

- **LibreOffice Draw.** Za pomocą tej aplikacji można tworzyć i modyfikować schematy, rysunki i obrazy.

[Strona główna LO Draw](#)

- **Inkscape.** Ten edytor ilustracji ma wszystko, czego potrzeba do tworzenia profesjonalnej jakości grafiki komputerowej. MX Package Installer.

[Strona główna Inkscape](#)

4.3 Biuro

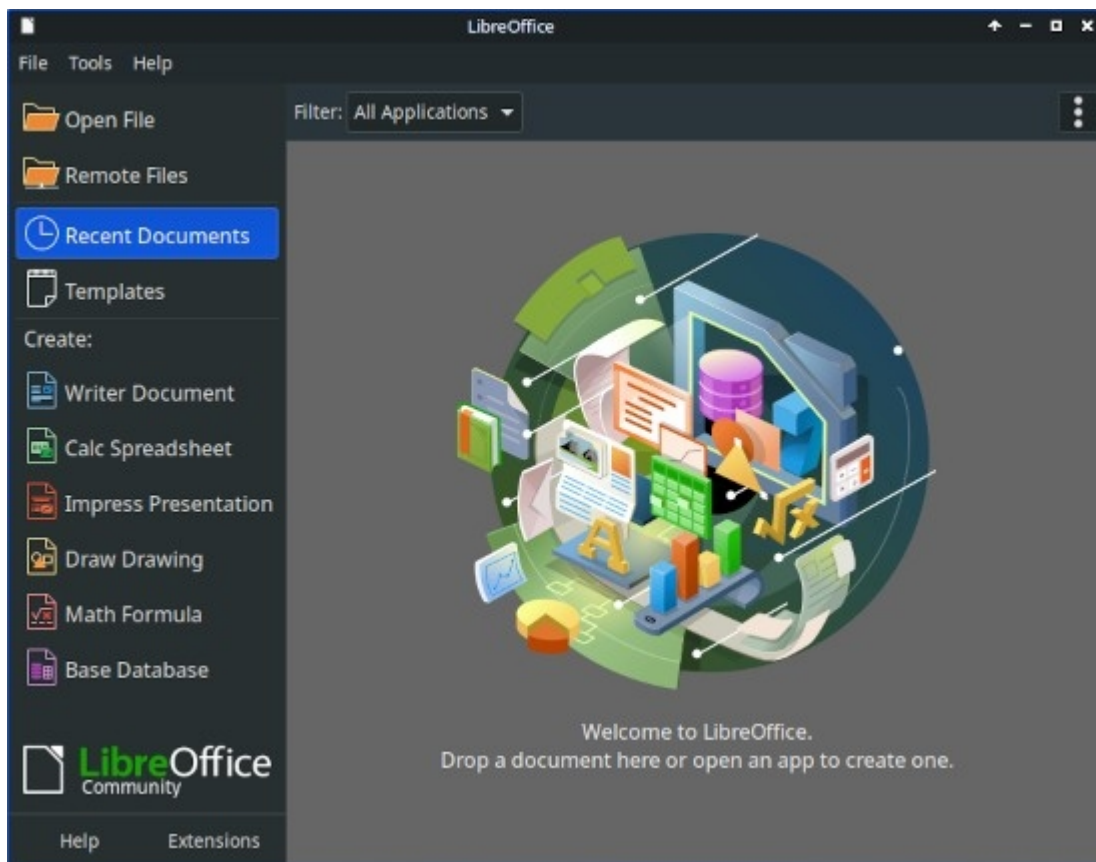
4.3.1 Pakiety biurowe

4.3.1.1 Na pulpicie

LibreOffice

MX Linux posiada świetny darmowy pakiet biurowy o nazwie LibreOffice, który jest linuksowym odpowiednikiem i niemalże zamiennikiem Microsoft Office®. Pakiet jest dostępny w **Menu aplikacji > Biuro > LibreOffice**. LibreOffice obsługuje formaty plików .docx, .xlsx i .pptx pakietu Microsoft Office. Domyślnie instalowana jest najnowsza stabilna wersja dostępna w domyślnych repozytoriach.

Ilustracja 4-6: Główny pulpit nawigacyjny w LibreOffice 7.4.5.1.

- Edytor tekstu: LibreOffice **Writer**. Zaawansowany edytor tekstu kompatybilny z plikami .doc i .docx.
- Arkusz kalkulacyjny: LibreOffice **Calc**. Zaawansowany arkusz kalkulacyjny kompatybilny z plikami .xls i .xlsx.
- Prezentacja: LibreOffice **Impress**. Prezentacje zgodne z plikami .ppt i .pptx.
- Draw: LibreOffice **Draw**. Służy do tworzenia grafiki i diagramów.
- Matematyka: LibreOffice **Math**. Używany do równań matematycznych.
- Baza: LibreOffice **Base**. Służy do tworzenia baz danych i manipulowania nimi. Jeśli używasz tej aplikacji do tworzenia lub korzystania z baz danych w natywnym formacie LibreOffice, musisz sprawdzić, czy **libreoffice-sdbc-hsqldb** i **libreoffice-base-drivers** zostały zainstalowane zgodnie z wersją.
- Użytkownicy mogą uzyskać nowsze wersje na wiele różnych sposobów:
  - Pobierz bezpośrednio z LibreOffice. Szczegółowe informacje można znaleźć [na MX/antiX Wiki](#).
  - Pobierz z MX Package Installer, zakładka Debian Backports.

- Pobierz Flatpak (MX Package Installer) lub [Appimage](#).

LINKI

- [Strona główna LibreOffice](#).
- [MX/antiX Wiki](#).

Dostępne są również inne pakiety desktopowe.

- [Softmaker Free Office](#) -- MX Package Installer: Popularne aplikacje
- [Calligra Suite](#) (część projektu KDE) -- Instalator pakietów MX: Test Repo

4.3.1.2 W chmurze

Dokumenty Google i pakiet Office

[Dokumenty](#) Google oferują doskonałe aplikacje online, które obejmują trzy standardowe komponenty biurowe: Dokumenty, Arkusze i Slajdy. Łatwo jest udostępniać pliki, a opcje eksportu są bardzo przydatne.

Microsoft 365

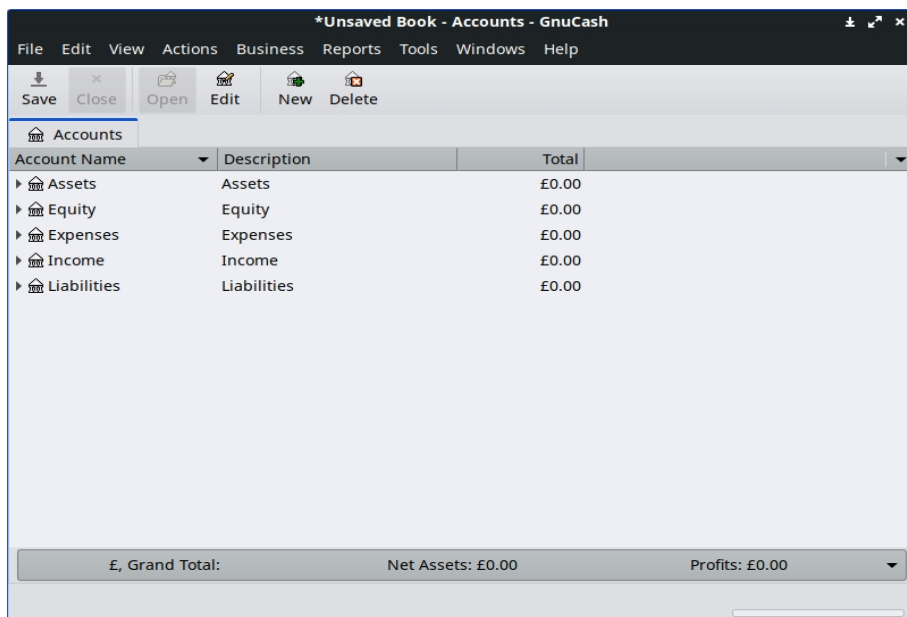
Produkty Microsoftu nie są FOSS, a jednak wielu użytkowników potrzebuje lub chce mieć do nich dostęp, zwłaszcza w kontekście biznesowym, instytucjonalnym i innych tego typu kontekstach. Chociaż aplikacje pakietu Microsoft Office nie mogą być natywnie instalowane pod Linuksem, to [Office365](#) (płatna usługa) lub [On-line Office](#) (darmowy) są zwykłymi stronami internetowymi, które działają dobrze w każdej nowoczesnej przeglądarce na MX Linux. Szczegóły na [MX/antiX Wiki](#).

Inne opcje

- [OnlyOffice](#) (płatna usługa dla przedsiębiorstw)

4.3.2 **Finanse biurowe**

- GnuCash. Oprogramowanie finansowe do użytku biurowego. Jest łatwe do opanowania i umożliwia śledzenie kont bankowych, zapasów, przychodów i wydatków. Może importować dane w formatach QIF, QFX i innych oraz obsługuje księgowość podwójnego zapisu. Instalator pakietu MX. Pakiet pomocy (**gnucash-docs**) musi być zainstalowany oddzielnie.
- [Strona główna GnuCash](#)

Rysunek 4-7: Nowe konto w GnuCash.

4.3.3 PDF

- **QPDFview**. Szybka i lekka przeglądarka zawierająca szereg podstawowych narzędzi. Instalowana domyślnie.

[Strona główna QpdfView](#)

- **Okular**, czytnik PDF i dokumentów projektu KDE

[Dokumentacja Okulara](#)

- Document Scanner (dawniej SimpleScan) to minimalne oprogramowanie do skanowania, które bardzo dobrze sprawdza się w codziennych zadaniach. Domyślnie zainstalowane na MX-23.

[Strona główna skanera dokumentów](#)

- **PDFArranger** ułatwia zmianę kolejności, usuwanie i dodawanie stron PDF. Zainstalowany domyślnie.

[PDF Arranger ReadMe](#)

- **gscan2pdf** to aplikacja techniczna do ogólnych potrzeb skanowania. MX

Package Installer. [gscan2pdf strona główna](#)

- Inne funkcje (np. tworzenie formularzy PDF) można znaleźć w [MX/antiX Wiki](#).

4.3.4 Publikacja na komputerze

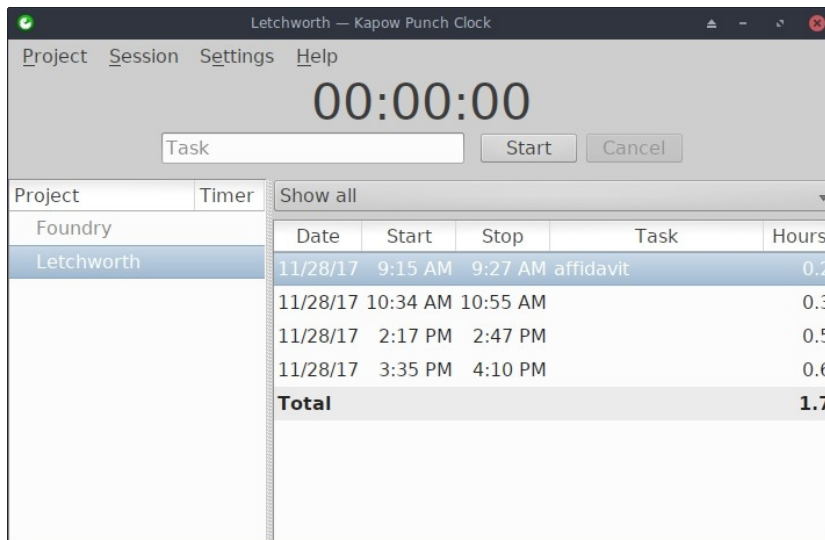
- **Scribus**. Profesjonalny układ strony, który tworzy wydruki gotowe do druku. Dostępny za pośrednictwem MX Package Installer.

[Strona główna Scribus](#)

4.3.5 Śledzenie czasu projektu

- Zegar z dziurkaczem **Kapow**. Prosta, ale bogata w funkcje aplikacja do rejestrowania czasu pracy.

[Strona główna Kapow](#)

Rysunek 4.8 Kapow ustawiony do śledzenia pracy nad projektem.

- [Inne opcje](#)

4.3.6 Spotkania video i pulpit zdalny

- [AnyDesk](#). Umożliwia łatwy zdalny dostęp. Instalator pakietów MX wraz z innymi opcjami.

[Strona główna AnyDesk](#)

- TeamViewer. Wieloplatformowa aplikacja do zdalnego wsparcia i spotkań online. Darmowa do użytku prywatnego. MX Package Installer.

[Strona główna TeamViewer](#)

- [Zoom](#). Bardzo popularny program do rozmów wideo, który można bez problemu zainstalować na MX Linux za pomocą **MX Package Installer > Messaging**. I

4.4 Strona główna

4.4.1 **Finanse**

- **HomeBank.** Łatwe zarządzanie osobistą księgowością, budżetem i finansami.

[Strona główna HomeBank](#)

- **Grisbi** jest bardzo przydatny w domu. Może importować pliki QIF/QFX i ma intuicyjny interfejs. Dobrze nadaje się dla banków spoza USA.

[Strona główna Grisbi](#)

- **KMyMoney** to w pełni funkcjonalna aplikacja KDE, którą można zainstalować także na Xfce (MX Package Installer).

[Strona główna KMyMoney](#)

4.4.2 **Centrum multimedialne**

- **Plex Mediaserver.** Pozwala zebrać wszystkie multimedia i wyświetlać je w jednym miejscu. MX Package Installer.

[Strona główna Plex](#)

- **Kodi Entertainment Center** (dawniej XBMC) umożliwia użytkownikom odtwarzanie i wyświetlanie filmów, muzyki, podcastów i plików multimedialnych z lokalnych i sieciowych nośników pamięci. Instalacja za pomocą MX Package Installer.

[Strona główna Kodi](#)

4.4.3 **Organizacja**

- **Notatki.** Ta przydatna wtyczka Xfce (**xfce4-notes-plugin**) umożliwia tworzenie i organizowanie notatek na pulpicie.

[Strona główna notatek](#)

- **Aplikacja KDE Pim,** pakiet aplikacji do zarządzania informacjami

osobistymi. https://community.kde.org/KDE_PIM

- **Osmo.** Ładna, kompaktowa aplikacja Xfce zawierająca kalendarz, zadania, kontakty i notatki.

[Strona główna Osmo](#)

Rysunek 4-9: Menedżer informacji osobistych Osmo.

4.5 Bezpieczeństwo

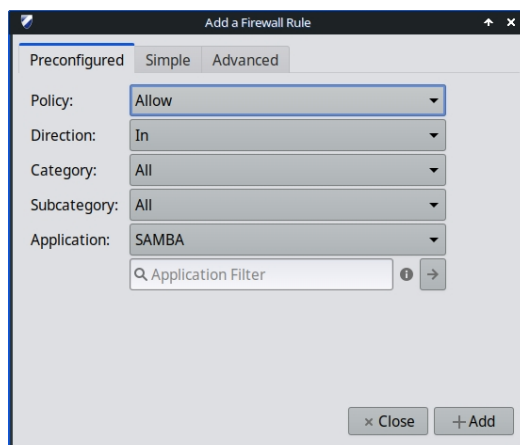
4.5.1 Firewall

Zapora sieciowa zarządza ruchem przychodzącym i wychodzącym w systemie. W MX Linux 23 firewall jest zainstalowany, włączony i domyślnie ustawiony na ignorowanie wszystkich połączeń przychodzących.

Dobrze skonfigurowana zapora sieciowa ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa serwerów. Ale co ze zwykłymi użytkownikami komputerów stacjonarnych? Czy potrzebujesz firewalla w swoim systemie Linux? Najprawdopodobniej jesteś podłączony do Internetu za pośrednictwem routera połączonego z dostawcą usług internetowych (ISP). Niektóre routery mają już wbudowaną zaporę sieciową. Co więcej, twój rzeczywisty system jest ukryty za [NAT](#). Innymi słowy, prawdopodobnie masz już warstwę bezpieczeństwa, gdy jesteś w sieci domowej. ([Źródło](#), zmodyfikowane)

Może zaistnieć potrzeba zmiany tej domyślnej konfiguracji:

- Może blokować usługi takie jak Samba, SSH, VNC, KDE Connect lub drukarki sieciowe.
- Być może podróżujesz i masz obawy dotyczące lokalnego bezpieczeństwa.
- Może zaistnieć potrzeba skonfigurowania określonej konfiguracji dla środowiska pracy.

Rysunek 4-10: Ekran główny (po lewej), dodawanie wyjątku dla Samby (po prawej)

Łatwo jest zmienić konfigurację zapory osobistej za pomocą Firewall Configuration (*gufw*), instalowanego domyślnie w Xfce i Fluxbox (użytkownicy KDE mogą wyszukać *gufw* w Instalatorze pakietów):

- Wybierz profil (Domowy, Biurowy lub Publiczny)
- Kliknij zakładkę "Reguły", aby otworzyć okno dialogowe z wybraną zakładką "Wstępnie skonfigurowane".
- Użyj menu rozwijanego, aby wybrać konfigurację aplikacji, którą chcesz zmienić
- Przejrzyj sugerowane zmiany i kliknij przycisk "Dodaj", aby je włączyć.

UWAGA: Samba w wersji 4.7.x i nowszych używa protokołu TCP na porcie 445. To wszystko, co jest potrzebne dla nowszych wersji systemu Windows

[Dokumentacja społeczności Ubuntu](#)

4.5.2 Antywirus

- ClamAV. Przydatny do powstrzymania użytkowników Linuksa przed nieświadomym przekazywaniem zainfekowanych wirusami wiadomości e-mail i innych dokumentów podatnym użytkownikom systemu Windows.

[Strona główna ClamAV](#)

4.5.3 AntiRootkit

- chkrootkit. Ta aplikacja skanuje systemy w poszukiwaniu znanych i nieznanых rootkitów, backdoorów, snifferów i exploitów.

[strona główna chkrootkit](#)

4.5.4 Ochrona hasłem

- Hasła i klucze. Menedżer haseł i kluczy instalowany domyślnie. Szczegóły dotyczące użytkowania w [MX/antiX Wiki](#).

[Pomoc dotycząca haseł i kluczy](#)

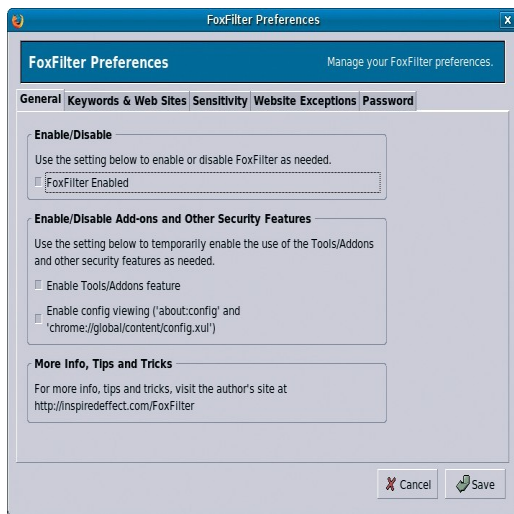
- KeePassX. Menedżer haseł lub sejf, który pomaga zarządzać hasłami w bezpieczny sposób. MX Package Installer.

[Strona główna KeePassX](#)

4.5.5 Dostęp do sieci

Większość nowoczesnych przeglądarek posiada dodatki, które pozwalają na łatwe filtrowanie stron internetowych. ***FoxFilter*** to dobrze znany przykład, który instaluje się w przeglądarkach *Firefox, Chrome i Opera*.

Rysunek 4-11: Zakładka preferencji dla FoxFilter.

4.6 Dostępność

Istnieją różne narzędzia open-source dla niepełnosprawnych użytkowników MX Linux.

- Klawiatura ekranowa. **Onboard** jest instalowany domyślnie, a **Florence** znajduje się w repozytoriach.
- Lupa ekranowa. **Magnus (Xfce)** i **KTTS (KDE)** zainstalowane domyślnie. Skrót (Xfce): *Shift+Ctrl+M*
- Rozmiar kursora. **MX Tweak** > Motyw.
- Czytnik tekstu. **Orca**. Obecnie, ze względu na opakowanie Debiana, orca nie pojawia się w menu, ale można ją uruchomić ręcznie. W KDE jest konfigurowalna w zintegrowanych ustawieniach dostępności i dostępny jest skrót: *Meta+Alt+S*. Aby dowiedzieć się, jak z niego korzystać, zobacz [ten samouczek](#).
- Aplikacje wspomagające
  - Xfce. Kliknij Menu aplikacji > Ustawienia > Dostępność i zaznacz Włącz technologie wspomagające. Zmień dostępne opcje według własnych upodobań.

[Dokumentacja Xfce4: Dostępność](#)

- KDE utrzymuje dużą kolekcję ułatwień dostępu.

[Aplikacje dostępności KDE](#)

- Debian. Wiele innych narzędzi jest dostępnych w samym Debianie.

[Debian Wiki](#)

4.7 System

4.7.1 Uprawnienia roota

Istnieją dwa typowe polecenia umożliwiające uzyskanie uprawnień roota (administratora, superużytkownika), które są potrzebne do wprowadzania zmian w systemie (np. instalowania oprogramowania) przy użyciu terminala.

- **su**: wymaga hasła roota i nadaje uprawnienia dla całej sesji terminala
- **sudo**: wymaga podania hasła użytkownika i przyznaje uprawnienia na krótki okres.

Innymi słowy, su pozwala przełączyć użytkownika tak, że faktycznie jesteś zalogowany jako root, podczas gdy sudo pozwala uruchamiać polecenia na własnym koncie użytkownika z uprawnieniami roota. Ponadto su używa środowiska (konfiguracji specyficznej dla użytkownika) użytkownika root, podczas gdy sudo pozwala na zmiany na poziomie roota, ale zachowuje środowisko użytkownika wydającego polecenie. Począwszy od MX-21, MX Linux domyślnie używa sudo.

Użytkownik może wybrać, czy chce używać "Roota" czy "Użytkownika" w zakładce "Inne" MX Tweak.

WIĘCEJ: kliknij Menu aplikacji > wpisz "#su" lub "#sudo" (bez cudzysłowów) w polu wyszukiwania i wróć, aby zobaczyć szczegółowe strony podręcznika.

Uruchamianie aplikacji root

Niektóre aplikacje, które można znaleźć w menu aplikacji, wymagają od użytkownika uprawnień roota: gparted, lightdm, gtk+ greeter itp. W zależności od tego, jak napisane jest polecenie uruchamiania, wyskakujące okno dialogowe może pokazywać, że dostęp roota będzie przechowywany (ustawienie domyślne) tak długo, jak długo trwa sesja (tj. do momentu wylogowania).

Ilustracja 4-12: Okno dialogowe, gdy używane jest polecenie pkexec (bez przechowywania).

4.7.2 Pobierz specyfikację sprzętu

- Kliknij **Menu aplikacji > System > System Profiler and Benchmark**, aby wyświetlić ładny ekran graficzny zawierający wyniki różnych testów.
- Kliknij **Menu aplikacji > MX Tools > Quick System Info**. Dane wyjściowe są automatycznie kopiowane do schowka i można je wkleić do postu na forum wraz ze znacznikami kodu.

Zobacz sekcję 6.5, aby zapoznać się z wieloma innymi funkcjami inxi, programu bazowego.

4.7.3 Tworzenie dowiązań symbolicznych

Dowiązanie symboliczne (również dowiązanie miękkie lub dowiązanie symboliczne) to specjalny rodzaj pliku, który wskazuje na inny plik lub folder, podobnie jak skrót w systemie Windows lub alias w systemie Macintosh. Dowiązanie symboliczne nie zawiera żadnych rzeczywistych danych (tak jak dowiązanie twarde), a jedynie wskazuje na inną lokalizację gdzieś w systemie.

Istnieją dwa sposoby utworzenia dowiązania symbolicznego: Menedżer plików lub wiersz poleceń.

- **Thunar**
  - Przejdź do pliku lub folderu (celu łącza), który chcesz wskazać z innej lokalizacji lub pod inną nazwą.
  - Kliknij prawym przyciskiem myszy to, co chcesz połączyć > Utwórz dowiązanie symboliczne, a dowiązanie symboliczne zostanie utworzone w miejscu, w którym aktualnie się znajdujesz.
  - Kliknij prawym przyciskiem myszy nowe dowiązanie symboliczne > Wytnij
  - Przejdź do miejsca, w którym chcesz umieścić łącze, kliknij prawym przyciskiem myszy otwarty obszar > Wklej. W razie potrzeby zmień nazwę łącza.
- **Dolphin/KDE-Plasma**
  - Użyj Utwórz nowy > Podstawowe łącze do pliku lub katalogu
- Wiersz poleceń: Otwórz terminal i wpisz:

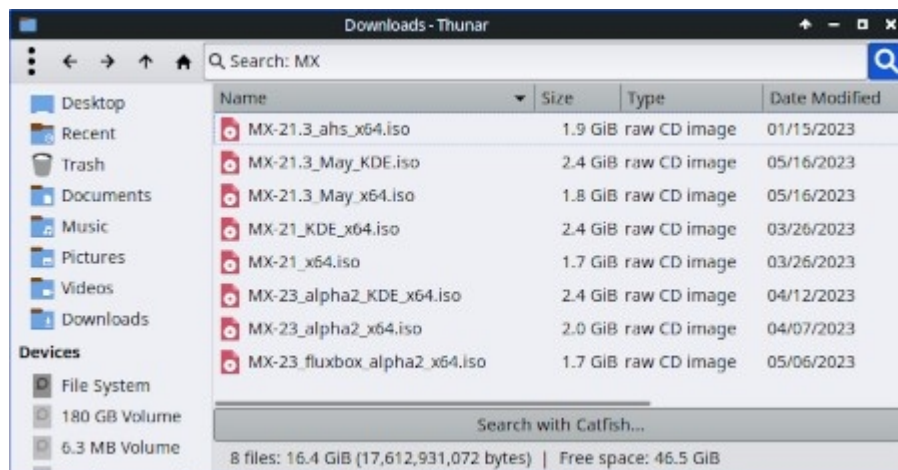
```
ln -s TargetFileOrFolder LinkName
```
- Na przykład, aby dowiązać plik o nazwie "foo" w folderze Pobrane do folderu Dokumenty, wprowadź następujące polecenie:

ln -s ~/Downloads/foo ~/Documents/foo

4.7.4 Znajdowanie plików i folderów

GUI

Xfce - Thunar

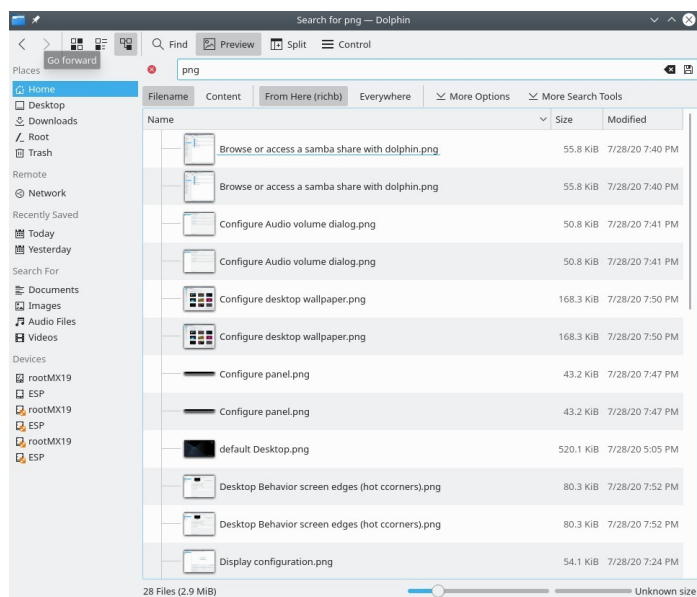

Ilustracja 4-13: Ekran wyszukiwania Catfish szukający "MX-" w folderze Pobrane.

Catfish jest domyślnie zainstalowany w MX Linux Xfce i można go uruchomić z **menu aplikacji > Akcesoria** lub po prostu wpisując "szukaj" w górnym polu wyszukiwania. Jest również zintegrowany z Thunar, dzięki czemu użytkownik może kliknąć prawym przyciskiem myszy folder > Znajdź pliki tutaj.

[Strona główna suma](#)

Użytkownicy **KDE/Plasma** mogą uzyskać dostęp do okna dialogowego **Znajdź** wbudowanego w pasek narzędzi Menedżera plików **Dolphin**.

Rysunek 4-14: Wyniki wyszukiwania Dolphin Find.

Inne bardziej zaawansowane oprogramowanie do wyszukiwania, takie jak [recolli](#), jest dostępne w repozytoriach.

CLI

Istnieje kilka bardzo przydatnych poleceń do użycia w terminalu.

- *locate*. Dla każdego podanego wzorca, locate przeszukuje jedną lub więcej baz danych nazw plików i wyświetla te, które zawierają wzorzec. Na przykład, wpisując:

```
zlokalizuj firefox
```

zwróci bardzo długą listę z każdym pojedynczym plikiem, który ma słowo "firefox" w nazwie lub ścieżce. To polecenie jest podobne do [find](#) i jest najlepiej używane, gdy znana jest dokładna nazwa pliku.

[Znajdź przykłady](#)

- *whereis*. Kolejne narzędzie wiersza poleceń, instalowane domyślnie. Dla każdego podanego wzorca, whereis przeszukuje jedną lub więcej baz danych nazw plików i wyświetla nazwy plików, które zawierają wzorzec, ale ignoruje ścieżki, więc lista zwracana jest znacznie krótsza. Na przykład, wpisując:

```
whereis firefox
```

zwróci znacznie krótszą listę, coś w tym stylu:

```
firefox: /usr/bin/firefox /etc/firefox /usr/lib/firefox
/usr/bin/X11/firefox /usr/share/firefox
/usr/share/man/man1/firefox.1.gz
```

[Gdzie są przykłady](#)

- *which*: Prawdopodobnie najwygodniejsze narzędzie ze wszystkich, to polecenie próbuje zidentyfikować plik wykonywalny. Na przykład, wpisując:

```
który firefox
```

zwraca pojedynczy
element:

```
/usr/bin/firefox
```

[Jakie przykłady](#)

4.7.5 Zabij programy ucieczki

- Pulpit
  1. Naciśnij **Ctrl-Alt-Esc**, aby zmienić kursor na "x". Kliknij dowolny otwarty ekran, aby go zamknąć, kliknij prawym przyciskiem myszy, aby anulować. Uważaj, aby nie kliknąć na pulpicie, bo sesja zostanie nagle zakończona.
  2. Xfce - Menedżer zadań: **Menu aplikacji > System > Menedżer zadań**. Wybierz żądany proces i kliknij prawym przyciskiem myszy, aby go zatrzymać, zakończyć lub zabić.
  3. KDE/Plasma - **Menu aplikacji > Ulubione** lub kliknij **Menu aplikacji > System > Monitor systemu**
  4. Dostępne jest również tradycyjne narzędzie: kliknij **Menu aplikacji > System > Htop**, co spowoduje wyświetlenie terminala pokazującego wszystkie

uruchomione procesy. Znajdź program, który chcesz zatrzymać, podświetl go, naciśnij F9, a następnie Return.

- Terminal: Naciśnij **Ctrl-C**, co zwykle zatrzymuje program/polecenie uruchomione w sesji terminala.
- Jeśli powyższe rozwiązania nie zadziałają, wypróbuj te bardziej ekstremalne metody (wymienione w kolejności od najcięższych).

1. Uruchom ponownie X. Naciśnij **Ctrl-Alt-Bksp**, aby zakończyć wszystkie procesy sesji i powrócić do ekranu logowania. Wszelkie niezapisane prace zostaną utracone.
2. Użyj magicznego klawisza SysRq (REISUB). Przytrzymaj klawisz **Alt** (czasami działa tylko lewy klawisz Alt) wraz z klawiszem **SysRq** (może być również oznaczony jako **Print Screen** lub **PrtScrn**) drugą ręką, a następnie powoli, bez zwalniania Alt-SysRq, naciśnij klawisze **R-E-I-S-U-B** jeden po drugim. Przytrzymaj każdy klawisz sekwencji REISUB przez około 1 lub 2 sekundy przed przejściem do następnego klawisza; system powinien wyłączyć się poprawnie i uruchomić ponownie. Celem tego magicznego klawisza jest przejście przez kilka etapów, które bezpiecznie wyprowadzają system z pewnego rodzaju awarii, a często wystarczą tylko pierwsze 2 litery. Oto, co dzieje się po przejściu przez kolejne litery:

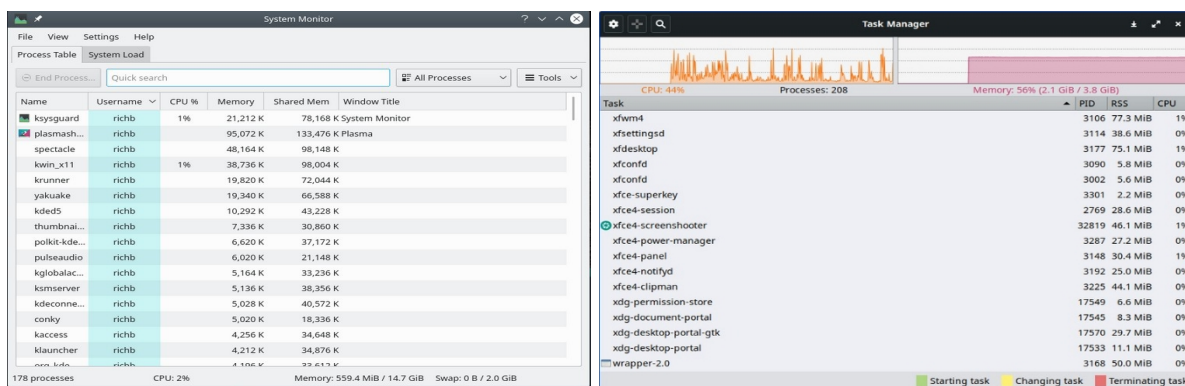
- **R - przełącz tryb klawiatury.** Mówi się, że "przełącza klawiaturę z trybu surowego, trybu używanego przez programy takie jak X11 i svgalib, na tryb XLATE" (z [Wikipedii](#)), ale nie jest pewne, czy normalnie miałyby to jakikolwiek znaczący efekt.
- **E - łagodne zakończenie wszystkich uruchomionych programów.** Powoduje to wysłanie sygnału SIGTERM do wszystkich procesów z wyjątkiem `init` i w ten sposób prosi je o łagodne zakończenie, dając im szansę na uporządkowanie i zwolnienie zasobów, zapisanie danych itp.
- **I - przymusowo zabija wszystkie uruchomione programy.** Jest to podobne do E, ale wysyła sygnał SIGKILL do wszystkich procesów z wyjątkiem `init`, który zabija je natychmiast i przymusowo.
- **S - zsynchronizuj wszystkie dyski i opróżnij ich pamięć podręczną.** Wszystkie dyski mają zwykle pamięć podręczną zapisu, kawałek pamięci RAM, w którym system buforuje dane, które chce zapisać na urządzeniu, aby przyspieszyć dostęp. Synchronizacja nakazuje systemowi opróżnienie tych pamięci podręcznych i wykonanie wszystkich pozostałych zapisów. W ten sposób nie utracisz żadnych danych, które zostały już zbuforowane, ale nie zostały jeszcze zapisane, i chroni to przed pozostawieniem systemu plików w niespójnym stanie.
- **U - odmontowanie wszystkich dysków i ponowne zamontowanie ich**

tylko do odczytu. Jest to ponownie dość niespektakularne, po prostu sprawia, że wszystkie zamontowane dyski są tylko do odczytu, aby zapobiec dalszym (częściowym) zapisom.

- **B - ponowne uruchomienie systemu.** Spowoduje to ponowne uruchomienie systemu. Nie wykonuje jednak czystego zamknięcia, ale twardy reset.

[Wikipedia: REISUB](#)

3. Jeśli nic innego nie zadziała, przytrzymaj przycisk zasilania komputera przez około 10 sekund, aż się wyłączy.

Rysunek 4-15: Menedżer zadań, gotowy do zabicia procesu. Po prawej: KDE/Plasma Po lewej: Xfce.

4.7.6 Wydajność toru

Ogólne

- GUI
  - Kliknij Menu aplikacji > System > System Profiler and Benchmark, gdzie możesz nie tylko zobaczyć wiele specyfikacji, ale także uruchomić testy wydajności.
  - Wiele conkies wykazuje pewną wydajność systemu; użyj Conky Manager, aby wyświetlić ich podgląd dla swoich potrzeb i preferencji. Zobacz sekcję 3.8.3.
  - Wtyczki Xfce. W panelu można umieścić różne wtyczki do monitorowania systemu, w tym Monitor baterii, Monitor częstotliwości procesora, Wykres procesora, Monitor wydajności dysku, Sprawdzanie wolnego miejsca, Monitor sieci, Wtyczka czujnika, Monitor obciążenia systemu i Wavelan. Wszystkie one mogą być zainstalowane za pomocą metapakietu **xfce4-goodies**. KDE/plasma posiada podobny zestaw paneli i widżetów pulpitu.

[Strona główna Xfce4 Goodies](#)

- CLI

- **lm-sensors.** Ten pakiet monitorowania kondycji sprzętu jest domyślnie zainstalowany w MX Linux. Otwórz terminal i wprowadź su lub sudo:

czujniki - wykrywanie

Kliknij przycisk Return, aby odpowiedzieć twierdząco na wszystkie pytania. Po zakończeniu będziesz mógł uzyskać szczegółowe informacje o odczytach czujników dostępnych w systemie, otwierając terminal i wpisując: *sensors*.

[Strona główna Lm-sensors](#)

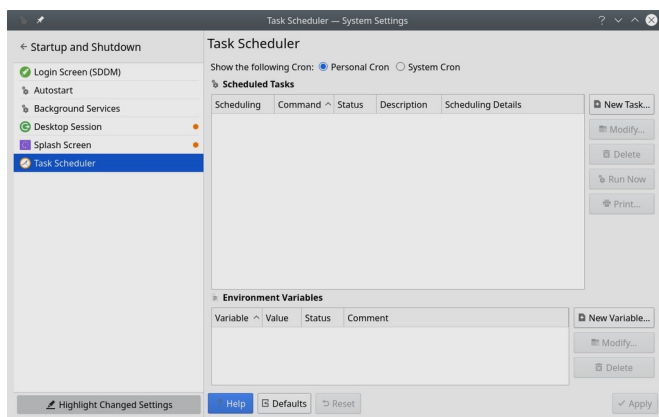
Bateria

Poziom naładowania baterii jest monitorowany przez wtyczkę Power Manager (Xfce) w Panelu. Dedykowana wtyczka panelu o nazwie *Battery Monitor* jest również dostępna po kliknięciu prawym przyciskiem myszy na Panel > Panel > Add New Items ....

KDE ma domyślnie zainstalowany widżet panelu Monitor baterii.

4.7.7 Harmonogram zadań

- GUI
  - MX Job Scheduler, patrz 3.2.
  - Zaplanowane zadania (**gnome-schedule**). Bardzo przydatny sposób planowania zadań systemowych bez konieczności bezpośredniej edycji plików systemowych. [Strona główna gnome-schedule](#).
  - KDE posiada [Harmonogram zadań](#) z podobnymi możliwościami.

Rysunek 4-16: Ekran główny Harmonogramu zadań KDE.

- CLI
  - Możesz edytować **crontab**, plik tekstowy z listą poleceń, które mają być uruchamiane o określonych porach.

[Przegląd Crontab](#)

4.7.8 Prawidłowy czas

Prawidłowe ustawienie czasu jest zwykle wykonywane podczas rozruchu Live lub podczas instalacji. Jeśli czas zegara jest zawsze nieprawidłowy, istnieją 4 możliwe przyczyny:

- niewłaściwa strefa czasowa
- Nieprawidłowy wybór czasu UTC względem czasu lokalnego
- Źle ustawiony zegar BIOS-u
- dryf czasowy

Kwestie te można najłatwiej rozwiązać za pomocą **MX Date & Time** > Menu aplikacji > System (sekcja 3.4); techniki wiersza poleceń można znaleźć [na MX/antiX Wiki](#).

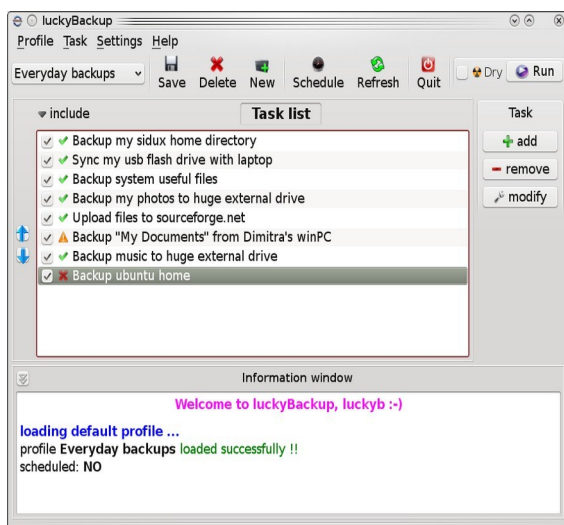
4.7.9 Pokaż blokadę klawiszy

Na wielu laptopach nie ma wskaźnika aktywacji klawiszy CapsLock lub NumLock, co może być bardzo irytujące. Aby rozwiązać ten problem za pomocą powiadomienia ekranowego, zainstaluj **indicator-keylock** z repozytorium.

4.8 Dobre praktyki

4.8.1 Kopia zapasowa

Najważniejszą praktyką jest regularne tworzenie kopii zapasowych [danych i plików konfiguracyjnych](#), co jest łatwe w MX Linux. Zdecydowanie zaleca się tworzenie kopii zapasowych na innym dysku niż ten, na którym znajdują się dane! Przeciętny użytkownik znajdzie jedno z poniższych narzędzi graficznych.

Rysunek 4-17: Ekran główny aplikacji Lucky Backup.

- MX Snapshot, narzędzie MX. Zobacz **sekcję 3.4**.

[Przegląd](#)

- gRsync, graficzna nakładka na rsync.

[Przegląd gRsync](#)

- LuckyBackup. Prosty program do tworzenia kopii zapasowych i synchronizacji plików. Zainstalowany domyślnie.

[Podręcznik LuckyBackup](#)

- Déjà Dup. Proste, ale bardzo skuteczne narzędzie do tworzenia kopii zapasowych.

[Strona główna Déjà Dup](#)

- BackInTime. Dobrze przetestowana aplikacja dostępna w MX Package Installer > MX Test Repo (preinstalowana w MX KDE).
- Usługa w chmurze. Istnieje wiele usług w chmurze, które mogą być używane do tworzenia kopii zapasowych lub synchronizacji danych. DropBox i Dysk Google są prawdopodobnie najbardziej znane, ale istnieje wiele innych.
- Klonowanie. Tworzenie pełnego obrazu dysku twardego.
  - Clonezilla. Pobierz Clonezilla Live ze [strony głównej Clonezilla](#), a następnie uruchom ją ponownie.
  - Timeshift. Pełna kopia zapasowa/przywracanie systemu; w repozytoriach. [Strona główna Timeshift](#) zawiera szczegółowy przegląd i instrukcje.
  - Zapisanie systemu w aktywnym ISO (sekcja 6.6.3).
    - Narzędzia CLI. Zobacz dyskusję na [Arch Wiki: Klonowanie](#)
  - Polecenia CLI do tworzenia kopii zapasowych (rsync, rdiff, cp, dd, tar itp.).

Dane

Upewnij się, że wykonałeś kopię zapasową swoich danych, w tym dokumentów, grafiki, muzyki i poczty. Domyślnie większość z nich jest przechowywana w katalogu /home; zalecamy, aby w miarę możliwości mieć oddzielną partycję danych, najlepiej w zewnętrznej lokalizacji danych.

Pliki konfiguracyjne

Oto lista elementów, które należy wziąć pod uwagę przy tworzeniu kopii zapasowych.

- /home. Przechowuje większość osobistych plików konfiguracyjnych.
- /root. Przechowuje zmiany wprowadzone jako root.
- /etc/X11/xorg.conf. Plik konfiguracyjny X, jeśli taki istnieje.
- Pliki GRUB2 /etc/grub.d/ i /etc/default/grub.

Listą zainstalowanych pakietów programów

Dobrym pomysłem jest również zapisanie w katalogu /home lub w chmurze (Dropbox, Google Drive itp.) pliku zawierającego listę programów zainstalowanych za pomocą Synaptic, apt lub Deb Installer. Jeśli w przyszłości zajdzie potrzeba ponownej instalacji, można odzyskać nazwy plików do ponownej instalacji.

- Do tego celu służy dedykowane narzędzie: **MX User Installed Packages**. Zobacz sekcję 3.4.
- Możesz utworzyć spis wszystkich pakietów w systemie zainstalowanych od czasu instalacji, kopiując to długie polecenie i uruchamiając je w terminalu:

```
dpkg -I | awk '/^[i|h]i/{ print $2 }' | grep -v -e ^lib[0-q]\s-z] -e ^libr[0-d]\f-z] -e ^libre[0-n]\p-z] -e -dev$ -e -dev: -e linux-image -e linux-headers | awk '{print $1" installed"}' | column -t > apps_installed.txt
```

Spowoduje to utworzenie pliku tekstowego w katalogu domowym o nazwie "apps_installed.txt", który zawiera wszystkie nazwy pakietów.

Aby ponownie zainstalować WSZYSTKIE te pakiety naraz: upewnij się, że wszystkie potrzebne repozytoria są włączone, a następnie wydawaj te polecenia pojedynczo:

```
sudo dpkg \SpecialChar nobreakdash\SpecialChar nobreakdashset-selections < apps_installed.txt
apt-get update
apt-get dselect-upgrade
```

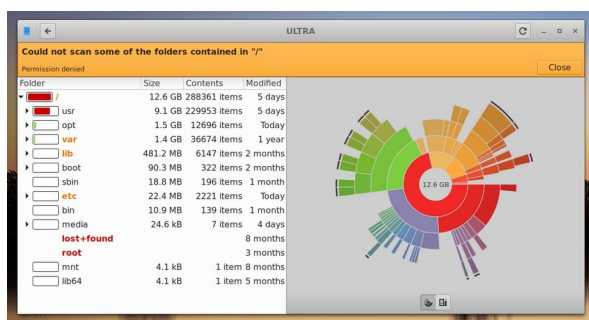
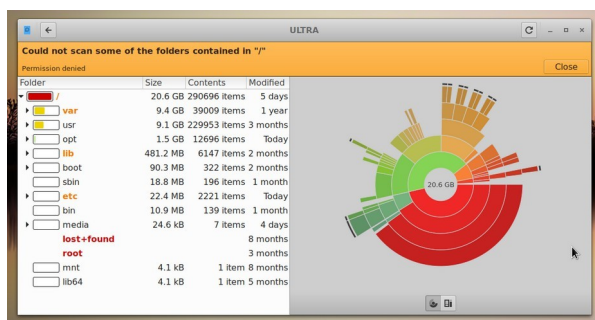
UWAGA: nie należy próbować tego robić między wydaniem MX opartym na różnych wersjach Debiana (np. z MX-19.4 do MX-21).

4.8.2 Konserwacja dysku

Gdy system się starzeje, często gromadzi dane, które nie są już używane i stopniowo zapelniają dysk. Takie problemy można złagodzić poprzez okresowe korzystanie z **MX Cleanup**.

Spójrzmy na przykład. Kiedy jej komputer zwalniał, jedna z użytkowników sprawdziła wolne miejsce na dysku za pomocą *inxi -D* i była zaskoczona, widząc, że dysk był zapelniony w 96%. **Disk Usage Analyzer** zapewnił dobrą analizę graficzną. Po wyczyszczeniu go za pomocą MX User Manager, procent spadł do około 63%, a spowolnienie zniknęło.

Rysunek 4-18. Po lewej: Disk Usage Analyzer wyświetlający prawie pełny katalog główny. Po prawej: wynik wyczyszczenia pamięci podręcznej przedstawiony przez Disk Usage Analyzer.

Defragmentacja

Użytkownicy korzystający z systemu Windows mogą zastanawiać się nad potrzebą okresowej defragmentacji dysku. Defragmentacja prawdopodobnie nie będzie potrzebna w domyślnym systemie plików MX ext4, ale jeśli jest on prawie pełny i nie ma wystarczająco dużego ciągłego obszaru, aby przydzielić plik, skończy się to fragmentacją. W razie potrzeby można sprawdzić status za pomocą tego polecenia:

```
sudo e4defrag -c /
```

Po kilku sekundach zobaczysz wynik i proste stwierdzenie, czy wymaga defragmentacji, czy nie.

4.8.3 Sprawdzanie błędów

Wiele komunikatów o błędach jest zapisywanych w odpowiednim pliku w `/var/log/`, obejmując problemy z aplikacjami, zdarzeniami, usługami i systemem. Niektóre ważne z nich obejmują:

- `/var/log/boot`
- `/var/log/dmesg`
- `/var/log/kern.log`
- `/var/log/messages`
- `/var/log/Xorg.0.log`

Dzienniki te można wygodnie przeglądać za pomocą **Quick System Info**.

4.9 Gry

Przeglądanie obszernej listy gier dostępnych za pośrednictwem Synaptic (kliknij Sekcje > Gry u dołu lewego panelu) lub skorzystanie z poniższych linków spowoduje wyświetlenie wielu innych tytułów.

Poniższa lista zawiera kilka przykładów na zaostrenie apetytu.

4.9.1 Gry przygodowe i strzelanki

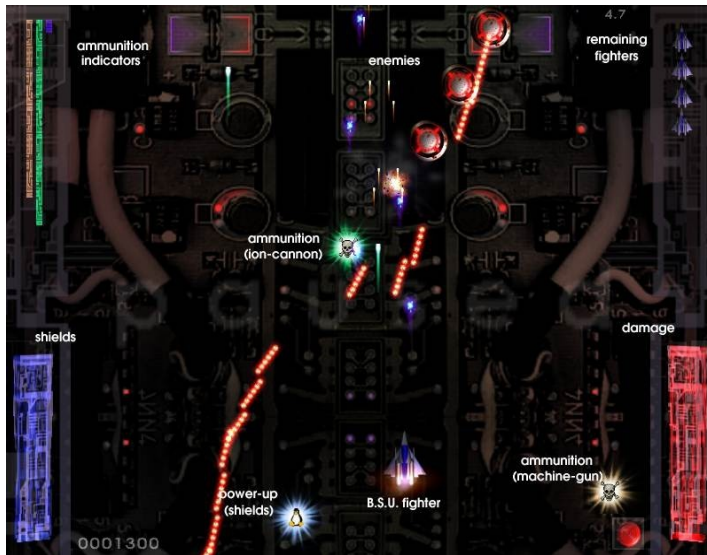
- Chromium B.S.U.: Szybka, zręcznościowa, przewijana od góry kosmiczna strzelanka.

[Strona główna Chromium B.S.U.](#)

- Pod stalowym niebem: Thriller science-fiction osadzony w ponurej postapokaliptycznej przyszłości. [Strona główna Beneath a Steel Sky](#)
- Kq: Konsolowa gra fabularna podobna do Final Fantasy.

[Strona główna Kq](#)

- Mars. "Śmieszna strzelanka". Chroń planetę przed zazdrosnymi sąsiadami! [Strona główna Marsa](#)

Rysunek 4-19: Wrogie okręty wojenne w natarciu w Chromium B.S.U.

4.9.2 Gry zręcznościowe

- Defendguin: Klon gry Defender, w której twoim zadaniem jest obrona małych pingwinów. [Strona główna Defendguin](#)
- Frozen Bubble: Kolorowe bańki są zamrożone na górze ekranu gry. Gdy prasa do lodu opada, musisz zbijać grupy zamrożonych baniek, zanim prasa dotrze do strzelca.

[Strona główna Frozen Bubble](#)

- Planet Penguin Racer: zabawna gra wyścigowa z ulubionym pingwinem.
- [Strona główna Tuxracer](#)
- Ri-li: Zabawkowa gra kolejowa.

[Strona główna Ri-li](#)

- Supertux: Klasyczna gra 2D typu jump'n'run side-scrolling w stylu podobnym do oryginalnych gier SuperMario.

[Strona główna Supertux](#)

- Supertuxkart: Znacznie ulepszona wersja tuxkart.

[Strona główna Supertuxkart](#)

Rysunek 4-20: Pociąg Ri-li musi wkrótce skręcić.

4.9.3 Gry planszowe

- Gry Gottcode są sprytne i zabawne.

[Strona główna Gottcode](#)

- Miny (gnominy): Gra typu trałowiec dla 1 gracza.

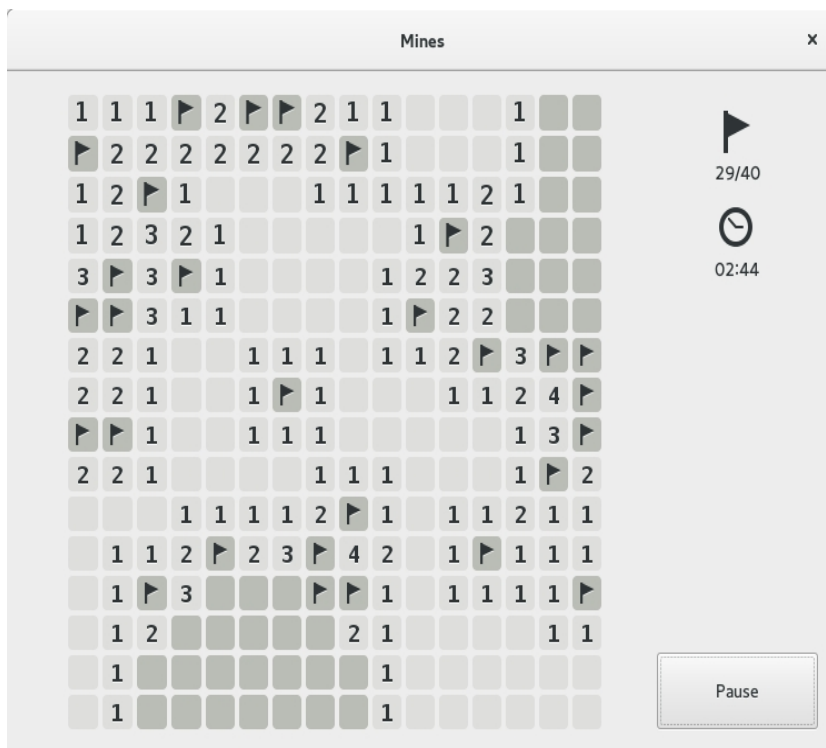
[Strona główna kopalni](#)

- Do'SSi Zo'la: Celem podstawowej gry Isola jest blokowanie przeciwnika poprzez niszczenie otaczających go kwadratów.

[Strona główna Do'SSi Zo'la](#)

- Gnuchess: Gra w szachy.

[Strona główna Gnuchess](#)

Rysunek 4-21: Moment wysokiego napięcia w kopalniach.

4.9.4 Gry karciane

Oto kilka zabawnych gier karcianych dostępnych w repozytoriach.

- AisleRiot oferuje ponad 80 gier w pasjansa.

[Strona główna AisleRiot](#)

- Pysolfc: Ponad 1000 pasjansów w jednej aplikacji.

[Strona główna Pysolfc](#)

4.9.5 Zabawa na pulpicie

- Xpenguins. Pingwiny chodzą po ekranie. Można je dostosować do innych postaci, takich jak Lemmings i Pooh Bear (należy zezwolić programom na uruchamianie w oknie głównym).

[Strona główna Xpenguins](#)

- Oneko. Kot (neko) podąża za kursorem (myszką) po ekranie. Można go dostosować za pomocą psa lub innego zwierzęcia.

[Wikipedia: Neko](#)

- Algodoo. Ta darmowa gra przedstawia piaskownicę fizyki 2D, w której możesz bawić się fizyką jak nigdy dotąd. Zabawna synergia nauki i sztuki jest nowatorska i sprawia, że jest to gra zarówno edukacyjna, jak i rozrywkowa.

[Strona główna Algodoo](#)

- Xteddy. Umieszcza uroczego misia na pulpicie. Alternatywnie można dodać własny obraz.

[Strona główna Xteddy](#)

- Tuxpaint. Program do rysowania dla dzieci w każdym wieku.

[Strona główna Tuxpaint](#)

Ilustracja 4-22: Początkujący geniusz przy pracy w programie Tuxpaint.

4.9.6 **Dzieci**

- Trzy pakiety gier i aplikacji edukacyjnych są dostępne w MX Package Installer.
- Ponadto Scratch to darmowy język programowania i społeczność internetowa, w której można tworzyć własne interaktywne historie, gry i animacje. MX Package Installer.

Strona główna Scratch

Rysunek 4-23: Ekran kodowania dla Dance Party przy użyciu Scratch.

4.9.7 Gry taktyczne i strategiczne

- Freeciv: Klon Sid Meyer's Civilization© (wersja I), turowej gry strategicznej dla wielu graczy, w której każdy z graczy staje się przywódcą cywilizacji z epoki kamienia łupanego, starając się zdobyć dominację w miarę upływu wieków.

[Strona główna Freeciv](#)

- Lbreakout2: LBreakout2 to gra zręcznościowa w stylu breakout, w której za pomocą łopatkę celujesz piłką w cegły, aż wszystkie cegły zostaną zniszczone. Wiele poziomów i niespodzianek. Zainstalowana domyślnie.

[Strona główna Lgames](#)

- Lincity: Klon oryginalnego Simcity. Musisz budować i utrzymywać miasto oraz dbać o zadowolenie jego mieszkańców, aby populacja rosła.

[Strona główna Lincity](#)

- Battle for Wesnoth: Wysoko oceniana turowa gra strategiczna o tematyce fantasy. Zbuduj swoją armię i walcz o odzyskanie tronu.

[Strona główna Battle for Wesnoth](#)

Rysunek 4-24: Próba przebicia się przez pierwszą ścianę w grze Lbreakout.

4.9.8 Gry na Windows

W wiele gier Windows można grać w MX Linux za pomocą emulatora Windows, takiego jak Cedega lub DOSBox, a niektóre mogą nawet działać pod Wine: patrz sekcja 6.1.

4.9.9 Usługi gier

Rysunek 4-25: Sins of a Solar Empire: Rebellion działające na Steam z Protonem.

Istnieją różne kolekcje i usługi dla użytkowników chcących grać w gry na MX Linux. Dwie z najbardziej znanych można łatwo zainstalować za pomocą MX Package Installer.

- **PlayOnLinux.** Graficzna nakładka na Wine (sekcja 6.1), która umożliwia użytkownikom Linuksa łatwe instalowanie i używanie wielu gier i aplikacji zaprojektowanych do działania w systemie Microsoft® Windows®.

[Strona główna PlayOnLinux.](#)

- **Steam.** Autorska platforma dystrybucji cyfrowej do kupowania i grania w gry wideo, która zapewnia instalację i automatyczną aktualizację gier. Zawiera Proton, zmodyfikowaną dystrybucję Wine.

[Strona główna Steam](#)

4.10 Narzędzia Google

4.10.1 Gmail

Gmaila można łatwo skonfigurować w Thunderbirdzie, postępując zgodnie z instrukcjami. Można również łatwo uzyskać do niego dostęp w dowolnej przeglądarce.

4.10.2 Kontakty Google

Kontakty Google można połączyć z Thunderbirdem za pomocą dodatku [gContactSync](#). [Strona główna gContactSync](#)

4.10.3 Google Cal

Kalendarz Google można skonfigurować na karcie w programie Thunderbird za pomocą dodatków Lightning i Google Calendar Tab. [Strona główna kalendarza Lightning](#)

4.10.4 Zadania Google

Zadania można włączyć do Thunderbirda, zaznaczając pozycję Zadania w kalendarzu.

4.10.5 Google Earth

Najprostszą metodą instalacji Google Earth jest użycie **MX Package Installer**, gdzie znajduje się on w sekcji "Misc".

Istnieje również metoda ręczna, która może być przydatna w niektórych instalacjach.

- Zainstaluj **googleearth.package** z repozytoriów lub bezpośrednio [z repozytorium Google](#).

- Otwórz terminal i wprowadź:

```
make-googleearth-package
```

- Po zakończeniu tego procesu, stań się rootem i wpisz:

```
dpkg -i googleearth*.deb
```

- Na ekranie pojawi się komunikat o błędzie dotyczący problemów z zależnościami. Popraw to, wprowadzając ostatnie polecenie (nadal jako root):

```
apt-get -f install
```

Teraz Google Earth pojawi się w **Menu aplikacji > Internet**.

4.10.6 Google Talk

[Google Duo](#) można uruchomić bezpośrednio z Gmaila.

4.10.7 Dysk Google

Istnieją wygodne narzędzia zapewniające lokalny dostęp do konta GDrive.

- Darmowa prosta aplikacja o nazwie [Odrive](#) instaluje się i działa dobrze.
- Zastrzeżona wieloplatformowa aplikacja [Insync](#) umożliwia selektywną synchronizację i instalację na wielu komputerach.

4.11 Błędy, problemy i prośby

Błędy to błędy w programie komputerowym lub systemie, które powodują nieprawidłowe wyniki lub nienormalne zachowanie. "Żądania" lub "ulepszenia" to dodatki wymagane przez użytkowników, zarówno jako nowe aplikacje, jak i nowe funkcje dla istniejących aplikacji. MX Linux radzi sobie z nimi w następujący sposób:

- Błędy są zarządzane za [pomocą MX i antiX Linux Bug Tracker](#).
- Prośby można zgłaszać za pomocą postów na [forum błędów i próśb](#), zwracając uwagę na podanie informacji o sprzęcie, systemie i innych szczegółach
- Zarówno deweloperzy, jak i członkowie społeczności będą odpowiadać na te posty z pytaniami, sugestiami itp.

Rysunek 4-26: Pulpit nawigacyjny menedżera błędów

5 Zarządzanie oprogramowaniem

5.1 Wprowadzenie

5.1.1 Metody

MX Linux oferuje dwie uzupełniające się metody GUI zarządzania oprogramowaniem dla CLI (patrz 5.5.4):

- **MX Package Installer** (MXPI) do instalacji/usuwania popularnych aplikacji jednym kliknięciem. Obejmuje to aplikacje w repozytoriach Debian Stable, MX Test, Debian Backports i Flatpaks (sekcja 3.2.11).

- **Menedżer pakietów Synaptic**, w pełni funkcjonalne narzędzie graficzne do wielu czynności związanych z pakietami Debiana. (**Uwaga:** Flatpaki nie są obecnie dostępne przez Synaptic).

MXPI jest zalecany i ma następujące zalety w porównaniu z Synaptic:

- Jest o wiele szybszy!
- Zakładka Popularne aplikacje jest ograniczona do najczęściej używanych pakietów, więc wszystko jest łatwe do znalezienia.
- Poprawnie instaluje niektóre skomplikowane pakiety, które są trudne dla nowych użytkowników (np. Wine).
- Jest to pojedyncze źródło zawierające repozytoria wymienione powyżej i ma nowsze pakiety niż te, które Synaptic ma domyślnie.

Synaptic ma swoje zalety:

- Posiada dużą liczbę zaawansowanych filtrów, takich jak sekcje (kategorie), status itp.
- Oferuje szczegółowe informacje na temat poszczególnych pakietów.
- Ułatwia to dodawanie nowych repozytoriów oprogramowania.

Ta sekcja 5 koncentruje się na Synaptic, który jest zalecaną metodą dla początkujących do zarządzania pakietami oprogramowania poza możliwościami MX Package Installer. Przyjrzymy się również innym metodom, które są dostępne i mogą być wymagane w niektórych sytuacjach.

5.1.2 Pakiety

Operacje na oprogramowaniu w MX są wykonywane za kulisami przez system Advanced Package Tool (APT). Oprogramowanie jest dostarczane w formie **pakietu**: dyskretnego, niewykonywalnego pakietu danych, który zawiera instrukcje dotyczące instalacji dla menedżera pakietów. Pakiety są przechowywane na serwerach zwanych repozytoriami (repos) i mogą być przeglądane, pobierane i instalowane za pomocą specjalnego oprogramowania klienckiego zwanego menedżerem pakietów.

Większość pakietów ma jedną lub więcej **zależności**, co oznacza, że mają one jeden lub więcej pakietów, które również muszą być zainstalowane, aby działały. System APT został zaprojektowany tak, aby automatycznie obsługiwać zależności; innymi słowy, gdy próbujesz zainstalować pakiet, którego zależności nie są jeszcze zainstalowane, menedżer pakietów APT

automatycznie zaznaczy te zależności do instalacji. Może się zdarzyć, że te zależności nie mogą

uniemożliwiając instalację pakietu. Jeśli potrzebna jest pomoc dotycząca zależności, prosimy o wysłanie prośby o pomoc na [forum MX Linux](#).

5.2 Repozytoria

Repozytoria APT to znacznie więcej niż tylko strony internetowe z oprogramowaniem do pobrania. Pakiety na stronach repozytoriów są specjalnie zorganizowane i zindeksowane, aby można było uzyskać do nich dostęp za pomocą menedżera pakietów, a nie bezpośrednio przeglądać.

OSTRZEŻENIE: bardzo możliwe jest uszkodzenie instalacji w sposób uniemożliwiający jej naprawę. Zachowaj szczególną ostrożność podczas dodawania repozytoriów Ubuntu lub Mint do MX Linux! Dotyczy to w szczególności: Debian Sid (Unstable) i Testing lub nie oficjalnych PPA.

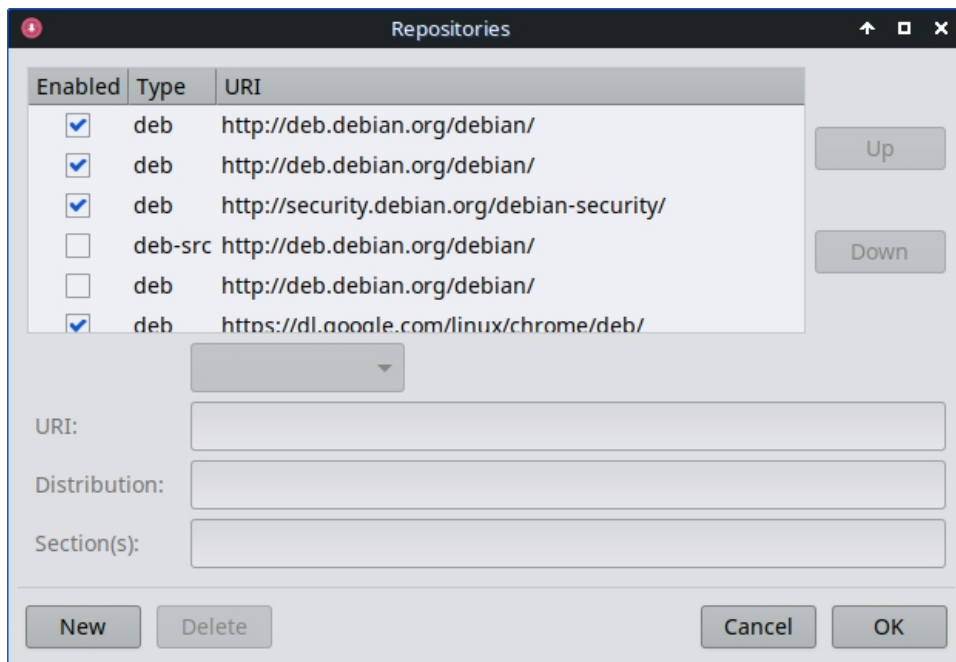
5.2.1 Standardowe repozytoria

MX Linux jest dostarczany z zestawem włączonych repozytoriów, które oferują zarówno bezpieczeństwo, jak i wybór. Jeśli jesteś nowy w MX Linux (a zwłaszcza jeśli jesteś nowy w Linuksie), zaleca się, aby na początku trzymać się domyślnych repozytoriów. Ze względów bezpieczeństwa repozytoria te są podpisane cyfrowo, co oznacza, że pakiety są uwierzytelniane za pomocą klucza szyfrującego, aby upewnić się, że są autentyczne. Jeśli zainstalujesz pakiety z repozytoriów innych niż Debian bez klucza, otrzymasz ostrzeżenie, że nie można ich uwierzytelnić. Aby pozbyć się tego ostrzeżenia i upewnić się, że instalacje są bezpieczne, należy zainstalować brakujące klucze za pomocą [MX Fix GPG keys](#).

Repozytoria są najłatwiej dodawane, włączane/wyłączane, usuwane lub edytowane przez Synaptic, choć można je również zmieniać ręcznie, edytując pliki w `/etc/apt/` w terminalu głównym. W Synaptic kliknij **Ustawienia > Repozytoria**, a następnie kliknij przycisk Nowe i dodaj informacje. Informacje o repozytorium są często podawane jako pojedyncza linia, jak poniżej:

```
deb http://mxrepo.com/mx/testrepo/ test mola książkowego
```

Zwróć uwagę na lokalizację spacji, które dzielą informacje na cztery części, które są następnie wprowadzane w osobnych wierszach w Synaptic.

Rysunek 5-1: Repozytoria.

Niektóre repozytoria posiadają specjalne etykiety:

- **contrib**, które zależą od niewolnych pakietów lub są z nimi powiązane.
- **niewolne**, które nie spełniają wytycznych Debiana dotyczących wolnego oprogramowania (DFSG).
- **security**, które zawierają wyłącznie aktualizacje związane z bezpieczeństwem.
- **backports**, które zawierają pakiety z nowszych wersji Debiana, które zostały wstecznie kompatybilne, aby zapewnić aktualność systemu operacyjnego.
- **MX**, które zawierają specjalne pakiety, dzięki którym MX Linux jest tym, czym jest.

Aktualna lista standardowych repozytoriów MX znajduje się na [MX/antiX Wiki](#).

5.2.2 Repozytoria społeczności

MX Linux posiada własne Repozytoria Społeczności z pakietami, które są tworzone i utrzymywane przez naszych Pakowaczy. Pakiety te różnią się od oficjalnych pakietów MX pochodzących z Debiana Stable i zawierają pakiety z innych źródeł:

- Debian Backports, z wersji testowych lub nawet eksperymentalnych.
- Nasza siostrzana dystrybucja antiX.
- Niezależne projekty.
- Hosty typu open source, takie jak GitHub.

Repozytoria społecznościowe mają kluczowe znaczenie dla MX Linux, ponieważ pozwalają systemowi operacyjnemu opartemu na Debianie Stable być na bieżąco z ważnymi zmianami w oprogramowaniu, łatkami bezpieczeństwa i krytycznymi poprawkami błędów.

Oprócz głównego repozytorium MX, repozytorium MX Test ma na celu uzyskanie opinii od użytkowników przed przeniesieniem nowych pakietów do głównego repozytorium. Najłatwiejszym sposobem instalacji z MX Test jest użycie Instalatora pakietów (sekcja 3.2), ponieważ obsługuje on wiele kroków automatycznie.

Aby dowiedzieć się więcej o tym, co jest dostępne, kim są pakujący, a nawet jak się zaangażować, zobacz MX Community Packaging Project.

5.2.3 Dedykowane repozytoria

Oprócz ogólnych repozytoriów, takich jak Debian, MX i Community, istnieje również pewna liczba dedykowanych repozytoriów powiązanych z pojedynczą aplikacją. Po dodaniu jednego z nich, bezpośrednio lub przez Synaptic, będziesz otrzymywać aktualizacje. Niektóre z nich są preinstalowane, ale nie są włączone, inne należy dodać samodzielnie.

Oto typowy przykład (przeglądarka **Vivaldi**):

```
deb http://repo.vivaldi.com/stable/deb/ stable main
```

Nowi użytkownicy pochodzący z Ubuntu lub jednej z jego pochodnych często pytają o **repozytoria PPA**; Ubuntu odbiega od standardowego Debiana, więc takie repozytoria muszą być traktowane z ostrożnością. Zapoznaj się z MX/antiX Wiki.

5.2.4 Repozytoria deweloperskie

Ostatnia kategoria repozytoriów istnieje w celu uzyskania najnowszej (a tym samym najmniej stabilnej) kompilacji aplikacji. Odbyna się to za pośrednictwem systemu kontroli wersji, takiego jak **Git**, z którego może korzystać użytkownik końcowy, aby być na bieżąco z rozwojem. Kopię kodu źródłowego aplikacji można pobrać do katalogu na komputerze lokalnym. Repozytoria oprogramowania są wygodną metodą zarządzania projektami przy użyciu Git, a MX Linux przechowuje większość swojego kodu we własnym repozytorium GitHub.

Więcej: [Wikipedia: Repozytorium oprogramowania](#)

5.2.5 Lustra

Repozytoria MX Linux zarówno dla pakietów, jak i ISO (plików obrazów) są "dublowane" na serwerach w różnych lokalizacjach na całym świecie; to samo dotyczy repozytoriów Debiana. Te witryny lustrzane zapewniają wiele źródeł tych samych informacji i działają w celu skrócenia czasu pobierania, zwiększenia niezawodności i zapewnienia pewnej odporności w przypadku awarii serwera. Podczas instalacji najbardziej prawdopodobny serwer lustrzany zostanie automatycznie wybrany na podstawie lokalizacji i języka. Jednak użytkownik może mieć powody, by preferować inny serwer:

- W niektórych przypadkach automatyczne przypisanie podczas instalacji może być błędne.
- Użytkownik może zmienić miejsce zamieszkania.
- Nowe lustro może być dostępne znacznie bliżej, szybciej lub bardziej niezawodnie.

- Istniejący serwer lustrzany może zmienić swój adres URL.

- Używane lustro może stać się zawodne lub zostać wyłączone.

MX Repo Manager (sekcja 3.2) ułatwia przełączanie serwerów lustrzanych, umożliwiając wybór tego, który działa najlepiej dla Ciebie. **Uwaga:** Zwróć uwagę na przycisk, który wybiera najszybszy serwer lustrzany dla Twojej lokalizacji.

5.3 Menedżer pakietów Synaptic

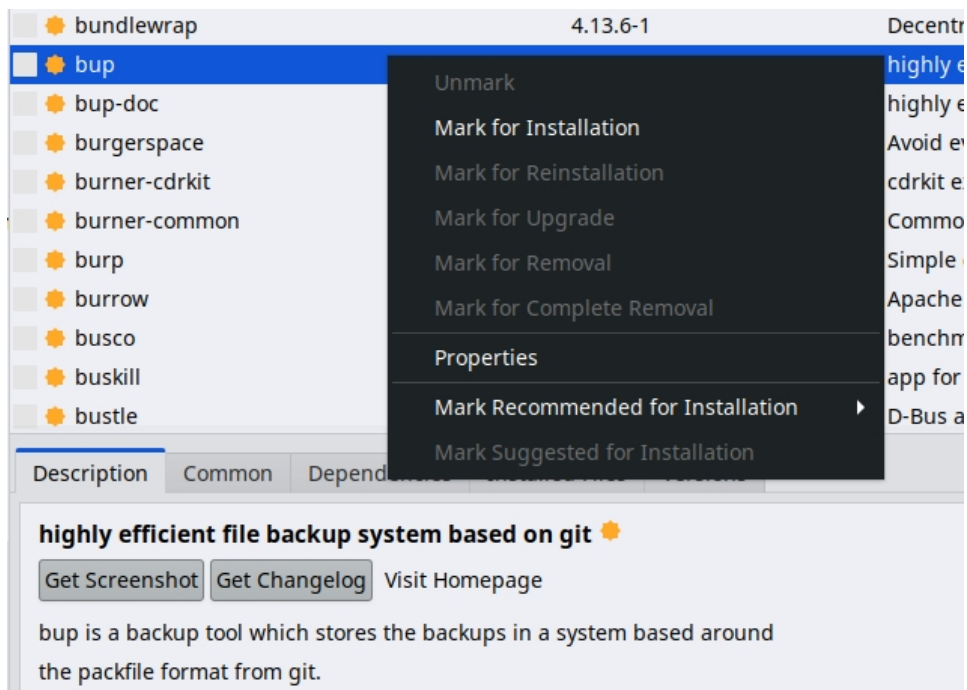
Poniższa sekcja ma na celu zapewnienie aktualnego przeglądu korzystania z Synaptic. Należy pamiętać, że wymagane jest hasło roota i oczywiście połączenie z Internetem.

5.3.1 Instalowanie i usuwanie pakietów

Instalacja

- Oto podstawowe kroki instalacji oprogramowania w Synaptic:
- Kliknij **menu Start > System > Synaptic Package Manager**, wpisz hasło roota, jeśli zostaniesz o to poproszony.
- Naciśnij **przycisk Przeładuj**. Przycisk ten nakazuje programowi Synaptic skontaktowanie się z serwerami repozytorium online i pobranie nowego pliku indeksu z informacjami na temat:
  - Jakie pakiety są dostępne.
  - Jakie to wersje?
  - Jakie inne pakiety są wymagane do ich zainstalowania.
- Jeśli pojawi się komunikat, że nie udało się skontaktować z niektórymi repozytoriami, odczekaj chwilę i spróbuj ponownie.
- Jeśli znasz już nazwę pakietu, którego szukasz, po prostu kliknij w panelu po prawej stronie i zacznij wpisywać; Synaptic będzie wyszukiwał przyrostowo podczas wpisywania.
- Jeśli nie znasz nazwy pakietu, użyj pola wyszukiwania w prawym górnym rogu, aby zlokalizować oprogramowanie na podstawie nazwy lub słów kluczowych. Jest to jedna z największych zalet Synaptic w porównaniu z innymi metodami.
- Możesz też użyć jednego z przycisków filtrów w lewym dolnym rogu:

- **Sekcje** zawierają podobszary, takie jak Redaktorzy, Gry i rozrywka, Usługi komunalne itp.
Opis każdego pakietu znajduje się w dolnym panelu i można użyć zakładek, aby uzyskać więcej informacji na jego temat.
- **Status** grupuje pakiety według ich sytuacji instalacji.
- **Origin** wyświetli pakiety z określonego repozytorium.
- **Filtry niestandardowe** zapewniają różne opcje filtrowania.
- **Wyniki** wyszukiwania wyświetlą listę poprzednich wyszukiwań dla sesji Synaptic, w której się znajdujesz.
- Kliknij puste pole po lewej stronie żadanego pakietu i wybierz "Oznacz do instalacji" na wyskakującym ekranie. Jeśli pakiet ma zależności, zostaniesz o tym powiadomiony i zostaną one automatycznie oznaczone do instalacji. Możesz także dwukrotnie kliknąć pakiet, jeśli jest to jedyny pakiet, który instalujesz.
- Niektóre pakiety mają również "**Zalecane**" i "**Sugerowane**" pakiety, które można wyświetlić, klikając prawym przyciskiem myszy nazwę pakietu. Są to dodatkowe pakiety, które dodają funkcjonalność do wybranego pakietu i dobrym pomysłem jest zapoznanie się z nimi.
- Kliknij przycisk Zastosuj, aby rozpocząć instalację. Możesz bezpiecznie zignorować wszelkie komunikaty ostrzegawcze: "Właśnie instalujesz oprogramowanie, którego nie można uwierzytelnić!".
- Mogą pojawić się dodatkowe kroki: postępuj zgodnie z otrzymywanymi instrukcjami aż do zakończenia instalacji.

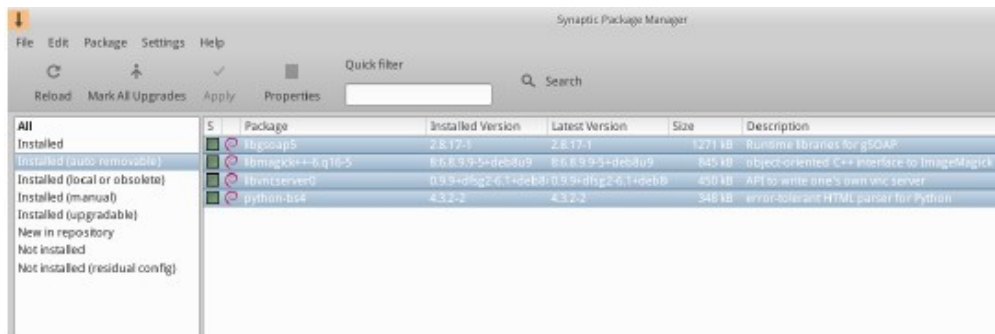
Ilustracja 5-2: Sprawdzanie zalecanych pakietów podczas instalacji pakietu.

Usuwanie oprogramowania

Usuwanie oprogramowania z systemu za pomocą Synaptic wydaje się równie proste jak instalacja, ale jest w tym coś więcej niż na pierwszy rzut oka:

- Aby usunąć pakiet, wystarczy kliknąć to samo pole co w przypadku instalacji i wybrać opcję Oznacz do usunięcia lub Oznacz do całkowitego usunięcia.
  - Usunięcie odinstalowuje oprogramowanie, ale pozostawia pliki konfiguracji systemu na wypadek, gdybyś chciał zachować swoje ustawienia.
  - Całkowite usunięcie usuwa oprogramowanie i pliki konfiguracyjne systemu (czyszczenie). Osobiste pliki konfiguracyjne związane z pakietem **nie zostaną** usunięte. Sprawdź również, czy nie ma innych pozostałości plików konfiguracyjnych w kategorii Synaptic **Not installed (residual config)**.
- Jeśli masz inne programy, które zależą od usuwanego pakietu, te pakiety również będą musiały zostać usunięte. Zwykle dzieje się tak podczas usuwania bibliotek oprogramowania, usług lub aplikacji wiersza poleceń, które służą jako zaplecze dla innych aplikacji. Upewnij się, że uważnie przeczytałeś podsumowanie Synaptic przed kliknięciem OK.

- Usuwanie dużych aplikacji, które składają się z wielu pakietów, może powodować komplikacje. Wiele razy pakiety te są instalowane przy użyciu metapakietu, który jest pustym pakietem, który po prostu zależy od wszystkich pakietów potrzebnych do aplikacji. Najlepszym sposobem na usunięcie takiego skomplikowanego pakietu jest sprawdzenie listy zależności dla metapakietu i usunięcie wymienionych tam pakietów. Uważaj jednak, aby nie odinstalować zależności innej aplikacji, którą chcesz zachować!
- Może się okazać, że kategoria stanu Automatyczne usuwanie zaczyna gromadzić pakiety. Zostały one zainstalowane przez inne pakiety i nie są już potrzebne, więc możesz kliknąć tę kategorię statusu, podświetlić wszystkie pakiety w prawym panelu, a następnie kliknąć je prawym przyciskiem myszy, aby je usunąć. Pamiętaj, aby dokładnie sprawdzić listę, gdy pojawi się okno weryfikacji, ponieważ czasami może się okazać, że zależności wymienione do usunięcia zawierają pakiety, które w rzeczywistości chcesz zachować. Użyj `apt -s autoremove`, aby wykonać symulację (= przełącznik `-s`) na sucho, jeśli nie masz pewności.

Ilustracja 5-3: Przygotowanie do wyczyszczenia automatycznie usuwanych pakietów.

5.3.2 Aktualizacja i obniżanie wersji oprogramowania

Synaptic umożliwia szybkie i wygodne aktualizowanie systemu.

Aktualizacja oprogramowania

O ile nie korzystasz z ręcznej metody w Synaptic lub terminalu, aktualizacja jest zwykle wyzwalana przez zmianę ikony **MX Updater** w obszarze powiadomień (domyślnie: puste

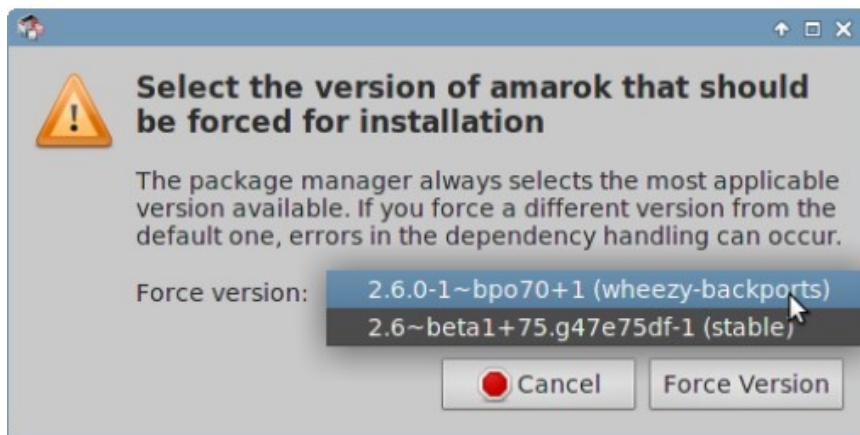
zielone pole zmienia kolor na zielony). Istnieją dwa sposoby postępowania w takiej sytuacji.

- Kliknij ikonę lewym przyciskiem myszy. Jest to szybsza metoda, ponieważ nie trzeba czekać na załadowanie, uruchomienie itp. oprogramowania. Pojawi się okno terminala z pakietami do aktualizacji; sprawdź je uważnie, a następnie kliknij OK, aby zakończyć proces.
- Kliknij prawym przyciskiem myszy ikonę, aby zamiast tego użyć Synaptic.
- Kliknij ikonę Zaznacz wszystkie aktualizacje poniżej paska menu, aby wybrać wszystkie dostępne pakiety do aktualizacji, lub kliknij łącze Zainstalowane (z możliwością aktualizacji) w lewym panelu, aby przejrzeć pakiety lub wybrać aktualizacje indywidualnie.
- Kliknij Zastosuj, aby rozpocząć aktualizację, ignorując komunikat ostrzegawczy. Gdy rozpocznie się proces instalacji, możesz obserwować szczegóły w terminalu Synaptic.
- W przypadku niektórych aktualizacji pakietów możesz zostać poproszony o potwierdzenie okna dialogowego, wprowadzenie informacji konfiguracyjnych lub podjęcie decyzji o nadpisaniu zmienionego pliku konfiguracyjnego. Zwróć na to uwagę i postępuj zgodnie z instrukcjami, aż do zakończenia aktualizacji.

Obniżanie wersji oprogramowania

Czasami możesz chcieć zdegradować aplikację do starszej wersji, na przykład z powodu problemów, które pojawiły się w nowej wersji. Jest to łatwe do zrobienia w Synaptic:

1. Otwórz Synaptic, podaj hasło roota i kliknij Przeładuj.
2. Kliknij Zainstalowane w panelu po lewej stronie, a następnie znajdź i zaznacz pakiet, który chcesz obniżyć w panelu po prawej stronie.
3. Na pasku menu kliknij Pakiet > Wymuś wersję....
4. Wybierz jedną z dostępnych wersji z rozwijanej listy. Dostępne opcje mogą nie być dostępne.
5. Kliknij Force Version, a następnie zainstaluj w zwykły sposób.
6. Aby zapobiec natychmiastowemu ponownemu uaktualnieniu niższej wersji, należy ją przypiąć.

Rysunek 5-4: Użycie Force version do obniżenia wersji pakietu.

Przypinanie wersji

Czasami możesz chcieć przypiąć aplikację do określonej wersji, aby zapobiec jej aktualizacji w celu uniknięcia problemów z nowszymi wersjami. Jest to łatwe do zrobienia:

1. Otwórz Synaptic, podaj hasło roota i kliknij Przeładuj.
2. Kliknij Zainstalowane w panelu po lewej stronie, a następnie znajdź i zaznacz pakiet, który chcesz przypiąć w panelu po prawej stronie.
3. Na pasku menu kliknij Pakiet > Zablokuj wersję....
4. Synaptic podświetli pakiet na czerwono i doda ikonę kłódki do pierwszej kolumny.
5. Aby odblokować, podświetl pakiet ponownie i kliknij Pakiet > Zablokuj wersję (która będzie miała znacznik wyboru).
6. Należy pamiętać, że przypięcie przez Synaptic nie zapobiega aktualizacji pakietu przy użyciu wiersza poleceń.

5.4 Rozwiązywanie problemów z Synaptic

Synaptic jest bardzo niezawodny, ale czasami może pojawić się komunikat o błędzie. Pełne omówienie takich komunikatów można znaleźć na [MX/antiX Wiki](#), więc tutaj wspomnimy tylko o kilku najczęstszych.

- Pojawia się komunikat, że niektóre repozytoria nie mogą pobrać informacji o repozytorium. Zwykle jest to zdarzenie przejściowe i wystarczy poczekać i załadować ponownie; lub możesz użyć MX Repo Manger, aby przełączyć repozytoria.

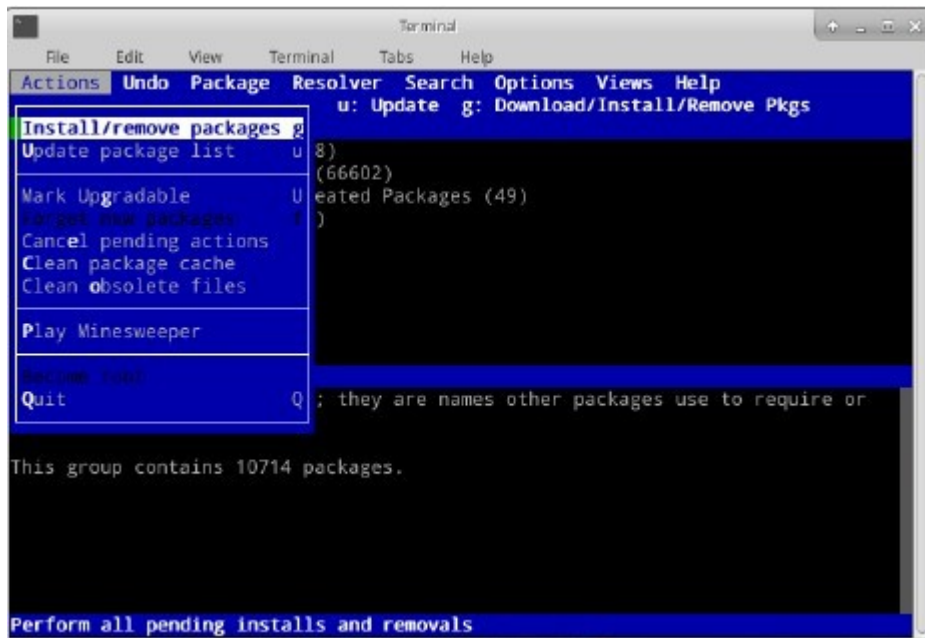
- Jeśli podczas instalacji pakietu okaże się, że oprogramowanie, które chcesz zachować, zostanie usunięte, kliknij Anuluj, aby wycofać się z operacji.
- W przypadku nowego repozytorium może się zdarzyć, że po przeładowaniu zobaczysz komunikat o błędzie, który brzmi mniej więcej tak: W: Błąd GPG: [jakiś adres URL repozytorium] Release: Nie można zweryfikować następujących podpisów. Ten komunikat pojawia się, ponieważ apt zawiera uwierzytelnianie pakietów w celu poprawy bezpieczeństwa, a klucz nie jest obecny. Aby to naprawić, kliknij **menu Start > System > MX Fix GPG keys** i postępuj zgodnie z instrukcjami. Jeśli klucz nie zostanie znaleziony, zapytaj na forum.
- Czasami pakiety nie zostaną zainstalowane, ponieważ ich skrypty instalacyjne nie przejdą jednej lub więcej kontroli bezpieczeństwa; na przykład pakiet może próbować nadpisać plik, który jest częścią innego pakietu lub wymagać obniżenia wersji innego pakietu z powodu zależności. Jeśli masz instalację lub aktualizację, która utknęła na jednym z tych błędów, nazywa się to "uszkodzonym" pakietem. Aby to naprawić, kliknij pozycję Uszkodzone pakiety w lewym panelu. Podświetl pakiet i spróbuj najpierw naprawić problem, klikając Edytuj > Napraw uszkodzone pakiety. Jeśli to się nie powiedzie, kliknij pakiet prawym przyciskiem myszy, aby go odznaczyć lub odinstalować.
- Podczas instalacji lub usuwania czasami pojawiają się ważne komunikaty dotyczące procesu:
  - Odinstalować? Czasami konflikty w zależnościach pakietów mogą spowodować, że system APT odinstaluje dużą liczbę ważnych pakietów w celu zainstalowania innego pakietu. Jest to rzadkie w domyślnej konfiguracji, ale staje się coraz bardziej prawdopodobne w miarę dodawania nieobsługiwanych repozytoriów. **BĄDŹ BARDZO UWAŻNY** za każdym razem, gdy instalacja pakietu wymagałaby usunięcia innych! Jeśli duża liczba pakietów ma zostać usunięta, warto rozważyć inną metodę instalacji tej aplikacji.
  - Zachować? Podczas aktualizacji możesz zostać poinformowany, że dla danego pakietu dostępny jest nowy plik konfiguracyjny i zapytany, czy chcesz zainstalować nową wersję, czy zachować obecną.
    - Jeśli dany pakiet pochodzi z repozytorium MX, zaleca się "zainstalowanie wersji opiekunów".
    - W przeciwnym razie odpowiedz "zachowaj obecną wersję" (N), co jest również domyślnym wyborem.

5.5 Inne metody

5.5.1 Zdolność

Aptitude to menedżer pakietów, który może być używany zamiast apt lub Synaptic. Jest dostępny z repozytoriów i jest szczególnie pomocny, gdy pojawiają się problemy z zależnościami. Może być uruchamiany jako CLI lub GUI.

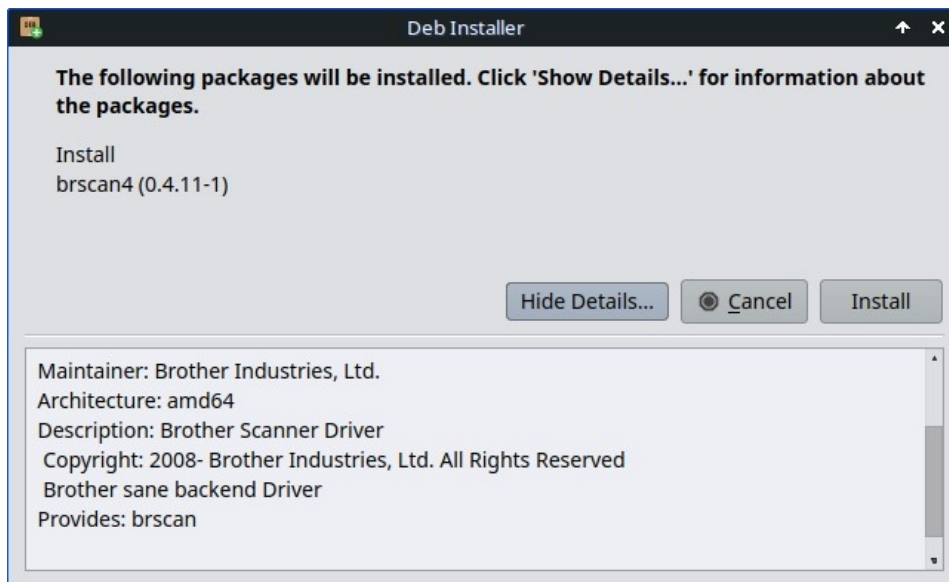

Rysunek 5-5: Ekran główny Aptitude (GUI), pokazujący narzędzie do rozwiązywania zależności.

Szczegółowe informacje na temat tej opcji można znaleźć na MX/antiX Wiki.

5.5.2 Pakiety Deb

Pakiety oprogramowania instalowane przez Synaptic (i APT za nim) są w formacie zwanym Deb (skrót od Debian, dystrybucji Linuksa, która opracowała APT). Pobrane pakiety deb można zainstalować ręcznie za pomocą graficznego narzędzia **Deb Installer** (sekcja 3.2.28) lub narzędzia wiersza poleceń **dpkg**. Są to proste narzędzia do instalacji lokalnych pakietów deb.

Rysunek 5.6: Instalator Deb

UWAGA: jeśli zależności nie mogą zostać spełnione, otrzymasz powiadomienie, a program zostanie zatrzymany.

Instalowanie plików *.deb za pomocą dpkg

1. Przejdź do folderu zawierającego pakiet deb, który chcesz zainstalować.
2. Kliknij prawym przyciskiem myszy puste miejsce, aby otworzyć terminal i stać się rootem. Alternatywnie, kliknij strzałkę, aby przejść o jeden poziom wyżej i kliknij prawym przyciskiem myszy folder z pakietem deb > Open Root Thunar here.
3. Zainstaluj pakiet za pomocą polecenia (oczywiście zastępując prawdziwą nazwę pakietu):

```
dpkg -i packagename.deb
```

4. Jeśli instalujesz wiele pakietów w tym samym katalogu w tym samym czasie (na przykład podczas ręcznej instalacji Libre Office), możesz zrobić to wszystko naraz za pomocą:

```
dpkg -i *.deb
```

UWAGA: W poleceniu powłoki gwiazdka jest dziką kartą w argumencie. W tym przypadku spowoduje to, że program zastosuje polecenie do dowolnego pliku, którego nazwa kończy się na .deb.

5. Jeśli wymagane zależności nie są już zainstalowane w systemie, pojawią się błędy

niespełnionych zależności, ponieważ dpkg nie zajmie się nimi automatycznie. Aby poprawić te błędy i zakończyć instalację, uruchom ten kod, aby wymusić instalację:

```
apt -f install
```

6. apt spróbuje naprawić sytuację, instalując potrzebne zależności (jeśli są one dostępne w repozytoriach) lub usuwając pliki .deb (jeśli zależności nie mogą zostać zainstalowane).

Zwróć uwagę na zmianę polecenia ze starszej nazwy **apt-get** na po prostu **apt**

5.5.3 Samodzielne pakiety

[VIDEO: Launchery i aplikacje](#)

Appimages, Flatpaks i Snaps są samodzielnymi pakietami, które nie muszą być instalowane w zwykłym sensie. **Należy pamiętać, że pakiety te nie są testowane przez Debiana lub MX Linux, więc mogą nie działać zgodnie z oczekiwaniami.**

1. **Appimages**: wystarczy pobrać, przenieść do /opt (zalecane) i wykonać, klikając prawym przyciskiem myszy > Uprawnienia.
2. **Flatpaks**: użyj Instalatora pakietów, aby pobrać aplikacje z Flathub.
3. **Snaps**. MX Linux musi zostać uruchomiony w systemd. Obejście i szczegóły [w MX/antiX Wiki](#).

Jedną z największych zalet samodzielnych pakietów jest to, że wszelkie dodatkowe oprogramowanie, którego potrzebują, jest dołączone, a więc nie wpłynie negatywnie na już zainstalowane oprogramowanie. Sprawia to również, że są one znacznie większe niż tradycyjne pakiety instalacyjne.

POMOC: [Wiki MX/antiX](#)

5.5.4 Metody CLI

Równie możliwe jest użycie wiersza poleceń jako root do instalowania, usuwania, aktualizowania, przełączania repozytoriów i ogólnie do zarządzania pakietami. Zamiast uruchamiać Synaptic do wykonywania typowych zadań.

Tabela 5: Typowe polecenia do zarządzania pakietami.

Polecenie	Działanie
-----------	-----------

apt install packagename	Zainstaluj określony pakiet
--------------------------------	-----------------------------

apt remove packagename	Usunięcie określonego pakietu
apt purge packagename	Całkowite usunięcie pakietu (ale nie konfiguracji/danych w /home)
apt autoremove	Usuwanie pozostałości opakowań po przeprowadzce
aktualizacja apt	Odśwież listę pakietów z repozytoriów
apt upgrade	Zainstaluj wszystkie dostępne aktualizacje
apt dist-upgrade	Inteligentna obsługa zmieniających się zależności wraz z nowymi wersjami pakietów

Odpowiednie procesy i wyniki są wyświetlane w terminalu przy użyciu domyślnego wyświetlacza, który wielu użytkowników uważa za nieatrakcyjny i trudny do odczytania.

Nala

Istnieje alternatywny format wyświetlania o nazwie **nala**, który jest zainstalowany, ale nie jest używany domyślnie z powodu rzadkich błędów, które pojawiły się podczas testów. Jednak kolory i organizacja tworzą bardzo przyjazną dla użytkownika alternatywę, którą wielu preferuje. Aby go włączyć, otwórz plik `~/config/MX-Linux/apt-notifier.conf`, wyszukaj "nala" i usuń znak hash na początku linii, tak aby wynik brzmiał:

```
use_nala = true
```

5.5.5 Więcej metod instalacji

Prędzej czy później niektóre programy, które chcesz zainstalować, nie będą dostępne w repozytoriach i może być konieczne użycie innych metod instalacji. Metody te obejmują:

- **Bloby.** Czasami to, czego potrzebujesz, nie jest w rzeczywistości instalowalnym pakietem, ale "blobem" lub wstępnie skompilowaną kolekcją danych binarnych przechowywanych jako pojedyncza jednostka, zwłaszcza o zamkniętym kodzie źródłowym. Takie bloby zazwyczaj znajdują się w katalogu /opt. Typowymi przykładami są Firefox, Thunderbird i LibreOffice.
- **Pakiety RPM:** Niektóre dystrybucje Linuksa używają systemu pakowania RPM. Pakiety RPM są podobne do pakietów deb pod wieloma względami, a w MX Linux dostępny jest program wiersza poleceń do konwersji pakietów RPM na deb o nazwie **alien**. Nie jest on instalowany wraz z MX Linux, ale jest dostępny w domyślnych repozytoriach. Po zainstalowaniu go w systemie można go użyć do zainstalowania pakietu rpm za pomocą następującego polecenia (jako root): **alien -i packagename.rpm**. Spowoduje to umieszczenie pliku deb o tej samej nazwie w lokalizacji pliku rpm, który można następnie zainstalować zgodnie z powyższym opisem. Aby uzyskać bardziej

szczegółowe informacje

informacje na temat alien, zobacz internetową wersję jego strony man w sekcji Linki na dole tej strony.

- **Kod źródłowy:** Każdy program open-source można skompilować z oryginalnego kodu źródłowego programisty, jeśli nie ma innej opcji. W idealnych okolicznościach jest to dość prosta operacja, ale czasami można napotkać błędy, które wymagają większych umiejętności. Źródło jest zwykle dystrybuowane jako tarball (plik tar.gz lub tar.bz2). Najlepszą opcją jest zwykle złożenie prośby o pakiet na forum, ale zobacz Linki, aby zapoznać się z samouczkiem dotyczącym kompilacji programów.
- **Różne:** Wielu twórców oprogramowania pakuje oprogramowanie na własne sposoby, zwykle dystrybuowane jako pliki tarball lub zip. Mogą one zawierać skrypty instalacyjne, gotowe do uruchomienia pliki binarne lub binarne programy instalacyjne podobne do programów Windows setup.exe. W systemie Linux instalator często kończy się na **.bin**. Na przykład Google Earth jest często dystrybuowany w ten sposób. W razie wątpliwości należy zapoznać się z instrukcjami instalacji dołączonymi do oprogramowania.

5.5.6 Linki

[MX/antiX Wiki: Błędy Synaptic](#)

[MX/antiX Wiki: Instalacja oprogramowania](#)

[MX/antiX Wiki: Kompilacja](#)

[Narzędzia do zarządzania pakietami Debiana](#)

[Podręcznik APT Debiana](#)

[Wikipedia: Obcy](#)

6Użycie   zaawansowane

6.1   Programy Windows pod MX Linux

Istnieje pewna liczba aplikacji, zarówno open-source, jak i komercyjnych, które umożliwiają uruchamianie aplikacji Windows pod MX Linux. Są one określane jako *emulatory*, co oznacza, że replikują funkcje systemu Windows na platformie Linux. Wiele aplikacji MS Office, gier i innych programów można uruchomić za pomocą emulatora z różnym powodzeniem, od niemal natywnej szybkości i funkcjonalności do jedynie podstawowej wydajności.

6.1.1   Open-source

Wine jest głównym emulatorem Windows o otwartym kodzie źródłowym dla MX Linux. Jest to rodzaj warstwy kompatybilności do uruchamiania programów Windows, ale nie wymaga Microsoft Windows do uruchamiania aplikacji. Najlepiej zainstalować go za pomocą MX Package Installer (w sekcji Misc); jeśli instalujesz za pomocą Synaptic Package Manager, wybierz "winehq-staging", aby uzyskać wszystkie pakiety [wine-staging](#). Wersje Wine są szybko pakowane przez członków Community Repository i udostępniane użytkownikom, a najnowsza wersja pochodzi z MX Test Repo.

UWAGA: Aby uruchomić Wine w sesji Live, należy użyć home persistence (sekcja 6.6.3).

- [Strona główna wina](#)
- [MX Linux/antiX Wiki: Wine](#)

DOSBox tworzy środowisko podobne do DOS, przeznaczone do uruchamiania programów opartych na MS-DOS, zwłaszcza gier komputerowych.

- [Strona główna DOSBox](#)
- [DOSBox Wiki](#)

DOSEMU to oprogramowanie dostępne w repozytoriach, które pozwala na uruchomienie DOS-a w maszynie wirtualnej, umożliwiając uruchomienie Windows 3.1, Word Perfect for DOS, DOOM itp.

- [Strona główna DOSEMU](#)
- [MX Linux/antiX Wiki: DOSEMU](#)

Ilustracja 6-1: Photoshop 5.5 działający pod Wine.

6.1.2 Komercyjne

CrossOver Office umożliwia instalację wielu popularnych aplikacji, wtyczek i gier Windows w systemie Linux, bez konieczności posiadania licencji na system operacyjny Microsoft. Szczególnie dobrze obsługuje programy Microsoft Word, Excel i PowerPoint (do wersji Office 2003).

- [Strona główna CrossOver Linux](#)
- [Wikipedia: Crossover](#)
- [Kompatybilność aplikacji](#)

Linki

- [Wikipedia: Emulator](#)
- [Emulatory DOS](#)

6.2 Maszyny wirtualne

Aplikacje maszyn wirtualnych to klasa programów, które symulują wirtualny komputer w pamięci, umożliwiając uruchomienie na nim dowolnego systemu operacyjnego. Jest to przydatne do testowania, uruchamiania aplikacji innych niż natywne i zapewniania użytkownikom poczucia posiadania własnej maszyny. Wiele użytkowników MX Linux korzysta z oprogramowania maszyny wirtualnej do uruchamiania systemu Microsoft Windows "w oknie", aby płynnie zapewnić dostęp do oprogramowania napisanego dla systemu Windows na pulpicie. Jest to również wykorzystywane do testowania, aby uniknąć instalacji.

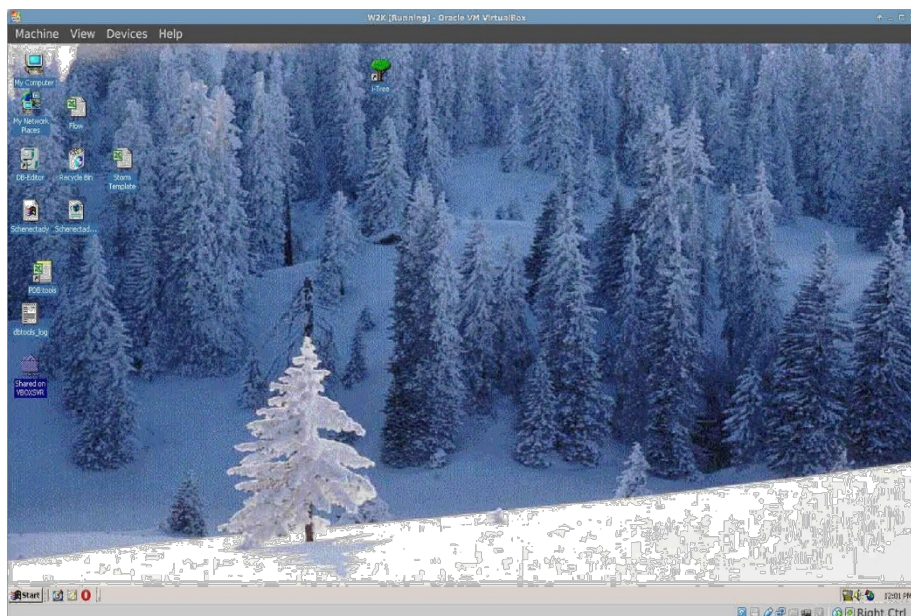
6.2.1 Konfiguracja VirtualBox

VIDEO: [Virtual Box: konfigurowanie folderu udostępnionego \(14.4\)](#)

Istnieje wiele aplikacji maszyn wirtualnych dla systemu Linux, zarówno open-source, jak i własnościowych. MX Linux sprawia, że korzystanie z Oracle **VirtualBox (VB)** jest szczególnie łatwe, więc skupimy się na nim tutaj. Szczegółowe informacje i najnowsze osiągnięcia można znaleźć w sekcji Linki poniżej. Oto przegląd podstawowych kroków do skonfigurowania i uruchomienia VirtualBox:

- **Instalacja.** Najlepiej zrobić to za pomocą MX Package Installer, gdzie VB pojawia się w sekcji Misc. Spowoduje to włączenie repozytorium VB, pobranie i zainstalowanie najnowszej wersji VB. Repozytorium pozostanie włączone, umożliwiając automatyczne aktualizacje za pośrednictwem MX Updater.
- **64bit.** VB wymaga obsługi wirtualizacji sprzętowej, aby uruchomić 64-bitowego gościa, którego ustawienia (jeśli istnieją) znajdują się w UEFI Firmware/BIOS. Szczegóły [w instrukcji VirtualBox](#).
- **Ponowne uruchomienie.** Dobrym pomysłem jest umożliwienie VB pełnego skonfigurowania się poprzez ponowne uruchomienie po instalacji.
- **Po instalacji.** Sprawdź, czy użytkownik należy do grupy vboxusers. Otwórz zakładkę MX User Manager > Group Membership. Wybierz swoją nazwę użytkownika i upewnij się, że "vboxusers" na liście grup jest zaznaczone. Potwierdź i wyjdź.
- **Pakiet rozszerzeń.** Jeśli zainstalujesz VB z MX Package Installer, Extension Pack zostanie dołączony automatycznie. W przeciwnym razie należy pobrać odpowiednią wersję i zainstalować ją ze strony internetowej Oracle (patrz Linki). Po pobraniu pliku należy przejść do niego za pomocą programu Thunar i kliknąć jego ikonę. Pakiet rozszerzeń otworzy VB i zainstaluje się automatycznie.
- **Lokalizacja.** Pliki maszyn wirtualnych są domyślnie przechowywane w folderze /home/VirtualBox VMs. Mogą one być dość duże i jeśli masz oddzielną partycję danych, możesz rozważyć utworzenie tam domyślnego folderu. Przejdź do Plik > Preferencje > zakładka Ogólne i edytuj lokalizację folderu.

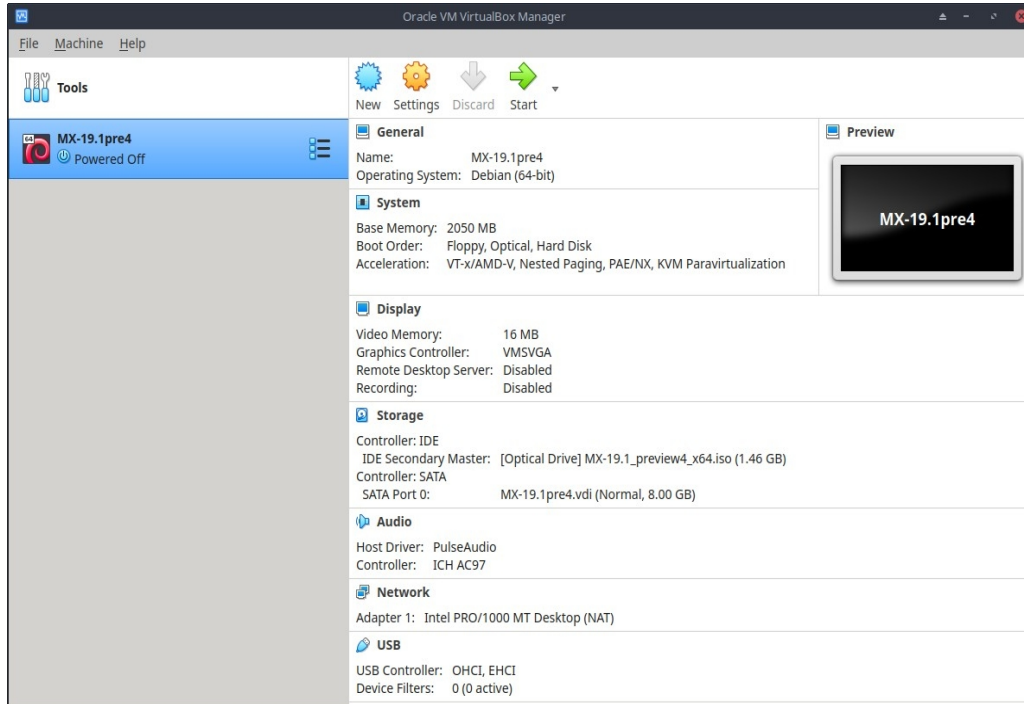
Ilustracja 6-2: Windows 2000 uruchomiony w VirtualBox.

6.2.2 Korzystanie z VirtualBox

- **Tworzenie maszyny wirtualnej.** Aby utworzyć maszynę wirtualną, uruchom VB, kliknij ikonę Nowy na pasku narzędzi. Będziesz potrzebował ISO systemu Windows lub ISO systemu Linux. Postępuj zgodnie z instrukcjami kreatora, akceptując wszystkie sugerowane ustawienia, chyba że wiesz lepiej - zawsze możesz je później zmienić. Może być konieczne zwiększenie pamięci przydzielonej gościowi powyżej minimalnej wartości domyślnej, pozostawiając wystarczającą ilość pamięci dla systemu operacyjnego hosta. W przypadku gości systemu Windows należy rozważyć utworzenie większego wirtualnego dysku twardego niż domyślne 10 GB - choć możliwe jest późniejsze zwiększenie rozmiaru, nie jest to prosty proces. Dla Windows 11 wymagany jest dysk twardy o pojemności 60 Gb (50 Gb dla Windows 10). Wybierz dysk hosta lub plik wirtualnego dysku CD/DVD.
- **Wybierz punkt montowania.** Po skonfigurowaniu maszyny można wybrać punkt montowania jako dysk hosta lub plik wirtualnego dysku CD/DVD (ISO). Kliknij **Ustawienia > Pamięć masowa**, a pojawi się okno dialogowe, w którym zobaczysz w środku drzewo pamięci masowej z kontrolerem IDE i kontrolerem SATA poniżej. Kliknięcie ikony napędu CD/DVD w drzewie pamięci masowej spowoduje wyświetlenie ikony napędu CD/DVD w sekcji Atrybuty po prawej stronie okna. Kliknij ikonę napędu CD/DVD w sekcji Atrybuty, aby otworzyć menu rozwijane, w którym można przypisać napęd hosta lub plik wirtualnej płyty CD/DVD (ISO) do zamontowania w napędzie CD/DVD. (Można wybrać inny plik ISO, klikając opcję Wybierz plik wirtualnego dysku CD/DVD i przechodząc do tego pliku). Uruchom urządzenie. Wybrane urządzenie (ISO lub CD/DVD) zostanie zamontowane po uruchomieniu maszyny wirtualnej i będzie można zainstalować system operacyjny.
- **GuestAdditions.** Po zainstalowaniu systemu operacyjnego gościa należy zainstalować VB GuestAdditions, uruchamiając system operacyjny gościa, a następnie klikając Urządzenia > Wstaw GuestAdditions i wskazując ISO, które zostanie automatycznie zlokalizowane. Umożliwi to włączenie udostępniania plików między gościem a hostem

oraz dostosowanie wyświetlania na różne sposoby, aby pasowało do środowiska i nawyków. Jeśli aplikacja nie jest w stanie go zlokalizować, może być konieczne zainstalowanie pakietu **virtualbox-guest-additions** (wykonanego automatycznie, jeśli użyto MX Package Installer).

- **Przenoszenie.** Najbezpieczniejszym sposobem na przeniesienie lub zmianę ustawień istniejącej maszyny wirtualnej jest jej sklonowanie: kliknij prawym przyciskiem myszy nazwę istniejącej maszyny > Klonuj i wypełnij informacje. Aby użyć nowego klonu, utwórz nową maszynę wirtualną i w kreatorze po wybraniu dysku twardego wybierz opcję "Użyj istniejącego dysku twardego" i wybierz dysk twardy nowego klonu.
*.vdi.
- **Dokumentacja.** Szczegółowa dokumentacja dla VB jest dostępna poprzez Pomoc na pasku menu lub jako Podręcznik Użytkownika na stronie [Oracle VirtualBox](https://www.oracle.com/technetwork/virtualbox/documentation/index.html).

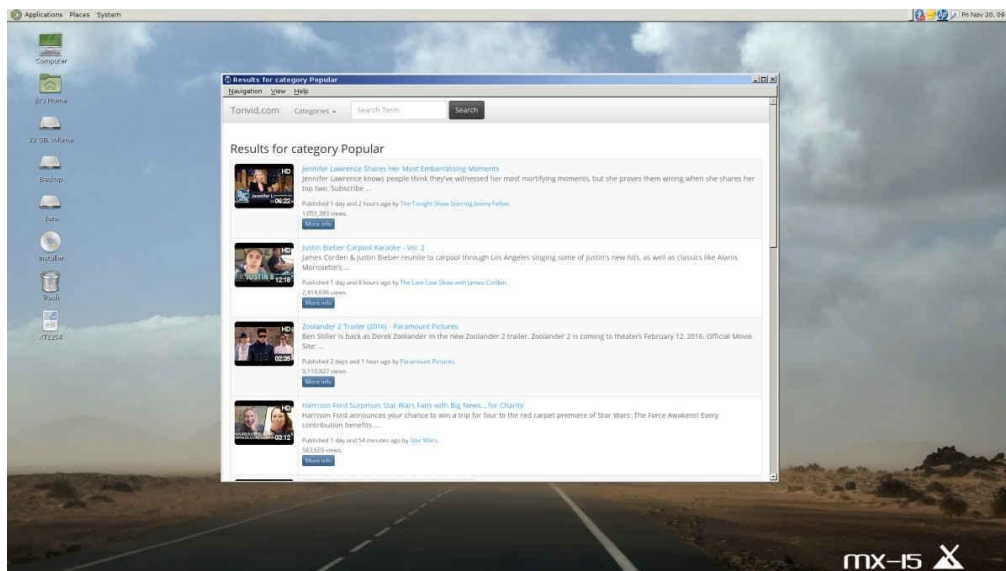
Rysunek 6-3: Ekran ustawień w VirtualBox.

Linki

- [Wikipedia: Maszyna wirtualna](https://pl.wikipedia.org/wiki/Maszyna_wirtualna)
- [Wikipedia: Porównanie oprogramowania maszyn wirtualnych](https://pl.wikipedia.org/wiki/Por%C3%B3wnanie_oprogramowania_maszyn_wirtualnych)
- [Strona główna VirtualBox](https://www.virtualbox.org/)
- [VirtualBox Extension Pack](https://www.virtualbox.org/wiki/Downloads#VirtualBox_Extension_Pack)

6.3 Alternatywne menedżery okien

Ilustracja 6-4: MATE uruchomiony na MX Linux, z otwartą przeglądarką YouTube.

Menedżer okien (pierwotnie WIMP: Window, Icon, Menu, and Pointing device) w systemie Linux jest zasadniczo komponentem, który kontroluje wygląd [graficznych interfejsów użytkownika](#) (GUI) i zapewnia środki, za pomocą których użytkownik może z nimi współdziałać.

Trzy wersje MX Linux z definicji używają Xfce, KDE lub Fluxbox. Istnieją jednak inne możliwości dla użytkowników. MX Linux ułatwia instalację wielu popularnych alternatyw poprzez MX Package Installer, jak opisano poniżej.

- Budgie Desktop, prosty i elegancki pulpit wykorzystujący GTK+
  - [Budgie Desktop](#)
- Gnome Base, oparty na GTK+ menedżer wyświetlania i pulpit, który zapewnia ultralekkie środowisko graficzne.
  - [Gnome Ultra \(GOULD\), ultralekkie środowisko graficzne](#)
- LXDE to szybkie i lekkie środowisko graficzne, którego komponenty mogą być instalowane oddzielnie.
  - [Strona główna LXDE](#)
- MATE jest kontynuacją GNOME 2, zapewniając intuicyjne i atrakcyjne środowisko graficzne.
  - [Strona główna MATE](#)
- IceWM to bardzo lekkie środowisko graficzne typu "wszystko w jednym" i

menedżer okien.

- [Strona główna IceWM](#)

Po zainstalowaniu można wybrać żądany menedżer okien za pomocą przycisku sesji na środku górnego paska na domyślnym ekranie logowania; zaloguj się jak zwykle. Jeśli zastąpisz menedżera logowania innym z repozytoriów, upewnij się, że zawsze masz co najmniej jeden dostępny po ponownym uruchomieniu.

WIĘCEJ: [Wikipedia: Menedżery okien X](#)

6.4 Wiersz poleceń

Chociaż MX Linux oferuje kompletny zestaw narzędzi graficznych do instalacji, konfiguracji i korzystania z systemu, wiersz poleceń (zwany także konsolą, terminalem, BASH lub powłoką) jest nadal użytecznym i czasami niezbędnym narzędziem. Oto kilka typowych zastosowań:

- Uruchom aplikację GUI, aby zobaczyć jej dane wyjściowe błędów.
- Przyspieszenie zadań administracji systemem.
- Konfiguracja lub instalacja zaawansowanego oprogramowania.
- Szybkie i łatwe wykonywanie wielu zadań.
- Rozwiązywanie problemów z urządzeniami sprzętowymi.

Domyślnym programem do uruchamiania terminala w oknie pulpitu MX jest **Xfce Terminal**; domyślnym programem KDE jest **Konsole**. Niektóre polecenia są rozpoznawane tylko przez superużytkownika (root), podczas gdy inne mogą różnić się wyjściem w zależności od użytkownika.

Aby uzyskać tymczasowe uprawnienia roota, należy użyć jednej z metod opisanych w sekcji 4.7.1. Możesz rozpoznać, kiedy Terminal działa z uprawnieniami roota, patrząc na wiersz zachęty tuż przed spacją, w której wpisujesz. Zamiast \$ pojawi się #; dodatkowo nazwa użytkownika zmieni się na **root** i może być napisana na czerwono.

UWAGA: Jeśli spróbujesz uruchomić jako zwykły użytkownik polecenie, które wymaga uprawnień roota, takie jak **iwconfig**, możesz otrzymać komunikat o błędzie, że *polecenie nie zostało znalezione*, zobaczyć komunikat, że program musi zostać *uruchomiony jako root*, lub po prostu ponownie znaleźć się w wierszu polecenia bez żadnego komunikatu [o błędzie].

Rysunek 6-5: Użytkownik ma teraz uprawnienia administracyjne (root).

6.4.1 Pierwsze kroki

- Więcej informacji na temat uruchamiania terminala w celu rozwiązywania problemów systemowych można znaleźć w temacie **Rozwiązywanie problemów** na końcu tej sekcji. Zaleca się również tworzenie kopii zapasowych plików, nad którymi pracujesz jako użytkownik root za pomocą poleceń **cp** i **mv** (patrz poniżej).
- Chociaż polecenia terminala mogą być dość złożone, zrozumienie wiersza poleceń jest tylko kwestią połączenia prostych rzeczy. Aby zobaczyć, jakie to proste, otwórz terminal i wypróbuj kilka podstawowych poleceń. Wszystko to będzie miało więcej sensu, jeśli zrobisz to jako ćwiczenie samouczka, a nie tylko przeczytasz. Zacznijmy od prostego polecenia: **ls**, które wyświetla zawartość katalogu. Podstawowe polecenie wyświetla zawartość dowolnego katalogu, w którym aktualnie się znajdujemy:

```
ls
```

- To przydatne polecenie, ale to tylko kilka krótkich kolumn nazw wypisanych na ekranie. Załóżmy, że chcemy uzyskać więcej informacji o plikach w tym katalogu. Możemy dodać **przełącznik** do polecenia, aby wydrukować więcej informacji. **Przełącznik** to modyfikator, który dodajemy do polecenia, aby zmienić jego zachowanie. W tym przypadku potrzebujemy przełącznika:

```
ls -l
```

- Jak widać na ekranie, przełącznik ten zapewnia bardziej szczegółowe informacje (zwłaszcza o uprawnieniach) na temat plików w dowolnym katalogu.
- Oczywiście możemy chcieć zobaczyć zawartość innego katalogu (bez przechodzenia do niego). Aby to zrobić, dodajemy **argument** do polecenia, określając, który plik chcemy obejrzeć. **Argument** to wartość lub odniesienie, które dodajemy do polecenia, aby ukierunkować jego działanie. Podając argument **/usr/bin/**, na przykład, możemy wyświetlić zawartość tego katalogu, a nie tego, w którym aktualnie się znajdujemy.

```
ls -l /usr/bin
```

- Jest wiele plików w **/usr/bin/**! Byłoby miło, gdybyśmy mogli przefiltrować te dane wyjściowe tak, aby na liście znalazły się tylko wpisy zawierające, powiedzmy, słowo **"fire"**. Możemy to zrobić poprzez **potokowanie** wyjścia polecenia **ls** do innego polecenia, **grep**. **Potok** lub znak **|** służy do wysyłania wyjścia jednego polecenia do wejścia innego. Polecenie **grep** **wyszukuje podany** wzorzec i zwraca wszystkie dopasowania, więc potokowanie wyjścia poprzedniego polecenia do niego filtruje wyjście.

```
ls -l /usr/bin | grep fire
```

- Na koniec załóżmy, że chcemy zapisać te wyniki w pliku tekstowym do wykorzystania w późniejszym czasie. Kiedy wydajemy polecenia, dane wyjściowe są zwykle kierowane na wyświetlacz konsoli; ale możemy przekierować te dane wyjściowe gdzie indziej, na przykład do pliku, używając symbolu **>** (przekierowanie), aby poinstruować komputer, aby utworzył szczegółową listę wszystkich plików zawierających słowo **"fire"** w określonym katalogu (domyślnie w katalogu domowym) i utworzył plik tekstowy zawierający tę listę, w tym przypadku o nazwie **"FilesOffFire"**.

```
ls -l /usr/bin | grep fire > FilesOfFire.txt
```

- Jak widać, wiersz poleceń może być używany do wykonywania złożonych zadań w bardzo prosty sposób poprzez łączenie prostych poleceń na różne sposoby.

6.4.2 Wspólne polecenia

Nawigacja po systemie plików

Tabela 6: Polecenia nawigacji po systemie plików.

Polecenie	Komentarz
cd /usr/share	Zmienia bieżący katalog na podaną ścieżkę: "/usr/share". Bez argumentu, cd przenosi użytkownika do katalogu domowego.
pwd	Drukuje bieżącą ścieżkę katalogu roboczego
ls	Wyświetla zawartość bieżącego katalogu. Użyj przełącznika -a , aby wyświetlić również ukryte pliki, a przełącznika -l , aby wyświetlić szczegóły dotyczące wszystkich plików. Często w połączeniu z innymi terminami. lsusb wyświetla wszystkie urządzenia usb, lsmod wszystkie moduły itp.

Zarządzanie plikami

Tabela 7: Polecenia zarządzania plikami.

Polecenie	Komentarz
cp <plik źródłowy> <plik docelowy>	Kopiuje plik do innej nazwy pliku lub lokalizacji. Użyj przełącznika -R (" recursive "), aby skopiować całe katalogi.
mv <plik źródłowy> <plik docelowy>	Przenosi plik lub katalog z jednej lokalizacji do innej. Służy również do zmiany nazw plików lub katalogów i tworzenia kopii zapasowych: na przykład przed zmianą krytycznego pliku, takiego jak xorg.conf , można użyć tego polecenia, aby przenieść go do czegoś takiego jak xorg.conf_bak .
rm <somefile>	Usuwanie pliku. Użyj przełącznika -R , aby usunąć katalog i przełącznika -f (" force "), jeśli nie chcesz być proszony o potwierdzenie każdego usunięcia.
cat somefile.txt	Drukuje zawartość pliku na ekranie. Używane tylko z plikami tekstowymi.
grep	Znajduje podany ciąg znaków w danym fragmencie tekstu i wypisuje całą linię, w której się znajdował. Zwykle używane z potokiem, np. cat somefile.txt grep /somestring/ wyświetli linię z pliku somefile.txt, która zawiera somestring . Na przykład, aby znaleźć kartę sieciową usb, można wpisać: lsusb grep -i Network . Polecenie grep domyślnie rozróżnia wielkość liter, więc użycie przełącznika -i powoduje, że wielkość liter nie jest rozróżniana.
dd	Kopiuje wszystko bit po bicie, więc może być używany do katalogów, partycji i całych dysków. Podstawowa składnia to dd if=<jakiś plik> of=<jakiś inny plik>

Symbole

Tabela 8: Symbole.

Polecenie	Komentarz
-----------	-----------

	Symbol potoku używany do wysyłania wyjścia jednego polecenia do wejścia innego. Niektóre klawiatury wyświetlają zamiast tego dwa krótkie pionowe paski
>	Symbol przekierowania, używany do wysyłania wyjścia polecenia do pliku urządzenia. Podwojenie symbolu przekierowania spowoduje, że dane wyjściowe polecenia zostaną dodane do istniejącego pliku, zamiast go zastępować.
&	Dodanie znaku ampersand na końcu polecenia (ze spacją przed nim) powoduje, że jest ono uruchamiane w tle, dzięki czemu nie trzeba czekać na jego zakończenie, aby wydać polecenie

	następne polecenie. Podwójny ampersand wskazuje, że drugie polecenie powinno zostać uruchomione tylko wtedy, gdy pierwsze zakończyło się powodzeniem.
--	---

Rozwiązywanie problemów

Dla większości nowych użytkowników Linuksa, wiersz poleceń jest używany głównie jako narzędzie do rozwiązywania problemów. Polecenia terminala dają szybkie, szczegółowe informacje, które można łatwo wkleić do postu na forum, pola wyszukiwania lub wiadomości e-mail podczas szukania pomocy w Internecie. Zdecydowanie zaleca się, aby mieć te informacje pod ręką, gdy prosi się o pomoc. Możliwość odniesienia się do konkretnej konfiguracji sprzętowej nie tylko przyspieszy proces uzyskiwania pomocy, ale także pozwoli innym zaoferować dokładniejsze rozwiązania. Oto kilka typowych poleceń do rozwiązywania problemów (patrz także sekcja 3.4.4). Niektóre z nich mogą nie wyświetlać informacji lub wyświetlać ich mniej, jeśli nie jesteś zalogowany jako root.

Tabela 9: Polecenia rozwiązywania problemów.

<i>Polecenie</i>	<i>Komentarz</i>
lspci	Wyświetla szybkie podsumowanie wykrytych wewnętrznych urządzeń sprzętowych. Jeśli urządzenie jest wyświetlane jako /unknown/, zazwyczaj występuje problem ze sterownikiem. Przełącznik -v powoduje wyświetlenie bardziej szczegółowych informacji.
lsusb	Wyświetla listę podłączonych urządzeń USB.
dmesg	Wyświetla dziennik systemowy dla bieżącej sesji (tj. od ostatniego uruchomienia). Dane wyjściowe są dość długie i zwykle są przesyłane przez grep , less (podobnie jak most) lub tail (aby zobaczyć, co wydarzyło się ostatnio). Na przykład, aby znaleźć potencjalne błędy związane ze sprzętem sieciowym, spróbuj dmesg grep -i net .
top	Zapewnia listę uruchomionych procesów w czasie rzeczywistym i różne statystyki na ich temat. Dostępny również jako Htop wraz z ładną graficzną wersją Menedżera zadań .

Dostęp do dokumentacji poleceń

- Wiele poleceń wydrukuje prosty komunikat "informacje o użytkowaniu" podczas korzystania z funkcji **--help** lub **-h**. Może to być pomocne w szybkim przypomnieniu sobie składni polecenia.

Na przykład:

```
cp --help
```

- Aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje na temat korzystania z polecenia, należy zapoznać się z jego stroną podręcznika. Domyślnie, strony man są wyświetlane w **less** pager terminala, co oznacza, że tylko jeden ekran pliku jest wyświetlany na raz. Należy pamiętać o tych sztuczkach, aby poruszać się po wynikowym ekranie:

- Spacja (lub klawisz PageDown) przesuwa ekran do przodu.
- Litera **b** (lub klawisz PageUp) przesuwa ekran do tyłu.

- Litera **q** powoduje wyjście z dokumentu pomocy.

Alias

Możesz utworzyć **alias** (osobistą nazwę polecenia) dla dowolnego polecenia, krótkiego lub długiego, które chcesz; najłatwiej to zrobić za pomocą narzędzia **MX Bash Config**. Szczegóły na [MX Linux/antiX Wiki](#).

6.4.3 Linki

- [Przewodnik dla początkujących BASH](#)
- [Podstawy wiersza poleceń](#)

6.5 Skrypty

Skrypt to prosty plik tekstowy, który może być napisany bezpośrednio z klawiatury i składa się z logicznie uporządkowanej serii poleceń systemu operacyjnego. Polecenia są obsługiwane pojedynczo przez interpreter poleceń, który z kolei żąda usług od systemu operacyjnego. Domyślnym interpreterem poleceń w MX Linux jest **Bash**. Polecenia muszą być zrozumiałe dla Bash, a listy poleceń zostały utworzone do użytku programistycznego. Skrypt powłoki jest linuksowym odpowiednikiem programów wsadowych w świecie Windows.

Skrypty są używane w MX Linux OS i aplikacjach, które na nim działają, jako ekonomiczna metoda wykonywania wielu poleceń w łatwy do tworzenia i modyfikowania sposób. Na przykład podczas uruchamiania systemu wiele skryptów jest wywoływanych w celu uruchomienia określonych procesów, takich jak drukowanie, praca w sieci itp. Skrypty są również wykorzystywane do zautomatyzowanych procesów, administracji systemem, rozszerzeń aplikacji, kontroli użytkownika itp. Wreszcie, wszelkiego rodzaju użytkownicy mogą wykorzystywać skrypty do własnych celów.

6.5.1 Prosty skrypt

Wykonajmy bardzo prosty (i słynny) skrypt, aby zrozumieć podstawową ideę.

1. Otwórz edytor tekstu (**Menu Start > Akcesoria**) i wpisz tekst:

```
#!/bin/bash
clear
echo Dzień dobry, świecie!
```

2. Zapisz ten plik w swoim katalogu domowym pod nazwą **SimpleScript.sh**
3. Kliknij prawym przyciskiem myszy nazwę pliku, wybierz Właściwości i zaznacz opcję "Zezwalaj na uruchamianie tego pliku jako programu" na karcie Uprawnienia.
4. Otwórz terminal i wpisz:

```
sh /home/<nazwa użytkownika>/SimpleScript.sh
```

5. Na ekranie pojawi się wiersz "Dzień dobry, świecie!". Ten prosty skrypt nie robi zbyt

wiele, ale ustanawia zasadę, że prosty plik tekstowy może być używany do wysyłania poleceń kontrolujących zachowanie systemu.

UWAGA: Wszystkie skrypty otwierają się z [shebangiem](#), jak na początku pierwszej linii: jest to kombinacja znaku hash (#), wykrzyknika i ścieżki do interpretera poleceń. W tym przypadku Bash jest interpreterem i znajduje się w standardowej lokalizacji dla aplikacji użytkownika.

Linki

- [Bash - przewodnik dla początkujących](#)
- [Samouczek skryptowania w powłoce systemu Linux](#)
- [Polecenia systemu Linux](#)

6.5.2 Specjalne typy skryptów

Niektóre skrypty wymagają specjalnego oprogramowania ([języka skryptowego](#)) do uruchomienia, a nie tylko uruchomienia ich w Bashu. Najpopularniejsze dla zwykłych użytkowników są skrypty Pythona, które przyjmują postać *.py.

Aby je uruchomić, należy wywołać pythona w celu wykonania, podając prawidłową ścieżkę. Jeśli na przykład pobrałeś plik "<somefile>.py" na Pulpit, możesz zrobić jedną z trzech rzeczy:

- Wystarczy na nią kliknąć. MX Linux ma mały program o nazwie Py-Loader, który uruchomi go za pomocą Pythona.
- Otwórz terminal i wpisz:

```
python ~/Desktop/<somefile.py
```

- Alternatywnie, można otworzyć terminal wewnątrz samego folderu, w którym należy wpisać:

```
python ./<somefile>.py
```

Języki skryptowe są bardzo zaawansowane i wykraczają poza zakres niniejszej instrukcji obsługi.

6.5.3 Preinstalowane skrypty użytkownika

inxi

Inxi jest wygodnym skryptem informacji systemowych napisanym przez programistę znanego jako "[h2](#)". Wpisz *inxi -h* w terminalu, aby zobaczyć wszystkie dostępne opcje, które obejmują cały zakres od wyjścia czujnika do pogody. Jest to polecenie działające za **MX Quick System Info**.

6.5.4 Wskazówki i porady

- Dwukrotne kliknięcie skryptu powłoki domyślnie otwiera go w edytorze Featherpad zamiast go uruchamiać. Zostało to zaprojektowane jako środek bezpieczeństwa, aby zapobiec przypadkowemu uruchomieniu skryptów, gdy nie było to zamierzone. Aby zmienić to zachowanie, kliknij Ustawienia > Edytor typów Mime. Znajdź *x-application/x-shellscript* i zmień domyślną aplikację na bash.
- Bardziej zaawansowanym edytorem do programowania skryptów jest [Geany](#), instalowany domyślnie. Jest to elastyczne i potężne [IDE/edytor](#), który jest lekki i wieloplatformowy.

6.6 Zaawansowane narzędzia MX

Oprócz konfiguracji MX Apps omówionych w sekcji 3.2, MX Linux zawiera narzędzia dla zaawansowanych użytkowników dostępne w MX Tools.

6.6.1 Skanowanie ratunkowe chroot (CLI)

Zestaw poleceń, które pozwalają dostać się do systemu, nawet jeśli jego initrd.img jest uszkodzony. Umożliwia również dostęp do wielu zainstalowanych systemów operacyjnych bez konieczności ponownego uruchamiania komputera. Szczegóły i obrazy w pliku HELP.

POMOC: [tutaj](#).

6.6.2 Live-USB Kernel Updater (CLI)

VIDEO: [Zmiana jądra na antiX lub MX live-USB](#)

OSTRZEŻENIE: tylko do użytku podczas sesji na żywo!

Ta aplikacja wiersza poleceń może zaktualizować jądro na MX LiveUSB za pomocą dowolnego zainstalowanego jądra. Ta aplikacja będzie widoczna w MX Tools tylko podczas uruchomionej sesji Live.

```
Will use running live system
Distro: MX-16-public-beta1_x64 Metamorphosis 31 October 2016
Found linuxfs file linuxfs in directory /antiX
Found:
1 total live kernel      (4.7.0-0.bpo.1-amd64)
1 default live kernel    (4.7.0-0.bpo.1-amd64)
0 old live kernels

2 total installed kernels
1 new installed kernel    (4.8.0-5.2-liquorix-amd64)

Only one new installed kernel was found:
Version      Date
4.8.0-5.2-liquorix-amd64 2016-10-30

Please select an action to perform
1) Update vmlinuz from 4.7.0-0.bpo.1-amd64 (2016-10-31) (default)
2) Update initrd using file /usr/lib/iso-template/template-initrd.gz
Press <Enter> for the default selection
Use 'q' to quit
```

Rysunek 6-6: Narzędzie do aktualizacji jądra live-usb gotowe do przełączenia na nowe jądro.

POMOC: [tutaj](#).

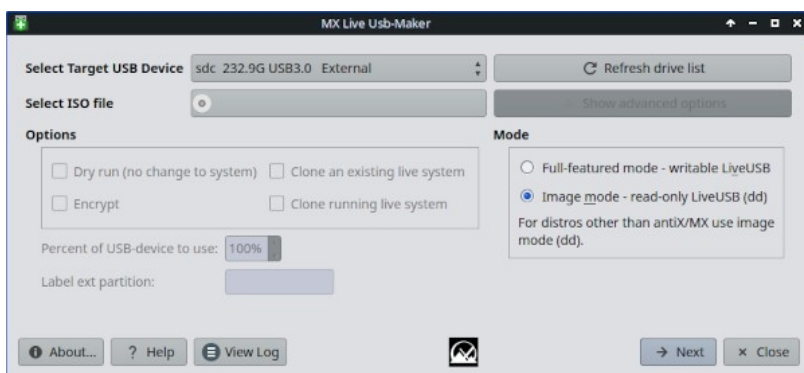
6.6.3 MX Live USB Maker

Służy do tworzenia Live-USB z pliku ISO, LiveCD/DVD lub istniejącego Live-USB, a nawet działającego systemu Live.

Chociaż UNetbootin jest również dostępny domyślnie (patrz sekcja 2.2.3), Live-USB Maker ma wiele zalet:

- Jest szybszy.
- Zapisuje pliki stanu po ponownym uruchomieniu komputera.
- LiveUSB-Storage do zapisywania plików utworzonych przez użytkownika bezpośrednio na live-usb.
- Wytrwałość.
- Remastering.
- Teraz oferuje opcję [dd](#).
- Aktualizacja jądra na żywo.

UWAGA: formularz CLI (**live-usb-maker**, uruchamiany jako root) oferuje wiele zaawansowanych opcji.

Ilustracja 6-7: narzędzie Live-USB Maker gotowe do wybrania ISO do użycia.HELP: [tutaj](#).

6.6.4 Remaster na żywo (MX Snapshot i RemasterCC)

VIDEO: [Tworzenie migawki zainstalowanego](#)

[systemu](#) VIDEO: Tworzenie [live-USB z trwałością](#)

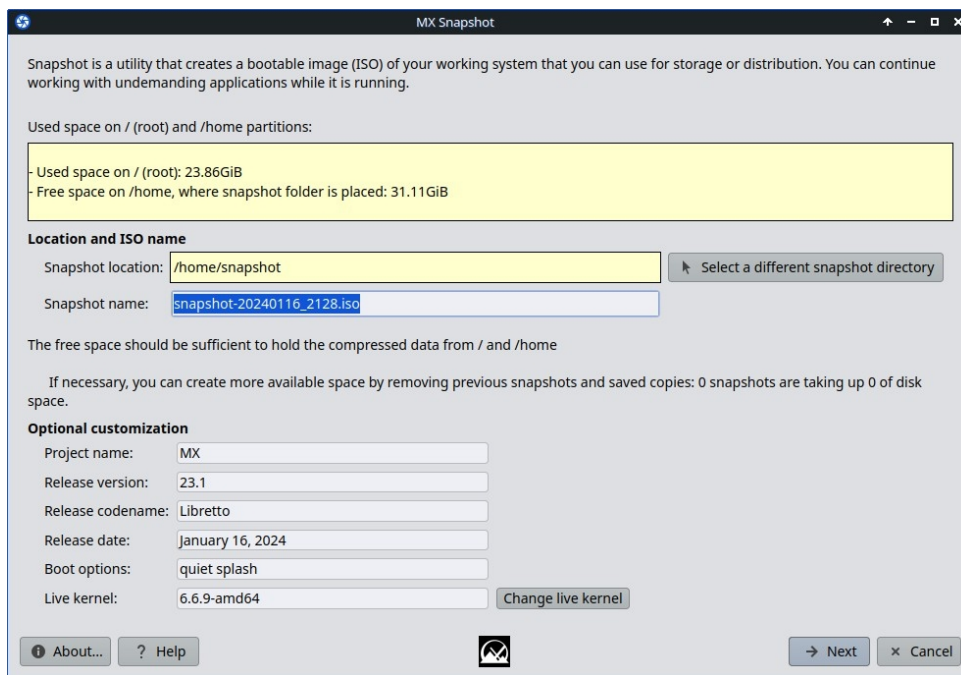

VIDEO: [Instalowanie aplikacji na live-USB z trwałością](#)

UWAGA: Live Remaster będzie widoczny tylko w MX Tools i będzie wykonywalny podczas uruchamiania sesji Live.

Głównym celem Live Remastering jest sprawienie, by użytkownicy mogli bezpiecznie, łatwo i wygodnie tworzyć własne, spersonalizowane wersje MX Linux, które mogą być dystrybuowane na inne komputery. Idea polega na użyciu LiveUSB (lub LiveHD, "oszczędnej instalacji"; zobacz [MX Linux/antiX Wiki](#)) na partycji dysku twardego jako środowiska programistycznego i testowego. Dodawaj lub odejmuj pakiety, a gdy będziesz gotowy do remasteringu, użyj GUI lub skryptu i uruchom ponownie komputer. Jeśli coś pójdzie nie tak, po prostu uruchom ponownie komputer z opcją wycofania, a uruchomisz poprzednie środowisko.

Wielu użytkowników będzie już zaznajomionych z narzędziem **MX Snapshot** do remasteringu (zobacz także starszą, ale wciąż przydatną aplikację [RemasterCC](#)). Zremasterowane ISO ("respin") można umieścić na LiveMedium w zwykły sposób (patrz sekcja 2.2), a następnie zainstalować, w razie potrzeby, otwierając terminal root i wpisując polecenie: `minstall-launcher`.

Rysunek 6-9: Ekran otwierania migawki.

Członkowie społeczności MX używają funkcji Live Remastering with Snapshot do tworzenia nieoficjalnych wersji MX Linux, które można śledzić na [forum wsparcia MX](#).

VIDEO: [Zremasteruj swój Live-](#)

[USB](#) VIDEO: [MX Spins:](#)

[Workbench!](#) VIDEO: [MX Spins:](#)
[Stevo's KDE!](#)

Live ISO można uruchomić z tak zwaną "trwałością". Trwałość jest hybrydą między LiveMedium a pełną instalacją. Trwałość pozwala zachować wszystkie pliki utworzone przez użytkownika i zapisać programy zainstalowane podczas sesji na żywo. Programy zainstalowane lub usunięte z plików użytkownika "demo" podczas sesji na żywo zostaną przeniesione do zainstalowanego systemu.

VIDEO: [Live USB z trwałością \(tryb Legacy\)](#)

VIDEO: [Live USB z trwałością \(tryb UEFI\)](#)

6.7 SSH (Secure Shell)

SSH (Secure Shell) to protokół używany do bezpiecznego logowania się do zdalnych systemów. Jest to najpopularniejszy sposób uzyskiwania dostępu do zdalnych komputerów z systemami Linux i Unix. MX Linux jest dostarczany z głównymi pakietami niezbędnymi do uruchomienia SSH w trybie aktywnym, a głównym z nich jest OpenSSH, darmowa implementacja Secure Shell, która składa się z całego zestawu aplikacji.

- Uruchom lub zrestartuj demona ssh jako root za pomocą polecenia:

```
/etc/init.d/ssh start
```

- Aby uruchomić demona ssh automatycznie po uruchomieniu komputera, kliknij **Ustawienia > Sesja i uruchamianie > Autostart aplikacji**. Kliknij przycisk Dodaj, a następnie w oknie dialogowym wprowadź nazwę, taką jak StartSSH, krótki opis, jeśli chcesz, oraz polecenie

```
/etc/init.d/ssh start
```

Naciśnij OK i gotowe. Przy następnym uruchomieniu demon SSH będzie aktywny.

- Użytkownicy KDE na MX Linux mogą zrobić to samo używając **Ustawienia > Ustawienia systemowe > Uruchamianie i zamykanie > Autostart**.

6.7.1 Rozwiązywanie problemów SSH

Czasami SSH nie działa w trybie pasywnym, wysyłając komunikat o odmowie połączenia. Wówczas można spróbować następujących rozwiązań:

- Edytuj jako root plik '/etc/ssh/sshd-config'. W linii 16 znajdziesz parametr 'UsePrivilegeSeparation yes'. Zmień go na:

```
UsePrivilegeSeparation nie
```

- Dodaj siebie (lub zamierzonych użytkowników) do grupy "ssh" za pomocą MX User Manager lub edytując jako root plik /etc/group.
- Czasami certyfikatów może brakować lub mogą być nieaktualne; łatwym sposobem na ich odbudowanie jest uruchomienie (jako root) polecenia:

```
ssh-keygen -A
```

- Sprawdź, czy sshd jest uruchomiony, wpisując:

```
/etc/init.d/ssh status
```

System powinien odpowiedzieć "[ok] sshd jest uruchomiony".

- Jeśli którykolwiek z komputerów korzysta z zapory [Uncompliated] Firewall, domyślnej dla MX 23 i nowszych, sprawdź, czy port 22 UDP nie jest zablokowany. Musi on

zezwalać na ruch IN i OUT.

6.8 Synchronizacja plików

[Synchronizacja plików](#) (lub synchronizacja) pozwala plikom w różnych lokalizacjach pozostać identycznymi. Przyjmuje ona jedną z dwóch form:

- **jednokierunkowy** ("mirroring"), w którym jeden komputer źródłowy jest kopiowany do innych, ale nie odwrotnie.
- **dwukierunkowy**, w którym wiele komputerów jest identycznych.

Na przykład użytkownicy MX Linux uważają, że jest to przydatne podczas zarządzania wieloma instalacjami dla siebie, członków rodziny lub innych grup, eliminując w ten sposób potrzebę aktualizacji więcej niż jeden raz. Dostępnych jest wiele [programów do synchronizacji](#), ale poniższe dwa zostały przetestowane i okazały się przydatne dla użytkowników MX Linux:

- Unison-GTK (w repozytoriach)
- [FreeFileSync](#)

7Pod maską

7.1 Wprowadzenie

MX Linux ostatecznie odziedziczył swój podstawowy projekt po [Uniksie](#), systemie operacyjnym, który istnieje w różnych formach od 1970 roku. Na jego bazie powstał Linux, z którego Debian tworzy swoją dystrybucję. Podstawowy system operacyjny jest tematem tej sekcji. Użytkownicy pochodzący ze starszych systemów, takich jak MS Windows, zazwyczaj napotykają wiele nieznanych koncepcji i są sfrustrowani, próbując robić rzeczy w sposób, do którego są przyzwyczajeni.

Ta sekcja zawiera przegląd niektórych podstawowych aspektów systemu operacyjnego MX Linux i tego, jak różnią się one od innych systemów, aby ułatwić przejście.

Linki

- [Wikipedia: Unix](#)
- [Strona główna Linux](#)
- [Wikipedia Debian](#)

7.2 Struktura systemu plików

Istnieją dwa podstawowe zastosowania terminu "system plików".

- Pierwszym z nich jest system plików systemu operacyjnego. Odnosi się to do plików i ich organizacji, których system operacyjny używa do śledzenia wszystkich zasobów sprzętowych i programowych, które ma do dyspozycji podczas pracy.
- Inne użycie terminu system plików odnosi się do systemu plików dysku, zaprojektowanego do przechowywania i pobierania plików na urządzeniu do przechowywania danych, najczęściej dysku talerzowym. System plików dysku jest ustawiany podczas pierwszego formatowania partycji dysku, przed zapisaniem jakichkolwiek danych na partycję.

System plików systemu operacyjnego

Jeśli otworzysz Thunar File Manager i klikniesz File System w lewym panelu, zauważysz szereg katalogów o nazwach opartych na [Unix Filesystem Hierarchy Standard](#).

Name	Size	Type	Date Modified
bin	4.1 kB	folder	12/23/2014
boot	4.1 kB	folder	01/27/2015
dev	3.3 kB	folder	Today
etc	12.3 kB	folder	Today
home	4.1 kB	folder	01/05/2015
lib	4.1 kB	folder	Yesterday
lost+found	16.4 kB	folder	12/11/2014
media	4.1 kB	folder	Today
mnt	4.1 kB	folder	12/11/2014
opt	4.1 kB	folder	Yesterday
proc	0 bytes	folder	01/28/2015
root	4.1 kB	folder	01/08/2015
run	880 bytes	folder	Yesterday
sbin	12.3 kB	folder	01/28/2015
sda2	4.1 kB	folder	12/11/2014
selinux	4.1 kB	folder	06/10/2012
sys	0 bytes	folder	01/28/2015
tmp	4.1 kB link to var/tmp		Today
usr	4.1 kB	folder	01/06/2014
var	4.1 kB	folder	12/11/2014

Rysunek 7-1: System plików MX widziany w programie Thunar.

Oto prosty opis głównych katalogów w MX Linux wraz z przykładem, kiedy użytkownicy zwykle pracują z plikami w tych katalogach:

- `/bin`
  - Ten katalog zawiera binarne pliki programów, które są używane przez system podczas uruchamiania, ale które mogą być również wymagane przez działania użytkownika po pełnym uruchomieniu systemu.
  - Przykład: Wiele podstawowych programów wiersza poleceń, takich jak powłoka Bash, oraz narzędzi takich jak `/dd/`, `/grep/`, `/ls/` i `/mount/` znajduje się tutaj, oprócz programów używanych tylko przez system operacyjny.
- `/boot`
  - Jak można się domyślić, znajdują się tu pliki, których Linux potrzebuje do uruchomienia systemu. Jądro Linux, rdzeń systemu operacyjnego Linux, jest przechowywane tutaj, podobnie jak programy ładujące, takie jak GRUB.
  - Przykład: żaden plik w tym miejscu nie jest często używany przez użytkowników.
- `/dev`

- W tym katalogu znajdują się specjalne pliki, które łączą się z różnymi urządzeniami wejścia/wyjścia w systemie.
- Przykład: żaden plik tutaj nie jest powszechnie dostępny bezpośrednio przez użytkowników, z wyjątkiem poleceń montowania CLI.
- /etc
  - Katalog ten zawiera pliki konfiguracyjne systemu oraz pliki konfiguracyjne aplikacji.
  - Przykład: Plik `/etc/fstab` określa punkty montowania dla dodatkowych systemów plików na urządzeniach, partycjach itp.
  - Przykład: problemy z wyświetlaniem czasami wiążą się z edycją pliku `/etc/X11/xorg.conf`.
- /home
  - Tutaj znajdują się osobiste katalogi użytkownika (dane i ustawienia). Jeśli istnieje więcej niż jeden użytkownik, dla każdego z nich tworzony jest osobny podkatalog. Żaden użytkownik (z wyjątkiem roota) nie może odczytać katalogu domowego innego użytkownika. Katalog użytkownika zawiera zarówno pliki ukryte (gdzie nazwa pliku jest poprzedzona kropką), jak i widoczne. Ukryte pliki można ujawnić, klikając Widok > Pokaż ukryte pliki (lub Ctrl-H) w Menedżerze plików Thunar.
  - Przykład: użytkownicy zazwyczaj organizują własne pliki, korzystając z domyślnych katalogów, takich jak Dokumenty, Muzyka itp.
  - Przykład: profil Firefoksa znajduje się w ukrytym katalogu `.mozilla/firefox/`.
- /lib
  - Ten katalog zawiera biblioteki obiektów współdzielonych (analogiczne do bibliotek DLL systemu Windows), które są wymagane podczas uruchamiania systemu. W szczególności, moduły jądra można znaleźć tutaj, w sekcji `/lib/modules`.
  - Przykład: żaden plik w tym miejscu nie jest często używany przez użytkowników.
- /media
  - Pliki dla nośników wymiennych, takich jak CDromy, stacje dyskiety i pamięci USB są instalowane w tym miejscu, gdy nośniki są automatycznie montowane.
  - Przykład: Po dynamicznym zamontowaniu urządzenia peryferyjnego, takiego jak pendrive, można uzyskać do niego dostęp tutaj.
- /mnt
  - Fizyczne urządzenia pamięci masowej muszą być zamontowane tutaj, zanim będzie można uzyskać do nich dostęp. Po zdefiniowaniu dysków lub partycji w pliku `/etc/fstab`, ich system plików jest montowany tutaj.
  - Przykład: Użytkownicy mogą uzyskać dostęp do dysków twardych i ich partycji zamontowanych w tym miejscu.

- /opt
  - Jest to zamierzona lokalizacja głównych podsystemów aplikacji innych firm zainstalowanych przez użytkownika. Niektóre dystrybucje umieszczają tu również programy zainstalowane przez użytkownika.

- Przykład: jeśli instalujesz Google Earth, tutaj zostanie on zainstalowany. Również Firefox, Libre Office i Wine znajdują się tutaj,
- /proc
  - Lokalizacja informacji o procesach i systemie.
  - Przykład: żaden plik w tym miejscu nie jest często używany przez użytkowników.
- /root
  - Jest to katalog domowy użytkownika root (administratora). Należy pamiętać, że nie jest to to samo co "/" - katalog główny systemu plików.
  - Przykład: żaden plik w tym miejscu nie jest powszechnie dostępny dla użytkowników, ale pliki zapisane podczas logowania jako użytkownik root mogą być zapisywane w tym miejscu.
- /sbin
  - Programy są instalowane tutaj, jeśli są wymagane przez skrypty startowe systemu, ale normalnie nie będą uruchamiane przez użytkowników innych niż root - innymi słowy, narzędzia administracyjne systemu.
  - Przykład: żaden plik w tym miejscu nie jest powszechnie dostępny dla użytkowników, ale to tutaj znajdują się pliki takie jak *modprobe* i *ifconfig*.
- /tmp
  - Jest to lokalizacja plików tymczasowych tworzonych przez programy - takie jak kompilatory -w trakcie działania. Ogólnie rzecz biorąc, są to krótkoterminowe pliki tymczasowe, przydatne dla programu tylko podczas jego działania.
  - Przykład: żaden plik w tym miejscu nie jest często używany przez użytkowników.
- /usr
  - Katalog ten zawiera wiele plików dla aplikacji użytkownika i jest pod pewnymi względami analogiczny do katalogu "Program Files" w systemie Windows.
  - Przykład: wiele programów wykonywalnych (binarnych) znajduje się w */usr/bin*.
  - Przykład: dokumentacja (*/usr/docs*) i pliki konfiguracyjne, grafika i ikony znajdują się w */usr/share*.
- /var
  - Katalog ten zawiera pliki, które stale zmieniają się podczas działania systemu Linux, np. dzienniki, poczta systemowa i procesy w kolejce.
  - Przykład: możesz zajrzeć do */var/log/* za pomocą MX Quick System Info, próbując określić, co się stało podczas procesu, takiego jak instalacja pakietu.

System plików na dysku

Dyskowy system plików jest czymś, czym przeciętny użytkownik nie musi się zbytnio

przejmować. Domyślny system plików dysku używany przez MX Linux nazywa się ext4, jest to wersja ext2

System plików, który jest dziennikiem - tj. zapisuje zmiany w dzienniku przed ich wprowadzeniem, dzięki czemu jest bardziej niezawodny. System plików ext4 jest ustawiany podczas instalacji, gdy dysk twardy jest formatowany.

Ogólnie rzecz biorąc, ext4 ma więcej lat na koncie niż którykolwiek z jego rywali i łączy w sobie stabilność i szybkość. Z tych powodów nie zalecamy instalowania MX Linux na innym systemie plików, chyba że jesteś dobrze poinformowany o różnicach. MX Linux może jednak odczytywać i zapisywać na wielu innych sformatowanych dyskowych systemach plików, a nawet może być zainstalowany na niektórych z nich, jeśli z jakiegoś powodu jeden z nich jest preferowany w stosunku do ext4.

Linki

-
- [Wikipedia. Porównanie systemów plików](#)
- [Wikipedia Ext4](#)

7.3 Uprawnienia

MX Linux jest systemem operacyjnym opartym na kontach. Oznacza to, że żaden program nie może zostać uruchomiony bez konta użytkownika, a każdy uruchomiony program jest ograniczony uprawnieniami przyznanymi użytkownikowi, który go uruchomił.

UWAGA: Znaczna część bezpieczeństwa i stabilności, z których znany jest Linux, zależy od właściwego korzystania z ograniczonych kont użytkowników oraz ochrony zapewnianej przez domyślne uprawnienia do plików i katalogów. Z tego powodu powinieneś pracować jako root tylko w przypadku procedur, które tego wymagają. Nigdy nie loguj się do MX Linux jako root, aby uruchomić komputer do normalnych czynności - na przykład uruchomienie przeglądarki internetowej jako użytkownik root jest jednym z niewielu sposobów na złapanie wirusa w systemie Linux!

Podstawowe informacje

Domyślna struktura uprawnień do plików w systemie Linux jest dość prosta, ale więcej niż wystarczająca w większości sytuacji. Dla każdego pliku lub folderu istnieją trzy uprawnienia, które można przyznać, oraz trzy podmioty (właściciel/twórca, grupa, inni/świat), którym są one przyznawane. Uprawnienia są następujące:

- Uprawnienie do odczytu oznacza, że dane mogą być odczytywane z pliku; oznacza to również, że plik może być kopiowany. Jeśli nie masz uprawnień do odczytu dla katalogu, nie możesz nawet zobaczyć nazw plików w nim wymienionych.
- Uprawnienie zapisu oznacza, że plik lub folder może być zmieniany, dodawany lub usuwany. W przypadku katalogów określa, czy użytkownik może zapisywać pliki w katalogu.
- Uprawnienie Execute oznacza, czy użytkownik może uruchomić plik jako skrypt lub

program. W przypadku katalogów określa, czy użytkownik może wejść do katalogu i uczynić go bieżącym katalogiem roboczym.

- Każdy plik i folder uzyskuje jednego użytkownika wyznaczonego jako jego właściciela, gdy jest tworzony w systemie. (Zauważ, że jeśli przeniesiesz plik z innej partycji, gdzie ma innego właściciela, zachowa on oryginalnego właściciela; ale jeśli go skopiujesz i wkleisz, zostanie on przypisany do ciebie). Ma również jedną grupę wyznaczoną jako jego grupa, domyślnie grupę, do której należy właściciel. Uprawnienia przyznane innym osobom mają wpływ na wszystkich, którzy nie są właścicielami lub nie należą do grupy będącej właścicielem.

UWAGA: Dla zaawansowanych użytkowników istnieją dodatkowe specjalne atrybuty poza odczytem/zapisem/wykonaniem, które można ustawić: sticky bit, SUID i SGID. Aby uzyskać więcej informacji, zobacz sekcję Linki poniżej.

Wyświetlanie, ustawianie i zmienianie uprawnień

W MX Linux dostępnych jest wiele narzędzi do przeglądania i zarządzania uprawnieniami.

• GUI

- **Menedżer plików.** Aby wyświetlić lub zmienić uprawnienia pliku, kliknij plik prawym przyciskiem myszy i wybierz Właściwości. Kliknij kartę Uprawnienia. Tutaj możesz ustawić uprawnienia przyznane właścicielowi, grupie i innym osobom za pomocą rozwijanych menu. W przypadku niektórych plików (na przykład skryptów) należy zaznaczyć pole wyboru, aby były one wykonywalne, a w przypadku folderów można zaznaczyć pole wyboru, aby ograniczyć usuwanie znajdujących się w nim plików do właścicieli.

UWAGA: musisz działać jako root, aby zmienić uprawnienia pliku lub katalogu, którego właścicielem jest root. W przypadku większych folderów MUSISZ odświeżyć okno Menedżera plików, w przeciwnym razie uprawnienia będą wyświetlane nieprawidłowo, nawet jeśli uprawnienia faktycznie uległy zmianie. Wystarczy nacisnąć klawisz F5, aby odświeżyć okno, w przeciwnym razie zobaczysz oryginalne uprawnienia. Menedżer plików Dolphin oferuje "Zaawansowane uprawnienia", które w przeciwnym razie wymagałyby poleceń terminala do modyfikacji lub przeglądania.

- **MX User Manager** to łatwy sposób na zmianę uprawnień poprzez powiązanie użytkownika z określonymi grupami.

• CLI

- Partycje wewnętrzne. Domyślnie do montowania partycji wewnętrznych wymagane jest hasło roota/superużytkownika. Aby zmienić to zachowanie, kliknij **MX Tweak**, zakładka Inne.
- Nowe partycje zewnętrzne. Formatowanie nowej partycji z ext4 wymaga uprawnień roota, co może prowadzić do nieoczekiwanych lub niepożądanych rezultatów, gdy zwykły użytkownik nie może zapisywać żadnych plików na partycji. Aby zmienić to zachowanie, zapoznaj się z [MX Linux/antiX Wiki](#).
- Operacje ręczne. Chociaż MX User Manager obejmuje większość codziennych sytuacji, czasami może być lepiej radzić sobie z wierszem poleceń. Podstawowe

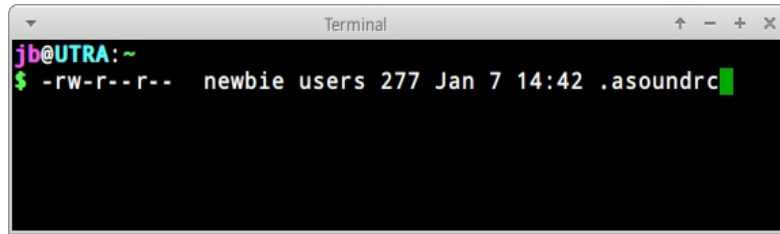
uprawnienia są reprezentowane przez r (odczyt), w (zapis) i x (wykonanie);
myślnik oznacza brak uprawnień.

Aby wyświetlić uprawnienia pliku w wierszu poleceń, wpisz: *ls -l NazwaPliku*.

Może być konieczne użycie pełnej lokalizacji pliku (np. /usr/bin/gimp).

Przełącznik -l

spowoduje wyświetlenie pliku w długim formacie, wyświetlając między innymi jego uprawnienia.

Rysunek 7-2: Wyświetlanie uprawnień do plików.

Znaki zaraz po myślniku otwierającym (wskazującym, że jest to zwykły plik) zawierają trzy uprawnienia (odczyt/zapis/wykonanie) dla właściciela, grupy i innych: Łącznie 9 znaków. Tutaj widać, że właściciel ma uprawnienia do odczytu i zapisu, ale nie do wykonywania (rw-), ale grupa i inni mogą tylko czytać. Właścicielem w tym przypadku jest "newbie", który należy do grupy "users".

Jeśli z jakiegoś powodu konieczna byłaby zmiana właściciela tego pliku na roota za pomocą wiersza poleceń, użytkownik "newbie" użyłby polecenia chown, jak w tym przykładzie:

```
chown root /home/newbie/.asoundrc
```

Aby uzyskać szczegółowe informacje na temat korzystania z chown, a także bardziej szczegółowego chmod, zobacz sekcję Linki.

Linki

- [MX Linux/antiX Wiki: Uprawnienia](#)
- [Uprawnienia do plików](#)

7.4 Pliki konfiguracyjne

7.4.1 Pliki konfiguracyjne użytkownika

Pliki zawierające indywidualne ustawienia użytkownika (takie jak wysokie wyniki w grach lub układ pulpitu) są przechowywane w katalogu domowym użytkownika, zazwyczaj jako ukryty plik lub katalog, i mogą być edytowane tylko przez tego użytkownika lub przez roota. Te osobiste pliki konfiguracyjne są w rzeczywistości rzadziej edytowane bezpośrednio niż pliki systemowe, ponieważ większość konfiguracji użytkownika odbywa się graficznie za pośrednictwem samych aplikacji.

Na przykład po otwarciu aplikacji i kliknięciu Edytuj > Preferencje, wybrane opcje są zapisywane w (zwykle ukrytym) pliku konfiguracyjnym w katalogu użytkownika. Podobnie w Firefoksie, gdy wpiszesz `about:config` w pasku adresu, edytujesz ukryte pliki konfiguracyjne. Pliki konfiguracyjne Xfce są przechowywane w `~/.config/`.

7.4.2 Pliki konfiguracyjne systemu

Pliki, które przechowują konfiguracje lub ustawienia domyślne dla całego systemu (takie jak plik określający, które usługi są automatycznie uruchamiane podczas rozruchu) są w większości przechowywane w katalogu `/etc/` i mogą być edytowane tylko przez roota. Większość z tych plików nigdy nie jest dotykana bezpośrednio przez zwykłych użytkowników, takich jak na przykład te:

- `/etc/rc.d/rc5.d` - Zawiera pliki kontrolujące runlevel 5, do którego MX Linux uruchamia się po zalogowaniu.
- `/etc/sysconfig/keyboard` - Służy do konfiguracji klawiatury.
- `/etc/network/interfaces` - definiuje interfejsy internetowe w systemie.

Niektóre pliki konfiguracyjne mogą zawierać tylko kilka linii lub nawet być puste, podczas gdy inne mogą być dość długie. Ważne jest to, że jeśli szukasz pliku konfiguracyjnego dla aplikacji lub procesu, udaj się do katalogu `/etc` i rozejrzyj się.

Uwaga: ponieważ pliki te mają wpływ na cały system,

1) wykonaj kopię zapasową dowolnego pliku, który zamierzasz edytować (najłatwiej w Thunar: skopiuj i wklej z powrotem, opcjonalnie dodając BAK na końcu nazwy pliku),

oraz

2) Bądź bardzo ostrożny!

7.4.3 Przykład

Problemy z dźwiękiem można rozwiązać za pomocą szeregu narzędzi graficznych i wiersza poleceń, ale od czasu do czasu użytkownik musi bezpośrednio edytować plik konfiguracyjny całego systemu. Dla wielu systemów będzie to `/etc/modprobe.d/snd-hda-intel.conf`. Jest to prosty plik, którego górny akapit wygląda następująco:

```
# niektóre układy wymagają ręcznego ustawienia
modelu # na przykład seria asus g71 może wymagać
model=g71v

opcje snd-hda-intel model=auto
```

Aby spróbować uzyskać dźwięk, możesz zdecydować się na zastąpienie dokładnych informacji o modelu dźwięku słowem "auto". Aby sprawdzić swój model dźwięku, możesz otworzyć terminal i wpisać:

```
lspci | grep Audio
```

Wynik będzie zależał od systemu, ale przyjmie następującą postać:

```
00:05.0 Urządzenie audio: nVidia Corporation MCP61 High Definition Audio (rev a2)
```

Teraz możesz podłączyć te informacje z powrotem do pliku konfiguracyjnego:

```
# niektóre układy wymagają ręcznego ustawienia
```

modelu # na przykład seria asus g71 może wymagać opcji
model=g71v snd-hda-intel model=nvidia

Zapisz plik, uruchom ponownie komputer i miejmy nadzieję, że dźwięk będzie działał. Możesz także spróbować większej precyzji, używając zamiast tego *model=nvidia mcp6l*, jeśli pierwszy sposób nie zadziałał.

Linki

- [Zrozumienie plików konfiguracyjnych systemu Linux](#)
- [Uprawnienia do plików](#)

7.5 Runlevels

MX Linux uruchamia się domyślnie przy użyciu procesu inicjalizacji ([init](#)) o nazwie **sysVinit**. Po zakończeniu procesu uruchamiania, init wykonuje wszystkie skrypty startowe w katalogu określonym przez domyślny runlevel (ten runlevel jest podany przez wpis dla ID w `/etc/inittab`). MX Linux ma 7 poziomów uruchamiania (inne procesy, takie jak systemd, nie używają poziomów uruchamiania w ten sam sposób):

Tabela 10: Poziomy uruchamiania w MX Linux.

Runlevel	Komentarz
0	Zatrzymanie systemu
1	Tryb pojedynczego użytkownika: zapewnia konsolę root bez logowania. Przydatne w przypadku utraty hasła roota
2	Wielu użytkowników bez sieci
3	Logowanie konsolowe, bez X (tj. bez GUI)
4	Nieużywane/niestandardowe
5	Domyślne logowanie GUI
6	Ponowne uruchomienie systemu

MX Linux domyślnie ustawiony jest na runlevel 5, dlatego wszelkie skrypty startowe ustawione w pliku konfiguracyjnym poziomu 5 będą uruchamiane podczas startu systemu.

Użycie

Zrozumienie poziomów uruchamiania może być przydatne. Na przykład, gdy użytkownicy mają problem z X Window Managerem, nie mogą go naprawić na domyślnym poziomie runlevel 5, ponieważ X działa na tym poziomie. Ale mogą dostać się do poziomu 3, aby pracować nad problemem na jeden z dwóch sposobów.

- **Z pulpitu:** naciśnij Ctrl-Alt-F1, aby wyjść z X. Aby faktycznie spaść do poziomu runlevel 3, zostań rootem i wpisz *telinit 3*; spowoduje to zatrzymanie wszystkich innych usług nadal działających na poziomie runlevel 5.
- **Z menu GRUB:** naciśnij **e** (dla edycji), gdy zobaczysz ekran GRUB. Na kolejnym ekranie dodaj spację i cyfrę 3 na końcu linii (domyślnie tam, gdzie znajduje się słowo "quiet"), która zaczyna się od "linux" znajdującego się jeden nad najniższą linią

(faktyczne polecenie rozruchu). Naciśnij F-10, aby uruchomić komputer.

Gdy kursor znajdzie się w oknie zachęty, zaloguj się przy użyciu normalnej nazwy użytkownika i hasła. W razie potrzeby można również zalogować się jako "root" i podać hasło administracyjne. Przydatne polecenia, gdy patrzysz na znak zachęty na poziomie runlevel 3, obejmują:

Tabela 11: Typowe polecenia runlevel 3.

Polecenie	Komentarz
runlevel	Zwraca numer poziomu run, na którym się znajdujesz.
zatrzymanie	Uruchom jako root. Powoduje wyłączenie komputera. Jeśli to nie zadziała w twoim systemie, spróbuj wyłączyć zasilanie.
restart	Uruchom jako root. Ponownie uruchamia maszynę.
<aplikacja>	Uruchamia aplikację, o ile nie jest to aplikacja graficzna. Na przykład, można użyć polecenia nano do edycji plików tekstowych, ale nie leafpad.
Ctrl-Alt-F7	Jeśli użyłeś Ctrl-Alt-F1, aby wyjść z uruchomionego pulpitu, ale nie kontynuowałeś do poziomu runlevel 3, to polecenie spowoduje powrót do pulpitu.
telinit 5	Uruchom jako root. Jeśli jesteś na poziomie runlevel 3, wprowadź to polecenie, aby przejść do menedżera logowania lightdm.

Linki

- [Wikipedia: Runlevel](#)
- [Linux Information Project: Runlevel Definition](#)

7.6 Jądro

7.6.1 Wprowadzenie

Ta sekcja obejmuje typowe interakcje użytkownika z jądrem. Inne, bardziej techniczne aspekty można znaleźć w odnośnikach.

7.6.2 Ulepszanie/obniżanie

Podstawowe kroki

W przeciwieństwie do innego oprogramowania w systemie, jądro nie jest aktualizowane automatycznie, chyba że poniżej poziomu wersji minor (oznaczonego trzecią liczbą w nazwie jądra). Przed zmianą obecnego jądra, warto zadać sobie kilka pytań:

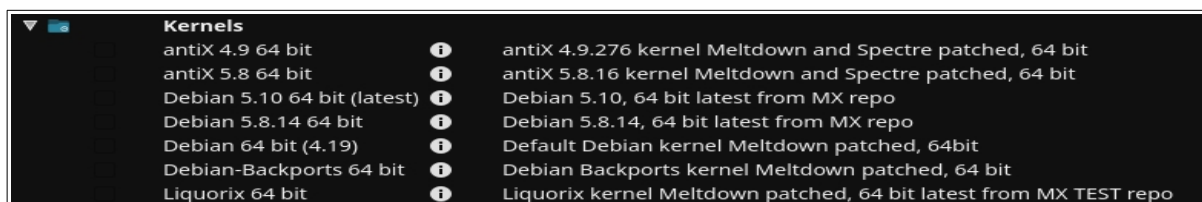
- Dlaczego chcę zaktualizować jądro? Czy na przykład potrzebuję sterownika do nowego sprzętu?
- Czy powinienem zaktualizować jądro? Na przykład procesory Core2 Duo mają tendencję do dziwnych problemów z domyślnym jądrem MX-Linux, które można rozwiązać, przełączając się na gorsze jądro Debiana (za pomocą MX Package

Installer).

- Czy jestem świadomy, że niepotrzebne zmiany mogą przynieść takie czy inne problemy?

MX Linux zapewnia łatwą metodę aktualizacji / obniżenia domyślnego jądra: otwórz MX Package Installer i kliknij kategorię "Kernel". Zobaczysz tam szereg jąder, które są dostępne dla użytkownika. Wybierz to, którego chcesz użyć (w razie wątpliwości zapytaj na forum) i zainstaluj je.

Po sprawdzeniu i zainstalowaniu nowego jądra, uruchom ponownie komputer i upewnij się, że nowe jądro jest podświetlone; jeśli nie, kliknij wiersz opcji i wybierz to, co chcesz.

Category	Package	Info	Description
▼ Kernels			
☐	antiX 4.19 64 bit	i	antiX 4.19.276 kernel Meltdown and Spectre patched, 64 bit
☐	antiX 4.9 64 bit	i	antiX 4.9.326 kernel Meltdown and Spectre patched, 64 bit
☐	antiX 5.10 64 bit	i	antiX 5.10.197 kernel Meltdown and Spectre patched, 64 bit
☐	Debian 64 bit	i	Debian default kernel
☐	Liquorix 64 bit (ahs updates package)	i	Liquorix ahs updates package, requires ahs be enabled for automatic updates
☐	Liquorix 6.3.9-1 64 bit	i	Liquorix 6.3.9-1
☐	Liquorix 6.4.15-2 64 bit	i	Liquorix 6.4.15-2
☐	Liquorix 6.5.11-3 64 bit	i	Liquorix 6.5.11-3
☐	Liquorix 6.6.11-1 64 bit	i	Liquorix 6.6.11-1
☐	Debian 6.3 64 bit (AHS)	i	Debian 6.3, 64 bit latest from MX repo
☐	Debian 6.4 64 bit (AHS)	i	Debian 6.4, 64 bit latest from MX repo
☒	Debian 6.5.13 64 bit (AHS)	i	Debian 6.5, 64 bit latest from MX repo
☒	Debian 6.6.9 64 bit (AHS)	i	Debian 6.6, 64 bit latest from MX repo

Ilustracja 7-3: Opcje jądra w MX Package Installer dla architektury 64-bitowej.

Zaawansowany

Wielu użytkowników zwykle korzysta z **MX Package Installer** w celu aktualizacji jądra, ale można to również zrobić ręcznie. Oto podstawowe podejście do ręcznej aktualizacji jądra Linux w systemie.

- **Najpierw** sprawdź, co masz obecnie zainstalowane. Otwórz terminal i wpisz `inxi -S`. Na przykład użytkownik 64-bitowej wersji MX-23 może zobaczyć coś takiego:

```
Jądro: 6.1.0-2-amd64 x86_64 bits
```

Pamiętaj, aby zapisać nazwę jądra z wyjścia tego polecenia.

- **Po drugie**, wybierz i zainstaluj nowe jądro. Otwórz Menedżera pakietów Synaptic, wyszukaj linux-image i poszukaj wyższego numeru jądra, który pasuje do architektury (np. 686) i procesora (np. PAE), który już posiadasz, chyba że masz dobry powód do zmiany. Zainstaluj to, które chcesz lub potrzebujesz w zwykły sposób.

- **Po trzecie**, zainstaluj pakiet linux-headers, który pasuje do nowego jądra, które wybrałeś. Można to zrobić na dwa sposoby.
  - Przyjrzyj się uważnie wpisom Synaptic rozpoczynającym linux-headers i dopasuj jądro.
  - Alternatywnie, można łatwiej zainstalować nagłówki po ponownym uruchomieniu nowego jądra, wpisując następujący kod w terminalu root:

```
apt-get install linux-headers-$(uname -r)
```

Nagłówki zostaną również zainstalowane, jeśli użyjesz polecenia takiego jak *m-a prepare*.

- Po ponownym uruchomieniu system powinien automatycznie uruchomić się z najwyższego dostępnego jądra. Jeśli to nie zadziała, masz możliwość powrotu do tego, czego używałeś: zrestartuj komputer, a gdy zobaczysz ekran GRUB, zaznacz opcje zaawansowane dla dowolnej partycji, z której chcesz się uruchomić, a następnie wybierz jądro i naciśnij Enter.

7.6.3 Aktualizacja jądra i sterowników

[Dynamic Kernel Module Support \(DKMS\)](#) automatycznie rekompiluje wszystkie moduły sterowników DKMS po zainstalowaniu nowej wersji jądra. Dzięki temu sterowniki i urządzenia spoza głównego jądra mogą nadal działać po aktualizacji jądra Linux. Wyjątek dotyczy zastrzeżonych sterowników graficznych (sekcja 3.3.2).

- **Sterowniki NVidia**
  - Jeśli zostały zainstalowane z sgfxi, muszą zostać przebudowane z sgfxi, patrz sekcja 6.5.3.
  - W przypadku instalacji za pomocą instalatora sterowników MX Nvidia lub przez synaptic/apt-get, moduły jądra mogą wymagać przebudowy. Ponowne uruchomienie instalatora sterownika MX Nvidia z menu powinno zaoferować ponowną instalację i odbudowę modułów. Jeśli restart utknie w wierszu konsoli, zostań rootem i wpisz "*ddm-mx -i nvidia*", aby ponownie zainstalować i odbudować moduły sterownika.
- **Sterowniki Intel**
  - Może być konieczna aktualizacja sterownika, w zależności od jądra wybranego jako cel aktualizacji.

7.6.4 Więcej opcji

Istnieją również inne rozważania i wybory dotyczące jąder:

- Istnieją również inne wstępnie opracowane jądra, takie jak jądro Liquorix, które jest wersją jądra Zen i ma zapewnić lepsze wrażenia z użytkowania pulpitu pod względem szybkości reakcji, nawet przy dużym obciążeniu, takim jak podczas grania, a także niskie opóźnienia (ważne dla pracy z dźwiękiem).

MX Linux często aktualizuje jądra Liquorix, więc najłatwiej zainstalować go poprzez **MX Package Installer** > MX Test Repo.

- Dystrybucje (np. siostrzana dystrybucja MX Linux antiX) często tworzą własne.
- Osoby posiadające odpowiednią wiedzę mogą skompilować określone jądro dla określonego sprzętu.

7.6.5 Linki

- [Wikipedia: Jądro Linux](#)
- [Anatomia jądra systemu Linux](#)
- [Archiwa jądra systemu Linux](#)
- [Interaktywna mapa jądra Linux](#)

7.6.6 Panika jądra i odzyskiwanie danych

Panika jądra jest stosunkowo rzadkim działaniem podejmowanym przez system MX Linux, gdy wykryje on wewnętrzny błąd krytyczny, z którego nie może bezpiecznie wyjść. Może to być spowodowane wieloma różnymi czynnikami, od problemów sprzętowych po błąd w samym systemie. Gdy wystąpi panika jądra, spróbuj zrestartować system za pomocą MX Linux LiveMedium, co tymczasowo przezwycięży wszelkie problemy z oprogramowaniem i miejmy nadzieję, że pozwoli ci zobaczyć i wyładować dane. Jeśli to nie zadziała, odłącz cały niepotrzebny sprzęt i spróbuj ponownie.

Pierwszym zmartwieniem jest dostęp do danych i ich zabezpieczenie. Miejmy nadzieję, że masz gdzieś ich kopię zapasową. Jeśli nie, możesz użyć jednego z programów do odzyskiwania danych, takich jak **ddrescue**, który jest dostarczany z MX Linux. Ostatnim rozwiązaniem jest oddanie dysku twardego do profesjonalnej firmy zajmującej się odzyskiwaniem danych.

Istnieje szereg kroków, które mogą być konieczne do odzyskania funkcjonalnego systemu MX Linux po zabezpieczeniu danych, chociaż ostatecznie może być konieczna ponowna instalacja przy użyciu LiveMedium. W zależności od rodzaju awarii można podjąć następujące kroki:

1. Usunąć pakiety, które zepsuły system.
2. Ponownie zainstaluj sterownik graficzny.
3. Ponownie zainstaluj GRUB za pomocą **MX Boot Repair**.
4. Zresetuj hasło roota.
5. Ponownie zainstaluj MX Linux, zaznaczając pole wyboru, aby zachować /home (patrz sekcja 2.5), aby osobiste konfiguracje nie zostały utracone.

Jeśli masz jakiegokolwiek pytania dotyczące tych procedur, zadaj je na forum.

Linki

- [Strona główna biblioteki GNU C](#)

- [Ddrescue](#)

7.7 Nasze pozycje

7.7.1 Systemd

MX Linux jest dostarczany z dwoma systemami startowymi: SysVinit (domyślny) i [systemd](#). Ponieważ użycie "systemd" jako menedżera systemu i usług było kontrowersyjne, chcemy mieć jasność co do jego funkcji w MX Linux: **systemd jest dołączony, ale nie włączony**. Możesz przeskanować swój system MX i odkryć pliki noszące nazwy *systemd**, ale te po prostu zapewniają hak kompatybilności/punkt wejścia w razie potrzeby. MX Linux używa *systemd-shim*, który emuluje funkcje systemd wymagane do uruchomienia pomocników bez faktycznego korzystania z usługi. Oznacza to, że SysVinit pozostaje domyślnym init, ale MX Linux może korzystać z pakietów Debiana, które mają zależności od systemd, takich jak CUPS i Network Manager. Takie podejście pozwala również użytkownikowi zachować możliwość wyboru preferowanego init podczas rozruchu poprzez wybranieżądanego wpisu.

7.7.2 Niewolne oprogramowanie

MX Linux jest zasadniczo zorientowany na użytkownika, więc zawiera pewną ilość [niewolnego oprogramowania](#), aby zapewnić, że system działa po wyjęciu z pudełka tak bardzo, jak to możliwe. Użytkownik może zobaczyć listę otwierając [konsolę lub terminal](#) i wpisując:

vrms

Przykłady:

- Sterownik "wl" (broadcom-sta) i niewolne oprogramowanie układowe z zastrzeżonymi komponentami.
- Dedykowane narzędzie do instalacji sterowników graficznych Nvidia.

Nasze uzasadnienie: zaawansowanym użytkownikom znacznie łatwiej jest usunąć te sterowniki niż zwykłym użytkownikom je zainstalować. A szczególnie trudno jest zainstalować sterownik do karty sieciowej bez dostępu do Internetu!

8 Glosariusz

Terminy związane z Linuksem mogą być na początku mylące i odstręczające, dlatego niniejszy glosariusz zawiera listę terminów używanych w tym podręczniku, aby ułatwić rozpoczęcie pracy.

- **aplet**: Program przeznaczony do wykonywania z poziomu innej aplikacji. W przeciwieństwie do aplikacji, aplety nie mogą być uruchamiane bezpośrednio z systemu operacyjnego.
- **backend**: Również /back-end./ Backend obejmuje różne składniki programu, które przetwarzają dane wejściowe użytkownika wprowadzone przez frontend. Zobacz także frontend.
- **backport**: Backporty to nowe pakiety, które zostały przekompilowane do działania w wydanej dystrybucji w celu zapewnienia jej aktualności.
- **BASH**: domyślna powłoka (interpreter wiersza poleceń) w większości systemów Linux, a także w Mac OS X, BASH jest akronimem od Bourne-again shell.
- **BitTorrent**: Również /bit torrent/ lub /torrent./ Metoda wynaleziona przez Bramę Cohena w celu dystrybucji dużych plików bez konieczności zapewnienia przez pojedynczą osobę wymaganego sprzętu, hostingu i zasobów przepustowości.
- **blok rozruchowy**: Obszar dysku poza MBR zawierający informacje potrzebne do załadowania systemu operacyjnego niezbędnego do uruchomienia komputera.
- **bootloader**: Program, który początkowo wybiera system operacyjny do załadowania po zakończeniu inicjalizacji sprzętu przez BIOS. Jego jedynym zadaniem jest przekazanie kontroli nad komputerem do jądra systemu operacyjnego. Zaawansowane bootloadery oferują menu wyboru pomiędzy kilkoma zainstalowanymi systemami operacyjnymi.
- **chainloading**: Również /chain loading./ Zamiast bezpośredniego ładowania systemu operacyjnego, menedżer rozruchu, taki jak GRUB, może użyć ładowania łańcuchowego, aby przekazać kontrolę od siebie do sektora rozruchowego na partycji dysku twardego. Docelowy sektor rozruchowy jest ładowany z dysku (zastępując sektor rozruchowy, z którego został załadowany sam menedżer rozruchu) i wykonywany jest nowy program rozruchowy. Oprócz sytuacji, gdy jest to konieczne, jak w przypadku uruchamiania systemu Windows z GRUB-a, zaletą ładowania łańcuchowego jest to, że każdy system operacyjny na dysku twardym - a może być ich dziesiątki - może być odpowiedzialny za posiadanie prawidłowych danych we własnym sektorze rozruchowym. Tak więc GRUB rezydujący w MBR nie musi być przepisywany za każdym razem, gdy wprowadzane są jakiegolwiek zmiany. GRUB może po prostu łańcuchowo załadować odpowiednie informacje z sektora rozruchowego danej partycji, niezależnie od tego, czy zmieniły się, czy pozostały takie same od czasu ostatniego rozruchu.
- **kod oszustwa**: Kody można wprowadzać podczas uruchamiania systemu LiveMedium, aby zmienić jego zachowanie. Służą one do przekazywania opcji do systemu operacyjnego MX Linux w celu ustawienia parametrów dla określonych środowisk.
- **Interfejs wiersza poleceń (CLI)**: Znany również jako konsola, terminal, wiersz poleceń, powłoka lub bash. Jest to interfejs tekstowy w stylu UNIX, do którego MS-DOS również został zaprojektowany. Konsola roota to taka, w której uprawnienia administracyjne zostały uzyskane po wprowadzeniu hasła roota.
- **Środowisko graficzne**: Oprogramowanie, które zapewnia graficzny pulpit (okna, ikony,

pulpit, pasek zadań itp.) dla użytkownika systemu operacyjnego.

- **obraz dysku:** Plik zawierający pełną zawartość i strukturę nośnika danych lub urządzenia, takiego jak dysk twardy lub płyta DVD. Zobacz także ISO.
- **Dystrybucja:** Dystrybucja Linuksa lub **distro** jest szczególnym opakowaniem jądra Linuksa z różnymi pakietami oprogramowania GNU i różnymi pulpitemi lub menedżerami okien. Ponieważ - w przeciwieństwie do zastrzeżonego kodu używanego w systemach operacyjnych Microsoft i Apple - GNU/Linux

jest wolnym, otwartym oprogramowaniem, dosłownie każdy na świecie, kto ma taką możliwość, może swobodnie budować na tym, co zostało zrobione i wprowadzać innowacje w nowej wizji systemu operacyjnego GNU/Linux. MX Linux to dystrybucja oparta na rodzinie Debian Linux.

- **system plików:** Również system plików. Odnosi się do sposobu, w jaki pliki i foldery są logicznie uporządkowane na urządzeniach pamięci masowej komputera, dzięki czemu mogą zostać znalezione przez system operacyjny. Może również odnosić się do typu formatowania na urządzeniu pamięci masowej, takiego jak popularne formaty Windows NTFS i FAT32 lub formaty Linux ext3, ext4 lub ReiserFS, i w tym sensie odnosi się do metody faktycznie używanej do kodowania danych binarnych na dysku twardym, dyskiecie, dysku flash itp.
- **Oprogramowanie układowe.** Małe programy i struktury danych, które wewnętrznie kontrolują komponenty elektroniczne
- **free-as-in-speech:** Angielskie słowo "free" ma dwa możliwe znaczenia: 1) bez kosztów i 2) bez ograniczeń. W części społeczności oprogramowania open-source, analogia używana do wyjaśnienia różnicy to 1) "free" jak w piwie vs. 2) "free" jak w mowie. Słowo /freeware/ jest powszechnie używane w odniesieniu do oprogramowania, które jest po prostu bezpłatne, podczas gdy wyrażenie /free software/ luźno odnosi się do oprogramowania, które jest bardziej poprawnie nazywane oprogramowaniem open source, licencjonowanym na podstawie pewnego rodzaju licencji open source.
- **frontend:** Również front-end. Front-end to część systemu oprogramowania, która wchodzi w bezpośrednią interakcję z użytkownikiem. Zobacz także backend.
- **GPL:** Powszechna Licencja Publiczna GNU. Jest to licencja, na której udostępnianych jest wiele aplikacji open-source. Określa ona, że możesz przeglądać, modyfikować i redystrybuować kod źródłowy aplikacji wydanych na jej podstawie, w pewnych granicach; ale nie możesz rozpowszechniać kodu wykonywalnego, chyba że rozpowszechnisz również kod źródłowy każdemu, kto o to poprosi.
- **GPT:** Schemat partycjonowania używany przez natywny UEFI
- **Graficzny interfejs użytkownika (GUI):** Odnosi się do interfejsu programu lub systemu operacyjnego, który wykorzystuje obrazy (ikony, okna itp.), w przeciwieństwie do interfejsów tekstowych (wiersza poleceń).
- **katalog domowy:** Jeden z 17 katalogów najwyższego poziomu rozgałęziających się od katalogu głównego w MX Linux, /home zawiera podkatalog dla każdego zarejestrowanego użytkownika systemu. W katalogu domowym każdego użytkownika ma on pełne uprawnienia do odczytu i zapisu. Co więcej, większość specyficznych dla użytkownika plików konfiguracyjnych dla różnych zainstalowanych programów jest przechowywana w ukrytych podkatalogach w katalogu /home/nazwa_użytkownika/ - podobnie jak pobrane wiadomości e-mail. Inne pobrane pliki zazwyczaj trafiają domyślnie do katalogu home/username/Documents lub /home/nazwa_użytkownika/podkatalogi pulpitu.
- **IMAP:** Internet Message Access Protocol to protokół umożliwiający klientowi poczty e-mail dostęp do zdalnego serwera poczty. Obsługuje zarówno tryb on-line, jak i off-line.
- **interfejs:** Punkt interakcji między komponentami komputera, często odnoszący się do połączenia między komputerem a siecią. Przykłady nazw interfejsów w MX Linux to **WLAN** (bezprzewodowy) i **eth0** (podstawowy przewodowy).
- **IRC:** Internet Relay Chat, starszy protokół ułatwiający wymianę wiadomości

tekstowych.

- **ISO:** Obraz dysku zgodny z międzynarodowym standardem, który zawiera pliki danych i metadane systemu plików, w tym kod rozruchowy, struktury i atrybuty. Jest to normalna metoda dostarczania wersji Linuksa, takich jak MX Linux, przez Internet. Zobacz także **obraz dysku**.

- **jądro**: Warstwa oprogramowania w systemie operacyjnym, która wchodzi w bezpośrednią interakcję ze sprzętem.
- **LiveCD/DVD**: Rozruchowy dysk kompaktowy, z którego można uruchomić system operacyjny, zwykle z kompletnym środowiskiem graficznym, aplikacjami i podstawowymi funkcjami sprzętowymi.
- **LiveMedium**: ogólny termin obejmujący zarówno LiveCD/DVD, jak i LiveUSB.
- **LiveUSB**: Pamięć flash USB, na którą załadowano system operacyjny w sposób umożliwiający jego uruchomienie. Patrz LiveDVD.
- **Adres mac**: adres sprzętowy, który jednoznacznie identyfikuje każdy węzeł (punkt połączenia) sieci. Składa się z ciągu zazwyczaj sześciu zestawów dwucyfrowych znaków oddzielonych dwukropkami.
- **strona man**: Skrót od **podręcznika**, strony man zazwyczaj zawierają szczegółowe informacje o przełącznikach, argumentach, a czasem o wewnętrznym działaniu polecenia. Nawet programy GUI często mają strony man, szczegółowo opisujące dostępne opcje wiersza poleceń. Dostępne w menu Start poprzez wpisanie znaku # przed nazwą żądanej strony man w polu wyszukiwania, na przykład: *#pulseaudio*.
- **MBR**: Master Boot Record: pierwszy 512-bajtowy sektor rozruchowego dysku twardego. Specjalne dane zapisane w MBR umożliwiają systemowi BIOS komputera przekazanie procesu rozruchu do partycji z zainstalowanym systemem operacyjnym.
- **md5sum**: Program obliczający i weryfikujący integralność danych pliku. Skrót MD5 (lub suma kontrolna) działa jako kompaktowy cyfrowy odcisk palca pliku. Jest bardzo mało prawdopodobne, aby dwa nieidentyczne pliki miały taki sam skrót MD5. Ponieważ prawie każda zmiana w pliku spowoduje również zmianę jego skrótu MD5, skrót MD5 jest powszechnie używany do weryfikacji integralności plików.
- **mirror**: Również witryna lustrzana. Dokładna kopia innej witryny internetowej, powszechnie używana do dostarczania wielu źródeł tych samych informacji w celu zapewnienia niezawodnego dostępu do dużych plików do pobrania.
- **moduł**: Moduły to fragmenty kodu, które mogą być ładowane i wyładowywane do jądra na żądanie. Rozszerzają one funkcjonalność jądra bez konieczności ponownego uruchamiania systemu.
- **punkt montowania**: Miejsce w głównym systemie plików, w którym urządzenie stałe lub wymienne jest podłączone (zamontowane) i dostępne jako podkatalog. Cały sprzęt komputerowy musi mieć punkt montowania w systemie plików, aby mógł być używany. Większość standardowych urządzeń, takich jak klawiatura, monitor i główny dysk twardy, jest montowana automatycznie podczas rozruchu.
- **mtp**: MTP to skrót od Media Transfer Protocol i działa na poziomie plików, dzięki czemu urządzenie nie ujawnia całej swojej pamięci masowej. Starsze urządzenia z Androidem wykorzystywały pamięć masową USB do przesyłania plików tam i z powrotem do komputera.
- **NTFS®**: System plików Microsoft New Technology File System zadebiutował w 1993 roku w systemie operacyjnym Windows NT, przeznaczonym dla sieci biznesowych, a wraz z poprawkami wszedł do komputerów stacjonarnych głównego nurtu użytkowników systemu Windows w późniejszych wersjach systemu Windows 2000. Jest to standardowy system plików od czasu wprowadzenia Windows XP pod koniec 2001 roku. Ludzie zorientowani na Unix/Linux mówią, że jest to skrót od "Nice Try File System"!
- **open-source**: Oprogramowanie, którego kod źródłowy został udostępniony publicznie

na licencji, która pozwala osobom fizycznym na modyfikowanie i redystrybucję kodu źródłowego. W niektórych przypadkach licencje open-source ograniczają dystrybucję binarnego kodu wykonywalnego.

- **pakiet:** Pakiet to dyskretna, niewykonywalna wiązka danych, która zawiera instrukcje dotyczące instalacji dla menedżera pakietów. Pakiet nie zawsze zawiera pojedynczą aplikację; może zawierać tylko część dużej aplikacji, kilka małych narzędzi, dane czcionek, grafikę lub pliki pomocy.
- **menedżer pakietów:** Menedżer pakietów, taki jak (Synaptic lub Gdebi), to zbiór narzędzi do automatyzacji procesu instalacji, aktualizacji, konfiguracji i usuwania pakietów oprogramowania.
- **Panel:** Wysoce konfigurowalny panel w Xfce4 pojawia się domyślnie po lewej stronie ekranu i zawiera ikony nawigacyjne, otwarte programy i powiadomienia systemowe.
- **Tabela partycji:** Tablica partycji to architektura dysku twardego, która rozszerza starszy schemat partycjonowania Master Boot Record (MBR) przy użyciu globalnie unikalnych identyfikatorów (GUID), aby umożliwić istnienie więcej niż czterech oryginalnych partycji.
- **Trwałość:** zdolność podczas uruchamiania LiveUSB do zachowania zmian wprowadzonych podczas sesji na żywo.
- **port:** Wirtualne połączenie danych, które może być używane przez programy do bezpośredniej wymiany danych, zamiast przechodzenia przez plik lub inną tymczasową lokalizację przechowywania. Porty mają numery przypisane do określonych protokołów i aplikacji, takie jak 80 dla HTTP, 5190 dla AIM itp.
- **purge:** Polecenie, które usuwa nie tylko nazwany pakiet, ale także wszelkie pliki konfiguracyjne i pliki danych z nim powiązane (choć nie te w katalogu domowym użytkownika).
- **repo:** Skrócona forma repozytorium.
- **repozytorium:** Repozytorium oprogramowania to internetowa lokalizacja przechowywania, z której można pobierać i instalować pakiety oprogramowania za pomocą menedżera pakietów.
- **root:** Root ma dwa wspólne znaczenia w systemie operacyjnym UNIX/Linux; są one ze sobą ściśle powiązane, ale rozróżnienie jest ważne, aby je zrozumieć.
  - **Główny system plików** jest podstawową logiczną strukturą wszystkich plików, do których system operacyjny ma dostęp, niezależnie od tego, czy są to programy, procesy, potoki czy dane. Powinien być zgodny z Unix Filesystem Hierarchy Standard, który określa, gdzie w hierarchii zlokalizować wszystkie typy plików.
  - **Użytkownik root**, który jest właścicielem systemu plików root - a więc ma wszystkie uprawnienia niezbędne do zrobienia czegokolwiek z dowolnym plikiem. Chociaż czasami konieczne jest tymczasowe przejęcie uprawnień **użytkownika /root/** w celu instalacji lub konfiguracji programów, logowanie się i działanie jako **/root/** jest niebezpieczne i narusza podstawową strukturę bezpieczeństwa systemu Unix/Linux, chyba że jest to absolutnie konieczne. W interfejsie wiersza poleceń zwykły użytkownik może tymczasowo stać się rootem, wydając polecenie **su**, a następnie wprowadzając hasło roota.
- **runlevel:** Runlevel to wstępnie ustawiony stan operacyjny w uniksopodobnym systemie operacyjnym. System może zostać uruchomiony na dowolnym z kilku poziomów runlevel, z których każdy jest reprezentowany przez jednocyfrową liczbę całkowitą. Każdy runlevel oznacza inną konfigurację systemu i umożliwia dostęp do innej kombinacji procesów (tj. instancji wykonywanych programów). Zobacz sekcję 7.5.
- **skrypt:** Wykonywalny plik tekstowy zawierający polecenia w języku

interpretowanym. Zwykle odnosi się do skryptów BASH, które są szeroko stosowane "pod maską" systemu operacyjnego Linux, ale mogą być również używane inne języki.

- **sesja**: Sesja logowania to okres aktywności pomiędzy zalogowaniem się i wylogowaniem użytkownika z systemu. W MX Linux zazwyczaj oznacza to czas życia danego użytkownika

"proces" (kod programu i jego bieżąca aktywność), który wywołuje Xfce.

- **SSD**: Dysk półprzewodnikowy (SSD) to nieulotne urządzenie pamięci masowej, które przechowuje trwałe dane w półprzewodnikowej pamięci flash.
- **kod źródłowy**: Kod czytelny dla człowieka, w którym napisane jest oprogramowanie przed jego złożeniem lub skompilowaniem do kodu w języku maszynowym.
- **swap**: część dysku zarezerwowana do przechowywania danych, które nie mieszczą się już w pamięci RAM. Może to być stała partycja lub elastyczny plik; ten drugi jest zwykle lepszy.
- **switch**: Przełącznik (także /flag/, /opcja/ lub /parametr/) to modyfikator dołączany do polecenia w celu zmiany jego zachowania. Typowym przykładem jest **-R** (recursive), który mówi komputerowi, aby wykonał polecenie przez wszystkie podkatalogi.
- **dowiązanie symboliczne**: Również dowiązanie symboliczne i dowiązanie miękkie. Specjalny typ pliku, który wskazuje na inny plik lub katalog, a nie na dane. Pozwala na to, by ten sam plik miał różne nazwy i/lub lokalizacje.
- **tarball**: Format archiwizacji, podobnie jak zip, popularny na platformie Linux. Jednak w przeciwieństwie do plików zip, tarballe mogą używać jednego z wielu różnych formatów kompresji, takich jak gzip lub bzip2. Zwykle kończą się rozszerzeniami plików takimi jak .tgz, .tar.gz lub .tar.bz2.
Wiele formatów archiwów jest obsługiwanych w MX za pomocą aplikacji graficznej o nazwie Archive Manager. Zazwyczaj archiwum można wyodrębnić, klikając je prawym przyciskiem myszy w programie Thunar.
- **(U)EFI**: Unified Extensible Firmware Interface to rodzaj oprogramowania systemowego używanego w najnowszych komputerach. Definiuje on interfejs oprogramowania między systemem operacyjnym a oprogramowaniem układowym platformy i stanowi następcę starego BIOS-u.
- **Unix**: Również UNIX. System operacyjny, na którym wzorowany jest Linux, opracowany pod koniec lat 60. w Bell Labs i używany głównie na serwerach i komputerach mainframe. Podobnie jak Linux, Unix ma wiele odmian.
- **UUID (Universally Unique Identifier)**. Uniwersalny unikalny identyfikator (UUID) to 128-bitowy numer, który identyfikuje unikalne obiekty lub dane internetowe.
- **menedżer okien**: Składnik środowiska graficznego, który zapewnia podstawowe funkcje maksymalizacji/minimalizacji/zamykania/przenoszenia okien w środowisku GUI. Czasami może być używany jako alternatywa dla pełnego środowiska graficznego. W MX Linux domyślnym menedżerem okien jest Xfce4.
- **X**: również X11, xorg. X Window System to protokół sieciowy i wyświetlania, który zapewnia okienkowanie na wyświetlaczach bitmapowych. Zapewnia standardowy zestaw narzędzi i protokół do tworzenia graficznych interfejsów użytkownika (GUI) w systemach operacyjnych typu Unix i OpenVMS i jest obsługiwany przez prawie wszystkie inne nowoczesne systemy operacyjne.